

శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీలనంతాశ్వాన్ స్వామినః విరచితమ్

శ్రీవేంకటాచల ఇతిహాసమాల

హైమోర్ధ్వపుండ్రమజహన్మకుటం సునాసం

మన్దస్మితం మకరకుష్మలచారుగణ్డమ్ |

బిమ్బాధరం బహుల దీర్ఘకృపాకటాక్షం

శ్రీవేంకటేశముఖమాత్మని సన్నిధత్వామ్ ||

1

శ్రీవేంకటాద్రి కలికాలభవేతిహాస-

మాలాం పత్ర సుచరిత్ర సుగన్ధిపుష్పైః |

సన్దర్భయా రుచిరాం హృదయే నిధత్వాం

శ్రీమాన్ హరిః పరమ భాగవతావళీచ ||

2

క్రియఃపతిః శ్రీవైకుంఠనికేతనః నిత్యముక్తానుభావ్యః నిరతిశయానన్దయుక్తః
సర్వేశ్వరః పరమకారిణిః భగవాన్ అనాస్రూత నిజనిత్య కైంకర్యరసాను
భవగన్ధాన్ పునః పునరస్మిన్నేవ ఘోరతరే అనన్తక్షేత్రభాజనే సంసారసాగరే
మజ్జనోన్మజ్జనపరాయణాంశ్చ సంసారిణో జీవాన్ అనన్తేనాపికాలేన అ
దిత నిస్తారోపాయాన్ నిజదివ్యచరణ నళిన యుగళ శరణీ కరణేన సముద్ధి
ధీర్షుః శ్రీవైకుంఠ లోకాత్ సుదూర హా సమాగత్య శ్రీమతి వేంకటాచలే కృత
నిత్యసన్నిధానః పరమకరుణయా దక్షిణేనపాణినా సర్వభూతనిజచరణ కమల
సమాశ్రయణ ప్రదర్శనముద్రాం, సవ్యేన పాణినా నిజచరణకమల సమా
శ్రిత సర్వభూత సంసారసాగరజానుదఘ్నతా శదీకరణ ముద్రాంచ దధానః
సర్వభూతదృక్పథ గోచరః సర్వే ఖలు ||

వర్తమానస్య బ్రహ్మణో ద్వితీయస్మిన్ పరార్థే ప్రథమే శ్వేతవరాహకల్పే
సప్తమే వైస్వత మన్వంతరే అష్టాంశే(స్మిన్ మహాయుగే కలియుగాదౌ శ్రీమతి
నైశారణ్యే సంప్రవృత్తే దీర్ఘసత్రే సంఘశః సమేతాయాం మహర్షి గోప్త్యాం
సకలేతిహాసపురాణార్థకో దో భగవత్ బాదరాయణాన్తేవాసీ రౌమహర్షణిః
సూతః సకలేతిహాసపురాణార్థప్రతిపాదనపరః శ్రీవేంకటాచలానువబన్ధీన్యపి
పత్రాణి చరిత్రాణి సంకథయన్ తదీయేషు భాచరిత్రేష్వపి భూతచరిత
నిదర్శన ముఖేన, కానిచిత్ స్తరేణ కానిచిత్ సంక్షేపేణచ ప్రతిపాదయా
మాస॥

తదుత్తరాణి ఏతత్కలియుగభవాన్యేవ కానిచిద్విశేష చరిత్రాణి ఇహ
ప్రతిపాద్యంతే॥

తత్ర ప్రాగేవ పురాణవచనప్రతిపన్న భావ్యవతారో య ఏష తొణ్ణమాన్
చక్రవర్తీతి ఖ్యాతో భగవతః శ్రీనివాసస్య భక్తాగ్రేసరో భూపతిర్బభూవ-
క్రమార్కాదిశకపురుషేభ్యః పశ్చాత్ ఇతశ్చ కించిత్ పురస్తాత్ అస్మిన్ ఏవ
కలియుగే॥

తస్మైకిల దుర్విషహ ప్రత్యర్థిం బలనిషాదన కాంక్షితే పరమకారు
ణికో భగవాన్ శ్రీవేంకటనాథః స్వ అసాధారణ చిహ్నా భూతో శ్రీమత్సుద
ర్శన పాంచజన్యో దత్వా, తత ఆరభ్య తాదృశ నిజమహౌదార్య గుణప్ర
ఖ్యాపనేన లోక వశీకరణాయ సుదర్శనపాంచజన్య హీన కరకమల ఏవ
కంచిత కాలం రరాజ॥

తదానీంచ సమంతతో వసుమతీ మండలే పుల కలిమహిమ్నా సకల
వర్ణాశ్రమధర్మేషు సమంతతః నష్టప్రాయేషు, ఖండితేషు చ దేవతాలయేషు,
మేచ్ఛప్రాయేషు చ రాజసు, పాషండ ప్రచురేచ లోకే ధర్మేచ సమంతతః
శీర్ఛే భగవాన్ అపార కారుణ్య మహోదధిః శ్రియఃపతిః ధర్మ ప్లవ మసహ

మానః కదాచన నిజమంతరంగకింకరం తల్పభూతం అనంతం ధరణీతలే
అవతీర్య, సర్వానపి వర్ణాశ్రమ ధర్మాన్ స్థాపయిత్వా, పాషండిజనానుద్ధాయ,
శుద్ధతమం పరమవైష్ణవధర్మం వర్ధయిత్వా యథాపూర్వం భగవన్మంది
రాణి సంతత ప్రవర్తమాన సర్వసపర్యాణి పర్యవస్థాప్య సర్వమపిలోకం
యథార్థం సంరక్షేతి న్యయుక్తుః॥

సచానంతో భగవతా నియుక్తోధరణీతలే వర్ణాశ్రమధర్మవ్యవస్థాశేషజుషి
ద్రా డదేశే తుండీరమండలే పయస్వినీప్రాంతే శ్రీభూతపుర్యామ్ అష్టాద
శోత్తరశతాధిక చతుస్సహస్రీసంఖ్యేషు (4118) కల్యణేషు - ఏకోన చత్వారీ
రింశ దధిక నవశతీసంఖ్యేషు (939) శాలివాహనశకాబ్దేషుచ గతేషు పింగళ
సంవత్సరే పూషణిచ మేషంగతే-ఆర్ద్రానక్షత్రే దితకీర్తేః వైదికశిఖామణేః
శుద్ధహరితకులతిలకస్య కేశవయజ్ఞనః తనయతయా ప్రాదుర్బభూవ।

కల్యణేషు ప్రయాతేషు అహహ వసు నిశానాథ చంద్రాబ్ధి సంఖ్యేషు-

ఆయాతే పింగళాబ్దే స తరిచ గతే మేషరాశిం మృగాంకే ।

ఆర్ద్రా తారాధిరూఢేహరితకులమణేః కేశవాఖ్యద్విజాగ్ర్యాత్

శ్రీమత్యాం భూతపుర్యామ్ అధిధరణితలం శేష ఆ ర్భభూవ ॥10॥

స భగవాన్ అనంత ఇత్థం అవతీర్ణ ఆశ్రితరామానుజాభిఖ్యః సకలతంత్ర
నిష్ఠాతః సంస్కృత ద్రా డ ప్రకృతికాన్ ద్వి ధానపి వేదాన్ సాంగోపాంగాన్
సుగాఢమవగాహ్య సారతమానర్థాన్ సంగృహ్య రచితైః వేదార్థ సంగ్రహ
శ్రీభాష్యాదిగ్రంథైః స్వస్వరూప పరస్వరూప పురుషార్థస్వరూప ఉపాయ
స్వరూప రోధిస్వరూపాణి సమ్యక్ శదీకుర్వన్ పాషండినో నిర్ధూయ
వేదమార్గం యథావత్ ప్రతిష్ఠాపయన్ తత్ర తత్ర సంప్రసక్త దేవస్థాన సపర్యా
వపర్యాసాన్ పరిహరన్, శుద్ధతమ వైష్ణవధర్మం సమ్యక్ అభివర్ధయన్
సకల దివ్యదేశ శిరోరత్నై ప్రత్నై శ్రీరంగదివ్యనగరే శేషతః నివాసం ఆత

తాన|

అత్రాంతరే తమేతం భగవంతం శ్రీవేంకటనాథం సమారాధయంతః
శ్రీవైఖానస శ్రీవైష్ణవాః తదా తదా తస్య భగవతః సముచిత ఉపచారకర
ణాత్ ప్రమత్తాః తదానీంతన దేశాధిపతినా యాదవరాజనామ్నా బహుశః
శిక్షితాఃతత్ర స్థాతుం అశక్నువంతః బహవః దేశాంతరం భేజిరే ||

ఏవం వృద్ధతరేషు అర్చకేషు దేశాంతరంగతేషు అన్యేషుచ ప్రబలేషు
శ్రీవైష్ణవేషు తదానీం తత్రా ద్యమానేషు - భిద్రాన్వేషణైకపరాయణాః కతి
చనశైవజనాః - వైఖానసకృతాపచారవశాత్ వైష్ణవజనేషు కదుష్టహృదయస్య
తస్యదేశాధిపతేః యాదవరాజస్య నికటం ఉపగమ్య శనైః శనైః సంచిత
తద్వాల్లభ్యా ఇత్థం సమర్థయామాసుః|

శైవాః:- భో మహారాజ! శ్రీ వేంకటాచలే స్వాంపుష్కరిణ్యా దక్షిణేతీరే
రాజమానోదేవః భగవాన్ స్కంద ఏవ! తస్యచ కుమారస్వాంపుష్కరిణీ
నామధేయస్య ప్రసిద్ధతయా తత్పరిసరవర్తినీ సాంపుష్కరిణీ తదీయతయైవ
స్వాంపుష్కరిణీతి సర్వైరపిలోకైః వ్యపదిశ్యతే! భీమసేనస్య భీమశబ్దేన
సత్యభామాయా భామాశబ్దేనచ నిర్దేశదర్శనేన సంజ్ఞైకదేశేనాపి సంజ్ఞినోని
ర్దేశ సంభవాత్ కుమారస్వాంపుష్కరిణీశబ్దఘటక స్వాంపుష్కరిణీశబ్దేన
అభిధానం యుజ్యతే ||

కించ - శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్యుపరే వామనపురాణభాగే ద్వితీయా
ధ్యాయే --

స్కందః శ్రుత్వా పితుర్వాక్యం మంగళం పాపనాశనమ్ |

పునః ప్రపచ్ఛసంహృష్టః పితరం తత్త్వదర్శినమ్ |

మమాపి తపసోయోగ్యం క్షేత్రం బ్రూహిశుభాన్వితమ్ ||

న ఘ్నస్తపతో యత్రప్రభవంతి మమప్రభో! |

త్వయాజ్ఞప్తః తపస్తప్సే భవదుఃఖ నాశనః ఇత్యారభ్య ॥

ఇతిదత్వావరం తస్మైదేవాన్ సర్వాన్ సృజ్యచ ।

జగామ శిఖినాతస్మాత్ కుమారో వృషభాచలమ్ ॥

తత్రరమ్యేశుచౌదేశేదదర్శసర ఉత్తమమ్ ।

స్నానార్థం దేవపూజార్థం పద్మోత్పలసుశోభితమ్ ॥

కృతస్నానః సరస్తీరే కుమారః సముపా శత్ ।

దృష్ట్వా తపంతం వాయుంచ తత్సంపేషడాననః ॥

త్రిసంధ్యం దేవదేవేశం నారాయణమనుస్మరన్ ।

అతిష్ఠత్తప ఉగ్రంచ సమాధిధ్యాన సంయుతః ॥

ధ్యాయన్నారాయణం దేవం శంఖచక్రధరంపరమ్ ॥

పాదద్వయాలంకృత భూభాగో

భాసాజ్వలన్ కాంచన తుల్యతేజాః ।

ధ్యాయన్ పరం బ్రహ్మ కుమార ఆస్త -

పరాత్పరం యన్మహతో మహత్తత్ ॥

ఇత్యంతేన గ్రంథేన - సుబ్రహ్మణ్యపరాభిధానః కుమారస్వాం శ్రీ వేంకటాచలే కన్యచిత్ సరోవరస్య తీరే తపశ్చర్యాం కుర్వన్ ఆస్తేతి ప్రతిపాదనాదయం స్వాంపుష్కరిణీతీరవర్తదేవః కుమారస్వామ్యేవ - 4- అనేనచ తపఃచర్యా పరాయణేనస్వాసాధారణాయుధ భూతో పాశాంకుశౌ తాత్కాలిక తపో(వస్త్రా రోధితయాపరిత్యక్తౌ । తతస్తానదృశ్యేతే । తస్మాదేవమాదిభిః హేతుభిః ఇదం పర్వతశిఖరం చైవక్షేత్రమేవ॥అర్వాచీన ఏవకస్మింశ్చిత్కాలే కతిచన వైష్ణవాః పురాణార్థం అన్యధావర్ణయంతః - అయం దేవోష్ఠురితి వ్యామోహ్యా రాజానం చాభిముఖీకృత్య సమారాధనోపకరణ భూతాం

శ్చ కాంశ్చన వైష్ణవ గ్రహాన్మందిరే ప్రవేశ్య - ఉత్సవాదీన్ ప్రావర్తయంత||
వస్తుత ఇదం స్కంద తపశ్చర్యాస్థానం శైవక్షేత్రమేవ భ తుమర్హతి|
తస్మాత్ ఇదానీం ఇహ సర్వం ధానం శైవాగమరీత్యైవ నిర్వ ర్తయితవ్యం
భవతేతి |

ఇతం శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యపరస్య దర్శిత వామనపురాణభాగస్య
తాత్పర్యం స్వప్రకరణ పూర్వోత్తరప్రకరణ వారాహాది బహుతర పురాణాం
తరస్థ సమాన ప్రకరణ తాత్పర్యాణ్యప్రకాశ్య తద్విరుద్ధతయా స్వచ్ఛందాను
గుణం బ్రువాణైః - అ చారిత రమణీయాపాతప్రతీతిమాత్రేణ వ్యామోహన
పరైః అర్థ కామ ప్రతిష్ఠాలోలుపైః క్షేత్రాక్రమణమాత్రతత్పరైః కేవలాభి ని
వేశిభిః కతిపయ శైవజనైః అవబోధితః యాదవరాజః ఇతం చింతయామాస|

అద్యపర్యంతం శ్రీ వేంకటాచలః శ్రీ ఘ్నుక్షేత్రతయైవ ప్రసిద్ధః| తత్ర
నిరంతరం రాజమానోదేవః శ్రీమహా ఘ్నురిత్యేవ ప్రసిద్ధః| ఇయం చ స్వాం
పుష్కరిణీ 'శ్రీ ఘ్నుతీర్థ' యత్యేవ ప్రసిద్ధావర్తతే| శ్రీవైష్ణవా ఏవచ అస్య దేవస్య
అద్యపర్యంతం పూజా మహాత్సవాదీన్ నిర్వ ర్తయంతః వర్తంతే| కథం
దానీం శైవైః ఇతం అభిధీయతే| కిమత్ర వస్తుతత్త్వం? సమ్యగేతద్వివేచ
నీయమ్| అ వేచ్యైవ సహసా నకించిత్ అన్యథాకర్తుం యుక్తంతి ||

తస్మిన్ అవసరే తత్ర త్యైః కతిపయైః శ్రీవైష్ణవైః యథావత్పురాణా
ర్థాన్ నుపన్య స్యరాజ్జస్సదసి స్వపక్ష స్థాపనం కర్తుం అశక్నువద్భిః శ్రీమ
తిరంగనగరే శ్రీ ఘ్నుమత ప్రతిష్ఠాపనాచార్యతయా లసంతం సమూఢ
బహుళ ద్వద్ధోష్ఠీకం భగవంతం శ్రీరామానుజమునిం ప్రతి సకల వృత్తాం
త బోధినీ కాచన జ్ఞాపనపత్రికా సహసైవ సంప్రేషితా ||

శ్రీమాన్ రామానుజమునిః అథభగవాన్ సోపిపత్రికామేనామ్ |

క్ష్య సమాకులహృదయః ప్రాతిష్ఠత రంగనగరతస్సద్యః ||

సంప్రస్థితః సదివనైరలైః అతిలంఘ్య దూరమపివర్త్య ।
 శ్రీ వేంకటాద్రినికటే శ్రీపదనగరీం అవాప సహస్రైవ ॥
 తదనుసదేశాధిపతేః యాదవరాజస్య నికటం ఉపగమ్య ।
 తం చాశిషాభినంద్య ఆవేదయతిస్మాపి నిఖిల నిజకృత్యమ్ ॥
 శైవజనకుమతి కల్పిత సందేహం భోనిధౌనిమజ్జం తం ।
 దేశాధిపతిం యాదవరాజాం యోగీస ఉద్ధరన్ ఊచే ॥

రామానుజమునిః

భోరాజన్! శైవజనైః శ్రీవేంకటగిరౌ శ్రీస్వాంపుష్కరిణ్యాం శ్రీవేంకటేశే
 చ షయే తవ యస్సందేహ ఉదపాది తమేతం సంశయం సమూలం
 ఉచ్ఛిద్య యథావస్థితాం మతిం తవ సంజనయితుం సుదూరదేశాత్ వయ
 ం హోపగతాః స్మః! యే తవ సంశయం మహాంతం ఈదృశం ఉదపాద
 యన్|

తే సర్వే సంప్రతి సమాగత్య తావకీనేనదసి ప్రకథయంతు స్వకీయం
 పక్షం! తతో వయం తం పక్షం ప్రతిక్షిప్య వాస్తవమర్థం చ సంస్థాప్యతవ
 సంశయం దూరీకుర్మహే|

ఇత్థం శ్రీ రామానుజమునినా సముదీరిత స్సభాయాం సః ।
 యాదవరాజశ్చైవాన్ వాదిన ఆవాహయత్త దాకుతుకాత్ ॥
 తదను సమూహీభూతాః సదసి సమావాహితాశ్చరాజ్ఞా తే ।
 భస్మోద్దైళిత గాత్రా అగూరుద్రాక్ష కంకణైశ్చైవాః ॥
 శ్వేతోర్ధ్వ పుండ్ర భూషం శ్రీ వైష్ణవబృందమేక స్తస్థా ।
 భస్మోద్ధూళన ధూమ్రం సదసితతోన్యత్ర శైవబృందంచ ॥

ఉభాభ్యాం బృందాభ్యాం నిజనిజవచోయుక్తిరశనా
 ఛటాభిస్సంకృష్టస్ససిదసబభౌ యాదవన్మపః ।
 సమాఘూర్ణన్ దేవాసుర గణ సమాకర్షిత వపు
 స్సుధాసింధోర్మధ్యే మథనసమయేమందర ఇవ ॥

తత్రాతావచ్ఛైవా అవాదిషుః

శైవాః -

శ్రీ వేంకటగిరౌ స్వా ఽపుష్కరిణ్యా దక్షిణతీరే రాజమానో దేవః కుమా
 రస్వా ఽ సుబ్రహ్మణ్యాద్యపరనామధేయౌ భగవాన్ స్కంద ఏవ । తత్పురి
 సరవర్తినీ పుష్కరిణీ చ తదీయ తయైవ స్వా ఽపుష్కరిణీతినిర్దిశ్యతే - సంజ్ఞై
 కదేశేన సంజ్ఞిగ్రహణ న్యాయేన స్వా ఽపుష్కరిణీ శబ్దఘటకస్వా ఽశబ్దేన
 కుమారస్వా ఽన ఏవ వక్షి తత్వాత్ । శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యపరే
 వామనపురాణభాగే చ ద్వితీయాధ్యాయే -

స్కందః శ్రుత్వా పితుర్వాక్యం మంగళం పాపనాశనమ్ ।

పునః ప్రచ్ఛసంహృష్టః పితరం తత్త్వ దర్శినమ్ ॥

ఇత్యారమ్య -

పాదద్వయాలంకృతభూ ఽ భాగో

భాసాజ్వలన్ కాంచనతుల్యతేజాః ।

ధ్యాయన్ పరం బ్రహ్మకుమార ఆస్త

పరాత్పరం యన్మహతో మహత్తత్ ॥

ఇత్యంతేన గ్రంథేన -కుమారస్వా ఽ నిజపితృవచనాత్ శ్రీ వేంకటగిరి
 మాసాద్య కస్యచిత్పుణ్య సరసస్తీరే తిష్ఠన్నుగ్రం తపశ్చచారేతికథా స్త
 రేణ సంకథితా హిదృశ్యతే ।

తత స్తచ్చాస్త్రానుసారేణ తదీయ తపశ్చర్యా స్థానభూతే స్వా ఽపు

ష్కరిణీతీరే పాదాభ్యాం భూమాక్రమ్య తిష్ఠన్నగ్రతపశ్చర్యాపరాయణో జటిలస్తపశ్చర్యా శోధితయా సముజ్జిత పాశాంకుశ లక్షణస్వాసాధారణాయుధః కుమారస్వా సుబ్రహ్మణ్యాద్యపర నామధేయో భగవాన్ స్కంద ఏవతాద్రూప్యేణార్చారూపేణ ప్రతిష్ఠా పితో మనుజైరుపాస్యమానః ఉపాసకానా మపేక్షిత సర్వాభీష్ట ప్రదో రాజతే।

ఇతం స్కందతపశ్చర్యాస్థానతయావగమ్యమానం వేంకటగిరి శిఖరం శైవక్షేత్రమేవ భతుమర్హతి।

అస్య దేవస్య ఘ్నరూపత్వే తదసాధారణ శంఖచక్రాది దివ్యాయుధ రాహిత్యం దేవతాంతరాసాధారణం జటిలత్వం నాగాభరణ ధారిత్యం చ దృశ్య మానం న కథం చిదుపపద్యతే। తత్త్వస్థితా వేవంభూతాయా మపి క్వచిత్కాలే రాజ్ఞ ఆనుకూల్యేన వైష్ణవైరాక్రాంతం దేవస్థానం కతిపయ వైష్ణవ గ్రహైరాపూరితం వైష్ణవగమానురోధేనానుష్ఠీయమాననిత్యం వైత్తిక సపర్యా మహోత్సవాది క్రమం చ వర్తతే। అతఏవ చాస్య దేవస్య వైష్ణవైరారాధ్యమానతా దశాయామపి ప్రాచీన సమ్ప్రదాయానుసారేణ దేవతాంతరాసాధారణైః బిల్వ పత్తైరర్చనం క్వచిన్మాసి క్రియమాణ మద్యాప్యను వర్తమానం దృశ్యతే।

అతః శైవక్షేత్ర భూతే)స్మిన్ వేంకటగిరి శిఖరేవర్తమానం దేవస్థాన మస్మద్వశ ఏవస్థాపనీయం। శైవాగమోక్తరీత్యావాత్ర సర్వం ధానం నిర్వర్తయి తవ్యం యతి।

తతశ్చ భగవాన్ శ్రీరామానుజమునిరపి ప్రత్యవాదీత్।

శ్రీరామానుజమునిః -

భో రాజన్! - ఇమే శైవాః ఉదాహృత వామనపురాణ వచన జాతార్థం వామన పురాణం పూర్వోత్తర ప్రకరణ తాత్పర్యం వారాహాది బహుతర

పురాణాంతరస్థ సమాన ప్రకరణ తాత్పర్యాణి చాజానంత ఏవ వా జాత్వాపి ప్రచ్ఛాదయంతో వాతద్విరుద్ధం బ్రువాణాః కేవలార్థ కామప్రతిష్ఠా లాభ మాత్ర పరాయణా ఏతత్క్షేత్రా క్రమణపరా స్త్వామ్నోహయంతి। శ్రీ వేంకటగిరిశి ఖరం శ్రీ ఘ్నుక్షేత్రతయైవలోకే శాస్త్రే చ సుప్రసిద్ధతరం। తత్రవర్తమానో దేవోఽపి శ్రీమన్నారాయణ ఏవ। శ్రీస్వాం పుష్కరిణ్యపి శ్రీ ఘ్నుతీర్థమేవ। నాత్రదేవతాంతర ప్రాధాన్యశంకాలేశావకాశః। శ్రీ వేంకటగిరేః శ్రీ ఘ్నుక్షేత్రత్వం చోదాహృత వామనపురాణ ఏవ స్పష్టతరములభ్యతే। తత్రహిప్రథ మాధ్యాయే నారద వాల్మీకి సంవాదే శ్రీ వేంకటాచల క్షేత్రమాహాత్మ్యవ ర్ణనోపోద్ఘాతతయాప్రవృత్తే।

త్రైలోక్యే వైష్ణవం క్షేత్రం కిం శ్రేష్ఠం భు నారద ।

ఆ బ్రహ్మలోకం సర్వంత్యం శేషం దృష్టవానసి? ॥

యతీర్థే సర్వతీర్థాని సన్నిధానం వ్రజంతిచ ।

యత్క్షేత్ర వాసినాం పుణ్యమనంత ంతికీర్త్యతే ॥

యత్రాస్థే భగవాన్విష్ణు స్స శ్రీ భూః పురుషోత్తమః ।

తద్బ్రూహి మమ దేవర్షే! క్షేత్రం త్రైలోక్యపావనమ్॥ ఇతి నారదం ప్రతి వాల్మీకి కృతప్రశ్నేన శ్రీ ఘ్నుక్షేత్రత్వ మేవాస్య వేంకటాచలస్య స్పష్ట మవగమ్యతే। ఏవం వాల్మీకి కృత ప్రశ్న సమాధానార్థం నారదేన ప్రస్తుతే మహాదేవ స్కందసంవాదే తారకాసుర సంహరణ సంజాత బ్రహ్మహత్యా పరిజిహీర్షు స్కన్తకృత పుణ్యతీర్థప్రశ్న మూలకతయాప్రవృత్తే - మహాదేవేన స్వస్యదక్షశిరోహరణేన పాణిలగ్న తచ్చిరఃకపాలస్య తతః సంజాత బ్రహ్మ హత్యాదోషస్యచ ప్రయాగాఖ్య ఘ్ను క్షేత్ర ప్రభావతః పరిహరణ వృత్తాంతే కథితే తతః స్కందేన తారకాసుర వధజనితస్వదోష పరిహారార్థ కృతపు ణ్యక్షేత్ర ప్రశ్నోపి వేంకటాచలప్రస్తావోపోద్ఘాత భూతే తస్య ఘ్నుక్షేత్ర

త్వ మేవావగమ్యతే ।

యథోక్తం దర్శితం వామన పురణ ద్వితీయాధ్యాయే -

స్కందః శుక్రత్వా పితుర్వాక్యం మంగళం పాపనాశనమ్ ।

పునః పప్రపచ్ఛ సంహృష్టః పితరం తత్త్వ దర్శినమ్ ॥

మమాపిత పసోయోగ్యం క్షేత్రం బ్రూహి శుభాన్వితమ్ ।

న ఘ్నాస్తపతో యత్ర ప్రభవంతి మమప్రభో ॥

త్వయాజ్ఞప్తస్త పస్తప్స్యేభవదుఃఖ నాశన ।

యోగీంద్రవంద్యచరణ ద్వంద్వానందైకలక్షణ ॥

మమశంకరద్భూహి వైష్ణవం క్షేత్రముత్తమ్ ॥

ఇతి, ఏవం స్కందప్రశ్నోత్తరభూతే మహాదేవోక్త ప్రతివచన గ్రంథేవ్యస్య
ష్టుక్షేత్రత్వ మేవ స్పష్టమవగమ్యతే । యథోక్తం తస్మిన్ ఏవ ద్వితీయా
ధ్యాయే -

సిద్ధా మునిగణాస్తత్ర తపః కుర్వంతి నిత్యశః ।

చండాలయవనాద్యైస్తు వేదబాహ్యైశ్చ నాస్తికైః ॥

నారోఢు మపియశ్శక్యః పావనః పర్వతోత్తమః ।

శుకాద్యామునయః కేచిద్భృగ్వాద్యాశ్చతపోధనాః ॥

ప్రహ్లాదప్రముఖాః పుణ్యా అంబరీషాదయోనృపాః ।

ష్టోరేవాపరం దేహం మన్వానా స్తం నగోత్తమమ్ ॥

పద్భ్యామాక్రమతుంభీతాః పర్యంతేష్యేవవర్తనాః ।

తన్నిర్గతనదీష్యేవకుర్వాణాస్సాన్నతర్పణే ॥

తపః కుర్వంతి వాంఛంతః సాక్షాత్ కర్తుం జనార్దనం ।

ఏవం ధస్నశైలేంద్రోనిత్యమత్యంత పావనః ॥

శిఖరం యస్య దృష్టైవసద్యః పాపైః ప్రముచ్యతే ।

తత్రాప్తే కోలరూపేతు మహా ఘ్న సునాతనః ॥

ఉద్భుతాం ధరణీందే మాలిం గ్యాంకేనిధాయచ ।

ఆరాధితోమునిగణై స్త్రి సంధ్యం శ్రద్ధయాన్వితై : ॥

తదాప్రభృతితత్ పుణ్యంవారాహం క్షేత్రముచ్యతే ।

తస్మిన్ పుణ్యతమేక్షేత్రేవారాహే వేంకటాచలే ॥

సన్నిధౌ భూవరాహస్య యే కేచిన్ని యతవ్రతాః ।

శాస్త్రో క్తేన ధానేన వారాహం మన్తముత్తమమ్ ॥

జపంతి జితాత్మానో మాసమేకం నిరంతరమ్ ।

గృహక్షేత్రాదికం తేషాం సద్యః సిద్ధ్యతివాంఛితమ్ ॥ ఇత్యాది,

అత్ర షోరేవాపరం దేహం మన్వానాస్తం నగోత్తమ ంతి ప్రహ్లాదాం
బరీషాదిభిర్భగవద్భక్తా గ్రేసరై శ్శ్రీమహా ష్టోః దేహరూపతయైనాభి మన్య
మానతయా ప్రతిపన్నస్యాస్య వేంకటాచలస్య సుమందమతిభిరపిసుజ్ఞాతా
ఘ్నక్షేత్ర భావస్య నహ్యానున్మత్తః కశ్చిచ్చైవక్షేత్రత్వం బ్రూయాత్॥

కించశ్రీ వరాహ భగవతః ప్రలయజలధిమగ్నాం ధరణీముద్భుత వతస్త
దాది ధరణీందే మాలిం గ్యాంకేనిధాయాఽస్మిన్ వేంకటాచలే రాజమాన
త్వేన హేతునాఽస్యగిరేః శ్రీవరాహ క్షేత్రరూపతాయాః స్పష్టమేవేహాభి
ధీయమానతయానాత్రశై పక్షేత్రత్వశంకాయా అవకాశః।

కించ స్వపిత్రా మహాదేవేన దక్షశిరోహరణ ప్రయుక్త బ్రహ్మహత్యాది
దోషస్య ప్రయాగాఖ్య ఘ్నక్షేత్రం ప్రాప్యతత్ప్రభావతో నిర్వరణకథాం తేనై
వకథితాం శ్రుత్వా తద్వదేవ స్వయమపి తారకవధ ప్రయుక్తస్వీయ బ్రహ్మ
హత్యాదిదోషం క్వచిద్విఘ్నక్షేత్రే కేనచిద్వైష్ణవ మంత్రేణ ఘ్నమారాధ్య

తతః పరిజిహీర్షతా కుమారేణ స్వపితుర్మహాదేవాత్కంచన వైష్ణవమ్మంత్రం
గృహీత్వాతేనైవోపదిష్ట పరమపావన వైష్ణవక్షేత్రభూతం శ్రీ వేంకటాచల
మాగత్య తపశ్చర్యాకరణస్యైవపురాణ ప్రతిపన్నతయా శ్రీ వేంకటాచలః
శ్రీ ఘ్నక్షేత్రం తి స్పష్టతరమేవావగమ్యతే “మమశంకరతద్బ్రూహి వైష్ణవం
క్షేత్రముత్తమం” ఇతి పూర్వోదాహృతవచనేన ఘ్నక్షేత్రమేవ స్వతపశ్చ
ర్యార్థ తయా కుమారేణపుష్టం తిస్పష్టం॥ దర్శిత వామనపురాణ ద్వితీ
యాధ్యాయ ఏవ-

“మమాపి వైష్ణవమ్మంత్రం వైష్ణవేష్యపిచోత్తమమ్।

మంత్రేషు వరదం శంభోబ్రూహితత్ప్రాప్తిసాధనమ్ ॥

ఇతి జ్ఞాపితశ్శంభుః పుత్రేణాక్లిష్టకారిణా ।

ధినాశు తతః ప్రాదా స్కంత్రం తస్మై సతారకమ్ ॥”

లభ్యా మంత్రం మహాదేవాత్ స్కందః ప్రీతోఽభవత్ప్రీతుః ॥

ఇతి వచనైర్విష్ణు మంత్రఏవ స్వత తపశ్చర్యా కరణతయా కుమారేణ మహా
దేవాత్ గృహీత ఇత్యపి స్పష్టమ్।

అపిచ, కుమారస్యతపశ్చర్యా స్థానభూతత్వమాత్రేణాయం వేంకటాచ
లస్తదీయ క్షేత్రమేవ యద్యభ ష్యత్ ఇతోఽపి పూర్వం చిరకాలాదత్రసు
ఘోరతపశ్చర్యాం కుర్వతో వాయోరేవ క్షేత్రమయం గిరిః కుతో నాభ ష్యత్।

కిం బహునా శ్రీ వేంకటనాథస్య భగవతః శ్రీనివాసస్య ప్రకటతర
దివ్యా ర్చావతః ప్రాక్తముద్దిశ్యాస్మిన్ గిరౌ ప్రాయశో బ్రహ్మరుద్రేంద్ర
ప్రముఖాః సర్వ ఏవ దేవాః సర్వ ఏవ మహర్షయో బహవో యక్షరక్షగం
ధర్వ కిన్నరాశ్శంఖదశరథ ప్రభృతయో రాజర్షయశ్చ తపశ్చర్యాం చక్రు
రితి స్ఫుటితరం పురాణప్రతిపన్నతయేత్థ మనంతే ష్యత్ర తపశ్చర్యా కారి
షుస్థితేషు తదంతః పాతినః కస్య చిదేక స్యేదం క్షేత్రం తి నహ్యానున్మత్తః

కశ్చిద్బ్రూయాత్॥

ఏవం తస్మిన్నేవ వామన పురాణేత్ర యస్త్రింశాంకచిహ్నా తే చతుర్దశా
ధ్యాయేఽగస్త్యాదిభిరుపరిచరవసు ప్రభృతిభిశ్చ శ్రీ వేంకటాచలే పరస్పరం
సంగతైస్సాన్వయ పుష్కరిణీం గచ్ఛద్భిరుచ్యతేఽస్య సర్వోత్తమ ఘ్నక్షేత్రమ్॥
యథోక్తం తత్ర -

గచ్ఛంతస్తేఽథ సంహృష్టాః ప్రోచురేవం పరస్పరమ్ |

నరేంద్రమునిశార్దూలా క్షమాణామహీధరమ్॥

అయం కిలజగద్ధాతుర్వాసుదేవస్యశార్ఙ్గిణః |

భూధరో బహువృక్షాఢ్య స్సదా ప్రియతమోభు ॥

ఏనం సమాశ్రితాః పుణ్యం మునయశ్చ పురాతనాః |

పురాతనం సురాధ్యక్షం దృష్టవంతః కిలావ్యయమ్ ॥

భక్తాశ్చాపిజగద్ధాతుస్తువంతః పురుషోత్తమమ్ |

ఏనమారుహ్య ఛైలేంద్రం ద్రక్ష్యంతి పురుషాః కిల ॥

స్థానేభ్యశ్చ సమస్తేభ్య స్తస్యేశస్యమహాత్మనః |

అయం గిరిర్మహాన్ దివ్యస్సమ్యక్ప్రియతరః కిల ॥

నారాయణాద్రిరిత్యేతన్నా మైవవదతి స్వయం |

నారాయణస్యస్థా నేషునైతస్మాద్విద్యతే పరమ్ ॥

ఇతి, ఏవమస్మిన్నేవ వామనపురాణే బహుభిర్లింగైః ప్రబలతమైరనన్యథా
సిద్ధైః శ్రీవరాహ శ్రీనివాసరూప భగవత్పాదుర్భావ తన్నిత్యవాస సకల
ఘ్నభక్తోప జీవ్యత్వాదిభిః తత్ర తత్ర ప్రతిపన్నైః అస్య వేంకటాచలస్య
శ్రీ ఘ్న క్షేత్రత్వమేవ దురపహ్నావం సిద్ధ్యతి ఏవం శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్య
పరేషు సర్వేష్యేవపురాణభాగేషు శ్రీ వేంకటగిరేః శ్రీ ఘ్నక్షేత్రత్వమేవసమ్య
గవగమ్యతే| యథోక్తం శ్రీవారాహపురాణాంతర్గతే శ్రీ వేంకటాచలమాహా
త్మ్యపరే ప్రథమేభాగే - త్రయస్త్రింశాంకచిహ్నాతే ప్రథమే అధ్యాయే శ్రీవేం

కటాచలమాహాత్య వర్ణనోపాద్యతే మునిప్రశ్నే ।

మునయః -

భగవన్ సూతధర్మజ్ఞ వేదవ్యాసకృపానిధే ।

ష్టుస్థానేషు సర్వేషు స్వయంవ్యక్తస్థలేషు చ ॥

యత్ర ష్టోరతిప్రీతిర్యత్రసిద్ధ్యంతి సిద్ధయః ।

అత్యద్భుతం చ చారిత్రం యత్ర ష్టోః ప్రవర్తతే ॥

మనుష్యాణాం చ వసతాం యత్రదృశ్యోభవేద్ధరిః ।

శ్రవణానందజనకోవృత్తాంతోయస్యవా భవేత్ ॥

తాదృశం వైష్ణవం క్షేత్రమద్భుతం ప్రియదర్శనమ్ ।

అస్మాకం బ్రూహియచ్ఛ్రీత్వా శ్రోతవ్యాంశో న ద్యతే॥”

వరాహపురాణంతర్గతే ధరణీ వరాహ సంవాదాఖ్యే ద్వితీయస్మిన్ భాగేఽపి ప్రథమాధ్యాయే శ్రీ వేంకటాచలో నామ వాసుదేవాలయోమహాన్ ఇతి ప్రసిద్ధ వన్నిర్దేశేన ష్టుక్షేత్రత్వముక్తమ్ । పాద్మపురాణ భాగేఽపి చతుర్వింశాంక చిహ్నితే ప్రథమాధ్యాయే-

కథాప్రసంగాదత్యైవ నారాయణగిరేర్మహత్ ।

మాహాత్యమా ర్భావంచ శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః॥

శ్రుత్వాశుకః పరమర్షిః సభాయాం సముపస్థితః ।

సదేశం తం దిద్మక్షుస్సన్ కౌతూహల సమాకులః ॥

జ్ఞాపయన్ బ్రహ్మణేతం నమస్కృత్యచ సర్వతః ।

జగామతస్మాద్దేశాద్వైదక్షిణాభిముఖస్సుధీః ॥

వాసుదేవేవర్హభక్తిం పురాణపురుషోత్తమే ।

తత్కథాలాపకుతకస్మయమా సముఖోమునిః ॥

దదర్శ నారాయణాద్రిం తత్ర నారాయణాశ్రయంతి - భగవద్భక్తాగ్రే

సరాధి గమ్యమాన ఘ్నక్షేత్రరూపత్వమేవాస్యగిరేరుక్తమ్- గారుడపురాణాం
తర్గతేఽపి వేంకటాచల మాహాత్యై షయేత్రిషష్టితమాఙ్క చిహ్నాతేఽ
ధ్యాయే అరుంధతీ వసిష్ఠ సంవాదే-

ఘ్నక్షేత్రేకవచిత్పుణ్యతీర్థే సర్వాతిశాయిని ।

కంచిత్యాలం తపః కృత్వా ఘ్నముద్దిశ్యయత్నతః ॥

ష్టోర్ముఖేన సద్ధర్మం వాచయిత్వా జగత్కృతే ।

సర్వధర్మోత్తమ నృణాం దర్శయాత్తిమేమతిః ॥

అనుజ్ఞయా స్త్రియోభర్తుర్ధర్మాచరణముత్తమమ్ ।

ఘ్నక్షేత్రం తాదృశం మే వద తీర్థోత్తమం తథా ॥

ఇతి అరుంధతీ ప్రశ్నేనానంతరం వసిష్ఠోక్త ప్రతివచనే -

“సువర్ణముఖరీతీరేకశ్చిదస్తి మహీధరః ।

వేంకటాచల నామాసౌ సర్వభూభృత్కులోత్తమః ॥

అతిప్రీతిర్మహా ష్టోస్తత్ర వేంకట భూధరే ।

శ్వేతద్వీపాచ్చ వైకుంఠాద్భానుమండలమధ్యతః ॥”

ఇతి కథనేనచ సువ్యక్తమస్య ఘ్నక్షేత్రత్వం-

వేంకటాచలమాహాత్యై షయే బ్రహ్మాండపురాణ భాగేఽపి ప్రథమా
ధ్యాయే భృగునారద సంవాదే-

జగత్పుర్యటితం సర్వం భగవన్నారదత్వయా ।

తేనజానాసి జగతాం వృత్తాంతమఖిలం మునే ॥

క్షేత్రాణామధికం క్షేత్రం తీర్థానాం తీర్థముత్తమం ।

యద్యస్తి భు ప్రేంద్రతన్మేబ్రూహి తపోనిధే ॥

ఆస్తే ఘ్నరచింత్యాత్మా హరన్ రమయా సహ ।

యత్రసాక్షాత్కృతో దేవోవరదః సర్వదేహినామ్ ॥

ఇత్యాది నా భృగుప్రశ్నేన

శృణుష్వైక మనాబ్రహ్మన్ క్షేత్రాణాం క్షేత్రముత్తమమ్ ।

శ్రీ వేంకటగిరిరామక్షేత్రం పుణ్యం మహీతలే ॥

సర్వపాపప్రశమనం సర్వపుణ్య వర్ధనం ।

వక్తుం న తస్యమాహాత్మ్యం బ్రహ్మణాపి సురైరపి ॥

శక్యతే వాతథాస్మర్తుం మనసాపిమహామునే ।

ఆరాధ్యస్సర్వదేవానాం మాధవో యత్రవైగిరౌ ॥

హాయస్యం పరంధామ రమతేరమయా సహ॥

ఇత్యాదినా నారదప్రతివచనేన చాస్య ఘ్నక్షేత్రత్వమవగమ్యతే -

ఏవమన్యేష్యపి వేంకటాచలమాహాత్మ్యపరేషు పురాణభాగేషు సర్వత్ర వేంకటాచలస్య ఘ్నక్షేత్రత్వమేవ ప్రతిపాద్యమానం ద్రష్టవ్యమ్ । ఏవమస్య వేంకటాచలస్య శ్రీ వైకుంఠాద్వైతతేయానీత క్రీడాచలరూపతాయాః ఆదిశే షావతారరూపతాయాశ్చ పురాణేషు ప్రతిపాదనదర్శనాత్ । వైకుంఠాద్రి శేషాద్రి గరుడాచలాది సంజ్ఞా బలాచ్చ ఘ్నక్షేత్రత్వమవగమ్యతే స్పష్టమ్ ।

సర్వేఽపి చ వైదికా ప్రాశ్నోతస్మా ర్తనిత్యకర్మానుష్ఠానేషు దేశకాల సంకీర్తన దశాయామదం క్షేత్రం శ్రీవరాహక్షేత్రత్వేనైవ వ్యపదిశంతో దృశ్యంతో కింబహునా । అనాదినిధనాఽచ్చిన్న పాఠసంప్రదాయాపౌరుషేయ తయానా ఘ్రూతదోషగంధాశ్రుతిరపి శ్రీ వేంకటాచలం శ్రీ ఘ్నక్షేత్రమేవ శ్రావయతి ।

శ్రూయతేహి ఋగ్వేదేష్టమాష్టకేష్టమాధ్యాయేత్రయోదశేవర్గే-

“అరాయి కాణే కటే - గిరింగచ్చ సదాన్వే! శిరింబిరస్యసత్త్వభిః! తేభిష్టావా చాతయామసి” । ఇతి ప్రథమ ఋక్ - ఏషచఋక్ శ్రీవేంకటాచల షయతయా ఉపబృంహితా భ ష్యోత్తర పురాణాంతర్గతే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్య భాగే చతుర్థాధ్యాయే ।

అరాయికాణే కటేగిరింగచ్చేతి తం దుః ।

ఏవం వేదమయః సాక్షాత్ గిరింద్రః పన్నగాచలః॥

ఇతి శ్లోకేన

అస్యాశ్చ శ్రుతేః ఏవం వృతిర్బద్ధవ్యా! వేదపురుషః హితమత్ర ఉప
దిశతి చేతనం పురుషార్థకాంక్షిణం సంబోధ్య! త్వయీతి శేషః పూరణీయః
అత్ర సందర్భవశాత్! త్వయి అరాయి ఐహికాముష్మికైశ్చర్యరహితే రైశ్చ
హ్యైశ్వర్యవాచీ! కాణే బాహ్యేనాభ్యంతరేణవాచక్షుషా రహితే కటే శి
ష్టాధ్యాత్మికాధి భౌతికాధి దై కతాపత్రయశాలిని! కటశబ్దోహిదాహపరః!
సదాన్వే - దానవైః ఐహికాముష్మికాపేక్షిత పురుషార్థ- రోధిభిః! సహితే వా
సతి - దారవశబ్దస్య దార్వేతివత్ దానవశబ్దస్య దాన్వేతివ్యత్యయశ్చాందసః
- శిరింబిరస్య - శ్రీం పీఠస్య - శ్రీనివాసస్యేతియావత్ । త్యంబక శబ్దస్య
సత్త్వభిః - సత్త్వైః - ప్రాణిభిః - వేంకటాచలం త్యంబకేతివత్ స్వరిత
శబ్దస్య సువరితి వచ్చ, శ్రీమతి లక్ష్మీబీజస్య లక్ష్మీవాచనః శిరింత వ్యత్యయః
। పీఠశబ్దస్య రేతి వత్స్యయః ఛాందసః ।

గచ్చ-పూర్వోక్త సర్వానిష్ఠపరిహారార్థం ప్రాపుహి - తత్రగమనేకథం
తత్పరిహర ఇత్యత్రాహ - తేభిరిత్యాది తేభిః తై శ్శీనివాసభక్తైః - త్వాం
త్వం - సహస్రశీర్షం దేవంత్యాదిష్యైవాత్రప్రథమార్థే ద్వితీయాఛాందసీ -
శిరింబిరం - శ్రీనివాసం చాతయామసి । చాతయితుం ప్రార్థయితుమర్హసి ।
చతే చదేయాచనేచ ఇతిహి ధాతుః ।

యద్వా - ధాతోరనేకార్థత్వాత్సమర్పయితుమర్హసీత్యర్థః - ఇదానీం తు
త్వాశబ్దో యథాస్వ భక్త్యైవార్థవాన్ - శిరింబిరస్యేతిష్య్యంత పైవచా
నుషంగః - తథాచ - యథోక్తానిష్ఠప్రసంగే శ్రీనివాసస్య గిరిం తద్భక్తైః సహ
గత్వాతద్భక్తముఖేనైవస్వాత్మానంతస్యసమర్పయితుమర్హతీతివావేదపు
రుషోపదేశఃఫలితో భవతీతి

అత్ర శ్రీనివాసగిరేః శీనివాసస్య చ శ్రీనివాసభక్తద్వారేణోపసదనీయ
తాయాస్సన్పష్టతరం శ్రూయ మాణ తయా వైష్ణవక్షేత్ర త్వమేవాస్యదురప

హ్నావంసిధ్యతీతి ।

ఇతం శ్రీరామానుజముని రచితేన నిపుణేన నిరూపణేన స యాదవరాజః
శ్రీవేంకటాచలే శైవక్షేత్రత్వ సందేహం తత్యాజ ॥

ఇతం యతీశానసుయుక్తిజాలః

ద్వన్మనోహరి నిరూపణేన ।

సద్యోహిరాక్షోఽప సపారమోహో-

ర ప్రకాశేన యథాతమోఽన్ధమ్ ॥

ఇత్యనంతార్య గుంభితాయాం శ్రీ వేంకటాచలేతిహాసమాలాయాం

శ్రీవేంకటాచలస్య దేవతాంతరక్షేత్రత్వవాసనానిరసవం నామప్రథమ స్తబకః

అథ ద్వితీయః స్తబకః

అథ శ్రీభగవద్రామానుజయోగీశ్వరః పునః ।

ఉవాచ ప్రీణయన్ భూపంయుక్తియుక్తాభిరుక్తిభిః ॥

శ్రీస్వాంపుష్కరిణ్యాం తేవ్యామోహ ఉదపాదియః ।

తమప్యస్మాలయిష్యాం శృణుయాదవరాజ భో ॥

రామానుజమునిః -

యదుక్తం వాదిభిః, స్వాంపుష్కరిణీ సంజ్ఞాఘటకస్వాంశబ్దః సంజ్ఞైక
దేశేన సంజ్ఞిగ్రహణన్యాయేన కుమారస్వాంపర ఇతి - స్వాంపుష్కరిణీ
తీరే కుమారస్వాం తపశ్చర్యాం కుర్వన్ వర్తత ఇత్యత ఏవహేతోః సా పు
ష్కరిణీ తదీయతయా స్వాంపుష్కరిణీతి వ్యపదిశ్యత ఇతి, అతః సా దేవ
తాంతర తీర్థమేవన ఘ్నతీర్థ ఇతి చ ॥ తదయుక్తం

నిఖిలతీర్థస్వాంత్యాభిప్రాయేణ - స్వాంసీ చ సాపుష్కరిణీచ స్వాం
పుష్కరిణీ కర్మధారయవ్యుత్పత్త్యైవ స్వాంపుష్కరిణీ సంజ్ఞాయాః పురా
ణవచనైర్నిరుక్తత్వాత్ - స్వాంశబ్దస్య నిరుపపదస్య కుమారపరతయాక్వాపి

ప్రయోగాదర్శనేన సంజ్ఞైక దేశన్యాయస్యేహానవతారాత్ -

ప్రత్యుతా సంకోచేన నిఖిలజగచ్ఛేషిభూత శ్రీమన్నారాయణ వాచితాయా
ఏవ సంభవేనషష్ఠీతత్పురుష స్వీకారేపి స్వాంపుష్కరిణీ సంజ్ఞయాతస్యః
పుష్కరిణ్యా ఘ్నతీర్థత్వస్యవసిద్ధేః - తత్తీరే బహూనామన్యేషాం వస్కం
దస్యాపి కతిపయకాలతపశ్చర్యా కరణమాత్యేణ తదీయత్వా సిద్ధేశ్చ ॥

యథోక్తం వాదిభిస్సప్తపక్ష సాధకతయాఽభిమానితే వామనపురాణ ఏవ
చతుశ్చత్వారింశాంక చిహ్నితే పంచంశాధ్యాయే -

అస్తి శ్రీవేంకటో నామప్రథితః పర్వతోత్తమః ।

ద్ర డేషుమహాపుణ్యః సే తస్త్రిదశైర్గిరిః ॥

తస్య శృంగే సుమహతీపుణ్యాపాప నాశినీ ।

స్వాంపుష్కరిణీ నామ సరసీసర్వకామదా ॥

త్రైలోక్యవర్తినాం బ్రహ్మన్ తీర్థానాం స్వాంనీ హి సా ॥ ఇతి

స్వాంపుష్కరిణీ త్యేతన్నామాధేయం చ తత్కృతమ్ ।

మార్కండేయ సమస్తానాం తీర్థానాం స్వాంనీ యతః ॥ ఇతిచ ॥

వారాహపురాణాంతర్గత ప్రథమభాగే అష్టత్రింశాంక చిహ్నితే షష్ఠాధ్యాయే

స్వాంపుష్కరీశబ్దో రూఢస్తస్మిన్ సరోవరే ।

వృత్పత్తిః కథితా తస్య తీర్థానాం స్వాంనీ యతః ॥

స్వాంపుష్కరిణీత్యేవ స్వాంపుష్కరిణీత్వీయం ఽతి - తత్రైవ పంచా
శాంక చిహ్నితేఽష్టాదశాధ్యాయే -

స్వాంపుష్కరిణీచేయం బ్రహ్మన్ లోకపితాహ ।

తీర్థానాం స్వాంభూతత్వాదుచ్యతేన్యర్థనామతః ॥

యానికానిచ తీర్థాని గంగాదీని మహీతలే ।

తాని సర్వాణి చోత్పన్నాన్యస్మాత్తీర్థాత్పితామహ ॥

ఐరమ్మద తటాకశ్చ వైకుంఠే యస్తుతిష్ఠతి ।

స ఎవగీయ తే చాత్ర స్వాంపుష్కరిణీతి చ ॥

ఇతి - తత్రైవైకషష్టితమాంక చిహ్నితే ఏకోన త్రింశాధ్యాయే - శ్రీవేంకటేశాష్టోత్తర శతనామావళ్యాం 'తీర్థస్వాం పరస్పాన్నత జనాభీష్ట ప్రదాయిన' ఇతిచోక్తం ॥ వారాహపురాణాంతర్గతద్వితీయ భాగేపి - ప్రథమాధ్యాయే

త్రైలోక్యే యాని తీర్థాని సరాంసి సరితస్థథా ।

తేషాం స్వాంత్యవాపన్నం ధరేస్వాం సరోవరమ్ ॥ ఇత్యుక్తం ॥

ఏవం పాద్మపురాణ భాగేఽపి ద్వాత్రింశాంక చిహ్నితే స్వాంపుష్కరిణ్యామహర్షిభిః పాపినాం పాపాపమోదన ప్రబల ప్రాయశ్చిత్తయోగ్యపరమపావనపుణ్యతీర్థ తావ్యవస్థాపనపరేనవమాధ్యాయేష్యుక్తం ॥

వామదేవః -

సరాంసియానిదివ్యానిసంత్యత్రజగతీతలే ।

తేషామేషాస్వాంనీహి స్వాంపుష్కరిణీత్యతః ॥

ఇతి మార్కండేయ పురాణభాగేపి తృతీయాధ్యాయే 'రాజతే సర్వతీర్థానాం స్వాంస్వాం సరోవరమ్' ఇత్యుక్తం ॥ ఏవం బ్రహ్మపురాణే ద్వితీయాధ్యాయే - సరస్వత్యాస్సర్వతీర్థోత్కృష్టత్వలిప్సయా నదీరూపేణ బ్రహ్మవర్తే ప్రవృత్తాయా ఉద్దేశాయాం పులస్త్యశాపేనతదలాభభిన్నాయా భగవంతం తపసాతోషయిత్వా తస్మాత్సరోవస్థాయాం తత్స్నిద్ధిలక్షణం వరం ప్రాప్తాయాశ్శీవేంకటాద్రౌ స్వాంపుష్కరిణీరూపేణా రూఢతత్వ ప్రతిపాదనాత్స్వాంపుష్కరిణీ శబ్దఘటకస్వాం శబ్దేనతీర్థాధిపత్య లక్షణం స్వాంత్యమేవ పుష్కరిణ్యాః ప్రతిపాద్యత ఇత్యవగమ్యతే ॥

యథోక్తం తత్ర 'పురాసరస్వతీదే తీర్థోత్కృష్టత్వకాంక్షయా ।

సరస్వతీనదీనామ బ్రహ్మవర్తే బభూవహేత్యారభ్య 'తిస్రకోట్యోఽకోటీచ
తీర్థాని భువనత్రయే ।

స్వస్యపాప మాక్షార్థాం యాచయిష్యంతి మాంశుభే ॥

తేషాం పాప మోక్షార్థం త్వయిస్నానందదామ్యహమ్ ।

ధనుర్మాసే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే ॥

స్నానార్థమాగతం తీర్థ జాలం ప్రేష్యత్వ మాప్పుయాత్ ।

తీర్థాధిరాజ్యే తత్తీర్థజాలం త్వమభిషేక్స్యతి- ఇత్యన్తమ్.

ఏవం తీర్థాస్వాంత్యతాత్పర్యేణ స్వాంపుష్కరిణీ వ్యవదేశ నిర్వాహకం
వచనజాతం తత్రతత్రోపస్థితమన్యదప్య దాహర్తవ్యమ్ ॥

శ్రీ వరాహ శ్రీనివాసరూపిణో నిఖిల జగత్స్వానోనికటవర్తిత్వ హేతు
నాపి స్వాంపుష్కరిణీ నిర్దేశ నిర్వచనాభి ప్రాయాణ్యపి కానిచిద్వచనాని
దృశ్యంతే ॥

యథోక్తం స్కంద పురాణాంతర్గతే ప్రథమేభాగే - ప్రథమాధ్యాయే

సువర్ణముఖరీతీరే లక్ష్మీపతి నివాసభూః ।

వేంకటాద్రిరితిఖ్యాత స్సర్వలోకేషు పూజితః ॥

తస్మిన్ శేషగిరౌ పుణ్యే సురాసురనమస్కృతే ।

బ్రహ్మహత్యాసురాపాన స్వర్ణస్తేయాదినాశకే ॥

స్వాంపుష్కరిణీచేతి సర్వపాపాపహారిణీ ।

ఉత్తరే శ్రీనివాసస్య వర్తతే సరసీవరా ॥

తంగత్వా వేంకటం చైలం స్వాంపుష్కరిణీం శుభామ్ ।

స్నాత్వా సంకల్ప పూర్వంతు వరాహస్వానం హరిమ్ ॥

సే త్వాపశ్చిమేతీరేనిర్గత్యహరిమందిరమ్ ।

గత్వాతత్ర ధానేన స్వర్ణాచల నివాసినమ్ ॥

శ్రీనివాసం పరందేవం భక్తానామభయప్రదమ్ ।
 శంఖచక్రధరం దేవం వనమాలా భూషితమ్ ॥
 దృష్ట్వానిర్ఘాతపాపోఽసి సంశయం మాకృధాద్విజ ॥ ఇతి ॥
 స్కందపురాణాంతర్గత ద్వితీయభాగరూపే సప్తత్రింశాంక చిహ్నితేఽధ్యాయే
 యేష్యుక్తం ।

వైకుంఠలోకాదానీతోష్ఠోః క్రీడాచలోమహాన్ ।
 గరుత్మతా వేగవతా స్వర్ణముఖ్యాస్తటేశుభే ॥
 వర్తతే దేవ సంఘైశ్చ ఋషి సంఘైశ్చ పూజితః ।
 తస్మిన్ వేంకటశైలేంద్రే సాక్షాన్నారాయణ స్వయమ్ ॥
 లక్ష్మీదేవ్యాచ భూదేవ్యా నీళాదేవ్యాసమావృతః ।
 వర్తతే వేంకటేశస్స సాక్షాన్మోక్ష ప్రదాయకః ఇతి ॥
 తంగత్వావేంకటం శైలం స్వాంపుష్కరిణీజలే ।
 సుతేనసాకం ప్రేంద్రస్సస్మానియమ పూర్వకమ్ ॥
 వరాహస్వాంసంనత్వా శ్రీనివాసాలయంగతః ।
 ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా మానం సంప్రణమ్యచేతిచ ॥

అత్ర శ్రీ వేంకటాచలస్య ప్లక్షేత్రత్వం స్వాంపుష్కరిణీతీరే వరాహశ్రీ
 నివాసరూపిణో జగత్స్వాంమోష్ఠోర్నివాసంచాభిధాయ స్వాంపుష్క
 రిణీశబ్ద ఘటక స్వాం శబ్దస్య తత్పరతా సంభవస్యాపి సూచ్యమానతయా
 షష్ఠీతత్పురుష సమాసోఽపి సంభవతీత్యభిప్రేతమవగమ్యతే ॥

ఏవంచ స్వాంపుష్కరిణీతీరే భగవతో నివాస ప్రతిపాదకమన్యదపి
 కృత్స్నం వచనజాతం ఏతదర్థోపలక్షకం ద్రష్టవ్యం ॥17॥ ఏవం స్వాంపు
 ష్కరిణ్యా వైకుంఠలోకానీత భగవత్కీర్తనా వాపీత్వనిర్దేశాదపి ష్టుతీర్థత్వ
 మేవావగమ్యతే ॥18॥ యథోక్తం వరాహపురాణాంతర్గత ప్రథమ భాగేపం

చ త్రింశాంక చిహ్నితే తృతీయాధ్యాయే

“స్వాంపుష్కరిణీ పుణ్యా సర్వపాపప్రణాశినీ ।

వైకుంఠే భగవత్కీర్తనా వాపీ శ్రీభూంలాలితా ॥

అప్రాకృత జలౌఘచ సుగంధాసుమనోహరా ।

గంగాదిసర్వతీర్థానాం జన్మభూంశ్శుభోదకా ॥ ఆనీతా వైనతేయేన
క్రీడార్థం తత్రష్ట”తీతి ॥

19॥ అత్ర భగవత్కీర్తనా వాపీతి నిర్దేశేన స్వాంపుష్కరిణీ శబ్దఘటక
స్వాంశబ్దో భగవత్పరోవ్యాఖ్యాతోభవతి ॥ 20॥ ఏవం స్వాంపుష్కరిణీ
స్నానాదిభిర్విష్ణు సాయుజ్యాదిఫలప్రతిపాదనేనాపి తస్మాత్కీర్తనా త్వుతీర్థ
త్వమేవావగమ్యతే ॥ 21॥ తస్మాత్ భగవతో నిఖిలజగత్స్వాంత్యవదస్యాః
పుష్కరిణ్యా నిఖిల పుణ్యతీర్థస్వాంత్యాన్నిఖిలజగత్స్వాంభూత భగవ
త్సంబంధిత్యాచ్యుతదేతన్నిత్య ద్వయమాశ్రిత్యైవ స్వాంపుష్కరిణీ వ్యవ
దేశ ప్రవృత్త్యవగమాత్ స్వాంపుష్కరిణీ శ్రీ ఘ్నతీర్థంత్యవసిద్ధం భవతి
॥ 22॥

కుమార సంజ్ఞయోపలక్షితంతుతీర్థం కుమారధారికాతీర్థమేవ - తత్రై
వతదీయకల్పవాసస్య పురాణవచనేష్వవగమాత్ ॥ 23॥ తదపితీర్థం ఘ్న
తీర్థమేవ - తీర్థాంతరాణాంబహూనామన్యేషాం తత్రతత్ర వాసమాత్రేణ తత్ర
దృష్ట్యాది సంజ్ఞయోపలక్షణవ దస్యాపితీర్థస్య - స్కందస్యతత్రత్యవాసమా
త్రేణ తత్సంజ్ఞ యోపలక్షితత్వాత్కృత్స్నైవ శైలస్య భగవత్సంబంధి
త్వావగమాచ్చ ॥ 24॥ తస్మాన్నస్వాంపుష్కరిణ్యా దేవతాంతర సంబం
ధిత్య గంధావకాశః ॥

ఇత్థం భగవతా రామానుజమునినా క్రియమాణం నిరూపణమాకర్ణ్య
యాదవరాజస్య సంభం సశిరఃకంపంచస్వాంపుష్కరిణ్యాః పరమపావన
శ్రీ ఘ్న సంబంధిపురాణతీర్థత్వమేవ సమ్యగనుమేనే ॥ 26॥ శ్రీమద్రామా
నుజార్య ప్రకథితసువచః శ్రేణిపీయూషధారాః

పీత్వాపీత్వా జర్ణశ్రవణపుటయుగాద్యాదవక్షోణిపాలః ।

సంభం చ ప్రపేదేయతి పతిఫణితౌ స్మయం చ ప్రభూతం

శైవాన్ వైతండికాంస్తాన మనుతు సతదావ్యర్థ కోలాహలాంశ్చ ॥28॥

ఇతి అనంతార్యగుంభీతాయా యతిహాసమాలాయాం స్వా యపుష్కరిణ్యా
దేవతాంతర సంబంధితీర్థత్వ వాదనిరసనం నామద్వితీయ స్తబకః

ఇత్థం ప్రహర్షం పరమం ప్రపన్నం స స్మయం యాదవభూ యపాలమ్ ।
యతీంద్రవాణీ ప్రవణాంతరంగం సాసూయమైక్షంత తదా హిశైవాః ॥ 1॥

ఇత్థం రామానుజమునినిపుణ నిరూపణశ్రవణబద్ధాదరంతత్రైవ శనై
శ్చ నైరవతీర్థ ప్రామాణికత్వధియం యాదవరాజమాలోకయంత స్సాభ్యసూ
యాశ్చైవా అవాదిషుః ॥ భో రాజన్ శ్రీ వేంకటాచలస్య వరాహదేవాధిష్ఠా
నతా నిబంధనం ఘ్న క్షేత్రత్వ యవస్కందాధిష్ఠానతా నిబంధనంత దీయ
క్షేత్రత్వమపిదుర్వారమ్ ॥3॥ కించ - స్వా యపుష్కరిణ్యాస్కందసంబం
ధిత్యేఽపి తీర్థరాజత్వ సంభవే బాధకాభావేన స్వా యపుష్కరిణీ సంజ్ఞాయాః
కర్మధారయ సమాసస్వీకారమాత్రేణ నతస్యా ఘ్నతీర్థత్వం నిర్వ్యాధం భవతి॥
తస్మాద్యావదస్యాః పుష్కరిణ్యా దక్షిణేతీరే రాజమానస్య దేవస్య దేవ
తాంతరరూపతా నిరపవాదాఽవతిష్ఠతే - తావదస్యాచలస్యాస్యాః పుష్క
రిణ్యాశ్చ దేవతాంతర సంబంధితాఽపిదురపహ్నా వైవస్యాదితికి మనైరే
తదీయైస్సంకథనైః ॥5॥

న చవయమత్యంతాయ అస్మిన్నచలే వరాహదేవ సద్భావం వరాహ
క్షేత్రత్వంతతో ఘ్నభక్తోపజీవ్యత్వం వాఽపలపామః ॥6॥ పరంతు స్వా య
పుష్కరిణ్యాదక్షిణేతీరే రాజమానోదేవస్కంద ఇతి - తతశ్చానయోఽ
రచల పుష్కరిణ్యోస్తత్సంబంధిత్యమప్యస్తీతి చ బ్రూమః ॥7॥ తస్య దేవస్య

దేవతాంతర రూపతా చ అనన్యధాసిద్ధైర్లింగైః ప్రాగుపదర్శితైర్దురపహ్న
వైవావతిష్ఠతే ॥ 118॥ తస్మాద్రామానుజమున్యక్తం సహసైవయుక్తం మా
మంస్థాః ॥ 9॥

ఇత్థం సశైవైః ప్రత్యుక్త స్వయం యాదవభూ ౨పః ।

ప్రత్యుత్తరందదౌ తేషాం శైవా నామప్రతిక్రియమ్ ॥

యాదవరాజు :

హేశైవాయుష్మాభిరభిధీయమానమంశం వయం యుక్తం నమన్యా
మహే ॥ 10॥ తారకాసురవధ జనిత పాపప్రధ్వంసనాయ స్కందేనతపశ్చ
ర్యాకరణాయ శ్రిత ౨దముత్తమం ఘ్నక్షేత్రం శ్రీవేంకటాచల ఇతిస్పష్టమేవ
జోఘుష్యతే పురాణవచనైః ॥ 12॥

కించ - వైకుంఠలోకాద్వైవంతేయానీతః అప్రాకృతోభగవత్కీడాచలో వేంక
టాచల ఇతి - తదా౨౨నీతా౨ప్రాకృత జలౌఘా భగవత్కీ౨డావాపీ పుష్క
రిణీతిచ ప్రతిపాద్యతే ॥ 13॥ ప్రాగేవప్రథిత ప్రభావాయాస్సాన్వ౨పుష్క
రిణీ సంజ్ఞాయా ఖ్యాతాయా అస్యాః పుష్కరిణ్యాస్తీరం తపశ్చర్యాక
రణాయస్కందేనాశ్రిత ౨తి ప్రతిపాదనాన్నతన్సంబంధేన స్వా ౨పుష్కరిణీ
సంజ్ఞా సంబంధో౨స్యాస్సవచః ॥ 14॥

ఏవమాదిభిర్బహుభిః కారణై శ్శ్రీవేంకటాచలస్వా ౨పుష్కరిణ్యోర్దేవ
తాంతర సంబంధిత్వ మపనుదంతం శ్రీమహా ఘ్న సంబంధిత్వ మేవ చ
ప్రతిపాదయంతం శ్రీరామానుజమునిం ప్రతి తయోర్దేవతాంతర సంబంధిత్వ
సాధకం సముచితముత్తరం భవద్భిర్నావోచి ॥ 15॥ రామానుజమునికృతం
చ నిరూపణం తత్పక్ష సమర్థనేపర్యాప్తం ప్రమాణం ప్రతీమః ॥ 16॥ అత
ఇతానీం స్వా ౨పుష్కరిణ్యా దక్షిణేతీరే రాజమాశోదేవ శ్శ్రీ౨మహా ఘ్న
ర్వాస్కన్తో వేత్యయ మేవాంశో నిరూపణీయశ్శిష్టః ॥ 17- తమేవ చాంశమే

షోఽహం రామానుజమునింపుచ్చాం || 18||

ఇతి సదసి శైవబృందం ప్రత్యాఖ్యాయైష యాదవన్మపాలః ।

శ్రీరామానుజయతినం వాచం ప్రోవాచమానయన్ భక్త్యా || 19||

భో రామానుజమునే ! శ్రీ వేంకటాచల శ్లోరేవక్షేత్రతి - స్వాం
పుష్కరిణీ శ్రీ శ్లోరేవతీర్థతి చ భవత్కృతం నిరూపణం భవత్పక్షసమ
ర్థనే పర్యాప్తం । నిపుణతరమేవ ప్రమాణతి వయమభ్యుపాగచ్ఛామ || 20||
సంప్రతి - స్వాంపుష్కరిణ్యాదక్షిణే తీరే రాజమానోదేవః శ్రీమహాష్టు
రేవ న పునర్దేవతాం తరత్యయమంశ ఏవభవతానిరూపణీయః || 21||

ఇతిసంపృష్టో యాదవభూపాలేనాయమథ యతీశానః ।

ప్రోవాచ భూంపాలం యుక్తిభిరనురంజయన్ ప్రమాణైశ్చ || 22

రామానుజః -

భో భో రాజన్నవహితమనసాభవతాద్యమద్వచశ్శాస్త్రమ్ ।

సుస్పృష్టేఽస్మిన్నర్థేవైవాపేక్ష్యం నిరూపణం నిపుణమ్ || 23||

బహుభిః ప్రమాణగణైః ప్రకట తరేణా ప్రతిమ నిజవైభవేన చ దురప
హ్నావ స్వరూపోఽసౌ భగవాన్ వేంకటాచలపతిర్మదుసూదనోదేవః - దేవ
సంజ్ఞాతుల్యతామాత్రేణన కథంచిదపి క్షుద్రశక్తి దేవతాంతరశంకాగంధమ
ర్హతి || 24|| స హిఖలుఖద్యోత సంజ్ఞాసామ్యమాత్రేణ భగవతిమయాఖమాలిని
దురపహ్నావదుర్విషహతేజః పుంజమయేఽత్యల్పదీప్తిజ్యోతి రింగణకీటభ్రమః
కస్యచిదుదేతి || 25|| సంప్రతీహ ద్వద్భిర్ద్విశేషతః పరిపత్యమావైస్సర్వై
రపి శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్యుషయైః పురాణభాగైరుద్బాహుభిరయం
స్వాంపుష్కరిణీ దక్షిణతీర రాజమానోదేవ శ్లోయః పతిర్భగవాన్నారా
యణ ఏవేతిసమ్యగేవోచ్చైస్స మంతతోజోఘువ్యతే తేషుహి “మయా
ఆ పరమానందః త్యక్త్వా వైకుంఠ ముత్తమమ్ స్వాంపుష్కరిణీతీరే రమయా

సహమోదతే॥ ఇతిప్రాయశః సర్వత్ర ఘుర్ముతే ॥26॥ ఏషాహివార్తా - శ్రీస్వా
ంపుష్కరిణ్యాః పశ్చిమేదక్షిణేచ తీరే రాజమానయోశ్శీగ్రవరాహ శ్రీనివా
సయోర్మధ్యే శ్రీనివాస షయా - శ్రీనివాసప్రాదుర్భావః ఘట్టేష్వేద్యుశ
వార్తాయాః పురాణేషుప్రతి పాదనాత్ - భూదే సాహచర్యశాలిత్యేనైవ ప్రతి
పన్నస్య శ్రీవరాహ భగవతశ్శీగ్రదే సాహచర్యస్యక్వాప్య ప్రతిపన్నతయా
- కల్పదౌ ప్రళయార్థమవగ్నాంధరణీముద్భృత్య యథాపూర్వం సంస్థాప్య
తదభిమానిన్యాభూదేవ్యాసహతదానీ మేవ సుమేరుశిఖరాదాగత్య సువర్ణ
ముఖరీతీరే శ్రీవేంకటాచలాధిష్ఠానస్య ప్రతిపన్నతయాచమధ్యే వైకుంఠలో
కాదాగమనస్య శ్రీదే సాహచర్యస్యచ దర్శిత వచన ప్రతిపన్నస్యత ద్విష
యత్వాసంభవాచ్చ ॥28॥

శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్య షయే శేషధర్మపురాణాంతర్గతేఽష్ట చత్వా
రింశాంకచిహ్నితేఽధ్యాయేహి

దేవవ్రత మహాభాగసురసింధుసుతప్రభో ।

శ్రీనివాసస్యమాహాత్మ్యంవదమేవదతాంవర ॥

వైకుంఠవాసీదేవేశో ఘ్నస్సర్వగతః ప్రభుః ।

కథం ప్రాప్తోవృషగిరిం తన్మేత్వం కృపయావ' దే

ఇతి శ్రీనివాసమాహాత్మ్యం యుధిష్ఠిర ప్రశ్నముఖేన ప్రస్తుత్య

వైకుంఠలోకే సంభూతా వార్తాపరమపావనీ।

అశ్రా యామయాసంతోవక్ష్యశృణ్వంతు తాం కథామ్ ॥

మాయా పరమానందమ్ త్యక్త్వా వైకుంఠముత్తమమ్ ।

స్వాంపుష్కరిణీతీరే రమయా సహ మోదతే ॥

ఇత్యద్భుత తమం వాక్యం శ్రుత్వా సేంద్రామరుద్గణాః ।

తత్రసే తుముద్యుక్తాస్తదాఽహం చ జగద్గురుంతి నారదముఖేన

వైకుంఠ లోకవార్తాశ్రవణపూర్వకం తేనైవ సహసేంద్రమరుగ్గణమహర్షి గణా
దీనాం శ్రీ వేంకటాచలే శ్రీనివాసదర్శనే ప్రవృత్తిమభిధాయ

కోటిసూర్యప్రతీకాశశ్చంద్రకోటి సుశీతలః ।

స్వర్లోకాద్భూపర్యంతం ప్రాదురాసీః శ్రియః పతిః ॥

స్వాపపుష్కరిణీతీరే ర మండల సన్నిభే ।

మానే సే తో దేవైః శ్రీనివాసోఽవసత్పుభురిత్యం తేన స్వాప
పుష్కరిణీతీరే శ్రీనివాసా ర్భావోఽభిహితః ॥29॥ వరాహపురాణాంతర్గత
ప్రథమభాగే త్రిచత్వారింశాంక చిహ్నాతే దశమాధ్యాయే

‘వేంకటాద్రా దానీంతు సర్వప్రత్యక్ష గోచరః ।

ఆస్తేహ్యంజన శైలాభస్సర్వాభీష్టఫలప్రదః ॥

కస్య వా పుణ్యశీలస్యరూపమే తత్ప్రదర్శిత’ ॥ ఇతి శ్రీనివాసా ర్భా
వవృత్తాంతం ప్రస్తుత్య దైత్యపీడితానాం దేవమహర్షీణాంభగవంతం ప్రపత్తుం
క్షీరాబ్ధింగతానాంభగవంతం స్తువతాం ।

ఏతస్మిన్నంతరే కశ్చిచ్ఛంఖ చక్రగదాధరః ।

పార్షదః పరమేశస్యవ్యోన్నవాగత్య వైమునీన్ ॥

పురుషస్సోబ్ర దేవంశ్రూయతాంతితాన్ మునీన్ ।

ఆస్తేభూమాగిరై క్వాపిమాయా కమలాపతిః ॥

కిమర్థమాగతస్సద్భిర్యుష్మాభిస్సనకాదిభిః ।

తత్రైవయూయంగచ్ఛధ్వంతిచోక్త్యాయయౌ పునః ॥

ఇతి వార్తాయాః పార్షదముఖేన ప్రవృత్తేః -

ఏవం నారదస్యాపి వైకుంఠలోకం గతస్య - తత్రకించిత్పురుషముఖేన
‘భూమాక్వాపిగిరౌ ఘ్నర్లక్ష్మ్య సహ మోదత’ ఇతి వార్తా ప్రవృత్తేశ ప్రతి
పాదనదర్శనేన - ఏవమేవాన్యత్రాపి శ్రీనివాసా ర్భావ ఘట్ట ఏవ ఈ దృశ

వార్తాయాః ప్రవృత్తిః ప్రతిపాదన దర్శనేన చ యథోక్త వార్తా ప్రవృత్తిః శ్రీనివాస
షయై వేతిసుగమమ్ ||30|| ‘ఆస్తేచాంజనశైలాభ’ ఇత్యుపక్రమపర్యాయో
చనే నాపి శ్రీనివాస షయైవేయం వార్తా ప్రవృత్తిః న శ్వేతవరాహ ష
యేతి జ్ఞాయతే ||31|| ఏవం వారాహపురాణ ప్రథమభాగే చతుస్త్రింశాంక
చిహ్నితే ద్వితీయే)ధ్యాయే

“తతః శ్వేత వరాహశ్చ స్థాపయిత్వాధరాంతదా ।

భజ్యసాగరాన్ సప్తలోకా సప్తచ పూర్వవ” ||

ఇత్యారభ్య కల్పాదౌవరాహ భగవతాకృతం ససాగరపృథివ్యాదిలోక
స్థాపనం ప్రతిపాద్య

“తతః గిరిం సమారుహ్య శ్వేతపోత్రీహరిస్థితః ।

స్వాంపుష్కరిణీ తీరేపశ్చిమే పుణ్యకానన ||

ఇత్యాదినా తదానీ మేవ వైనతేయేన వైకుంఠలోకాదావాహ్యస్థాపితే
వేంకటాభిధానే క్రీడాచలే స్వాంపుష్కరిణీపశ్చిమతీరే శ్రీ శ్వేతవరాహ భగ
వాన్ దివ్య మానేస్థిత ఇతిప్రతిపాద్య - తదనంతరం

తతోజాతు తటేస్వాంపుష్కరిణ్యాస్తు దక్షిణే ।

మధ్యే మానం పద్మాక్షః శ్రీనివాసః పరాత్పరః ||

అతిష్ఠద్దేవదేవోపి శంఖచక్ర గదాధరః ఇత్యనేనపశ్చాత్క్రించిత్యాలా
నంతరం శ్రీనివాస భగవానాగత్య స్వాంపుష్కరిణీ దక్షిణభాగే దివ్య మా
నేస్థిత ఇతి ప్రతిపాదనేన శ్రీవరాహ శ్రీనివాసదేవౌ పృథక్ పృథక్ భగవద్ది
వ్యావతారభూతో పృథక్ స్థానస్థితౌ పృథక్ పృథక్ లక్షణ దివ్యచరిత్ర
చేష్టితౌ చ రాజే తే ఇతి స్పష్టమేవావగమ్యతే ||36||

అతోఽత్ర శ్రీవరాహ దేవలక్షణమేక రూపమేవ ఘ్నం స్వీకృత్య - శ్రీని
వాసమూర్తి లక్షణం స్వాంపుష్కరిణీ దక్షిణతీరే రాజమాన తయా పు

రాణ ప్రతిపన్నం భగవంతం ఘ్న మపలప్యతత్ స్థానే - తపశ్చర్యార్థమా
గతః స్కంద ఏవ తత్ర స్థాపిత ఇతికల్పనం న కథం చిదపి సంజాఘటితి
॥33॥ ఏవం వారాహపురాణ ద్వితీయభాగే ప్రథమాధ్యాయే కల్పాద్ధరణీం
ప్రళయార్థవమగ్నముద్భృత్య స్థాపయిత్వా మేరుశిఖరే స్థితస్య శ్రీవరాహ
భగవతః సన్నిధిం ప్రతిధరణ్యభిమానిన్యా భూదేవ్యా ఆగమనం ప్రతిపా
ద్య తయోస్తత్ర సంజాతే సంవాదే - శ్రీ వేంకటాచల ప్రస్తావే శ్రీస్వాంపు
ష్కరిణీ ప్రశంసాయాం

ఏతేషు ప్రవరాదే స్వాంపుష్కరిణీ శుభా ।

అస్యాస్తుపశ్చిమేతీరేని వసాంత్వయా సహ ॥ ఆస్తేస్యాదక్షిణేతీరే
శ్రీనివాసో జగత్పతిరితి స్వాంపుష్కరిణీపశ్చిమ దక్షిణతీరయోర్భూదే
సహిత శ్రీవరాహదేవ శ్రీభూంసహిత శ్రీనివాసదేవ లక్షణ భగవద్ధివ్యావ
తారయోః ప్రతికల్ప నియతభా స్థితం వరాహభగవతై వాభిహితాం ప్రతి
పాద్య సంవాదాంతే

ఉద్భృత్య ధరణీందే మాలిలింగేథ బాహుభిః ।

అప్రూయధరణీవక్త్రం వామాంకే సన్నివేశ్యచ ॥

ఆరుహ్యగరుడేశానం జగామవృషభాచలమ్ ।

మునీంద్రైర్నారదాద్యైశ్చ స్తూయ మానో మహీపతిః ॥

స్వాంపుష్కరిణీతీరేష్యమే లోకప్రాజితే ।

తదాద్యాస్తే శ్రీవరాహో మునీంద్రైః స్తత్ర పూజితః ॥

ఇతిధరణీదేవ్యా సహ తదానీ మేవగరుడమారుహ్యగతస్య శ్రీవరాహ
భగవతః శ్రీస్వాంపుష్కరిణ్యాః పశ్చిమంతీరమధిష్ఠాయవర్తమానత్వం ప్రతి
పాద్యతతో ద్వితీయాధ్యాయాంతే

వేంకటాఖ్యే మహాశైలే శ్రీనివాసో జగత్పతిః ।

కదాహ్యయాతి దేవేశశ్శీ భూ య సహితోఽమలః ॥

కథంకల్పాంత సంస్థాయీ భ ష్యతి జనార్దనః ।

ఏతత్బూహివరాహాత్మన్మహాత్మాతూహలమ్మమ్

ఇతి శ్రీనివాస భగవదాగమన షయం ధరణీదే ప్రశ్నముపక్షిప్య -
తతః తృతీయాధ్యాయే -

వైవస్వతేఽన్తరేదే పూర్వైకృతయుగేఽన్తరే ।

వాయోస్తపోమహాః దృష్ట్వా శ్రీ భూ య సహితోఽనఘే ॥

ఆగచ్ఛచ్ఛీనివాసశ్చ స్వా యపుష్కరిణీతటే ।

దక్షిణేఽస్మిన్ పుణ్యతమే మానేఽనంద సంజ్ఞితే ॥

వసిష్యతిచ శ్రీకాంతో వాయోః ప్రియకరోహరిః ।

తదారభ్యహృషీకేశః సేన్యారాధితోనిశమ్ ॥

అకల్పాంతమదృశ్యేస్మిన్ మానేఽసౌవసిష్యతీ ఇత్యనేన - పూర్వక
ల్పదృష్టాంతేన భా కాలేఽపి కించిత్కాలానం తరం - వా యుతపశ్చర్యా
ఫలతయా శ్రీభూ యసహితః శ్రీనివాసః సమాగత్య స్వా యపుష్కరిణీ దక్షి
ణతీరే స్కందే నారాధ్యమానసఃసన్నాకల్పాంతం నివత్స్యతీతిభగవతావ
రాహేణైవ సమాధానస్య ప్రతిపాదనాచ్చ శ్రీనివాస దేవాపహ్నవేన స్కంద
కల్పనస్య నాత్రకించిదవ్యవకాశోదృశ్యతే ॥ 34॥

ప్రత్యుతస్కందస్య తారకాసురహత్యాదోషనిర్వరణార్థ తపశ్చర్యార్థమా
గతస్య శ్రీనివాసారాధకతయైవపురాణ ప్రతిపన్నస్య భగవదారాధకతయై
వావస్థానస్య న్యాయ్యత్వేనారాధ్య దేవతారూపేణావస్థానం స్వీయపాపహ
రలక్షణ స్వాగమనోద్దేశ్య రుద్ధం న కథంచి దప్యుపపద్యతే ॥35॥ ఏవం
ప్రాయశో వేంకటాచలమాహాత్మ్యపరేషు పురాణ భాగేషు స్వా యపుష్క
రిణీ పశ్చిమ దక్షిణతీరయోః శ్రీవరాహదేవ శ్రీనివాసదేవయోః పృథగవ

స్థానం ప్రతీయతే॥ 36॥

శ్రీ పాద్మపురాణేఽపి సప్త ంశాఙ్క చిహ్నితే చతుర్థాధ్యాయే -

కదాచిద్భగవాన్ ఘ్నః కారుణ్యగణ్యపుణ్యధీః ।

దర్శయన్ త్సకలాన్ లోకాన్ త్సాక్షా దక్షిపథంగత॥

ఇత్యారభ్య భక్తానుకంపా సహిత శ్రీనివాసః పరఃపుమాన్ ।

ఆ ర్భభూవభగవాన్ స్వా ంపుష్కరిణీతట ।

ఇత్యంతేన శ్రీనివాస దేవా ఆ ర్భావం ప్రతిపాద్య ॥

తతోఽష్టా ంశాక చిహ్నితే పంచామాధ్యాయే

సింహసానుమతః కుక్షౌ స్వా ంపుష్కరిణీతటే ।

శ్వేతస్యపోత్రిపోతస్య ప్రాదుర్భావః కథం భో॥

ఇత్యారభ్య శ్రీవరాహ దేవా ర్భావం తతః పృథక్ ప్రస్తుత్యనిరూప్య

తదా ప్రభృతి దేవేశో వరాహవపురూర్జితః ।

పాతాళలోకాల్లో కేఽస్మిన్ కౌతూహల సమాకులః ॥

స్వా ంపుష్కరిణీతీరే పశ్యిమేఽస్మిన్ ధరాతల ఇత్యాదినా అవ్యాజ ం
త్రోఽత్రపోత్రీవర్తతేదివ్యగాత్రభృత్ । ఘోదయన్నాత్మనస్సర్వాన్ జ్ఞానానం
దమయాన్ సురాన్ ఇత్యం తేన శ్రీవరాహ దేవస్య స్వా ంపుష్కరిణీతీరేవ
సతేః - ఏకోన త్రింశాంక చిహ్నితే షష్ఠాధ్యాయే

తదా ప్రభృతి దేవేశో వరాహవపురాత్మభూః ।

అనంతాచలశృంగేఽన్తర్నిక్షిప్తాంఘ్రి సరోరుహః ॥

దేవ్యావసుధయాసార్థం స్వా ంపుష్కరిణీతటే ।

సుఖమాస్తేసురేశానస్సుఖీరహసి సుందరః ॥

ఇతి శ్రీవరాహభగవతః స్థితిముక్త్యా తదుత్తరమేవ

శ్రీనివాసోపి శేషాద్రౌ తతస్సాస్వా ంసరస్తటే ।

నివసన్నాత్మనః కుర్వన్నర్వాచీన్ సుఖాత్మనః ॥

ఇత్యారభ్య - పురాణపురుషోధాతా పురుషస్తమసః పరః ।

వైకుంఠపూర్వ వసంతింత్య క్షేదానీం హితిష్ఠతీత్యంతేన - స్వాంపు
ష్కరిణీతీరే వరాహభగవదాగమనాత్పశ్చాత్కించిత్కాలానంతరం శ్రీ వైకుం
ఠాదాగత్యతత్రైవ స్వాంపుష్కరిణీతీరే శ్రీవరాహదేవాత్పార్థక్యేన శ్రీనివాస
భగవతోవస్థితేశ్చ ప్రతిపాదనేన శ్రీమహా ఘ్నః శ్రీవరాహ శ్రీనివాస లక్ష
ణాభ్యాం ద్వ్యాభ్యాం రూపాభ్యాం స్వాంపుష్కరిణీతీరే సదా సన్నిహితో
వర్తత ఇతి స్పష్టమవగమ్యతే ॥37॥ యద్యపి పాద్మపురాణే త్రయస్త్రిం
శాంక చిహ్నితే దశమాధ్యాయే స్వాంసరసస్తీరే ప్రత్యగ్ర గ్రహం । మా
నమా ర్భభూవ మలానంద కారకమ్ ఇతి శ్రీనివాస మానా ర్భవః -
తత ఉపరిష్ఠాత్

స్వాంపుష్కరిణీతీరే పశ్చిమే భూత్యపశ్చిమే ।

బృందారకాణాంబృందైస్తు ప్రార్థితో లోకరక్షక ॥

ఆ ర్భభూవ భగవాన్ శ్రీనివాసఃపరః పుమాన్ ఇతిశ్రీనివాసా ర్భవ
శ్చస్వాంపుష్కరిణీపశ్చిమతీరే జాత ఇతి ప్రతిపాద్యతే - అన్య పురాణేషు
దక్షిణతీరే జాతఇతి ప్రతిపాద్యత ఇతికిం చిద్భేదోవగమ్యతే ॥ తథాపి -
శ్రీనివాసతద్విమానయోరా ర్భవస్య స్వాంపుష్కరిణీ దక్షిణపశ్చిమ భాగ
ఏవజాతత్వేన తాదృశస్థానస్య దక్షిణత్వేన పశ్చిమత్వేన చనిర్దేశయోగ్య
త్వాన్న రోధ ఇతిబోధ్యమ్ ॥39॥

ఏవం మార్కండేయ పురాణేఽపి ప్రథమాధ్యాయే తస్యానుభావం ప్రవ
దాంభూయః సమస్త తీర్థాని భవంతి తత్ర

ఏవం సమస్తేషు చ ముఖ్యతీర్థం

శ్రీస్వాంనామాస్తి సరోవరంతత్ ॥ మాహాత్యమేతస్య మయోచ్యతే

కథం

యత్ పశ్చిమేరోధసిభూవరాహః | ఆలింగ్యకాంతామతి సౌమ్యమూర్తిః
రాజతే శ్వజనోపకారీ ||

తత్ దక్షిణతటే రమ్యే వైకుంఠపురవల్లభః |

ఆలింగితవపుర్లక్ష్మ్యా వరదోవర్తతే చిరమ్

ఇతి భ షోత్తరపురాణ తృతీయాధ్యాయే

ఏవం తీర్థ వరాతత్ర స్వాంపుష్కరిణీశుభా |

తస్యాః పశ్చిమ దిగ్భాగే వరాహవదనోహరిః ||

ధరామాలింగ్యవల్మీక ఆస్తేపిప్పల రాజతః | ఇతి

ఇత్థం చార్య మాణేతు స్వాంపుష్కరిణీతటే |

దక్షిణే మలం దివ్యం వల్మీకం దృష్టవాన్ముదా ||

తింత్రిణీ వృక్షమూలస్థం భగవాన్ జగదీశ్వరః |

మత్స్వేదం పరమంస్థానం తత్ర లీనోఽభవద్ధరః ఇతిచ ద్వీరూపస్య భగ
వతస్థుల ద్వయే అవస్థానం స్పష్టముక్తమ్ || 40 ||

స్కందపురాణాంతర్గతే ప్రథమభాగే సప్త మాధ్యాయేఽపి దర్శిత మార్కం

డేయపురాణ సమానానుర్వికాణ్యేవ వచనానిదృశ్యంతే || 41 || తత్రైవ ప్రథ

మాధ్యాయస్థితైః - ప్రాక్ ద్వితీయస్తబకం చతుర్దశ వాక్యోదాహృతైర్వచనైః

- స్కందపురాణ ద్వితీయభాగాత్మక సప్తతింశాంక చిహ్నితాధ్యాయ స్థితైః

తం గత్వా వేంకటం శైలం స్వాంపుష్కరిణీజలే |

సుతేనసాకం ప్రేంద్ర స్సస్మానియమ పూర్వకమ్ ||

వరాహస్వానం నత్వా శ్రీనివాసాలయం గతః |

ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా మానం సంప్రణమ్యచ ||

పద్మనాభోఽథ పుత్రేణ కేవలేన దురాత్మనా |

పపౌకటాహతీర్థంత ద్బృహహత్యాది నాశకమ్ ||

ఇతివచనైశ్చ శ్రీ వేంకటాద్రౌ శ్రీస్వాంపుష్కరిణీ తీరే ద్విరూపస్వభగ
వతః పృథగవస్థానం స్ఫుటతర మవగమ్యతే ||42||

ఏవం బ్రహ్మాత్తరఖండంతర్గత పంచాశాధ్యాయస్థేన

స్వాంతీర్థం తిఖ్యాతం సర్వతీర్థోత్తమోత్తమమ్ |

తత్తీరే దక్షిణే ఘ్నర్లక్ష్యా సహ మోదతః ||

ఇతి వచనేన స్వాంపుష్కరిణీ తీరే లక్ష్యా సహభగవత్శిర్శానివాసస్య
సద్భావః సప్తత్రింశాంక చిహ్నితే వామనపురాణాష్టాదశాధ్యాయే

మునయస్తేఽథ భూపాలతద్వాక్య సమనంతరమ్ |

దదృశుర్విమలం దివ్యం మానం భాస్కరోసమమ్ ||

స్వాంపుష్కరిణీతీరే దక్షిణే లోక శ్రుతే |

నారాయణాశ్రితం దివ్యం నిత్యం చ మహదద్భుతమ్ ||

ఇతి తత్రస మాన శ్రీనివాసా ర్భావః స్ఫుటమవగమ్యతే || 43||

ఏవం స్కాందపురాణభాగద్వయే వామనపురాణే పురాణాంతరేషు చ
శ్వేతవరాహ శ్రీనివాసా ర్భావౌ పార్థక్యేన ప్రతిపాదితౌ ద్రష్టవ్యౌ ||44|| ఏవం

భ జ్యోత్తర పురాణాది షు శ్రీవరాహభాగవతః శ్రీనివాసదేవస్య చ పరస్పర
సంవాదః - శ్రీనివాస దేవస్యాకాశరాజ కన్యాపరిణయః - తదర్థం శ్రీనివా

సేన భూం సహిత వరాహభగవత ఆహ్వానం చేత్యేవమాదీని బహూని
చిత్రాణి పులాని చరిత్రాణి ప్రతిపాద్య మానాని ద్విరూపస్య భగవతః

శ్రీవేంకటాద్రి శ్రీ స్వాంపుష్కరిణీతీరవాసిత్వం ప్రస్ఫుటమేవావగమయం
తీతిన శ్రీనివాస దేవస్యాపహ్నావః కేనచిత్ కర్తుం శక్యః ||45||

ఏవం ప్రథమస్తబకోదాః హృతాయాం అరాయికాణ ఇత్యాది శ్రుతౌ శిరిం
బిరస్యేతి శ్రీనివాసవాచకశబ్ద ప్రయోగోపి - వరాహదేవాత్పార్థక్యేనాస్మిన్

గిరౌ శ్రీనివాస దేవసద్భావేపర్యాప్తం ప్రమాణం భ తుమర్హతి ||46|| ఏవమ
స్యదేవస్య పరిదృశ్యమానైర్లింగైరవ్యయందేవోనస్కందోపితు భగవానేవ స్థు
రితినిరూప్యతే ||47||

స్వా పుష్కరిణీదక్షిణతీరే సం ప్రతి రాజమానస్య హి దేవస్యచత్వారో
బాహవోదృశ్యంతే ।

చతుర్బాహుత్వం చ భగవత ఏవ ప్రసిద్ధం ।

న క్వచిత్ స్కందస్యేతి నాసౌస్కందః ||48||

యథోక్తం వామనపురాణే - ఏకంశాంక చిహ్నైతే ద్వితీయాధ్యాయే
బృహస్పతి కృతస్కందస్తుతౌ

ఏకవక్త్రో ద్విబాహుశ్చ కుమారః పురుషోత్తమః ।

మాతృ ప్రీత్యాచషడ్వక్త్రః పార్వతీ ప్రతివర్ధనః : || ఇతి ||49||

అత్ర హి స్వభావత ఏకవక్త్రత్వంద్వి బాహుత్వం చాబిధాయ స్తస్య
దాయిషణ్మాతృప్రీతి బలాత్తన్ముఖత్వం జాత తివక్త్ర సంఖ్యాధిక్యమౌపా
ధికమభిధాయతదానుగుణ్యేన ద్వాదశహస్త రాజిత హేత ఇత్యేపాధికమపివా
ద్వాదశత్వలక్షణ బాహు సంఖ్యాధిక్యమేవ నాఅభిహితం న చతుష్ట్యలక్ష
బాహు సంఖ్యాధికమపి ||50|| యద్యప్యదేవస్యస్కందత్వమభ్యుపగమ్యతపోఽ
వస్థాయామాయుధప్రహాణేన నిరాయుధపాణిత్యముపపద్యత ఇతి సమ
ర్థనం| తదప్యసాధు - అధికారి శేషస్య తపోఽనుష్ఠానార్థంవనం గచ్ఛతో
ఽపిదుష్ట జంతుదూరీకరణాద్యర్థం స్వాధికారప్రాప్తాయుధ సద్భావస్యాదు
ష్టత్వాదావశ్యకత్వాచ్చ దేవసేనాధిపత్య లక్షణాధికార శేషభాజోఽస్య
స్వాయుధ ప్రహరణాయోగాత్ ||52||

ప్రతిపద్యతే హి శ్రీరామాయణ భారతాదిషు రామలక్ష్మణ భరతార్జు
నాదీనామరణ్యాదిషు జటిలత్వాది లక్షణ తపోఽవస్థాజుషామపిస్వాధికా

రప్రాప్తధనుస్తూణీరాద్యాయుధధారితా ||53|| ద్వాంశాంక చిహ్నైతే దర్శిత
వామనపురాణ తృతీయాధ్యాయే - తపశ్చర్యార్థం వేంకటాచలప్రతిప్రస్థిత
స్యాస్యస్కందస్స ఆయుధ ధరత్వమేవప్రతిపాద్యతే - నతుతత్ప్రహాణం
క్వచిత్ ||54||

యథోక్తం తత్ర -

తపసోఽర్థే ప్రయాతేతుస్కందేకాంచనతేజసి ।

దేవసేనాసమాయుక్తేధనుశ్చ క్షిధరేద్విజాః || ఇతి ||55||

ఉత్తరత్రాపినక్వచిద స్యాయుధప్రహాణం పురాణ ప్రతిపన్నమ్ ||56||

అయం చ దేవ ఆయుధధారణార్హాభ్యామూర్ధ్వాభ్యాం భుజాభ్యాం వర ప్రదా
నోద్యతేనా ధరేణదక్షిణేన పాణినా స్వచరణారందయుగళం - ప్రాప్యప్రా
పకతయాప్రదర్శయతా - అసరేణకటిన్యస్తేన వామేన పాణినాస్వా శ్రితా
నాంభ వజలధేః కటిదఘ్నత్వం సూచయతా చ రాజతే ||57|| ఈదృశ
శ్చావయవసన్నివేశ శేషః శంఖచక్రధరస్య భవజలధి నిస్తీర్ణముముక్షుజ
నోపాస్య దివ్యచరణనళినయుగళస్య నిఖిలలోకారాధ్య వేషస్య భగవతో
నారాయణస్యైవయుజ్యతే ||58|| నపునస్వపాతకహరణార్థం తపశ్చర్యా
పరాయణస్యారాధకతా వేషైకయోగ్యస్యాస్య స్కందస్యాయం సన్నివేశః
కథంచిదపియుజ్యతే ||59||

కిం బహునా దక్షిణవక్షఃస్థల దృశ్యాభ్యాం శ్రీదే శ్రీవత్సాంకాభ్యా మని
తరసాధారణలాంఛనాభ్యామయందేవ శ్శీగ్రమహా ఘ్నరితిమందమతిభిర
పిసునిర్ణయోహ్యాయమంశః ||60|| పురాణస్థేషు శ్రీనివాసదేవ స్వరూపప్ర
తిపాదన పరఘట్టేషుచ శ్రీనివాస భగవత ఉపదర్శిత పరిదృశ్యమానావయవ
సన్నివేశ శేషాదికం స్ఫుటతరం ప్రతీయతే ||61||

యథోక్తం శ్రీవరాహపురాణ ప్రథమభాగే సప్త చత్వారింశాంక చిహ్నైతే

పంచదశాధ్యాయే

కేయూరాంగద సద్భూషణంవృత్తాయత చతుర్భుజమ్ ।

జ్వాలాయుత సహస్రార సుదర్శనధరంపరమ్ ॥

శరచ్చంద్రప్రతీకాశ పాంచన్యధరం శుభమ్ ।

అశ్రాంతవరదామోద్యద్ధక్షపాణి సరోరుహమ్ ॥

కటీతటసు న్యస్త వామపాణిజలేరుహమ్ ఇతిమ్ ॥ 62॥

అత్ర చతుర్భుజ యత్యుక్తభుజచతుష్టయస్య న్యాస శేష ప్రదర్శన
పరంజ్వాలాయుతేత్యాద్యుపరితనపాదచతుష్టయం ॥63॥

పాద్యుపురాణే త్రయస్త్రింశాంకచిహ్నితే దశమాధ్యాయే

చతుర్భుజ శ్శంఖచక్రవరావనతిహస్తకః ।

శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కో వైజయంత్యా రాజితః ఇత్యుక్తమ్ ॥64॥

త్రిషష్ఠితమాంకచిహ్నితే గారుడపురాణాధ్యాయే

అరుంధతీమహాభాగలక్ష్మ్యలింగితవక్షసం ।

దృష్టాహరిం వేంకటేశం ప్రణనామముదాన్వితా ఇత్యనేన ।

తదుపరితనేనారుంధతీస్తోత్రగతేన॥

యస్యోరస్యనిశం భాతి జగతీసౌభాగ్యధాత్రీరమా ।

ధత్తేయస్యపదావనేజనజలం మూర్ధ్నాపురారిస్సదా ॥

శ్రీమద్వేంకటైలనిత్యనిలయం దేవోత్తమం త్వాం నా

దృష్టాదృష్ట ఫలప్రదం కిమపరం దృష్టం క్షితౌదైవత యతివచనేనచ -

శ్రీ వేంకటేశం సాక్షాత్కుర్వంత్యాంరుంధత్యా శ్రీనివాసోలక్ష్మ్యలింగిత వక్షస్క
త్వవేషేణ దృష్ట ఇతి స్పష్టమవగమ్యతే ॥ 66॥

బ్రహ్మాండపురాణే నవమాధ్యాయే చక్రవర్తినః

శ్రీనివాస సాక్షాత్కార ఘట్టే

తన్మధ్యే సౌనీలజీమూత కల్పం పద్మావాసం సంశ్రితత్రాణ హేతుమ్ ।
 శ్రీవత్సాంకం పుండరీకాయతాక్షం శంఖం చక్రం ధారయంతం కరాభ్యామ్ ॥
 దాతారం తం పాణినావైవరాణా మన్యేనాం కం బిభ్రతం బ్రాణమానమ్ ।
 పీతం వస్త్రం బిభ్రతం రాజమానం కోటీరాంత ప్రోతరత్నోపశోభమ్ ॥

శాంతాకారం శాశ్వతం శ్రీనివాసం సేవ్యందే వైర్వాసుదేవందదర్శ ఇత్య
 నేనలక్ష్మీ శ్రీవత్సావక్షోలక్షణే శంఖచక్రవరదానముద్రా కటితట న్యాసము
 ద్రారూపాణి భుజవతుష్టయలక్షణానిచ భగవతి చక్రవర్తీదదర్శేతి -

తదంతర్గత ఏవ వసిష్ఠ నారద సంవాదాత్మకే పృథగ్భూతే శ్రీ వేంక
 టేశ సహస్రనామాధ్యాయేఽపి - శ్రీనివాసధ్యేయాకారవర్ణనే ఊర్ధ్వ
 హస్తాయదీయౌ సురరిపుదళనేబిభ్రతౌ శంఖచక్రే ।

సే వ్యావంఘ్రిస్వకీయావభిదధదధరో దక్షిణోయస్యపాణిః ॥

తావన్మాత్రం భవాద్భింగమయతి భజతామూరుగోవామపాణిః ।

శ్రీవత్సాంకశ్చ లక్ష్మీర్యదురసి లసతస్తం భజే వేంకటేశమ్ ఇత్యనేన
 యథోక్త భగవదనాధారణ సర్వలక్షణ శిష్ట వేషేణైవ శ్రీనివాసోధ్యేయ ఇతి
 చ స్పష్టముక్తమ్ ॥67॥

యాద్యశరూపేణ శ్రీనివాస భగవాంశ్చక్రవర్తినాదృష్టః - తేనైవరూపే
 ణతత్ర భగవత స్సర్వదృశ్యతయా అవస్తానమపి చక్రవర్తినా ప్రార్థితం తథై
 వాంగీకృతం చ భగవతేతి త్రతైవ నవమాధ్యాయే ఉక్తమ్ ॥68॥

యథోక్తం తత్ర రాజపుత్రః -

యత్తద్రూపం దుర్లభం యోగివర్త్యై
 రమ్యం భూయాదీదృశం సర్వదృశ్యమ్ ।
 అత్రైవత్యం సర్వదావాసం యాసః ।
 సర్వేషాం వైమానవానాం హితాయ ॥

ఓ ఽత్యు క్వాథాపరం ప్రాహవాక్యం మద్భ క్తస్తస్వం నాస్తితులస్యస్తస్వ
యాన్య ఇతి || 69||

మార్కండేయ పురాణేద్వితీయాధ్యాయే - స మాన శ్రీనివాసా ర్భావ
ప్రతిపాదన ఘట్టే

తన్మధ్యస్థం దివ్యమూర్తిం వరేణ్యం శంఖం చక్రం ధారయంతం కరాభ్యామ్
|

సేవ్యత్వేన స్వం పదాంభోజయుగ్మం సర్వేషాం సందర్శయంతం కరేణ||

స్వాంఘ్రిద్వంద్వం సంశ్రితానాం జనానాం సంసారాభిర్జ్ఞాన్ నుదఘ్నుః కిలేతి

| న్యస్తేనోరౌ వామతోదర్శయంతం సవ్యేనాన్యేనాపిహస్తేన సమ్యక్ ||

సర్వాభీష్టం దాతుముద్యుక్తహేతిం భక్తానాం శ్రీవాసవక్షఃస్థలంచ |

మందస్మైర శ్రీముఖం భూషణాఢ్యం సర్వే శ్రీమద్వేంకటేశం హ్యపశ్యన్

ఇత్యనేన యథోక్తవయవసన్నివేశ శేషాది శిష్టం శ్రీనివాసం బ్రహ్మద

యస్సర్వేదదృశురత్యభిహితమ్ || 70|| తత్రైవచతుర్థాధ్యాయేఽపి కుమారం

ప్రతి భగవదా ర్భావఘట్టే

శంఖం చక్రం ధారయంతం కరాభ్యాం ఫలప్రదర్శ్యోరుగ వామహస్తమ్ |

ప్రాప్య మా త్యపరేణ పాదో సందర్శయంతం కరపంకజేన ఇతి తథా

ధావయవసన్నివేశ శేషోభగవతాస్కందాయదర్శిత ఇతి - భ షోత్తర

పురాణ త్రయోదశాధ్యాయాంతే

వరపద్మాసనేసుస్థాం ధాయకమలాలయామ్ |

పద్మావతీం శాలక్షీం భగవానాత్మవక్షసి ||

అరిశంఖ హీనోఽసౌకటిన్యస్తకరోత్తమః |

దర్శయన్ పాణినైకేన దక్షిణేన వృషాకపిః ||

పదపద్మం సదారాధ్యం గతించ పరమాం నృణామ్ |

కటిన్యస్తకరేణాసి నిజపాదాబ్జగా నామ్ ॥

న్యూణాం భవపయోరాశింకటిదఘ్నం ప్రదర్శయన్ ।

రాజతే వేంకటేశసః సంప్రత్యపి రమాపతిః ॥

ఇత్యనేన సంప్రతి ద్యామన రూప యతం భూత యతిచ స్పష్టముక్తం
॥ 71॥ చత్వారింశాంక చిహ్నైః వామనపురాణైకం శాధ్యాయే - యత్ర
స్వా యపుష్కరిణీ దక్షిణతీరేయోఽసౌ స మానః శ్రీనివాస ఆ రూప్యతో
బ్రహ్మాది ప్రత్యక్షగోచర ఆసీత్ - తత్రైవ సభగవాన్ - అదృశ్యస్వీయాప్రా
కృత మానస్వయం చ దృశ్యమానస్సన్ మనుజకారిత మానేస్తాస్యతీ
త్యగస్త్యేన మునీంద్రాన్ ప్రత్యుక్తత్వాదగస్త్యాదిభిరత్రైవ భగవతోదృశ్య
మానతయావస్థానప్రార్థనయా భగవతా తథైవాత్రానవరతవాసాంగీకారస్య
తత్ర తత్రపురాణేషు ప్రతిపాదన దర్శనాచ్చ శ్రీనివాస ఏవాయ యతి స్పష్ట
మవగమనేన నాత్రస్కందస్యావాసాదికల్పేన శ్రీనివాసాపహ్నావః కర్తుం శక్యః
॥ 72॥ ఉక్తం హి యథోక్త వామనపురాణాధ్యాయే

అగస్త్యోభగవాన్ భూపమునీంద్రానిదమబ్రత్ ।

యదేతద్దర్శితం దివ్యం మానం లోకపావనమ్ ॥

పూర్వం భగవతాతేన ఘ్ననాప్రభ ఘ్ననా ।

తదత్రైవమహాశైలే సదాతిష్ఠతి పూజితం ॥

అంతర్హితం నకేనాపికశ్యతే ద్రష్టుమంజసా ।

యుగే యుగే తుయః కశ్చిత్తపసాభావయేద్దిరిమ్ ॥

సతస్యకృపయాదివ్యం మానం పశ్యతి ధ్రువమ్ ।

ఆగా యి కలౌ చాపి సంప్రాప్తే పుణ్యముత్తమమ్ ॥

మానం సర్వపాపఘ్నం ఘ్ననాధిష్ఠితం సదా ।

పశ్యతాం సర్వభూతానామాహ్లాదజనకం శుభమ్ ॥

దేవర్షి దైత్యగంధర్వ దేవసిద్ధనిషే తం ।

మనుజైరేవ తద్భ కైః కారితం లక్షణాన్వితమ్ ॥

భ ష్యతిమహాశ్చర్యమ్మునీంద్రానాత్ర సంశయః ।

తత్రైవభగవాన్ ఘ్టుః స్థాస్యత్యక్షయశక్తిధృత్ ॥

మానేతు జగన్నాథః పూర్వం దృష్టోహరిస్సవ్యయం ।

శంఖచక్రధరశ్శీమాంశ్చతుర్భాహు స్వరూపవాన్ ॥

అస్మిన్ జగతి ప్రేంద్రా శ్రుతం చ భ ష్యతి ।

మానం తదఘౌఘమ్నం త్రైలోక్య తిలకోపమమ్ ॥ ఇతి ॥

అయమంశః అనేక పురాణేషు తత్రతత్ర ద్యమానోద్రష్టవ్యః॥74॥

స్కందస్తు కుమారధారాతీర్థ ఏవనియతవాసస్తత్ర నివసన్నేవా గత్యాగ
త్యయథాకాలం స్వాంపుష్కరిణీతీరే రాజమానం భగవంతం శ్రీనివాస
మారాధయన్నద్రావస్తీతిదర్శిత వామనపురాణ ఏవచతుర్వింశాంక చిహ్నితే
పంచమాధ్యాయే పార్వతీం ప్రతిమహాదేవేనాభిధాన ప్రతిపాదనాన్నాసౌ
స్వాంపుష్కరిణీదక్షిణతీరే రాజమానో దేవస్సృందః - అపితు తదారా
ధ్యభూతో భగవాన్ శ్రీనివాస దేవ ఏవేతి ప్రస్ఫుటమేవావ గమ్యతే ॥75॥
యథోక్తం తస్మిన్నధ్యాయే

ఆస్తేవృషాచలేదేవేశ్శ్రీభూం సహితోఽనఘే ।

అప్రత్యక్షాలయోఽదృశ్యో హరన్ గిరిమూర్ధని ॥

నానాద్రుమలతాకీర్ణే సర్వర్తుగణసంయుతే ।

స్వాంవాపీసంపేతు కోటికందర్పరూపవాన్ ॥

ఆస్తేలక్ష్మ్యచ ధరయారమన్ షోడశవార్షికః ।

దృష్ట్వాగుహోఽపితం దేవం చైత్రమాసిశుభేతిథౌ ॥

ఆరాధయం స్త్రిసంధ్యం వై దేవగంధర్వకిన్నరైః ।

నృత్యైరప్పరసాం చైవగీతవాదిత్రనిస్సవైః॥
 రమయంశ్చరమానాథముత్తరేగహ్వరేగిరేః ।
 కుమారధారికానామతత్రనిర్ధరిణీశుభా ॥
 మయూరవాహకో దే ! తస్యాస్తీరేవసత్యహో ।
 బ్రహ్మహత్యాతు యాతస్యదుస్సహాఘోరరూపిణీ ॥
 సావృషాచలశృంగాగ్రేదృష్టమాత్రే బహిష్ఠితా ।
 కామయమానశ్శేషాద్రానిత్యసేవాం హరేరసౌ ॥
 పునరాగమనందే షణ్ముఖోనాభివాంఛ ఇతి ॥
 ఇత్థమారాధకత్వేనవస్తుంచ్యతోఽస్యనారాధ్యత్వేనాత్రావస్థానం
 యుజ్యతే ॥77॥

నచ తస్యాతత్రతథావస్థానం క్వచిదేషుపురాణేషు ప్రతిపాద్యతే ॥ 78॥
 ప్రత్యుతాప్రాకృతేఽస్మిన్ భగవత్క్రిడాచలే ప్రాకృతానామారాధ్య తయావ
 స్థానం నిషిద్ధతయైవావగమ్యతే ॥79॥ యతః అతోవ్యధికవైయతత్త్వితుర్మహా
 దేవస్యాస్మిన్గిరావేవభగవతాసహవస్తుం వాంఛతో భగవతై వాస్మిన్ పర్వతే
 వాసమననుజ్ఞాప్యో పత్యకాయాం వాసోఽభ్యనుజ్ఞాతః ॥80॥ యథోక్తం వరాహ
 పురాణప్రథమభాగే పంచాశాంక చిహ్నితే అష్టాదశాధ్యాయే

ఇత్యుక్తాకమలానాథః ప్రాహేశానంశు స్మితః ।
 కిమాగమనకార్యంతే వదశంకరసత్వరమ్ ॥
 ఇతిపృష్టశ్శివః ప్రాహస్వాంస్ ఇత్యచ్యుతం వచః ।
 స్వాంస్ త్వయాసదాయత్రస్థీయతే వేంకటేశ్వర ॥
 తత్రైవదేవస్థాతవ్యం మయావృషగిరీశ్వర ।
 ఇతిపృష్టఃపునః ప్రాహనీలమేఘసమద్యుతిః -
 ఆకల్పంచవసోఽహవేంకటాహ్వయభూధరే ॥

త్వమవ్యత్ర మృథానీశః మహాదేవవసప్రభో ॥

ఉపత్యకాయామస్యాద్రేశోః చిష్కేశ దిగీర ఇతి ॥81॥

ఇత్యం మహాదేవస్యాప్యస్మిన్ వేంకటాచలే లోకానామారాధ్యతయావ
స్థానస్య ప్రతిషేధసిద్ధౌ స్కందస్య తథావస్థానాసంభవః కింపునర్న్యాయ
సిద్ధేవ ॥82॥ తథాచ స్వాంపుష్కరిణీ దక్షిణతీరే శ్రీనివాసదేవోయథా దేవా
దీనాం ప్రత్యక్ష షయ ఆ రూఢతః - తద్దైవతత్రాగస్త్యాది ప్రార్థితో
నిత్యంవర్తతే స వేవార్చారూపేణాద్యాప్యత్ర సర్వదృశ్యో రాజత ఇతి నాత్ర
స్కందస్యావకాశః ॥ ఏవం బ్రహ్మపురాణత్వతీయాధ్యాయే భగవతా శ్రీని
వాసేన చోదితః శంఖరాజోయథాదృష్టం శ్రీనివాస మానార్చా గ్రహ
దికం స్థాపయా మాసేత్యపి ప్రతిపాద్యతే ॥84॥ యథోక్తం తత్ర

యథాదృష్టం మానం తేమద్రూపం పురుర్షభ ।

తథాకురుమహాభాగతే నతే భ తాగతిః ॥

ఇత్యుక్తాః అంతర్గదేదేవః సర్వేషామేవపశ్యతామ్ ॥

తేనోక్తమార్గేణ నిధాయపుణ్యం మానవర్యం ప్రతిమాం చ పుణ్యామ్ ।
ప్రఖ్యాప్యశంఖోనరలోకసంఘే జగామ స్తోః పదమవ్యయం శుభమ్

॥

ఇతి ॥85॥

అస్య శ్రీనివాసదేవస్య శంఖచక్రవరముద్రాకటి న్యాసరూపచతుర్విధ
చిహ్నధారి చతుర్బుజత్వం శ్రీదే శ్రీవత్సాంకిత వక్షస్కత్వంచ తత్ర తత్ర
ప్రతిపాద్యమానందురపహ్నవం దేవతాంతర వ్యావర్తకం చిహ్నమ్ ॥86॥

అత ఏవహి పరమైకాంత్యగ్రేసరై శ్శీఘ్రపరాశ పరకాలాది దివ్యసూరిభిః
ఇతః సుబహోః కాలాత్ ప్యాచీనైః ద్రా డవేద తదగోపాంగరూపేషు దివ్య
ప్రబంధేషు - అయందేవో ఘ్నురితి -

ఇదం క్షేత్రం వైష్ణవక్షేత్ర ఎతి చానుసంధాయ ఏతస్య స్తవనాదిరూప
ముపాసనం క్రియమాణందృశ్యతే॥ 86॥

నచైతే రక్తాగ్రేసరా అస్యదేవస్య వస్తుతో దేవతాంతరత్వేపి కథంచితే
తత్ర ఘ్నుత్వమారోప్యాపి వా కృత్రిమాముపాసన భావనాంకుర్యుః ॥87॥

న చాముష్మిక పారమార్థిక ప్రవృత్తియుక్తానాం సకల బాహ్య షయ
వ్యాపర ముఖాన్ ఎషో ఎదృశార్థ ప్రతిష్ఠాదికామనామూలాప్రవృత్తిః కథం
చిదపి సంగచ్ఛతే ॥88॥

న చ తేషాం స్తవనోపాసనాదికం వరాహభగవన్మాత్ర షయం వ్యవస్థా
ప యితుంశక్యమ్ । -

దీర్ఘతర మహాకిరీటి ధారిత్యశంఖచక్రధరత్వశ్రీదేవ్యధిష్ఠిత వక్షస్కత్వా
వయవసన్నివేశ శేషాదీనాం శ్రీనివాస అసాధారణ చిహ్న శేషాణాం వరాహ
భగవద్వ్యావృత్తానామనుసంధాన దర్శనాత్ ॥89॥

శ్రీపరాంకుశ దివ్యసూరిణా ద్రా డబ్రహ్మసంహితాయాం శ్రీ వేంకటా
చల షయయోస్తృతీయశతకత్పతీయదశకషష్ఠశతకదశమదశకయోః మధ్యే
చరమనిర్దిష్టదశకే శ్రీనివాసభగవదసాధారణ చిహ్నజాతమపి సమ్యగభి
హితమ్ ॥90॥

తత్రహి ద్వితీయగాధాయాం దక్షిణపాణౌ ప్రజ్వలత్ సుదర్శన ధరత్వం
తదుపలక్షితమన్య దాయుధజాతం చ - దశమగాధాయాం పద్మాల
యానిత్యాధిష్ఠిత వక్షస్కత్వం - నిగమగాధాయాం - ప్రాప్యప్రాపకత్వేన ని
జచరణ

కమలయుగళ ప్రదర్శయిత్వదక్షిణపాణిముద్రాం నిజచరణకమలాశ్రితానాం
సంసారాభ్యేర్థానుదఘ్నుత్వ ప్రదర్శనముఖేన సముజ్జీవన సందర్శయిత్వవా
మౌరుసంలగ్నవామహస్త ముద్రాంచ భగవతః శ్రీనివాసదేవస్య ప్రాకాశ

యద్భగవాన్ శ్రీపరాంకుశదివ్యసూరిః ||91||

యథోక్తం తత్ర ద్వితీయగాధాయాం - కుపితప్రజ్వలః శ్రీమన్నేఽదక్షిణ
పార్శ్వేతి - దశమగాధాయాం - యోక్తుమసమర్థాస్మి క్షణమపీత్యను
సంధాయపద్మోర్ధ్వకుమారీ నిత్యాధిష్ఠిత వక్షస్థలేతి - నిగమగాధాయాం -
చరణాధస్తాదనురూపం ని శ్యః హే దాసా! వర్ధధ్వంత్యేవం కృపాం దిశంత
మనుపమప్రకారం స్వానంతి చ ||92||

అత్ర నిగమగాధాయాం చరణాథో నివేశ్య తతః సముజ్జీవనస్య చ ప్రదర్శ
నాత్ తతో భగవత్ సకలేతర వ్యావృత్తానుపమప్రకారత్వస్యచాభి ధానాః
దక్షిణవామపాణిగతముద్రాద్వయమభిహితం ద్రష్టవ్యమ్ ||93||

ఏవమన్యాయపిలక్షణాని తత్తద్దివ్యసూరిభిరనుసంహితాని ద్రవ్యష్టవ్యాణి
|| అత్ర భగవతో వామహస్తస్య కటితటోరుసంధిన్యస్తన్య ముద్రాయాః క్వచిత్
భవజలధేర్జ్ఞానుదఘ్నతా ప్రదర్శన పర్వతవర్ణనం దూరతోఽపిదిక్ ప్రద
ర్శన థయా తథా సూచనం సంభవతీత్యభిప్రాయకం బోధవ్యం ||95||

తస్మాత్ శ్రీనివాస షయం స్తవనోపాసనాదికం దివ్యసూరికృతమప్యత్ర
ప్రబలతరం ప్రమాణమేవ ||96||

అస్య శ్రీనివాస భగవతః శంఖచక్రాద్యాయుధ హీన పాణికత్వంతు
తోడమాంశ్చక్రవర్తినే దుర్విషహ వైరినిఘాదనకాంక్షిణే నిజాయుధదాన
సూచకం భగవత్తైవ సంకల్పితంతి పురాణవచనేష్యేవస్పష్టమ్ ||97||

బ్రాహ్మణపురాణేసప్తమాధ్యాయే

దర్శయన్ భక్తవాత్సల్యం యో దదౌ హస్తగేశుభే ।

శంఖచక్రేన్యపేంద్రాయచక్రవర్తీతి యం దుః ॥

అత ఏవారి శంఖాభ్యాం దృశ్యేతే రహితౌ కరౌ ।

అర్చారూపశిలారూప గ్రహస్య మహాత్మనః ॥ ఇతి

శంఖచక్రరాహిత్యకారణ కథనం ప్రస్తుత్య - తతో'ధ్యాయాంతే -

స్థితేకదాచిత్క్షితిపే శ్రీనివాసస్య సన్నిధౌ ।

శత్రవశ్చబలోద్రిక్తా రురుధు స్తస్య వైపురీమ్ ॥

శ్రుత్వాబలార్ణవం ఘోర మాయాంతం నాతిశంకితః ।

యోధుకామో జగామాథ పునస్తైశ్చపరాజితః ॥

తతః భిన్నమనా భూత్వా తమేవశరణం యయా ।

బిలద్వారేణదేవేశం గత్వాపాదౌప్రగృహ్యచ ॥

రురోద త్రాహిత్రాహితీతం ప్రాహోర్చాస్వరూపవాన్ ।

మాభైషీపుత్రభద్రంతే చక్రశంఖౌదదా ౨తే ॥

తాభ్యాంగచ్ఛపురీం స్వీయాం తౌతేశత్రూన్హనిష్యతః ।

ఇత్యుక్తౌ దదౌతస్మైతాభ్యాంసహ జగామసః ॥

తౌచశ్రత్వాన్నిహత్యాశుకృత్వారాజ్యమకంటకమ్ ।

ఆజగ్మతుః క్షితిభృతాసాకం దేవస్యసన్నిధౌ ॥

రాజాదేవం వ వందేఽథ స్తుత్వాస్తోత్రైః అనేకశః ।

'వరంవరయ'భద్రేతి దేవో రాజానమబ్రు త్ ॥

రాజా -

'మమాయుధప్రదానస్యఖ్యాత్యైదేవోత్తమప్రభో ।

అర్చాబింబేశిలాబింబే చక్ర శంఖౌనధారయ' ॥

ఇతి సంప్రార్థితో దేవోన దధారపునశ్చతౌ ।

అదృశ్యౌతిష్ఠత శ్చోభౌపార్శ్వతః శార్ఙ్గధన్వనః ఇత్యంతేన - శంఖ
చక్రరాహిత్యే కారణం స స్తరం నిరూపితం ॥98॥

అత్రభక్త షయేప్రదర్శిత నిజమహౌ దార్యస్మారక తయాది వ్యాయు
ధధారణం సర్వలోకదృగ్గోచరతయానకర్తవ్య ౨త్యేఽపితావన్మాత్రస్యైవ చక్ర

వర్తి ప్రార్థితతయాతథా ధారణాభావేఽపి సర్వద్యా స్వాసాధారణనిత్యసిద్ధ
దివ్యాయుధసన్నిధానమప్యైవేతిదర్శితమ్ ||99||

ఏవం బ్రహ్మాండపురాణే - ఏకాదశాధ్యాయేఽపి

శ్రీభగవాన్ -

శంఖచక్రేప్రదాస్యాంభా సాయుజ్యసూచణే ।

తథాకౌమోదకీం శార్ఙ్గంనందకం చ మహామతే ॥

పంచాయుధధరోభూత్వా దురాత్మానం సురద్రుహం ।

సబంధువర్గం సామాత్యంజహిసంగ్రామమండలే ॥

ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ తస్మై శుచయే చక్రవర్తినే ।

శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గఖడ్గాని మధుసూదనః ॥

ఇతి - సింహాదాఖ్యాసురవధార్థం చక్రవర్తినే భగవతా పంచాయుధదానం
ప్రతిపాద్య - తతో'ధ్యాయాం తే -

తతస్సింహాదసంహారీ చక్రవర్తీమహీపతిః ।

వ్యజ్జిజ్ఞపత్ స్వవృత్తాంతం వేంకటేశాయ సర్వతః ॥

శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గనందకాన్ నృపనందనః ।

అర్పయామాసహరయే వేంకటాద్రినివాసినే ॥

రాజానంచ తథా పంచాయుధాన్యపిచ మాధవః ।

ఉవాచమేఘనిర్ఘోషగంభీరిమభృతాంగిరా ॥

రాజన్యదేచ్ఛసిజయమజయ్యేసాం పరాయకే ।

తదేమాన్యాయుధాన్యుచ్చైస్సాహాయ్యంకుర్వతాంతవ ॥

ఇత్యాదినా - సింహాదవధానంతరం చక్రవర్తినా ప్రత్యర్ప్యమాణానాం
దివ్యాయుధానాంతత్తత్కాలసాహాయ్యార్థం చక్రవర్తి సన్నిధాన ఏవావస్థానం
నియమ్యస్వస్యకించితకాల పర్యంతం ప్రత్యక్ష గతాయుధత్వందివ్యాయు

ధానాం మానవమాత్ర సన్నిధానం చాభ్యుపగమ్య తతః కించిత్కాలానం
తరం కలౌ మానాదీనాం వదివ్యాయుధానామపి భక్తకల్పితానామంగీకారం
లోకతుష్టయే కుర్వన్ వర్తిష్య ఇతి చక్రవర్తినం ప్రతిభగవతైవాభిధాన ప్రతి
పాదనాత్ - భగవతోఽస్య శ్రీనివాసదేవస్య స్వాసాధారణ దివ్యాయుధరా
హిత్యమద్యోప పద్యతే ||

నచేత్థం స్కందస్యస్వాసాధారణాయుధ ప్రహాణకారణం ఏవం భూతస్య
తస్యార్చారూపేణస్థాపనం వా పురాణేక్వచిత్ప్రతిపాదితమ్ ||101||
తస్మాన్నాసౌ స్కందశంకా గంధార్వో దేవః ||102||

యదపి వాదినో మన్యంతే అస్యదేవస్య శ్రీ వైష్ణవవైరారాధ్యమానతా
దశా యామపి ప్రాచీన సంప్రదాయానుసారేణ దేవతాంత రాసాధారణై
ర్చిల్యపత్రైరర్చనం క్వచిన్నా సేక్రియమాణమద్యాప్యను వర్తమానం దృశ్యతే,
తదితదం తస్య దేవతాంతరత్వ సాధకం లింగం ఇతి అస్య దేవస్య ఘ్న
రూపత్వేతదసాధారణ దివ్యాయుధరాహిత్యం - దేవతాంతరా సాధారణం
జటిలత్వం నాగాభరణధారిత్వం చ దృశ్యమానం నకథంచిదప్యుపపద్యత
ఇతిచ ||103||

తదప్యేతేన నిరన్తం - ప్రత్యక్ష దివ్యాయుధ రాహిత్య కారణః స్సయ
ధోక్త రీత్యా పురాణ ఏవ సమ్యక్ప్రతిపాదితత్వాత్ - పరశ్శతేషు స్థానేష్వస్య
దేవస్య శ్రీ వైకుంఠనాథ శ్రీమహా స్తోరేవ శ్రీనివాసాఖ్యావతార శేషరూ
పతాయాం సాక్షాదభిధీయమానాయాం లింగేన శ్రుతిబాధనాయోగాచ్చ ||104||
||

అస్యదేవస్య ప్రాగుదాహృతప్రమాణగణగతా ఘ్నత్వ శ్రుతిరన్యథా సిద్ధి
గంధానర్హా ద్యత ఇతి ప్రాక్తన నిరూపణేనైవ శదమ్ || 105||

లింగం చేదమన్యథా సిద్ధం - బిల్వపత్రార్చనాదీనాం దేవతాంతర అ

సాధారణత్వస్యా ప్రామాణికత్వాత్ || 106||

తులసీ దేవ్యభిమత తమత్వేన తులసీదళానాం భగవదభిమత తసద్బిల్వవృక్షస్య శ్రీదేవ్యభిమత తయా బిల్వపత్రాణ్యపి హి భగవదభి మతాన్యర్చనోపకరణాని శాస్త్ర సిద్ధాని || 107||

బిల్వవృక్షస్య శ్రీదేవ్యభిమతవృక్షత్వాంచ

ఆదిత్యవర్ణే తపసోఽధి జాతో వనస్పతి సప్తవృక్షోఽథ బిల్వ ఇతిశ్రీ సూక్తశ్రుతిసిద్ధం || 108||

తతో బిల్వపత్రైరపి భగవదర్చనంత త్రతత్రశాస్త్రైః ధీయతే || 109 ||

యథోక్తం హారీతస్మృతో శిష్టపరమధర్మశాస్త్రే పంచమాధ్యాయే ధను ర్మాసార్చనఘట్టే

కోదండస్థే దినకరే తస్మిన్ మాసినిరంతరమ్ ।

అరుణోదయ వేళాయాం ప్రాతస్సాన్నం సమాచరేత్ ||

తర్పయిత్వా ధానేనకృతకృత్యస్సమాహితః ।

నారాయణం జగన్నాథమర్చయేద్విధివద్విజః ||

పౌరుషేణ ధానేనమూలమంత్రేణ వాయజేత్ ।

శతపత్రైశ్చజాతీభిస్తులసీబిల్వపుష్కరైః ||

గంధైర్ధూపైశ్చ దీపైశ్చ వైవేద్యైర్వి ధిరపి ।

పాయసాన్నం శర్కరాన్నం ముద్గాన్నం స ఘృతం హః ||

సువాసితం చదధ్యన్నమపూపాన్మధు శ్రితాన్ ।

మోదర్కాప్పథుకాన్ లాజాన్ శమ్కులీచణ కానపి ||

ధాని చ భక్ష్యాణి ఫలానిచ నివేదనయేత్ || 110 ఇతి

ఏవం తస్మిన్నే వాధ్యాయేతతః పూర్వత్ర

లక్ష్మీనారాయణం దేవం భార్గవేవాసరేనిశి ।

అఖండబిల్వపత్రైశ్చకోమలైస్తులసీదళైః ॥

అర్చయేన్ మంత్రరత్నైన వామాంకస్థశ్రియా సహ ఇతి

అఖండబిల్వపత్రైర్వాపద్మపత్రైర్ద్వితేనవా ।

శ్రీసూక్త పురుషసూక్తాభ్యాం ప్రత్యర్చంజుహుయాత్తతః ॥ ఇతి

గోపాలవపుషం కృష్ణమర్చయేత్ శ్రద్ధయాన్వితః ఇత్యారభ్య కరే రైః
కో దారైః బిల్వైరాస్సోటకైరపి ।

దశాక్ష రేణమంత్రేణపూజయేత్పురుషోత్తమ ఇతి

నృసింహవపుషం దేవం పూజయేత్తద్విధానతః ।

మంత్రరాజేన గాయత్యామూలమంత్రేణవాయజేత్ ॥

అఖండ బిల్వపత్రైశ్చజాతికుందైశ్చయాధికైరిః । ఇతి చోక్తం ॥111॥

ఏవం శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యు పర శ్రీవారాహ పురాణ ప్రథమభా
గేఽపి పంచచత్వారింశాంక చిహ్నితే త్రయోదశాధ్యాయే - దశరథస్య శ్రీని
వాసా ర్భావ ముద్దిశ్య స్వా పుష్కరిణీ తీరే తపః కుర్వతాం మహర్షీణాం
చరిత్ర దర్శనసమయే

అర్చయంతి జగన్నాథం తథాబిల్వదళైరపి ।

తులస్యాసుదలైశ్చాపి కృష్ణ శ్వేతైశ్చయోగినః ॥ ఇత్యుక్తం ॥112॥

శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్యు పర వారాహపురాణద్వితీయభాగేఽపి నవ
మాధ్యాయే - దేవకృతలక్ష్మీ స్తోత్రే నమోబిల్వవనస్థాయై ఘృపత్నైస్య నమో
నమః ఇత్యనేన స్తోత్ర పీఠ శ్రీమహాక్షీ ప్రతివచనేఽపి

అఖండైర్బిల్వపత్రైర్మామర్చయంతినరాభు ।

స్తోత్రేణానేన యే దేవానరాయుష్మత్కృతేనచ ॥ ధర్మార్థ కామమోక్షా
ణామాకరాస్తేభవంతివై - ఇత్యనేనవచనేన - శ్రీదేవ్యాబిల్వప్రియత్వస్య -

తయైవ సాక్షాత్ బిల్వపత్రైః స్వార్చన ధానస్య చ ప్రతిపాదనాత్ -

భగవతః శ్రీ నివాసస్య శ్రీదేవ్యా నిత్యాధిష్ఠితవక్షసోబిల్వపత్రైరర్చనం
హి సుసంగతమ్ ||113||

ఏవమన్యదపి బిల్వప్రియత్వస్య బిల్వపత్రైః భగవదర్చన ప్రతిపాద
నపరం బహుళ తరం తత్ర తత్ర స్థితం వచన జాతమత్రోపష్టంభకం ద్రష్టవ్యమ్
||114||

ఇతం శ్రీదేవ్యాభగవతో ష్టోశ్చ బిల్వప్రియత్వస్య బిల్వదళైరర్చన ధాన
స్యచ ప్రమాణసిద్ధత్వేన తదనురోధే నైవేహతథార్చనానుష్ఠాన సంప్రదాయా
గమాత్ -

అన్యత్రాపి ఘ్నస్థలేషు క్వచిత్ క్వచిత్ బిల్వపత్రార్చనస్యాధునాపి దృశ్య
మానత్వాచ్చనానేనాయం దేవోదేవతాంతరీకర్తుం శక్యః ||

అథవాపి జటిలత్వం దేవతాంతన అసాధారణం - ష్టోరవ్యవతారేషు
క్వచిత్ క్వచిత్తే సద్భావనస్య ప్రమాణ ప్రతిపన్నత్వాదిహోపితత్సంభవే
బాధకాభావాత్ ||106||

యథోక్తం శ్రీభాగవతైకాదశస్కంధే భగవద్ధర్మనిరూపణ పరే ని ౧౧వ
యోగీశ్వర సంవాదే పంచమాధ్యాయేకరభాజనయోగీశ్వరవచనే రాజా -

కస్మిన్ కాలే స భగవాన్ కింవర్ణఃకీదృశోన్మఖిః ।

నామ్నా వాకేన ధినాపూజ్యతే తదిహోద్యతామ్ || కరభాజనః ||

కృతం త్రేతాద్వాపరంచ కలిరిత్యేషు కేశవః ।

నానావర్ణాభిధాకారో నానైవ ధినేజ్యతే ||

కృతే శుక్లక్షశ్చతుర్బాహుర్జటిలోవల్కలాంబరః ।

కృష్ణాజినోప తాక్షాన్ బిభ్రద్దండకమండలూ ||

మనుష్యాస్తు తదాశాంతానిర్వైరాస్సమదర్శినః ।

యజంతి తపసా దేవం శ మేన చ దమేనచ ॥

హంసస్సువర్ణో వైకుంఠో ధర్మో యోగీశ్వరోఽమలః ।

ఈశ్వర పురుషోఽవ్యక్త పరమాత్మేతిగీయతే ఇత్యాది ॥ 117॥

అత్రతత్త్వా లేషిచ్చానురోధేన భగవతో నానా ధవర్ణాయుధాకార నామ శిష్టరూపధారిత్యం - తత్తదవతారేషుతత్తద్వర్ణాయుధాకారాది శిష్టవేషే ఘైవ సమారాధ్యత్యం చాభిధాయ - కాల శేషే జటిలత్వాద్యాకార శిష్టరూపశాలినో భగవదవతార శేషస్యతాచూప్యేణ సమారాధ్యత్వాభిధానాదిహాపి శ్రీనివాసాఖ్య భగవదవతార శేషేదృశ్యమాన జటిలత్వ చ తుర్బాహుత్వాద్యాకార శిష్టశాలినో భగవత స్తఘైవ సమారాధనీయత్వం యుక్తం సంభవతి ॥118॥

ఏవం పాంచరాత్రే సాత్త్వత సంహితాయాం ద్వాదశే భవదేవతాధ్యాన పరిచ్ఛేదే పాతాళప్రభృతి సర్వలోకే స్థిత సకల భవ దేవతాధ్యేయాకార ప్రతిపాదనపరే - ప్రథమం పాతాళ నిలయస్య సంకర్షణమూర్తేర్భగవతోఽనంతస్యనానా ధాకారశాలినో ద్యాధిదేవాకారవర్ణనే ద్యాధి

దేవం భగవంశ్చతుర్వక్త్రం చతుర్భుజమ్ ।

లంబకూర్చ జటాదండ కమండల్వక్ష సూత్రకమ్ ॥

ఘల్లరక్తాంబుజాభాసం శ్వేతపద్మకరాం కితమ్ ।

శ్రుతిర్మగాద్యావక్త్రేభ్యః ప్రోద్ధిరంతమనుస్మరేత్ ॥

ఇతి తత్రైవకించిత్దూరత ఉపరిష్టాన్నర నారాయణ హరికృష్ణరూప చతుర్విధ భగవదవతారేషు కృష్ణాఖ్యావతార స్వరూపవర్ణనేచ ॥

కృష్ణ ందీవరశ్యామమూర్ధ్వ బాహుం జటాధరమ్ ।

పాదే నైకేన తిష్ఠంత మాహరం తం చ మారుతమ్ ॥

ఏక త్రిషడ్విషడ్రాత్రాద్యతికృచ్ఛ్రపరాయణమ్ ।

పక్షమాసోపవాసాంశ్చదిశం తమను చింతయేత్ ॥ ఇతి
 తత్రైవ పునర్ధరాతల స్థితావతారాంతర ధ్యేయాకార నిరూపణే
 ధ్యాయేద్వరాశ్వగంతం వై తనుత్రావృత గ్రహమ్ ।
 సితోష్ణిషలలాటం చ నాతిద్విర్భ జటాధరమ్ ॥
 ద్రవత్కనక వర్ణాభ ంషుధిద్వయమధ్యగమ్ ।
 శరచాపకరవ్యగ్రం ఖడ్గకుంతకుతారిణం ॥
 యజ్ఞాధ్యయనదానాది పరిరక్షం తమేవహి ।
 శాతయంతమవర్ణానామధర్మనిరతాత్మనామ్ ॥
 సర్వతత్త్వాశ్రయం తత్త్వం సర్వశక్తిమయం భుమ్ ।
 సర్వేంద్రియగుణాభాసం సర్వేంద్రియ వర్జితమ్ ॥
 నిశ్శేషభువనానాంచ ధ్యాతవ్యంచధరాస్థితమ్ ।
 అనంత శయనాభూషం కల్పాంత హుతభుక్ప్రభమ్ ॥
 జ్వలజ్జ్వాలావళీయుక్తం జ్వలనాం శుకవేష్ఠితమ్ ।
 చక్రాద్యాయుధ బృందేన మూర్తేన పరివారితమ్ ॥ ఇతిచోక్తమ్ ॥ 119
 ఇత్యుచ్యతే కేషుభగవదవతారేషు జటాధరత్వ సద్భావావగమేనాస్యాపి
 శ్రీనివాస భాగవతస్తత్సద్భావోన రుద్ధ ఇతి వైతేనాసాదేవతాంతరీభ తు
 మర్శతి ॥ 120 ॥

కిం చాత్రోదాహృతసాత్త్వత సంహితావచన సిద్ధ చరమ రూప స్వరూప
 స్వభావపర్యాలోచనే తద్రూపస్య శ్రీనివాస భగవద్రూపస్య చ అత్యంతసా
 దృశ్యావగమేవ - తదేవేద ంతి ప్రత్యభిజ్ఞాకరమస్యస్తిభగవతః శ్రీనివాసస్య
 పురాణ ప్రతిపన్నం దివ్యరూపమ్ అత్ర ధ్యాయే ద్వారాశ్వగ ం త్యాద్యుక్తం
 అశ్వగ ం త్యాది లక్షణం శ్రీనివాసస్యాపి దృశ్యతే ॥ 122 ॥

యథోక్తం - శ్రీవరాహపురాణ ద్వితీయభాగే చతుర్థాధ్యాయే పద్మావ

తీ వాహోపోద్ఘాతమృగయా హారఘట్టే

ఏతస్మిన్నంతరే చాశు దదృశుర్హయ ముత్తమమ్ ।

అకళంకేందుధవళం జాంబూనదపరిష్కృతమ్ ॥

స్ఫురద్విద్యుల్లతాయుక్తశరన్మేఘం వోన్నతమ్ ।

తస్మింస్తు పురుషం కృష్ణం మదనాకారవర్చసమ్ ॥

పుండరీకదళాకార కర్ణాంతాయతలోచనమ్ ।

సుసూక్ష్మక్షౌమసం త నీలచూళికయోజ్జ్వలమ్ ॥

పద్మరాగమణిద్యోతిస్ఫురత్కుండలమండితమ్ ।

సువర్ణరత్ననిచిత శార్ఙ్గ దివ్యధనుర్ధరమ్ ॥

అపరేణక రేణైవ వహంతం కాంచనం శరంతి ॥123॥

అత్ర - దదృశుర్హయంత్యాదినా అశ్వగాంత్యం ధ్యాయే ద్వరాశ్వగ
ంత్యత్రోక్తమభిహితమ్ । 1

“సితోష్ణేషలలాటంచనాతిదీర్ఘ జటాధర” అత్యుక్త ముష్టిషజటాధరత్వం

అత్ర - “సుసూక్ష్మక్షౌమ సం తనీలచూళికయోజ్జ్వల” అత్యనేనాభిహితమ్

- 2 శరచాపకరవ్యగ్ర అత్యుక్తం శరధనుర్ధరత్వం అత్ర -

“సువర్ణరత్ననిచితశార్ఙ్గ దివ్యధనుర్ధరమ్ ।

అపరేకరేణైవవహంతం కాంచనం శరమ్ ॥ ఇత్యనేనాభిహితమ్ - 3 -

అతోఽత్రరూప ద్వయానురూప్యమవగమ్యత ఇతిబోధ్యమ్ ॥ 124॥

భ షోత్తరపురాణేష్యుక్తం షష్ఠాధ్యాయే - యథోక్తమృగయా హార
ఘట్ట ఏవ ॥

స కదాచిద్రమేశస్తు చింతయా మాసవైహయమ్ ।

మనసా చింత్యమానేతుహయః ప్రత్యక్షతాంగతః ॥

వాయురశ్వత్వమాపన్నోరజ్ఞాతత్వాభిమానినీ ।

ఉపాసర్పత్స్వయం లక్ష్మీస్తతోఽశ్వం తం సపూజయన్ ॥

తస్యోపరిసమాతిష్ఠత్సర్వాభరణభూషితః । ఇతి - 1

కబరీకృతకేశేషురక్తవస్త్రం సువేష్ట్య చ ।

లంబితైః పుష్పజాలైశ్చ స్కంధగైః పరిభూషితః ॥

సువర్ణ రత్నసంబద్ధపాదుకాగుహితాంఘ్రికః ।

ధనుర్బాణధరశ్శృంగమాన్ సాక్షాన్మన్మథమన్మథః ॥

ఏవం మనోహరం రూపం ధృత్వా శ్రీ వేంకటేశ్వరః ।

హయం రత్న సమాకీర్తైరుపబర్హైర్విభూషితమ్ ॥

సువర్ణతిలకోల్లాసివక్త్రం వాయుమనోజవమ్ ।

నీలవర్ణం పాండుపాదం హస్త పంచదశోన్నతమ్ ॥

ఆరుహ్యదేవమణ్యాది సర్వలక్షణ సంయుతమ్ ।

అపరుహ్యగిరి శ్రేష్ఠాన్మగయార్థం జగామ సః ఇతి చ - 6 ॥125॥

అత్రాపి శ్రీనివాసస్యహయగాఽత్వం సకదాచిద్రమేశస్తు చింతయా
మాసవైహయఽత్యాదినా హయం రత్నసమాకీర్తైర్విభూషితాచాభిహితమ్
- 1 కబరీకృతకేశేషురక్తవస్త్రం సువేష్ట్యచేత్యనేనోష్ఠీషజటాధరత్వం ధను
ర్బాణధరశ్శృంగమానిత్యనేనశరచాపకరవ్యగ్రత్వం చాభిహితమ్ - 2 ప్రాగు
దాహృతవరాహపురాణఘట్టేఽస్మిన్ ఘట్టే చోభయత్ర మృగయావేషానుగు
ణధనుశ్శరధరత్వాభిధానాత్తదపేక్షితం కవచతూణీరధరత్వమపి వక్షితమే
వేతి ప్రాగుదాహృతసాత్త్వత సంహితావచనేషుదృష్టం తనుత్రా హత్వం
షుధి ద్వయ మధ్యగత్వం చాభిహితప్రాయమేవ ॥ - 3

అతో దర్శిత రూపద్వయ సామ్యం స్ఫుటతరమేవేతిబోధ్యం ॥126

యద్యపి దర్శిత వరాహపురాణఘట్టే । అకళంకేందు ధవళఽతిహ
యస్య శుద్ధధవళవర్ణకాయత్వం సుసూక్ష్మక్షౌమసం త నీలచూళికయో

జ్వలంబి భగవత్స్సీతోష్ణిష సంవృతజటాధరత్వం వాభిహితం - అత్రతు
నీలవర్ణం పాండు పాదంబిహయస్యపాండు పాదనీలవర్ణకాయత్వం కబ
రీకృతకేశమరక్తవస్త్రం సువేష్ట్యచేతి భగవతోరక్తోష్ణిష సంవృత జటాధరత్వం
చాభిధీయత ఇతిభేదోవ గమ్యతే ॥

తథాపిప్రతికల్పానువర్తిచరిత్ర శేషేషు కల్పభేదేన ద్యమాన ఏవ
ప్రధానాంశతోల్యైవాంతర షయగత్ ఏదృశ ఏష ద్వైదచిత్త్యం సంభ
వతి తన్నిబంధన ఏవాయ ఏషద్వైదవ్యపదేశ ఇతి నైతావతా ప్రధాన షయ
వైషమ్య మనుసంధాతుం యుక్తం ॥ 129 కించ పౌరుషేయషు స్మృత్యతీతి
తిహాసపురాణాదిషు శాస్త్రేషుతత్తచ్చోత్ప ప్రవక్తృపరంపరా సంవాదమూ
లేషు ప్రణేతృణాం శ్రవణానవధానమూల షమ ప్రణయనాద్వా సావ
ధాన శ్రవణా నామేవాసతాం తేషామాప్తతమత్వేన యథాశ్రవణమేవ ప్రణ
యనేపి పురాణగత తత్తత్సంవాదాకర ప్రవక్తృ శ్రోతృషరం పరాప్రవచన
శ్రవణానవధాన షమ ప్రవృత్తానాంతత్తత్సంవాదానాం యథాశ్రుతమేవ
ప్రణయనాద్వా - ఏకస్మిన్నేవ కల్పైపిదర్శితావాంతర షయవైచిత్త్య
సంభవోఽవర్జనీయః ॥ 130॥

ఉక్తహేతుత ఏవచస్మృతీతిహాసపురాణాది పౌరుషేయ శాస్త్రేషు స
ర్వత్ర - అత్యైవ శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్య పరేషు పురాణభాగేషు చ
తత్తచ్చరిత్రే ష్వవాంతర షయ వైచిత్యాణి బహూని దృశ్యంతే తత్ర
సర్వత్రానయైవ దిశానిర్వాహోఽనుసంధేయః ॥ 132॥

ఏవం స్కాందపురాణాంతర్గత ప్రథమభాగే దశమాధ్యాయస్థ భగవదా
ర్చావఘట్టే

‘దధ్యుర్నారాయణం దివ్యం పరమానంద గ్రహమ్ ।

వాఙ్మనసపథాతీతం శ్రుతైశ్చర్యభాసురమ్ ॥

సహస్రనేత్రం సాహస్రబాహుపాదైస్సమన్వితమ్ ।
 తప్తకార్తస్వరనిభస్పూరత్కాంతిమనోహరమ్ ॥
 దంష్ట్రాకరాళం దుర్దర్శంవమంతం దహనచ్ఛటాః ।
 కౌస్తుభేన రాజంతం దధానమురసిశ్రియమ్ ॥
 ఆ చింత్యమనాద్యంతమత్యంతభయదాయకమ్ ।
 ప్రకాశయంతం బ్రహ్మాండం సర్వమాత్మనిసర్వగమ్ ॥
 అగస్త్య శంఖప్రముఖాస్తే సర్వేహహృష్టచేతసః ।
 తమాలోక్యజగన్నాథం భూయో భూయో వవందిరే ॥
 భ్రమంతిలోకరక్షార్థమాయుధానితదాహరేః ।
 నిజతేజోబలోపేతాన్యాజగ్ముస్తం నిషే తుమ్ ॥
 చక్ర మర్కప్రభం దివ్యాగదాఖడ్గశ్చనందకః ।
 పుండరీకంచో గ్రరవః పాంచజన్యశ్శశిప్రభః ॥
 తదా బ్రహ్మాండమఖిలం పూరయామాసనిర్భరః ।
 పాంచజన్యస్య నినదస్సర్వాసుర భయంకర' ఇత్యుక్తమ్ ॥ 133॥

అత్ర నమంతం దహణచ్ఛటా ఇత్యవేన - ప్రాగుదాహృతసాత్త్వత సంహితావచనేషు కల్పాంతహుతుభుక్ప్రభమ్ । జ్వలజ్జ్వాలావళీయుక్తం జ్వలనాంశుకవేష్టిత ఎత్యుక్తం జ్వాలామాలాకులత్వమభిహితమ్ - తప్తకార్తస్వరనిభస్పూరత్కాంతిమనోహర' ఎత్యనేన ద్రవత్కనక కవణ్ణాభ ఎతిసాత్త్వత వచనోక్తాంశోఽభిహితః ॥ భ్రమంతిలోకరక్షార్థ ఎత్యాదినా మూర్తిమద్దివ్యాయుధాగమన ప్రతిపాదకేన చక్రాదుద్యాయుధ బృందేనమూర్తేన పరివారిత ఎతిసాత్త్వత వచనోక్తాంశోఽభిహితః - 3 తస్మాదిహోవదర్శిత సాత్త్వత సంహితోక్త దివ్యరూపస్య శ్రీనివాసరూపస్యచ సారూప్యమేవావగమ్యత ఇతి ధ్యేయమ్ ॥ 134॥

యద్యపివరాహపురాణ ద్వితీయభాగస్థ ప్రాగుదాహృతమృగయా హా
రఘుట్టే 'తస్మింస్తు పురుషం కృష్ణం మదనాకారవర్చస' ఽతి నీలవర్ణత్వ
మభిధీయతే! ఇహతు రుక్మవర్ణత్వమభిధీయత ఇతి భేదోఽపగమ్యతే ||
135||

తథాపి భగవతోదివ్యరూపస్య కనకకాంతివ్యత్యుప్తం జాతీయ నీల
ప్రభామనోహర మయూరగ్రీవయా ద్యుత్ప్రభా ప్రత్యుప్తనీల మేఘనచ
సమానాకారభాసురతయా కృష్ణ పింగళాకారత్వేన శ్రుతి ప్రతిపన్నతయా
చ కృష్ణాభత్వేఽరుక్మాభత్వేన చ నిర్దేష్టుం యోగ్యతయా రోధ ఇతి
బోధ్యం || అత ఏవ దర్శితస్కాందపురాణ భగవదా ర్చావఘట్ట ఏవ -
భగవతో రించాది ప్రార్థనయా జ్వాలామాలాకులభీషణాకారం పరిత్యజ్య
సౌమ్యకార ప్రదర్శన సమయే మానే రత్నఖచితే బభూవ సుఖదర్శనః
| చంద్రబింబాననశ్శాంతో నీలోత్పలదళద్యుతి' రితి నీలవర్ణత్వమపి భగ
వతోభి హితమ్ || 137||

ఏవం వామనపురాణభాగేపి చతుస్త్రిం శాంక చిహ్నాతే పంచదశాధ్యాయే
శ్రీనివాస భగవదా ర్చావఘట్టే

'కీదృశం వైహ రేస్యరూపమవ్య క్తరూపిణః |

కియంతో వా భుజాస్తస్యకియంతి వదనానిచ ||

కియంతోవాధృతాస్తేన తీక్ష్ణాః ప్రహరణా స్తథా |

బ్రూహితద్రూపసంస్థానం శ్వమూర్తేర్వరేర్మునే ఇత్యాదినా తత్రా
ర్చాతం హరేర్దివ్యరూపం కీదృశ ఽతిప్రశ్నముపక్షిప్యతత్సమాధాన ప్రక
రణే

'మూర్ధజైః కుంచితైశ్చాపినీతైర్మృదుతరైస్తథా |

లంబమానైర్మృదుతరైస్తథా | లంబమానైర్వినిష్కృం తైః కిరీటాచ్ఛు

భదర్సనాత్ ॥ ప్రచ్ఛాద్యమానవదనం మేఘైరివని శాకర ాత్యనేన భగవ
తోజటాధరత్వం, కరేషు తేషు సంయుక్తాస్తీక్షణ ప్రహరణా స్తథా ।

జ్వలతశ్చస్ఫురంతశ్చ ాధిలేశచకాశిరే ఇత్యనేన, అనేకశతసాహస్రాః
కాలాగ్ని సదృశప్రభాః ।

‘నానాప్రహరణాఘోరాస్సంయుక్తా స్తత్ర బాహుషు ॥

భయదాస్ఫురశత్రుణాం దైత్యేంద్రాణాం మహోజసామ్ ।

సర్వగాస్సర్వదేశేషు భక్తానామభయప్రదాః ॥

జాజ్వల్యమానస్తేజోభీరూక్ష కైస్సౌమ్య కైరపి ।

అకుర్వన్ నిష్ప్రభౌసద్యశ్చంద్రసూర్యోస్వరశ్మిభిరీత్యనేనచ - రూక్ష
సౌమ్యద్వి ధాకారధారి భగవద్ద్వి ధాకారాను గుణైరూక్ష సౌమ్యతేజశ్చ
లిభిర్ద్వి ధాకారైర్నానా దైరాయుదైర్బూషితకరబాహుత్వాభిధానా దస్య
శ్రీనివాసభగవతః స్థితికర్తృత్వానుగుణసౌమ్యాదికారయోగ్య దివ్యాయుధ
ధారిత్వ వత్సంహారకర్తృత్వానుగుణభీషణాకారయోగ్య శక్తికుఠారాదిఘో
రాకారాయుధ ధారిత్వ మప్యభిహితం భవతీతి ‘శరచాపకరవ్యగ్రం ఖడ్గకుం
తకుఠారిణ’ ాతిసాత్త్వతవచనోక్తాంశః ‘చక్రాయుద్యాయుధబృందేన మూ
ర్తేనపరివార’ ాతిసాత్త్వత వచనోక్తాంశశ్చదర్శితౌ భవతః -

ఏవం ప్రాగుదాహృత స్కాందపురాణఘట్టవచనైః అస్మిన్నపిఘట్టే

‘తద్రూపమాశ్చర్యమనేకవర్ణం కిరీటమాలాభిరశేషమూర్తేః ।

వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంతకాలే స్వరశ్మిమాలాభిరనేకరశ్మిః ॥

తద్దీప్తవక్త్రం మలం శోకం జాజ్వల్యమానం మహతాస్వ తేజసా ।

అశోభతాద్యంవపురద్భుతేక్షణం యుగాంతకాలాగ్నిరివప్రదీప్త ాత్యనేన
- అనుపదోదాహృతవచనాంతరైః మృదుచారుకపోలైశ్చ, కుండలైరుశోభి
ాత్యారభ్య

‘సౌమ్యం సముచ్చితోరస్కం సమాయత లోచనమ్ ।

దివ్యపీతాంబరధరం దివ్యగంధానులేపనమ్ ॥

దివ్యయావైజయంత్యాచ సుస్కంధగతయాతథా ।

చకాశేతద్యథామే ఘోణ ద్యున్మాలా రాజితమ్’

ఇత్యం తైర్వచవైశ్చ రక్షకత్వానుగుణ సౌమ్యాకార సంహర్తృత్వానుగు
ణరూక్షా కారయోర్భగవతోఽభిధానాత్ ప్రాగుదాహృత సాత్త్వత వచనేషు

యజ్ఞాధ్యయనదానాదిపరిరక్షం తమేవహి ।

శాతయంతమవర్ణానామధర్మనిరతాత్మనామ్ ॥ ఇత్యుక్త

రక్షకత్వానుగుణాకారః కల్పాంతహుతభుక్ప్రభం ।

జ్వాలజ్వాలావళీయ జ్వలనాంశుక వేష్టిత యత్యుక్త సంహత్రస్వా
నుగుణాకారశ్చాభిహితౌ భవతః ।

ఏవం అస్మిన్ పురాణే పఞ్చన్నిశంఖ చిహ్నైః షోడశధ్యాయే సత్పర్వ
కృత శ్రీనివాస భగవత్స్తుతౌ,

సహస్రాదిత్యసంకృశ చక్రహస్తాతాజ తే నమః ।

శఙ్ఖహస్తాయ తేనిత్యం నమో ష్టోమహాత్మనే ॥

నమః కిరీటినే నిత్యం కౌస్తుభధారిణే ।

నీలమేఘ ప్రతీకాశవపుషే నమః ॥

అసిరత్న గదాచాపశక్తితోమర పాణయే ।

ప్రదీప్యాయుధజాలాయ ప్రదీప్తబపుషే నమః ॥

యజ్ఞేశాయ నమస్తుభ్యం జ్వలత్కుణ్డల ధారిణే ।

నమో(స్తు పద్మనాభాయ నమస్తే శ్వయోనయే ॥

పరావరాణాం పతయే కరాలబపుషే నమః ॥

ఇతివచనైః భగవతః శ్రీనివాసస్య రక్షకత్వానుగుణ సౌమ్యకార సంహర్తృ
స్వానుగుణ భీషణాకార నదుభజానుగుణ సౌమ్యాసౌమ్య లక్షణ ద్వి ధా
కారాయుధజాలశాలిత్వం సుస్పష్టమభిహితమ్ । అతః అస్మిన్ వామనపు
రాణే(పి శ్రీనివాసరూపస్య దర్శిత సాత్వత వచనోక్త రూపైక రూప్యమేవ
ప్రతిపాద్దిత ఇత్యవ గన్తవ్యమ్ ।

ఏవం ఇత్యం పాద్యపురాణభాగే(పి చిహ్నితే తృతీయాధ్యాయే - పద్మ
సారో వరతీరే శ్రీశుకమహర్షి ప్రతి శ్రీనివాస భగవదాభి -

తపసా తస్య సర్వాత్మ సంతుష్టః పద్మలోచనః ।

సంహర్తా రక్షితా షష్ట భువనాని చతుర్దశ ॥

అనుగ్రహితాంతర్యా ౩ నిగ్రహితా నిరంతరః ।

శఙ్ఖచక్ర గదామౌఞ్జ రాజత్కర చతుష్టయః ॥

ముక్తాతపన్నితానంత సహస్రఫణమణ్డపలః ।

నాగైరభినవా కల్పైః, స్తపనీయ మయాంశుంకైః ॥

సుమనోభిర్దివ్యగన్ధై దివ్యాలేపన చన్దనైః ।

అలంకృతాఙ్గ మహిమా స్మయమాన ముఖామ్బుజః ॥

ఇతి వచనేషు ముక్తాతపన్నితానన్తేత్యాద్యర్థద్వయేన అనంతశయనత్వ
నాగభూషణత్వాభిధానాత్ దర్శిత సాత్వవత్ వచనేషు అనంతశయనాభూ
ప ౩త్యు క్తోంశో(భిహితః ॥

అనంతః శయనం, క్రీడోపకరణచుస్వసుప్తిస్థానం, ఆభూపా భూషణం
చ, యస్య చః అనంతశయనాభూషః ఇతి బిగ్భహితేన అనంతశయనాభూష
శబ్దేన శేషశాయిత్వం శేషభూషణత్వం చప్యభిధీయతే ।

ఏవ మసిన్నేవ పురాణే శ్రీస్వా ౩ పుష్కరిణీతీరే శ్రీశుకమహర్షిం ప్రతి
శ్రీనివాస భగవదా ర్భావఘటే సప్త ంశాఙ్కచిహ్నితే చతుస్థాధ్యాయే కాల

కాద ఁనీకాంతాకుఁజ్ఞాతాలకబన్ధన, ఇత్యనేన జటాధరత్వం, భోగి భోగోల్ల ద్భుజ ఇత్యనేన నాగభూషణత్వం చాభిక్షితమ్ ।

ఏవం త్రయస్త్రింశాఙ్కచిహ్నితే దశమోధ్యాయే స్వా ఁపుష్కరిణీతీరే బ్రహ్మదిస్తుత శ్రీనివాసా ర్భావఘట్టే 'స్తుత్యానయా ప్రసన్నో(స్మిన్ మానే పరమస్వరాట్ । సహస్రాదిత్య సఙ్కాశః సహస్రేన్ద్రసమప్రభః । సహస్రహుత భుక్ ప్రఖ్యో ఖ్యాత భవోదయః । ఇతి శ్రీనివాస భగవతః సామ్యాభౌమ్య లక్షణ ద్వి ధాకారవక్త్ర మేవాభిహిత ంత్యత్రాపి సాత్త్వతోక్త్య రూపాను రూప్యమేవ వగమ్యతే ।

ఏవం భ షోత్తర పురాణోకాదశాధ్యాయే శ్రీనివాసస్య పద్మావతి పరిణయ ఘట్టే భగవతః శ్రీనివాసస్య భూషణదానసమయే 'నాగ భూషణ యుగ్మంచ బాహు(దికాంస్తథాః ఇతి శేషాద్రివాసినః శేషశాయినః శేషభూ షణసస్య దేవస్య శేషప్రియతమ త్వమనుసందధతా యద్రాజేన నాగ భూషణ యుగ్మమయి దత్త ంత్యభిధీయతే।

భ షోత్తర రహస్యాధ్యాయే అశీతితమాఙ్కచేహితం పార్వతీప్రతి పర మరహస్య చ మాన శ్రీనివాస భగవధ్యేయాకార ముపదిశతా మహాదే వేన ।

స్యా ఁగిరిరూపధృత్ ।

భవాంస్తురమయాసార్థంమమసానుషురం స్యతా ంత్యాదినాధరాతలే) నంతస్యైవ భగవత్ప్రియతమస్య భగవచ్ఛౌదనేన భగవతో భోగోపకరణ సుఖసుప్తిస్థాన భూతక్రీడాద్రిరూపేణ పరిణామాభిధానాత్ - అనేనాపి పురా

ణేన

నిశ్శేషభువనానాంచధ్యాతవ్యంచధరాస్థితం ।

అనంతశయనాభూష ంత్యుదాహృతసాత్త్వత సంహితావచనోక్తాంశ
ఏవాభిహితో భవతి - అత్రశయనశబ్దస్య భోగోపకరణ సుఖసుప్తిస్థానత్వేన
క్రీడాద్రేరపి సంగ్రాహకత్వాత్ - భగవత్కీర్త్యార్థం ధరాతలే క్రీడాదిరూపేణ
పరిణామస్య ధరాస్థిత ంత్యేతత్ప్రత్యభిజ్ఞాపకత్వాత్ - పాద్మపురాణభాగ
చతుస్త్రింశాంకం చిహ్నైకాదశాధ్యాయే

ఇత్యుక్త్యా గరుడేశాన మధిరుహ్యరమాసఖః ।

భోగిరాజగిరిం గత్వా స్వా ంపుష్కరిణీతటే ॥

రమతే రమయైకాంతేరమణీయే శ్రియఃపతి రితిగిరిరూపేణ పరిణత
స్యానం తస్యతల్ప వద్భోగోపకరణసుఖసుప్తి స్థానతాయా ఏవాభిధానాచ్చ
॥146॥

ఏవం బ్రహ్మాండపురాణంతర్గతే శ్రీ వేంకటేశ సహస్రనామాధ్యాయేపి
కపర్దీకామహారీచేత్యనేన

శంఖవాన్ పంజకకరకుంకుమాంకోజయాంకుశః ।

భోగీశకంకణ శ్శంక్యోనిశ్శంక శ్శంకితాఖిల ఇత్యనేన - శక్తియుక్ మౌక్తిక
స్రగ్వీత్యనేన చ జటాజూట శంఖాంకుశక్త్యాయుధధారిత్వం నాగభూషణ
ధారిత్వం చాభిహితమ్ ॥ అనేనాపి ద్వి ధాకారానుగుణవేష భూషణా
యుధధారిత్వ ప్రతిపాదనపరేణ యథోదితాంశ ఏవాభిహితః ॥ 144

యద్యపి 'కపర్దీకామహారీ' చేత్యత్ర - కపర్దిశబ్ద కామహారిశబ్దయో శ్శివ
పరతయాతః శరీరక పరమాత్మ పరత్వం శరీర వాచకానాం శరీరివాచకత్వ
న్యాయేన సువచం, -తథాప్యత్ర సహస్రనామ పాఠే బహూనామేతద్దేవతా
వాది శబ్దానాం పాఠాత్తత్రైవోక్తాంశస్య ప్రాగ్విపక్షితత్వాద్వచనాంత రైక కంఠ్యే

నేహ జటాధరత్వపరతాయా అపికపర్దిశబ్దస్య సంభవాత్ । కామహారిపదస్య షయ సంగనివర్తక పరత్వస్యాపి సంభవాచ్చ యథోక్తభిప్రాయకత్వమపి సంభవదుక్తి కమేవాస్య వచనస్యేతి బోధ్యం ॥ 145॥

ఇత్థం నాగభూషణత్వస్యాపి భగవతి వచన సిద్ధత్వా న్నా నేనాప్యస్య దేవతాంతరత్వ సిద్ధిః ॥ 146॥

తథార్చబిల్వ పత్రార్చన శంఖచక్రాయుధరాహిత్య జటాధరత్వ నాగా భరణధారిత్వరూపాణి దేవతాంతరత్వ సాధకతయావాద్యభిమతానిలింగా న్యన్యధా సిద్ధ్యాన్యేవేతిసిద్ధమ్ ॥ 147॥

కించ - జటాజూటధరత్వ నాగాభరణ ధారిత్వయోః శంకర ఏవ సద్భావ ప్రసిద్ధి ప్రాచుర్యేఽపినతయోర్వాద్యభిమతస్కందత్వ సాధకతా కథం చిదపి సువచా ॥ 148॥

ఇత్థం వాద్యుక్త లింగానామన్యధా సిద్ధత్వాదస్మదుక్తానాం లక్ష్మీవక్ష స్కత్వ శ్రీవత్సాంకత్వ న్యాస శేషప్రభృతీనామనంతానాం లింగానాం - సాక్షాన్నారాయణత్వ శ్రుతేశ్చానన్యధా సిద్ధత్వాచ్చ పూర్వోదాహృత సాత్త్వత సంహితా వచనోక్త లక్షణ జాతీయాపూర్వదివ్యాకారశాలీ శ్రీనివా సాభిధానో భగవాన్నారాయణ ఏవాసౌ శ్రీ వేంకటేశ్వరః - న పునస్స్కంధ ఇతి సిద్ధం భవతి ॥ 149॥

ఇదమాత్రాన ధేయం ఏకోహ వైనారాయణ ఆసీన్న బ్రహ్మనేశాన ఇత్యా దయోహ్యనంతా ఉపనిషదః శ్రీమన్నారాయణమేవ నిఖిల జగదుత్ సత్తిస్థి తిలయకారణమ్ - తస్మాదేవ చ బ్రహ్మాదీన్నిన్నభిన్నకార్యాధిక్యతాన్ భిన్న భిన్న స్వరూప స్వభావానుత్పద్యమానాంశ్చ ప్రతిపాదయంతి -

1- కారణే ష్య ద్యమానానాంగుణానాం కార్యేషు సంక్రామోనక్వచిద్బృష్ట చరః -

2- దృశ్యంతే చలోకే కారణగతా ఏవగుణాః కార్యేషు సంక్రామంతః -

3- అతః కార్యగతైర్గుణైశ్చ క్తిరూపేణాపి వాఽవశ్యమేవ కారణగతైర్భుతవ్యమ్ - 4-

ఇత్యం చ నిఖిల జగద్భిజ భూతస్య బహుభవన సంకల్ప శాలినో భగవతో నారాయణస్యైవ నిఖిల జగదుత్పత్తి స్థితి లయ కర్తృత్వశక్తి లక్షణ స్వభావ సంపన్న తయా తస్మాదేవ తదుత్పన్నేషు సృష్టి సంహారాది తత్తత్కార్యాధిక్యతేషు బ్రహ్మరుద్రాదిషు లేశతస్తత్త్వచ్ఛక్తి సంక్రమణస్య వాచ్యతయా తత్తద్గత సృష్టి సంహారాద్యనుగుణ సౌమ్యా సౌమ్యాకారతదనుగుణ నానా ధాయుధధారిత్వాదిలక్షణవేష మూలభూతః స్తథా ధో వేషోమూలకారణే భగవతి నారాయణేక్వచిద్రూపేఽవశ్యం దురపహ్నవ ఏవోపగంతవ్య ఇతి సృష్టిస్థిత్యనుగుణ సౌమ్యా కారతదనుగుణాయుధధారిత్వాది లక్షణ వేషవత్సంహర్తృత్వానుగుణఘోరాకారతదనుగుణ జటాభీషణత్వ సర్ప భూషణత్వ శక్తిపరశ్వథాద్యాయుధ ధరత్వాది లక్షణ వేషోఽపి భగవతి సుసంగత ఏవ ||-5-

ద్వి ధాకారవత్త్వం చ శ్రీనివాస భగవతోఽస్తీతి తు ప్రాగుదాహృత వచనేష్వభివ్యక్తమ్ -6-

నిఖిల జగదుత్పత్తి స్థితి లయ కరణం సర్వశక్తిమత్త్వం స్యస్యైవ ప్రాధాన్యేనాస్తి । అన్యేషు స్వస్మాదేవ లేశతస్తత్సంక్రాంత ఽత్యేతదా ష్మరణాయైవతాదృశరూప శాలినస్సావృత్మనః ప్రదర్శనం భగవతా క్రియతే -7-

అత ఏవోక్తందర్శిత సాత్త్వత సంహితావచనేషు 'సర్వతత్త్వాశ్రయం తత్త్వం సర్వశక్తిమయం భు'తి -8- అత ఏవ చ పాద్యపురాణషడ్వింశాంక చిహ్నిత తృతీయాధ్యాయే

తపసా తస్య సర్వాత్మా సంతుష్టః పద్మలోచనః ।

సంహర్తారక్షితాప్రష్టాభువనాని చతుర్దశ ఇత్యారభ్య

అహం ప్రథమపూర్వాభిర్ద్వాత్రింశతోటిశక్తిభిః ।

వైష్ణవే భిస్సేవ్యమానో దేవః పద్మసరస్తటే ॥

శ్రీ భూననీళాసహితః ప్రాదురాసీత్పరః పుమాన్ ఇత్యంతేన భగవత
స్సృష్టిస్థితి సంహారాదికర్తృత్వమభిధాయతన్మూలభూతానంత వైష్ణవశక్తి
సేవ్యమానత్వమభిహితం -9-

లోకేతత్తత్కార్యానుగుణా తత్రతత్ర స్థితాహిశక్తిర్వైష్ణవ్యేవ యద్యద్వి
భూతిమత్సతత్త్వం శ్రీమదూర్జిత మేవవా ।

తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం మమతేజోఽంశ సంభవతిగీతాశాస్త్రోక్తన్యా
యాత్॥ ఏవం పాద్మ పురాణసప్తంశాంక చిహ్నిత చతుర్థాధ్యాయేఽపి
కదాచిద్భగవాన్ ఘ్నః కారుణ్యాగణ్య పుణ్యధీః ।

దర్శయన్ సకలాన్ లోకాన్ సాక్షాదక్షిపథంగతః ॥

దివ్యానందమయాకారైర్గర్భాత్మచ్ఛేషసైనికైః ।

పంచాయుధైః పరికరైర్గణైస్తుకుముదాదిభిః ॥

పరిబర్తాభూషణాన్యజినవస్త్రాంశుకానిచ ।

ఆయుధాన్యప్రమేయానిదధానైర్బ్రహ్మశక్తిభిః ॥

శక్తిభిః శాంకరీభిశ్చసేవ్యమానోముదాన్వితః ।

శ్రీభూననీళాపూర్వాభి రపూర్వాకల్పభూతిభిః ॥

మహిషీభిర్ముదానందమావహంతీభిరీశితుః ।

ముమోద సహసర్వాత్మాక్రీడాడంబరడాంబిక ॥ ఇతి -

సర్వాత్మత్వేన హేతునా భగవత శ్శ్రీనివాసస్య సర్వ ధపరిజనాయు
ధపరికరశక్తి సంసేవ్యత్వమభిహితమ్ -11- ఏవమన్యదప్యేతత్పరం వచ
నజాతం తత్ర తత్రస్థితం ద్రష్టవ్యమ్ -12-

ఇత్థం చ భగవత్స్నేహనివాసస్యసంహారకర్తృత్వాభివ్యంజక క్రూరాకార తదనుగుణ జటాభీషణత్వ నాగభూషణత్వ శక్తిపరశ్వధాద్యాయుధ ధారిత్వాది లక్షణవేషస్య - తేనైవ హేతునాఽన్యత్రాపితా దృశాధికారలేశస్యస్వాయ త్తతయైవ సంక్రమణమభివ్యం జయతస్తాదృశవేషమాత్రేణ దేవతాంతరత్వ వర్జనం నకథం చిదపి సంభవదుక్తికమ్ -13- దర్శిత పాద్మపురాణభాగవ వచనేషు - “బ్రహ్మశక్తిభిః శక్తిభిశ్శాంకరీభిశ్చ సేవ్యమాన” ఇత్యనేన ద్వాత్రిం శతోక్తిశక్తిభిః ।

వైష్ణవే భిస్సేవ్యమాన ఇత్యనేన ద్వాత్రింశతోక్తిశక్తిభిః ।

వైష్ణవే భిస్సేవ్యమాన ఇత్యనేన సర్వాత్మాక్రీడాడంబరడాంభిక ఇత్యనే నచ -చతుర్ముఖ శంకరాది తత్తదధికార ప్రయోజకాస్తత్తదధికారాసాధారణ ణాశ్చతుర్ముఖ శంకరాది తత్తద్దేవతాగతా అంశాః ఐశ్వర్య శేష ప్రయో జక శేషణ రూపతయా శక్తిశబ్దవాచ్యాయేసంతి - తేసర్వేఽపిసర్వజగజ్జు లబీజభూతే భగవతి నారాయణేవర్తమానా ఏవ తత్రతత్ర లేశ తస్సంక్రా మంతి - తేచసర్వేఽంశావైష్ణవ్య ఏవశక్తయః -

తాశ్చక్తయోద్వాత్రింశతోక్తి సంఖ్యాసంఖ్యాతాః ।

తాసాం సర్వాసాం శక్తీనాం మూలకందభూతం భగవతో నారాయణ స్యాదిమం పరమందివ్య రూపమేవేదం శ్రీనివాసరూపమ్ - తాదృశం చ రూపం లీలారసికేన స్వాశ్రితానాం స్వీయకృత్స్న మహిమ ప్రదర్శన కౌతుకినా భగవతైవ కృపయాదర్శిత ంతి సమ్యగేవ ప్రతిపాద్యతే -14-

సర్వాత్మేత్యత్రాత్మశబ్దస్య స్వభావపరతయాతత్తత్కార్య గతసర్వస్వ భావసంపన్న ఇతివా - మృదాత్మశోఘట ఇత్యాదిష్యివాత్మ శబ్దస్యకారణ పరతయా సర్వకారణ ంతివాఽర్థస్య వక్షితతయాపక్షద్వయైపి కార్యగత సర్వస్వభావమూలకందభూతాకరస్థానత్వమభిధీయతే -15-

వామనపురాణ భాగస్థ చతుస్త్రింశాంక చిహ్నితాధ్యాయాం తే చ
అశోభతాద్యం వపురద్భుతే క్షణం యుగాంతకాలాగ్నిరివ ప్రదీప్తః
త్యనేన శ్రీనివాసరూపం భగవతో నారాయణస్వాదిమం రూపం తిహిస్స
ష్టముక్తమ్ -16- తదిదం సర్వమనుసంధాయైవ సరోయోగి భూతయోగి
మహాయోగి నామస్వాదిమ దివ్యసూరిష్వంతిమేన పరమైకాంత్యగ్రేసరేణ
మహాయోగినామ్నాదివ్యసూరిణా స్వీయ ద్రా డ వేదసంహితాయామ్ ||

లంబజటాద్రాఘీయః కోటీరేలోహ పిండచ

క్రేచ శ్లాఘ్యేష్టిత ఫణధరకాంచనసూత్రే అహో రాజేతే ||

పరితః ప్రస్రుతనిర్ద్ధరబృందే శ్రీ వేంకటాచలేవసతః

అస్మన్నాథస్యోభావాకారావేక లక్షణీభూయ ||

ఇతిమూలరూపపరయా త్రిషష్టితమ గాధయాస్ఫుటం ప్రోక్తమ్ |

సర్వేషాం చ నిదానం శ్రీమాన్నారాయణస్స ఏక ఇతి - 17-

అత్రలోహ పిండశబ్దః సంహర్తృత్వాకారానుగుణ శక్తికుఠారాది సర్వా
యుధోపలక్షణమ్ - చక్రశబ్దశ్చరక్షకత్వాకారానుగుణ శంఖనందక కౌమోద
శారాది భగవ దసాధారణ సర్వదివ్యాయుధోపలక్షణం తిబోధ్యం -18-

యద్యపిశక్తికుఠారాది సంహర్తృత్వాకారానుగుణాయుధజాతాదిలక్షణ
సౌమ్యవేషోఽద్య భగవతినోపలభ్యతే-తథాపి రించాదిభిః ప్రార్థితేన భగ
వతాఘోరవేషముపసంహృత్య సౌమ్యవేషప్రదర్శనాత్తప్యైవ లోకరక్షణౌ
పయికత్వాచ్చ సౌమ్య వేషమాత్రేణ సంప్రతిసర్వదృక్పథ గోచరసః యం
థే దివ్యసూరిణాతు భగవన్నిర్వేతుకకృపాపరిలభిదివ్యచక్షుషాభగవద్దివ్యరూపం
యథావత్సాక్షాత్ కుర్వతా తథాఽభిహితం తివ రోధః - 19-

ఘోరవేషముపసంహారతా భగవతా తదంతః పాతినోర్జటా నాగభూష
ణయోః పరం సౌమ్యకారతామాసాదితయోస్సౌమ్య రూపేసిధారణం

కృతమ్ - 20- నిజవక్షః పీఠభృగుపాదతాడన సమయ నిష్కాంతకర్
రపురగత నిజనిత్యానపాయి మహాలక్ష్మీ పద్మసరోవర పునః ప్రాదుర్భావా
ర్థనిజతపశ్చర్యాకరణాంగ తాపస వేషానుకూలతయా - శ్రీవేంకటాచలే శ్రీరా
మతారకమంత్రేణ స్వాత్మానముపాసీనయోర్వాయుస్కందయోరుపాసన
ప్రేప్సిత ప్రదర్శనీయ స్వీయశ్రీరామవేషానుకూలతయా కార్తయుగస్వీయ
ప్రాదుర్భావ శేషస్వభావానుకూలతయాచ జటాధరత్వం - సర్వదాతల్ప
చ్ఛత్రాది రూపేణ సంప్రతిధరణ్యాం క్రీడాద్రిరూపేణచ నిజపరిచరణైక పరా
యణస్య క్రీడాద్రిరూప పరిణతనిజాంగనిత్యసన్నిధాన సహేతు ప్రబల తప
శ్చర్యామపి కృతవతో నిజాంతరంగకింకరస్య ఫణిరాజస్య భూషణరూపే
ణాపి ధారణస్య తదీయపరమ ప్రీత్యనుకూలతయాఫణి జరాభూషణత్వంచ
సౌమ్యకారతామాపాద్యసౌమ్యరూపేపిస్థాపితం - నతుపరిత్యక్త త్యవ
గమ్యతే - 21- భృగుపాదతాడన సమయాపయాత లక్ష్మీపద్మసరోవరప్రా
దుర్భావాది వృత్తాంతః - భ ష్యోత్తరపురాణభాగద్వితీయాధ్యాయే - పాద్మ
పురాణభాగాంతర్గత చతుస్త్రింశాంక చిహ్నా తైకాదశాధ్యాయే చ ద్రష్టవ్యః
- 22- వామనపురాణభాగే ఏవంశాంక చిహ్నా తే ద్వితీయాధ్యాయే

ఇదానీం చ మహాభాగవాయురాస్తేతపశ్చరన్ -

జపన్ సతరకం మంత్రం గణయన్నక్షమాలయా ॥

పరాత్పరతరంరామమర్చయన్ ధిపూర్వకమ్ ।

శ్రీభూససహితం దేవం చతుర్బాహుం కిరీటీనమ్ ॥

శంఖచక్రధనుర్బాణపాణింనీలోత్పలద్యుతిమ్ ।

దేవదేవం జగన్నాథమపరోక్షం నిరీక్షితుమ్ ॥

సర్వప్రాణాత్మకో వాయుస్తపస్తీవ్రం చరత్యహో ఇతి వచనైః వాయోః

శ్రీరామతారకమంత్రోపాసకత్వమ్

ఇతి జ్ఞాపితశృంభుః పుత్రేణాక్లిష్టకారిణా ।

ధినాశు తతః ప్రాదాన్ మంత్రం తస్మైసతారకమ్ ॥

లభ్యామంత్రం మహాదేవాత్ స్కందః ప్రీతోభవత్ప్రితురితివచనేనస్కం
దస్య శ్రీరామతారకమంత్రోపాసకత్వంచ ప్రసిద్ధమవగమ్యతే - 23- శేష్య
క్రీడాద్రిరూపేణ పరిణతత్వభగవన్నిత్య సన్నిధానార్థ తపశ్చర్యాకరత్వాది
వృత్తాంతో బ్రహ్మాండపురాణ భాగద్వితీయాధ్యాయే - బ్రాహ్మపురాణభాగ
ద్వితీయాధ్యాయేచ సువ్యక్తః - 24-

భగవతః శ్రీనివాసస్యాదిమకృతయుగావతీర్ణత్వం చ - వారాహపురా
ణాంతర్గత ద్వితీయభాగేత్యతీయాధ్యాయే - పాద్మపురాణాంతర్గత త్రయ
స్తింశాక చిహ్నిత దశమాధ్యాయేచ సువ్యక్తం -25- తస్మాద్యథోక్త జటాధ
రత్వ భోగీశభూషణత్వ బిల్వపత్రార్చనాది లక్షణః స్వాంపుష్కరణీ దక్షి
ణతీరే రాజమాయే దేవోయథోక్తానన్యథా సిద్ధ ప్రమాణన్యాయగణైః శ్రీ
నివాసాభిధానః శ్రియఃపతిః శ్రీవైకుంఠనాథః శ్రీవైకుంఠాచ్ఛ్రవేంకటాద్రిం
లోకరక్షార్థమాగతస్కంద మహాదేవాది సర్వదేవతాంతర వంద్యమాన దివ్య
చరణ నళినయుగళ శ్రీమాన్నారాయణ ఏవనపునస్కందాది శంకాగం
ధార్హ ఇతి సిద్ధం భవతీతి ॥ 150॥ ఇత్థం యతిరాజస్య ప్రగల్భవాణీ ప్రచార
జర్ధరితే ।

శ్రీ వేంకటేశ షయస్కందకథాతూలమంజనాద్రీశే ।

ఆరోపితం భవద్భిర్మిళితైర్మహతాశ్రమేణసుచిరేణ ॥ 152॥

సర్వంత దేతదధునాభవత్కథాతూలమంజపోచ్ఛాల్య ।

యతిపతివాణీర్ముంఝామారుత వేగేన యాపితం క్వాపి ॥ 153॥

అద్యశోవాకథయతయద్యస్తుచితం సదుత్తరం శైవాః ।

అ చారితరుచిరేణత్వలమలమాభాసయుక్తిజాలేన ॥ 153॥

అద్యశ్యో వాకథయతయద్యస్తుచితం సదుత్తరం శైవాః ।

అ చారితరుచిరేణత్వలమలమాభాసయుక్తిజాలెన ॥ 154॥

ఇత్థం సదసి తదానీం యాదవరాజేన నిగదితాశ్చైవాః । పర్యాలోచ్యా
న్యద్యుః ప్రతివచనం దాతుమభ్యుపాగచ్ఛన్ ॥ 155॥

తద 52, 53 పేజీలు లేవు.

స్య హరిహారావతారమాపత్వసాధకం - తత్రమహాదేవలక్షణ చంద్రశే
ఖరత్వ స్థులక్షణోర్ధ్వపుండ్రధరత్వయోర్ధ్వయోరవ్యభిధానాత్ ।

తస్మాత్ దేవతాన్ సర్వానపి పక్షానతిక్రమ్య కేవల స్థురూప ఏవాయం
దేవఇతి ప్రతివాది పక్షో నాంగీకర్తుం యుక్తః ॥ 173॥ ప

ఇత్థం శైవైరుక్తః ప్రదర్శయద్భిర్బలం నిజం సర్వమ్ ।

అపజయకాతరహృదయాన్ ప్రతివాదమువాచయాదవనృపస్తాన్ ॥ 174॥

భోభోశ్చైవాయూయం బహుళాయాసం కిమర్థమాచరథ ।

ప్రాప్త్యైస్తదుపన్యాసై రిమ మ వాదం సమాహితం మన్యే ॥ 175॥

అతి గంభీరం రామానుజమునివాదం పురోదితం శృణ్వన్ ।

కోవాభవతాం వాదే ప్రతివచనం దాతు మక్షమో భ తా ॥

భవతాం వాదస్సర్వపథాటీ మాటీకతే తదీయస్తు ।

ఘనగంభీరోవాద స్సమేరుగిరిణా సమోన్నతో జయతి ॥ 177॥

అహమేవాద్యైవ భవద్వాదే ప్రతివచనదాన నిపుణోఽస్మి -

ఏవమపి హరిహరాకృతివాదేశ్రావ్యం మమాస్తికిం చిదిహ ॥ 178॥

తత ఏనమేవ రామానుజముని మహమేషచోదయామ్యద్య ।

తేనైవచోచ్యమానం శృణో ంవచనం సుజాతధాటీకమ్ ॥ 179॥

ఇత్థం శైవాన్ ప్రతిభాష్యస యాదవరాజః -

భోరామానుజమునే భవన్ముఖాదేవాస్యాపి వాదస్య సమాధి మధిగం

తు ాచ్చా ా తత్కథ్యతాం సముచితముత్తర' ాతి భగవంతం రామానుజ
మునిమేవచోదయామాస ||180||

తతో భగవాన్ రామానుజమునిరపి ప్రతివచన మారచయామాస||181||

‘భోరాజన్ భవదీయహృదయశంకాయాం తత్త్వపద ద్ యస్యాం దిష్ట్యా
నివర్తమానాయాం సంప్రతీ మమనువర్తమాన్ ాషదంశం -

సుప్రభాతాయామపిరజన్యాం భాస్కరోదయా

దర్శ్యా గీషదనువర్తమాన ావ తి ారాం శమ్మన్యే || 182||

తదత్యంతమసాధు యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవవా
I తత్తదేవావగచ్ఛత్వమ్మమతేజోఽంశ సంభవమ్ ||

ఇతిగీతాశాస్త్రదశమాధ్యాయవచనేన సర్వత్రైవ శ్రీమదూర్జిత సత్త్వ
సామాన్యే ష్ట్యం శేనైవ తథాత్వసంభవోక్త్యాతన్నా యేనాస్మిన్నపిప్రబ
లదేవసేనాధిపత్యాది శ్రీమత్త్వనిర్వాహాయ తదంశ సద్భావాభిధానమాత్రేణ
భగవదసాధారణలాంఛనదర్శనాయోగాత్ - వచనస్యాన్నత్రసుప్రసిద్ధ చతు
ర్బాహు షయత్వం సంభవదుపేక్ష్య ప్రసిద్ధస్వోత్పేక్షా మూలకాల్పనిక
చతుర్బాహు షయత్వ కల్పనాయా నీతి దా మసమ్మతత్వాచ్చ || 184||

యథాహి - గీతాశాస్త్ర దశమాధ్యాయే ‘సేనానీనామహం స్కంద’ ఇతి
ష్ట్యంశయుక్తత్వముక్తం - తథైవాత్రాపి స్కందస్య ష్టు కళాంశ ాశ్రత్వ
మభిహిత ాతినతతోఽత్రకశ్చిదస్తి శేషః || 185|| తావన్నాత్రేణ భగవద
సాధారణ చక్రాదిలాంఛన దర్శనావశ్యకత్వే ‘అశ్వత్థస్సర్వవృక్షాణా’ ాత్యు
క్తాశ్వత్తైపితద్దర్శనమాపద్యేత ||186||

కిం బహునా - ‘నా ష్టుః పృథీ పతి రిత్యు క్త్యాపార్థివ మాత్రస్యాపి
ష్ట్యం శ ాశ్రత్వా వశ్యకత్వేన సర్వత్ర భగవదసాధారణచక్రాది లాంఛన
దర్శన ప్రసంగోదుర్వార ఏవ భవేదితి సమ్యగవధార్యతామ్ ||187||

కించ వామనపురాణభాగ ఏక శాంక చిహ్నతద్వితీయాధ్యాయంతే
కృతస్నానస్సరస్తీరే కుమార స్సముపా శత్ ।

దృష్ట్యాత పంతం వాయుంచ తత్సంపేషడాననః ॥

త్రిసంధ్యం దేవదేవేశం నారాయణమనుస్మరన్ ।

అతిష్ఠత్తప ఉగ్రం చ సమాధి ధ్యాన సంయుతః ॥

ధ్యాయన్నారాయణం దేవం శంఖ చక్రధరం పరమతి శ్రీవేంకటాచలమా
గతస్య కుమారస్య తారకవధజనిత స్వీయ హత్యాదోషపరిహారార్థంతప
స్యతః - శంకచక్రధర శ్రీమన్నారాయణ ముద్దిశ్యైవతపశ్చర్యాకరణస్య కథ
నాత్ - చతుర్వింశాంకచిహ్నతే పంచమాధ్యాయే - ఇతః ప్రాక్కాల ప్రభృ
తితపశ్చర్యాపరాయణస్య వాయోస్తపః ఫలతయా శ్రీనివాససాఖ్యస్య భగ
వతో నారాయణస్య ప్రాదుర్భావమభిధాయ తద్వదేవస్కందస్యాపిస్వతపః
ఫలతయాతస్యైవ నారాయణస్య ప్రత్యక్ష సాక్షాత్కారస్య తతో యావత్క
ల్పంతదారాధకత్వలక్షణ వరలాభస్య చ స్పష్ట మభిధానాచ్చ - ఆరాధక
భూతస్కందః - తదారాధ్యదేవతాభూతశ్చ స్వాంపుష్కరిణీ దక్షిణతీరే
ఆ ర్భూత శ్రీనివాసాభిధాన శ్రీమన్నారాయణ ఇతి స్పష్టమేవ ప్రతీ
త్యాతయోరైక్యం నహ్యానున్మత్తః కశ్చిద్భూతయాత్ ॥188॥

స్కందస్య శ్రీనివాసారాధకత్వం శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్య పురాణ
భాగేషు ప్రాయశస్సర్వత్ర ప్రసిద్ధమ్ ॥ 189॥

అత ఏవ చ - వారాహపురాణ ప్రథమభాగే - ఏకషష్ఠితమాంకచిహ్నతే
- ఏకోనత్రింశాధ్యాయే శ్రీనివాసాష్టోత్తరశతనామావళ్యాం కుమారాకల్ప
సేవ్యాయ ఇతి కుమారధారికావాసస్కందాభీష్ట ప్రదాయ చేతిచ నామద్వయం
నిర్దిష్టమ్ ॥190॥

కించ ఇదంతావ దేతేవాదినః ప్రతిష్ఠవ్యాః - స్వాంపుష్కరిణీదక్షిణ

తీరే సంప్రతి సర్వదృక్పథగోచరాచ్ఛారూపేణ కశ్చిద్దేవో రాజతే -16-తా
 రకాసురవధజనిత హత్యాదోష పరిహారాయ ఘ్నముద్దిశ్య తపశ్చర్యాకర
 ణార్థం శ్రీ వేంకటాచలమాగతస్సృందో నామకశ్చిదేవః పురాణ ప్రతిపన్నః
 -2- స్వాంపుష్కరిణీదక్షిణతీరే బ్రహ్మాది సకల దేవదేవర్షి బ్రహ్మర్షి రాజర్షి
 ప్రముఖ రచిత పరమ తపశ్చర్యా ఫలతయా సర్వేషామేవ తేషాం ప్రత్యక్ష
 గోచరతాంగతోఽప్రాకృతదివ్య మానేన సహ ప్రాదుర్భూత శ్రీనివాసా
 భీధానః కశ్చిద్దేవః పురాణ ప్రతిపన్నః - 3- త్రిష్యేతేషుదేవేషు ప్రథమః కిం
 ద్వితీయః - ఉతతృతీయ ఇతి 191॥ నచాత్ర ప్రథమః పక్షోయుక్తః - స్వపా
 పహరణార్థం ఘ్నముద్దిశ్యతపశ్చర్యాకరణాయ వేంకటాచలమాగతస్యాస్య
 స్కందస్య - అత్ర శ్రీనివాస భగవదా ర్భవతత్సాక్షాత్కారార్థ తపశ్చర్యా
 కరణాయాగతానాం బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది సర్వదేవ సర్వమహర్షాదీనాం ఎవ
 భగవదారాధనకతామాత్రేణావస్థానస్యైవన్యాయ్యత్వే నైతస్యవరమారా
 ధ్యతయాఽవస్థానేకరాణా భావాత్ కుమారధారాతీర్థ ఏవాస్య నియతవాస
 ప్రతిపాదనేన స్వాంపుష్కరిణీదక్షిణతీరేనియతవాసస్యైవాసిద్ధేః - తాదృ
 శస్థలేర్ఛారూపేణాస్య ప్రతిష్ఠాపనం కేన చిత్కృత ఎతికుత్రాపి - వేంకటా
 చలమాహాత్మ్య పరపురాణభాగేషు ప్రతిపాదనా దర్శనాత్ - ప్రత్యుతత్ప
 తీయస్యైవ దేవమహర్ష్యాది ప్రార్థనయాతత్రనిత్య సన్నిధానస్య - శంఖరా
 జతోండమాంశ్చక్రవర్తి ప్రభృతిభిర్ఛారూపస్థాపనాలయ నిర్మాణ పూజాప్ర
 వర్తనాదీనాంచ పురాణ ప్రతిపన్నత్వాచ్చ ॥ 192॥

అథాస్తు ద్వితీయ ఏవపక్ష ఇతిచేత్తర్హినాసాస్వాంపుష్కరిణీదక్షిణతీరేఽ
 ర్ఛారూపేణ సంప్రతిసర్వదృగ్గోచరో రాజమానోదేవస్సృందః - అసితు
 స్కందా దన్య ఏవేతి సిద్ధం భవతి ॥

తృతీయస్తుసకందః - స్కందస్య బ్రహ్మరుద్రేన్ద్వాది సర్వదేవసర్వ

మహర్షాదీనాం చ తపశ్చర్యాఫలతయా తదారాధ్యతయాతేభ్యోఽర్థాంతర
భూతవై్యవతత్రదా ర్భావాత్ । తదా ర్భావప్రకరణేషు - శ్రీమన్నారాయణ
ఏవ శ్రీ వైకుంఠాత్క్రిడార్థం లోకరక్షణార్థం చ శ్రీ వేంకటాచలే తథాఽఽ
ర్భూత ఇతి నారాయణ పదాదిశ్రుత్యైవ నారాయణతయాస్ఫుట ప్రతిపన్న
స్యాస్యస్కంద శంకాగంధానవకాశాచ్చ ॥194॥

తస్మాత్స్కందవాదోయం కిం చిదపి పూర్వోత్తర సందర్భమపర్యా
లోఽవై్యవ మందమతిభిః ప్రవర్తిత ఇతిన దుషాముపాదేయః ॥ 195॥

అథ నాప్యసౌమహాదేవః - పూర్వో క్తరీత్యాత్మతీయస్య మహాదేవత్వ
ఏవతదర్చా గ్రహరూపస్య ప్రథమస్య తథాత్వభిధాన సంభవాత్ - త్వతీ
యస్య నారాయణతాయాస్తదా ర్భావ ప్రకరణస్థ నారాయణపదాదిశ్రుత్యై
వాభివ్యక్త తయా మహాదేవత్వ కథాయా అపిదూరతోనిరస్తత్వాచ్చ ॥196
॥

స్కందాగమనానంతరం శ్రీనివాస భగవతః ప్రకటతర మహా ర్భావకా
లాత్కించిత్పురస్తాద్భ్రష్మేంద్రాది దేవమహర్ష్యాది గణవదేవాఽయ మపి
శ్రీ వేంకటాచలమాగత్య తదా ర్భావ సాక్షాత్కారాదిసిద్ధర్థముపత్యకాయాం
తపశ్చర్యాపరాయణస్థిత్యాతదా ర్భావకాలేజాయమానం కోలాహలం
శ్రుత్వా తత్ర సన్నిధాయ శ్రీనివాస భగవంతమప్రాకృతదివ్య మానేన సహ
ప్రాదుర్భూతం ప్రదర్శిత నిఖిల జగదుదయరక్షా ప్రళయ హేతునిజాది
మదివ్యరూపమపరోక్షం నిరీక్ష్యాభివంద్యస్వమనోరథ జ్ఞానాది సల్లాపం
చ కృత్వా పునస్సగణస్వస్థానం కైలాసలోకం గత ఇతి - శ్రీనివాస భగ
వాంస్తుస మాన శ్శ్రీవేంకటాచల ఏవకృతనిత్యసన్నిధానస్థిత ఇతిచ వామ
నపురాణభాగే స్పష్ట మేవోపదిష్ట తి కథమసౌ శ్రీనివాసోమహాదేవోభ తు
మర్షతి ? ॥

యథోక్తం వామనపురాణే - ద్వాంశాంక చిహ్నితే తృతీయాధ్యాయే
 తపస్సోర్ధే ప్రయాతేతుస్కందే కాంచనతేజసి ।
 దేవసేనాసమాయుక్తే ధనుశ్చక్తిధరేద్విజాః ॥
 భర్తారంభక్తినమ్రాథపుత్రవాత్సల్యచోదితా ।
 పప్రచ్ఛపార్యతీశంభుం హరం చంద్రార్థశేఖరమ్ ॥
 'కిం కరిష్యతి పుత్రోమేతత్ర బాలస్త్రిలోచన! ।
 కథం ద్రక్ష్యతీతం దేవ మచింత్యోబ్రహ్మణాపియః' ॥
 ఇతి పృష్టస్సతాం ప్రాహసోత్పాసం పరమేశ్వరః ।
 'శృణుదే పరం గుహ్యం భ ష్యతేమయోచ్యతే ॥
 సర్వేచ మునయస్తస్మిన్నాగం ష్యంతి పర్వతే ।
 ద్రష్టుకామాః పరం బ్రహ్మతపస్తప్త మనుత్తమమ్ ॥
 దేవామనుష్యాః పితరోగంధర్వాయక్షరాక్షసాః ।
 సిద్ధాస్యాధ్యాశ్వ గరుడాః పన్నగా ఋషయస్తథా ॥
 చరిష్యంతి తపస్మస్మిన్ గిరౌగిరివరాత్మజే ।
 ప్రత్యక్షం పరమాత్మానం ద్రష్టుకామాస్సనాతనమ్ ॥
 ఆవాంతత్రగంష్యావః కాలేన మహతాప్రియే ।
 ద్రష్టుం తత్పరమం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణం పరమ్ ॥
 శ్రీ వేంకటాచలే పుణ్యేయత్తు ప్రాదుర్భ ష్యతి ।
 తత్ప్రాదుర్భావహేతోరైవకర్తుం చాపిమహత్తపః ॥
 ఆవాభ్యామపి గంతవ్యంతథాఽన్యైరైవతర్షిభిః । ఇతి -1-
 చతుర్వింశాంకచిహ్నితే పంచమాధ్యాయే

1. తతఃపశ్చాత్తుశంఖస్యరాజ్ఞః ప్రియచిక్రీర్షయా ।
2. శ్వ ఖ్యాత సుమహాప్రాదుర్భావం కరిష్యతి ॥

3. తస్య హేతోస్తతః పూర్వం కర్తుం చ సుమహత్తపః ।

4. సర్వలోకహితాయైవ శంఖవ్యాజేన వై హరిః ॥

5. శ్రీ వేంకటాచలే పుణ్యే ప్రాదుర్భావం గ ంష్యతి ॥

6. అసాంతత్ర గ ంష్యావశ్చిరకాలాదనంతరం ॥

గ ంష్యంతి సురాస్సర్వే సహసరై వ్విర్మహర్షిభిః ।

తదా కుమారం ద్రక్ష్యన్ ఘోరభక్తిపరాయణమ్ ॥

ఇత్యుక్తా శంకరేణాథ నిరరామతదాసతీ ।

తతః కాలేన మహతాశంకరో గమనోన్ముఖః ।

బభాషే పార్వతీదేం పుత్రదర్శనలాలసామ్ ॥

శంకరః ‘అయం సకాలస్సంప్రాప్తో యః పురాతేమయోదితః ॥

శ్రీ వేంకటాహ్వయం గంతుం మహాపుణ్యం నగోత్తమ’ ంతి - 2-

తత్రైవాధ్యాయే -

ఉత్తరత్ర అభివాంగచ్ఛావ తం శైలంగిరిజే గణసంయుతౌ ।

నిత్యం వసావతత్రైవ సశ్యంతౌ గుహమవ్యయమ్ ॥

దేవసేనాపుళిందాభ్యాం హరంతం వృషాచలే ।

ఇత్యుక్తావృషభారూఢః పార్వత్యాసహ శంకరః ॥

సగణశ్చయయౌస్కందం ద్రష్టుం తం వృషభాచల ంతి - 3- 198

ఏవమష్టాంశాంక చిహ్నైశ్చ నవమాధ్యాయే సమహర్షి గణస్యాగస్త్యస్య శ్రీనివాస భగవదా ర్భావ నిరీక్షిణ శ్శ్రీవేంకటాచలం ప్రదక్షిణీ కుర్వతో దక్షిణ దిశ్యుపత్యకాయాం కపిలతీర్థ సన్నిధౌ శ్రీనివాస భగవదా ర్భావార్థం సమాధిం కుర్వతాస్థితేన సగణే మహాదేవేన సమాగమసల్లాపాదికం - జాత ంత్యభిహితమ్ ॥199॥

పంచత్రింశాంక చిహ్నైశ్చ షోడశాధ్యాయే -

శ్రుత్వాతం శబ్దమతులం బ్రహ్మలోకపితామహాః ।

జ్ఞాత్వాథ వాసుదేవం తం హరిం ప్రత్యక్షతాం గతం ॥

ఆజాగామాథ తత్పార్శ్వం కృష్ణస్యాగ్నిష్ఠకారిణః ।

మునీంద్యైర్దేవసంఘైశ్చగంధర్వైశ్చ సమావృతః ॥

భగవాన్ శంకరశ్చాపి త్ర్యంబక స్త్రిపురాంతకః । జ్వలద్భాస్కరసం
కాశ జటామండలశోభితః ॥ తేనశబ్దేన జ్ఞాయ సాన్నిధ్యం హరిమేధసః ।

అభ్యగాదాశుతత్పార్శ్వం ద్రష్టుం తం వసుధాధిప ఇత్యాదినా సకోలా
హల శ్రీనివాస భగవదా ర్భావానంతరం తత్కేలాహల శ్రవణేన బ్రహ్మ
రుద్రేంద్రాది సర్వదేవ సర్వ మహర్ష్యాది సమాగమం తత్తత్కృత భగవ
ద్వందన స్తోత్ర ప్రార్థనాదిక మభిహితమ్ ॥ 200

అష్టత్రింశాంక చిహ్నితే - ఏకోనంశాధ్యాయే

కథం సభగవాన్సంభు శ్శంకరశ్చంద్రశేఖరః ।

ప్రయాతః పర్వతాద్ధివ్యం కైలాసం స్వామయం శివః ॥

ఇత్యాదినా కైలాసం ప్రతిశివస్య గమనమేవాభిహితమ్ ।

నపునస్సాంపుష్కరిణీదక్షిణతీర ఏవావస్థానం శ్రీనివాస

భగవతస్తుస్వాంపుష్కరిణీతీర ఆకల్పాంతవాస ఇతి చ ॥ - 'ఆకల్పాంతం
వసాం హజగత్పాలన కారణా'దితి చతుర్వింశాంక చిహ్నిత వామనపురాణ
భాగపంచమాధ్యాయస్థ భగవదుక్త్యా మహాదేవే నైవానూమాదితయావ్య
క్తమవగమ్యతే ॥202॥

ఏవమేకోన పంచాశాంక చిహ్నిత వారాహపురాణ ప్రథమభాగసప్తదశా
ధ్యాయే శ్రీనివాస భగవదా ర్భావఘట్టే శ్రీ వేంకటాచలే వా సం ప్రార్థ
యతోఽపి మహాదేవస్యా ప్రాకృతాచలే ప్రాకృతానామారాధ్య తయావస్థానా
నౌచిత్యమాలోచయతా శ్రీనివాస భగవతాతదుపత్యకాయామేవవాసోఽభ్య

నుజ్జాత ఇతి చ ప్రాగేవోక్తమ్ ||

తత్రాపి ఆకల్పం చ వసోపహ వేంకటాహ్వయభూధర ఇతి శ్రీనివాస భగవతైవ మహాదేవం ప్రతి స్వస్య శ్రీవేంకటాచల ఆకల్పవాసః ప్రతిజ్ఞాతో జ్ఞాయతే ||204||

ఇత్థం మహాదేవస్య శ్రీనివాసా ర్భావ కాలే తత్సాక్షాత్కారాభివంద నాద్యర్థం బ్రహ్మాదివత్సావపుష్కరిణీతీర ఆగత్యగమనమాత్రస్యైవ ప్రతి పన్నత్యాత్తత్రా ర్భూత దేవస్యైవతత్రనిత్యావాసస్య ప్రతిపన్నత్యాత్తస్య చ బ్రహ్మరుద్రాది సకల దేవమహర్ష్యాది వంద్యస్థానీయతాయాః - తదా ర్భా వప్రకరణస్థ భగవ దసాధారణ నారాయణ పదాదిశ్రుత్యైవ నారాయణరూ పతాయాశ్చ ప్రతిపన్నత్యాచ్యుతదర్శనవతార భూతోఽయం దేవోన మహా దేవో భ తు మర్తతి ||205||

కించ - మహాదేవస్యలింగాకారేణైవారాధ్య తాయాలోకేశాస్త్యేచ ప్రసి ధ్ధతయా సకలావయవశాలిమూర్తిమదర్శా గ్రహరూపేణారాధ్యతా క్వాప్య ప్రసిద్ధాప్రతిషిద్ధాచ శాస్త్రేణేతినాసౌ మహాదేవః ||206||

మహాదేవస్య సకలావయవశాలిమూర్తిమద్విగ్రహరూపేణారాధ్యతా ప్రతిషధః లింగరూపేణైవారాధ్యతాచ - శ్రీవేంకటాచల మాహాత్య పరభ షోత్తర పురాణ భాగద్వితీయాధ్యాయే పిప్రత్యపాదిషాతాం ||207|| తస్యై తస్య శ్రీనివాసదేవస్య మహాదేవాదర్థాంతరభూత తదీయ పరమోపాస్య భూతనారాయణరూపత్వాదేవ - ఏకషష్టితమాంక చిహ్నిత వారాహ పురాణ ప్రథమభాగ ఏకోనత్రింశాధ్యాయే అష్టోత్తరశతనామావళ్యాం 'ఉపత్యకాప్ర దేశస్థశంకరధ్యాతమూర్తయే' ఇతినామ, బ్రహ్మపురాణ ఖిల శ్రీ వేంకటేశ సహస్ర నామాధ్యాయే - శ్రీనివాస సహస్రనామపాఠే 'కాలగమ్యః, కాలకం ఠవంద్యః కాలకలేశ్వర' ఇత్యత్ర కాలకంఠవంద్య ఇతి నామ 'సువర్ణముఖరీ

తీరశివధ్యాత పదాంబుజ' ఇతి నామ చ తస్యపర్యతే || అత ఏవ చ భ
ష్టోత్తర పురాణోత్తర ఖండాంతర్గతాశీతితమాధ్యాయే పార్వతీంప్రతి మహా
దేవేనైవ శ్రీనివాసనామ్న శ్రీవేంకటేశస్య స్వీయనిత్యహార్ద పరమర
హస్యధ్యాన షయపరమోపాస్యభూతనారాయణరూపతా ప్రస్ఫుటమేవా
భిహితాదృశ్యతే || 209||

యదుక్తం - జటాధరత్వ నాగభూషణత్వయోర్మహాదేవ ఏవ ప్రసిద్ధి
ప్రాచుర్యాదసౌ మహాదేవ ఇతి తదయుక్తం -

భగవదసాధారణ నారాయణపదాదిశ్రుత్యా)స్య. దేవస్యనారాయణత్వే
స్ఫుటతరం నిర్ణీయమానే లింగేన దేవతాంతరత్వనిర్ణయాయోగాద్భగవద
వతారేష్వపితాదృశలింగసద్భావస్య ప్రమాణ ప్రసిద్ధతాయాః ప్రాగేవావేది
తత్వాచ్చ ||211||

కించ - రుద్రస్య నానావతారకథాయా అభావేనైక ధేతదీయరూపే
సర్వదా జటాధరత్వ నాగభూషణత్వయోస్సద్భావేన తయోస్తత్ర ప్రసిద్ధిరితి
- ష్టోస్తునానావతారశాలినః క్వచిత్తాదృశ శేషణ సద్భావాత్కృత్విచిద సద్భా
వాచ్చతయోః ప్రసిద్ధి ప్రాచుర్యం నాస్తీతిచ వాదిభిర్మన్యతే || 212||

తదయుక్తం - ప్రతికల్పభా షు ష్టోర్నానావతారేషు - యన్నిన్నస్మి
న్నవతారేయద్యల్లక్షణం ప్రతిపన్నం - తత్తదవదారేషు తత్తల్లక్షణదర్శనం
తస్య ప్రతికల్ప నియత భావ్యేవోపలభ్యత ఇతి ప్రసిద్ధి ప్రాచుర్యస్యాన
పాయాత్ - ప్రత్యుతతాదృశలక్షణస్యైక కల్పేరుద్రస్యైక రూప ఏవ సద్భా
వేన భగవతి నానావతారేషు సద్భావేన చ రుద్రగత తత్ప్రసిద్ధ్యపేక్షయా
భగవద్గత తత్ప్రసిద్ధేరేవాధికత్వాచ్చ || 213||

జటాధరత్వం భగవతో బహుష్వవతారేషు బహుభిః ప్రమైణః ప్రసిద్ధం
చ శ్రీరామావతారే శ్రీరామాయణాదిష్వితి ప్రాగేవజ్ఞాపితమ్ ||214||

శ్రీరామావతారే జటాధరత్వ ప్రసిద్ధిశ్చ - శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్యుపర
బ్రహ్మాండపురాణాఖిల శ్రీ వేంకటేశ సహస్ర నామాధ్యాయేఽపి జటావాన్
పర్ణశాలస్థోమారీచ బలవర్ధకః ఇత్యనేనదర్శితా ||215||

నాగభూషణత్వం భగవదవతారేషు శ్రీ వేంకటేశావతారస్య సుప్రసిద్ధ
స్వరూప నిరూపకవ్యావర్తక ధర్మ ఇతిచ దర్శిత సహస్రనామాధ్యాయే

మృగయాఽక్షీణసన్నాహశృంఖరాజన్యతుష్టిదః ।

స్థాణుస్థోవైనతేయాం గభా తోహ్య శరీరవాన్ ॥

భోగీంద్రభోగసంస్థానోబ్రహ్మాదిగణ సే తః ।

సహస్రార్కచ్ఛటాభాస్వద్విమానాంతః స్థితో గుణః ॥

ఇత్యాది శ్రీ వేంకటేశావతార లక్షణప్రకరణే భోగీంద్రభోగసంస్థాన ఇత్య
నేన దర్శితమ్ - భోగీంద్రభోగః - సంస్థానం వస్తు సంస్థాన శబ్దిత అసాధా
రణ స్వరూప నిరూపక ధర్మోయస్యస ఇతి గృహీతేన భోగీంద్ర భోగసం
స్థానశబ్దేన నాగభూషణత్వ వైవాభిధానాత్ - ఏతదవతారా సాధారణ మృగ
యాఽక్షీణ సన్నాహత్వ శంఖరాజన్య తుష్టిదత్వాది ధర్మసాహచర్యేణాస్య
ధర్మస్యాభిధానాత్ అసాధారణ స్వరూపనిరూపక ధర్మత్వ సిద్ధేశ్చ ॥

అత్రస్థాణుస్థ ఇత్యభిధానం భ షోత్తర పురాణోత్తరఖండగత శ్రీ వేంక
టేశ రహస్యానుభవాఖ్యాశీతి తమాధ్యాయే శ్రీ వేంకటేశావతారస్య సతతమహా
దేవహృదయావస్థిత పరమరహస్య ధ్యానానుభవగోచర ధ్యేయవస్తురూప
తాభిధాన సమానాభిప్రాయక ఽతి - అశరీరవానిత్యేతచ్ఛ - శ్రీ వేంకటేశస్య
మాన లక్షణ దివ్య గ్రహస్యసర్వదృగ్గోచరత్వతదభావ ప్రయోజకాంతర్హి
తత్వానంతర్హితత్వదశయో స్సర్వత్ర పురాణేషు ప్రతిపన్నత్వాత్తాదృశదశా
ద్వయాభిప్రాయేణ దర్శిత భ షోత్తర పురాణోత్తరఖండాశీతి తమాధ్యాయ
యేనిరాకారత్వసాకారత్వ నిర్దేశాచ్చతత్రాంతర్హిత దశాపన్న గ్రహాదికత్వ

పరతయా తత్సమానాభిప్రాయకం సత్సర్వదృశ్యతయా శరీరరహితత్వద
శార్థక ఎతిచబోధ్యమ్ || 217||

భగవదితరేష్వపి నాగభూషణత్వం మహాదేవ ఏవ ప్రసిద్ధ ఎత్యప్య
సాధు వైనతేయే నాగభూషణత్వస్యసుప్రసిద్ధ తరత్వాత్ || 218||

పాద్యపురాణ భాగష డ్వింశాంక చిహ్నిత తృతీయాధ్యాయే -
శుకమునిప్రతి పద్మసరోవరతీర శ్రీనివాస భగవదా రాభవఘట్టే -

పంచాత్మన స్సుపర్ణస్య పంచోనిషదాత్మనః ।

పంచవక్త్రప్రతికృతేః పంచాధర్వాంగ సంపదః ॥

ఋగ్యజుస్సామవపుషో నాగాభరణభూషితః ।

అప్రమేయ ప్రభావస్య స్కంధపీఠమధిష్ఠితః ఇత్యత్ర శ్రీనివాస భగవ
దధిష్ఠాన భూతవైనతేయస్య నాగభూషణత్వం సుప్రసిద్ధం దర్శితమ్ ||
219

భగవచ్ఛ్రీ చ - దివ్యాయుధ వాహనాదిరూపాణాం నిత్యసూరిణాం
భగవత్తేజః శక్త్యుపబృంహిత రూపత్వేనైవనస్తుతాయాస్సిద్ధత్వాత్ దర్శిత
వైనతేయ శక్తి శేషస్యాపి ఘ్నశక్తి శేషరూపతైవసిద్ధా || 220||

ఇత్థం జటాధరత్వాది లక్షణానాం భగవదవతార శేష లక్షణతాయా
అపి శాస్త్ర సిద్ధత్వేనతేషాం దేవతాంతర లక్షణతామాత్రమనుసందధానై
ర్వాదిభిః - చక్రాది భగవల్లక్షణైరస్యదేవస్య వైష్ణవైర్విష్ణుత్వాభిధానే జటా
ధరత్వాదిహర లక్షణైర్ధర్మత్వం వదతామస్మాకం కోనిరోద్ధేతివాదః పరాస్తః
|| 221

చక్రాదిలక్షణానితు భగవదసాధారణాన్యేవేతితుదర్శిత వామనపురాణ
ఏవహాదేవే నైవస్వస్య భగవతశ్చ సంవాదమనువదతా పార్వతీం ప్రతిక
థితమ్ || 222||

ద్వాంశాంక చిహ్నిత వామనపురాణత్వతీయాధ్యాయే

ఏతచ్ఛ్రుత్వాఽంబికాం ప్రాహశంకరోలోక శంకరః ।

అనాదినిధనం దివ్యమప్రమేయ పరాక్రమం ॥

సహస్రారసమాయుక్తం కోటి సూర్యసమప్రభం ।

సుదర్శనాఖ్యంతచ్చక్రం షోరేవతు పార్వతి ॥

ధర్మమవ్యైర్నశక్యంతత్తం నా పురుషోత్తమం ।

తేన చక్రేణ దివ్యేన దగ్ధావారాణసీపురీ ॥

సారాజధానీమేది వ్యాకృత్యాహేతోర్విరాశితా ।

‘కస్మింశ్చిదథకాలేతు మయిప్రీతో జనార్దనః ॥

కించ సీతిమాం ప్రాహ వరదాన సముద్యతః ।

ఏవముక్తేమయాతస్మాత్ యాచితంవరముత్తమమ్ ॥

యేన చక్రేణమేదగ్ధాపురీ వారాణసీహరే ।

తద్యధామద్వశం యాయాన్మమప్రేష్యంచ మాధవ ॥

తథా కురుమయిప్రీతోనాన్యం వరమహం వృణే ।

ఏవం జ్ఞాపితో దేవః ప్రహస్య మధుసూదనః ॥

హస్తేన మమహస్తాగ్రం గృహీత్వేదమువాచహ ।

కథం సూర్యం పరిత్యజ్య ప్రభాఽన్యస్య భ ష్యతి ॥

ఏవం శ్రీః కౌస్తుభం చక్రం గరుడశ్శార్ఙ్గమేవచ ।

ఏవమాదీనివస్తాని నిత్యసిద్ధానిశంకర ॥

నైతేషాం జన్మ లయానాన్యస్తేషాంవ్యపాశ్రయః ।

అశక్యం దమత్యర్థం యాచితం ప్రమథాధిప ॥

ఇత్యాదినాసాక్షాత్సుదర్శనాది లక్షణానాం భగవదసాధారణత్వమేవ
దర్శితం ప్రమథాధిపేత్యాదినా సాక్షాత్సుదర్శనాది లక్షణానాం భగవద

సాధారణత్వమేవ దర్శితమ్ ||223

చక్రాది లక్షణానాం భగవదసాధారణత్వాజ్ఞాటాధరత్వాది లక్షణానాం భగవదవతార శేషసాధారణత్వాచ్చ మహాదేవకథాయా అసంభవదుక్తికత్వమేవ|| యదప్యుక్తం సర్వకారణత్వే నాభ్యుపగతే ప్లావైష్టవైః సర్వలక్షణోప పాదనన్యాయే నైవాస్మాభిస్తథాత్వేనాభ్యుపగతే మహాదేవ ఏవ సర్వ లక్షణోపపాదన సంభవ ఇతి || 225

తదపయుక్తమ్ - నారాయణేతరస్య సర్వకారణత్వాసంభవస్య శ్రుతి ఘను ప్రసిద్ధత్వాత్ భగవదసాధారణ నారాయణాదిపద శ్రుత్యా దేవతా శేషనిర్ణయస్యాత్ర స్పష్టతరం సంభవేన రుద్రే సర్వకారణత్వ సంభవా సంభవ వాద పరిహారస్యాపి సంప్రత్యత్యంతమావశ్యకత్వా భావాశ్చ ||226

తస్మాన్నాసౌ మహాదేవ ఇతి సిద్ధం భవతి || 227

అథ నాప్యసౌహరిహరావతారరూపోదేవః | శంఖచక్రాది భగవదసాధారణ చిహ్నానా మనన్యథా సిద్ధేర్లింగాంతరాణాం భగవత్సాధారణ్యోపపాదనేనాన్యథా సిద్ధత్వాత్ | ఆ రాభవఘట్టేషు శ్రీ వైకుంఠా దితస్మాక్క్షాన్నారాయణ ఏవాత్రాగత్యా రూపత ఇతి భగవదసాధారణ నారాయణ ప్లావది పదశ్రుత్యైవ నారాయణతాయానిర్ణీయమానత్వాచ్చ ||

దివ్యసూరి గాథా శేషేఽపిస్వస్వాన శ్రీమన్నారాయణప్రైవద్విధాకారౌ లక్షణ తయాభాత ఇత్యేవోక్తం నతు దేవతాద్వయాత్మకోఽయం దేవ ఇత్యతో నతత్ప్రామాణ్యాదస్య హరిహరావతారరూపత్వ సాధనం సంభవదుక్తిక ాత్యవధేయమ్ || 229 ఏవమస్య దేవస్య ప్రాదుర్భావ సమయే బ్రహ్మరుద్రాదిభిస్సర్వైః స్వస్వస్థానేభ్యస్సమాగతైః సంసే తత్వాభిధానస్య స్పష్టతయారుద్రరూపత్వేతత్ప్రభూత బ్రహ్మసే తత్వవర్ణనమ సంగతమ్ | - పుత్రపితృవంద్యత్వాయోగాత్ | రుద్రసే తత్వ వర్ణనమప్య సంగతం -

స్వస్యస్వసేవ్యత్వాయోగాత్ - రుద్రరూపస్యాస్యాత్తైవ సన్నిధానేస్థితే కైలా
సాఖ్యస్థానాంతరాత్పార్థక్యేనైతద్దేవసేవనార్థమాగమన పునర్గమనయోర్వ
ర్జనా యోగాచ్చేత్యపి బోధ్యం || 230

కించ-హరిహరావతారరూపత్వం వదతాం వాదినామర్థనారీశ్వరన్యాయే
నైక శరీరాధిష్ఠానం దేవతాద్వయ సతిహ్యాభిమతం వక్తవ్యం || 231

తచ్ఛనయుజ్యతే - అప్రాకృతేఽస్మిన్ భగవతో వేంకటాచల ఏవారా
ధ్యతయా దేవతాంతరావస్థానాఽసంభవస్య ప్రాగుదాహృతవచన సిద్ధతయా
భగవచ్ఛరీరేతదవస్థానా సంభవస్య కింపునర్నాయసిద్ధత్వాత్ - శరీరస్యైక
దేశే ఏకదేవతా లక్షణానామపరభాగే దేవతాంతర లక్షణానాంచ పార్థక్యే
నాదర్శనేనార్థనారీశ్వర న్యాయానవకాశాద్వామన పురాణభాగే భగవతోఽ
ప్రాకృతే దివ్య వపుషి సాక్షాత్సంస్పర్శయోగ్యతాయాస్సస్మిన్న సంభ
వస్య తత ఏవ సద్వారక సంబంధ సంపాదన ప్రవృత్తేశ్చ మహాదేవేన స్వయ
మేవ స్పష్టమభిహితత్వాచ్చ ||

యథోక్తం వామన పురాణ భాగే చతుర్వింశాంక చిహ్నైతే పంచమా
ధ్యాయే - సుదర్శనాంశ భూత కాల చక్రాభిమానిపురుషం స్వాత్మాన ముద్దిశ్య
తపఃకృతవంతం ప్రతిమహాదేవేన -

శుద్ధసత్త్వస్యత ద్విష్టోస్సర్వయజ్ఞమయం వపుః ।

సాక్షాత్ స్పష్టమహంభీతస్తమోగుణ సమాశ్రయః ॥

వస్తవం చ మయా ష్టోర్దివ్యమంగళ గ్రహే ।

త్వామేవతదహం నిత్యం ష్టోర్నిత్యానపాయినమ్ ॥

అనుప్ర శ్యతద్దేహేవసిష్యాః సుదర్శనేన ॥ ఇతి

అప్రాకృతదివ్య మానేన - అప్రాకృతదివ్యవపుషాదివైరప్రాకృతైర్భూ
షణాయుధైశ్చభగవాన్ శ్రియఃపతిః స్వాఽపుష్కరిణీతీరే ప్రాదుర్భూత ఇతిచ

ప్రకటతరం నిరూపితం పురాణభాగేషు ||234|| తస్మాన్నాత్రహరిహరావ
తారకథాకంఠా కించిదవ్యవకాశం లబ్ధమర్హతి ||235||

యదప్యక్తం స్కందపురాణ ప్రథమ భాగాంతర్గతాష్టమాధ్యాయే కతి
పయశ్లోకేషు శ్రీనివాస మహాదేవశబ్దాభ్యామస్య దేవస్యనిర్దేశోఽస్య హరి
హరావతాదరూపత్వోత్తంభక ఇతి ||236||

తదప్యసాధు తత్రత్యమహాదేవశబ్దస్య యోగేన సర్వాధికా దేవతామాత్ర
పరతయా దేవతాంతరరూఢశబ్దరూపత్వాభావాత్ అత ఏవతత్ప్రకరణే తత్
స్థాన ఏవకతియ శ్లోకేషు దర్శితీత్యా సర్వాధిక దేవతాపర శబ్దాంతర ప్రయోగ
దర్శనాచ్చ || యథోక్తం తస్మిన్నధ్యాయేతస్మిన్నేవ ప్రకరణే

‘యేస్మరంతి మహాదేవం శ్రీనివాసం ముక్తిదమ్ ।

కీర్తయంత్యథవా ప్రాప్తేముక్తాః పాపపంజరాత్ ॥

నారాయణం పరం దేవం వేంకటేశం ప్రయాంతివా’ ఇతి - 1

‘వేంకటేశం పరందేవంయోన చింతయతి క్షణం ।

అజ్ఞానీసచ పాపీస్యాత్సముకోబధిరస్తథా’ - 2 ఇతి

వేంకటేశం పరందేవం యేపశ్యంత్యర్చయంతివా ।

జన్మతేషాం హిసఫలం తేకృతార్థాశ్చనేతరే ॥

వేంకటేశేపరేదేవే దృష్టేవాపూజితేఽపివా ।

శంభునాబ్రహ్మణాకింవాశక్రేణాప్యఖిలామరైః - 3 ఇతి

వేంకటాఖ్యే మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే ।

శ్రీనివాసం పరందేవం యః పశ్యతిస భక్తికమ్ ॥

నతేనతుల్యతామేతిచతుర్వేద్యపి భూతలే ఇతిచ ||4|| 238

అత్ర మహాదేవశబ్దస్థానేపరదేవశబ్ద ప్రయోగాత్తత్సమానార్థకవేవ మహా
దేవశబ్ద ఇతి స్పష్టం ||239||

కించ॥ తత్ప్రకరణే -

‘బ్రహ్మహత్యాసహస్రాణి సురాపానాయుతానిచ ।

దృష్టేనారాయణే దేవేనిలయం యాంతికృత్స్నశ’ ఇతి - 1

‘వేంకటాచల దేవేశం కీర్తయన్నర్చయన్నపి ।

అవశ్యం ఘోసాయుజ్యం లభతేనాత్ర సంశయః’ ఇతి - 2

వేంకటేశ్వర దేవేశం యః పూజయతి భక్తితః ।

సకోటికులసంయుక్తః ప్రయాతిహరిమందిర మతి చ - 3

వేంకటేశ దేవస్య నారాయణ తాయాః - తత్పూజకస్య ఘోసాయుజ్యైక ఫలతాయాశ్చ స్పష్టమేవాభిధానాన్నాసౌహరిహరావతారరూపోదేవః - తథాస త్యేకాంతతో ఘోసాయుజ్యమైవ ఫలతయాఽభిధానాసాంగత్యాత్ అస్యదేవస్య శంభుత్వే - ‘శంభునా బ్రహ్మణాకిం’ వేత్యాద్యభిధానాసాంగత్యాచ్చ ॥ 240

యదపిచోక్తం ‘అష్టోందుకళాధారలలాటస్థోర్ధ్వపుండ్రక’ ఇతి పాద్య పురాణభాగస్థ సప్త శాంక చిహ్నిత చతుర్థాధ్యాయ వచనేన హరిహరావతార రూపత్వమస్యదేవ స్తోత్తభ్యత ఇతి ॥ 241

తదప్యయుక్తం - అష్టోందుకళేవాధారం మూలం యస్య తదష్టోందు కళాధారం - తథా ధం లలాటస్థమూర్ధ్వపుండ్రం యస్యస ఇతి గృహీతే నాష్టోందుకళాధారలలాటస్థోర్ధ్వపుండ్రక శబ్దేన - అర్థీ కృత పూర్ణేందు మండలాకార మూలభాగతదుపర్యూర్ధ్వనిస్సృత సుధారేఖాద్వయాకార సాంతరాళ రేఖాద్వయాత్మకోర్ధ్వ పుండ్ర న్యాస శేషమైవాభిధీయ మాన తయాఽస్య వచనస్యచంద్రశేఖరతోర్ధ్వపుండ్రధరత్వ రూప హరిహరలాంఛన ప్రతిపాదన పరత్వాభావాత్ -

ఏకోనత్రింశాంక చిహ్నిత తత్ పురాణషష్ఠాధ్యాయే - లలాటపట్టఘ

టిత వేణుపత్రోర్ధ్వపుండ్రకః ఇతివచనే శ్రీశ్వేతవరాహ భగవత ఊర్ధ్వపుండ్ర
న్యాస శేషాభిధానవా దస్యాపివచనస్య శ్రీనివాస భగవదూర్ధ్వపుండ్ర
న్యాస శేష ప్రదర్శన పరతాయా ఏవ స్వారసికత్వాచ్చ ॥
242సమూలసాంతరాళ రేఖాద్వితయాత్మకత్వం చ ఊర్ధ్వపుండ్రస్య శాస్త్ర
సిద్ధమ్ ॥ 243

యథోక్తం కాత్యాయనీయ శ్వేతమృదూర్ధ్వపుండ్రోపనిషది -

ఏకాంగుళం ఫాలతల ఊర్ధ్వస్యమూలమ్ - తదుత్పన్నేద్వేశాఖే - తద్వైవ
మధ్యే)వకాశోఽంగుళాదన్యూనః - సశ్రీప్రతిష్ఠాయై । శ్రీర్వరిద్రా! యతశ్శ్రి
మాన్ భవతీతి ॥244

ఉక్తం చ పాద్మోత్తరఖండ ఏక త్రింశాంక చిహ్నాతే తృతీయాధ్యాయే

‘ఆరభ్యనాసికా మూలం లలాటాం తం లిఖేన్మృదా ।

సమారభ్యబ్రువోర్మధ్యమంతరాళం ప్రకల్పయేత్ ॥

అంతరాళం ద్వ్యంగుళం స్యాత్పాస్వావంగుళమాత్రకా’ తి ॥ 245

భారద్వాజ సంహితాయాంచోక్తమ్

ఆచమ్యధారయేత్పుండ్రాన్ పూర్వవచ్చభ్రయామ్పదా।

ఆరభ్యనాసికామూల మాకేశాంతం ప్రకల్పయేత్ ॥

నాసికాయాస్త్రిభాగస్తునాసికామూల ాష్యతే ।

హారిద్రేణతు చూర్ణేన కుంకుమేన సుగంధినా ॥

ఊర్ధ్వపుండ్రస్య మధ్యే తులక్ష్మీస్థానం ప్రకల్పయేదితి ॥ 246

వైఖానసాగమేపు్య క్తం

నాసికామూలమారభ్యరేఖాద్వితయ సంయుతమ్ ।

ధారయేదూర్ధ్వపుండ్రంతు హరేః ఫాలతలేశుభే ఇతి ॥ 247

ఏవమన్యదప్యూర్ధ్వపుండ్ర న్యాస శేష ప్రదర్శన పరం ప్రమాణజాతం

ద్రష్టవ్యమ్ || 248

అత్ర రేఖాద్వితయాత్మకోర్ధ్వ పుండ్రమూలస్య నాసికామూలగతస్యా
ర్ధీకృత పూర్ణేందుమండల సమానాకారతయా భగవతో లలాటస్థమూర్ధ్వ
పుండ్రమష్టోందు కళాతుల్యమూల ఎత్యభిప్రాయేణై 'వాష్టోందు కళా
ధార లలాటస్థోర్ధ్వ పుండ్రక' ఇత్యుక్తం || 249

యద్వా అష్టోందు కళాకారలలాటస్థోర్ధ్వ పుండ్రక ఇత్యేవాత్రపాఠః -
అష్టోందు కళాకారేత్యేతచ్ఛలలాట శేషణ ఎతిబోధ్యమ్ -

అష్టోందుకళాకారేలలాటేదర్పణస్ఫుటే ।

ఊర్ధ్వపుండ్రం దధారాథ శ్రీనివాసస్సతాంగతిః ||

సమూలరేఖాద్వితయం శ్వేతమృత్తికయా స్వయ ఎతిభ షోత్తరపు
రాణైకా దశాధ్యాయ వచవైకకంఠ్యాత్ || 250

పూర్వపాఠస్యైవ ప్రామాణికత్వే చ యథోక్తరీత్యావాఽర్థస్సుసంగతో
బోధ్యవ్యః || 251

ఏవం శంకరస్య శిరసిచంద్రకళాయాస్సద్భావేఽపి లలాటే తదభావాత్

'అష్టోందుకళాధార లలాటస్థోర్ధ్వపుండ్రక' ఇత్యత్ర లలాటే చంద్రక
ళాయా ఆధారత్వ ప్రతిపాదన పరత్వవర్ణనం వాదినా మసంగతమేవ ||
252

తస్మాన్న కథం చిదవ్యత్ర హరి వారావతారరూపత్వ కథా సమ్యగ్గంగా
భవతి || ఇదం పునరత్రావధేయం

భగవతోపా నారాయణస్యమత్స్యకూర్మ వరాహాదిరూపా నానా ధ
వర్ణాకార అవతారా స్సహస్రశస్సంతి - 1 తేషుచ ఘ్నరేవాయ ఎత్థమవ
తీర్ణ ఇతి తత్ర తత్ర ప్రయుక్త భగవద సాధారణ నారాయణ స్థావి పదశ్రు
త్యైవ ఘ్నరూపతా నిర్ణేయా - నతులిగైః - లింగపర్యాలోచనేచ మత్స్యత్వ

కూర్మత్వ వరాహత్వాది రూపజాత్యాప్రాకృత మత్స్యాది మాత్రరూపతైవ సిద్ధ్యేత్ - 3

తత్ర యథాలింగాచ్ఛృతి ప్రాబల్యేన ప్రాకృతమత్స్యాది మాత్ర రూప త్వమపనుద్య ఘ్నుత్వ మవధారయంతి న్యాయ దః - 4

తథా శ్రీ వైకుంఠాచ్ఛృమన్నారాయణ ఏవహీతం భూతవేషశాలి శ్రీనివాస సంజ్ఞ శ్రీ వేంకటేశ రూపేణావతీర్ణ ఇతి శ్రూయమాణ భగవదసాధారణ నారాయణ సదాదిశ్రుత్యా ప్రబలయా జటాధరత్వ నాగభూషణత్వాది దుర్బల లింగాధీన దేవతాంతరత్వధియ మపనుద్య నారాయణత్వ మేవనిర్ణేతుం శక్యమ్ | 5 న హిఖల్వస్మాదయం దృశవేషశాల్యత్రాగత ఇతి స్ఫుటమభిధీయమానే - వేషమాత్రేణ తస్మాదన్యత్వం తస్యనిశ్చేతుం శక్యమ్ - 6

లోకేఽపిహి రామకృష్ణ సీతాసత్యభామాది భూంకా భేదధారిణి రంగావతీర్ణేజైలూషే - అముకోఽత్రేదృశవేషశాలీనమాగత ఇతి స్ఫుటమవగతే - వేషమాత్రేణన రామకృష్ణాదిత్వమనున్మత్తః కశ్చిత్ప్రత్యేతి || - 7

నాగభూషణత్వాదికం ష్టోరవతారంతరేషునక్వచిద్బృష్ట ఎతిచేత్ - మత్స్యత్వకూర్మత్వవరాహత్వాదికమపి న తత్తదవతారభిన్నావతారేషు క్వచిత్ప్రసిద్ధ ఎతి తుల్యమ్ || - 8 కించ శ్రీ కృష్ణావతారే అవతారంతర వ్యావృత్తమయూరపింఛ భూషణత్వ దర్శనమాత్రేణ - మయూర వాహన ఏవాయ ఎతివైతే వాదినోపి వదంతే - 9

అపిచ - నాగభూషణత్వం హ దృశ్యమానం భగవదవతారాంతర వ్యావృత్తం - వాదకథాకంఠాగంధ ధురే హస్తిగిరినాథే శ్రీవరదరాజ భగవత్యపి తస్యదృశ్యమానత్వాత్ || 10

తస్య దేవస్యానం తారాధితత్వ మేవతదాకార భూషణధారిత్య ని ఎత్త ఎతి చేత్తతోప్యధికతరం ని ఎత్త ఎహాప్యస్తీత్యభిహితమేవప్రాక్ || 11

తస్మాదసౌ వేంకటేశోనదేవతాంతరమ్ || 12

శ్రుతిలింగవాక్యప్రకరణస్థాన సమాఖ్యానాం సమవాయే పరదౌర్బల్య మర్థ ప్రకర్షాదితి హి పూర్వకాండేతత్త్వ నిర్ధారణ ప్రవృత్తేషు షట్సు ప్రమా ణేషు శ్రుతే స్సకలేతర ప్రాబల్యమభిహితమ్ - 13

అత్రనిర్దిష్టాని షడ్విధాన్యపి చ ప్రమాణాని శ్రీ వేంకటేశం శ్రీమన్నారా యణ మేవేహ ప్రతిపాదయంతి - 14

శ్రుతిస్తావదవతార ఘట్టేషు భగవదసాధారణ నారాయణ స్త్వాది పద రూపాసుప్రసిద్ధా - 15

అవతార ఘట్టేషు భగవద్వాచక తయాభగవదసాధారణ నారాయణ స్త్వాది శబ్దా బహుళః ప్రయుజ్యమానా సత్ర తత్ర ద్రష్టవ్యాః ||

శంఖ చక్రాది దివ్యాయుధ ధరత్వ లక్ష్మీసమాలింగిత, వక్షస్కత్వ, గరు డాధిష్ఠిత మానారూఢత్వ, బ్రహ్మరుద్రాది సకలేతర వంద్యమాన చరణ నళినత్వాదీని చ దేవతాంతర వ్యావృత్తాని భగవదసాధారణాని లింగాని తత్రతత్ర ప్రతిపాద్యంతే - 17

లక్ష్మీపతిత్వాది భగవదసాధారణ ధర్మప్రతిపాదకాని - శ్రియఃపతిరి త్యేవమాదీ న్యనంతాని వాక్యానిచ తత్ర తత్ర ద్రష్టవ్యాణ్ - 18

భ షోత్తరపురానే - శ్రీవరాహపురాణద్వితీయ భాగేచ యశోదాయా శ్చీకృష్ణ భగవతః పరిణయమంగళదర్శనసుఖకాంక్షిణ్యా స్తదవతారే తద లాభేనావతారాంతరేతత్సుఖం దాస్యంతి భగవతాదత్తవరాయాః పునః కలౌ వకుళమాలికారూపేణ శ్రీ వేంకటాద్రా వవతీర్ణాయాః పూర్వప్రతిజ్ఞాత సుఖదానార్థమవశ్యకర్తవ్యావతారస్య శ్రీకృష్ణ భగవత్స్థానే శ్రీనివాస నామా శ్రీ వేంకటేశోఽవతీర్యతస్మభే నైవాకాశరాజపుత్రీపరిణయం కృత్వా తస్యై తాదృశం సుఖం ప్రాదిశదితి ప్రతిపాదనాత్ - పూర్వం శ్రీ రామావతారే -

స్వప్రతినిధి తయాలంకాయాం ఘోరతర రావణ భవనవాసక్లేశ మనుభూ తవత్యావేదవతీనామ్నూస్సస్వసఖ్యాః పరిణయం కర్తవ్యతయా రావణవ ధానంతరాగ్నిప్రవేశకాలే ప్రార్థితవత్యాస్సీతాదేవ్యామనోరథానుగుణ్యేన కలౌ తస్యాః పరిణయం కరిష్యామితి భగవతా శ్రీ రామేణ ప్రతిజ్ఞాకరణాత్ - కలావాకాశ రాజపుత్రీరూపేణ జాతాయాః పద్మావతీ నామ్నూ వేదవత్యాః పరిణయార్థమవశ్యకర్తవ్యవతారస్య శ్రీరామభగవతస్థానే శ్రీనివాససంజ్ఞ శ్శ్రీవేంకటేశోఽవతీర్య పద్మావతీం పరిజగ్రాహేతి ప్రతిపాదనాచ్చ - శ్రీ వేంకటేశ శ్శ్రీమహా ఘ్నరేవేత్యత్ర స్థాన ప్రమాణమపి సిద్ధం భవతి తత్త త్కార్యకరణ ప్రతిజ్ఞాకర్తుస్తదనుగుణకార్యకర్తు శ్చైకతాయా ఆవశ్యకత్వాత్ - 19

శ్రీరామకృష్ణయోర్భగవదవతారత్వం హినిర్వివాదం 20 -

తత్తత్పురాణాద్యంతభాగేషు ఘ్నక్షేత్ర ప్రస్తా వోప సంహారయోరేవ దర్శనాత్ప్రకరణ ప్రమాణమపి సిద్ధం భవతి - 21 శ్రీనివాస సమాఖ్యా బలాచ్చాస్య ఘ్నత్వం సిద్ధ్యతీతి సమాఖ్యారూప ప్రమాణమపి దర్శితం భవతి - 22

శ్రీనివాస సమాఖ్యాచాస్య దేవస్య - బ్రాహ్మపురాణే సప్తమాధ్యాయే కేన నామ్నా ప్రసిద్ధోఽసౌ భగవాన్ హరి రీశ్వరః ।

కిం లక్షణశ్చతత్రాస్తే తన్మే బ్రూహి తపోధన!

దుర్వాసాః

శ్రీనివాసాఖ్యాయాదేవశ్శంఖ చక్రధరో భురిత్యాదినా సమాఖ్యాలక్షణ ప్రతిపాదకేన గ్రంథేన ప్రశ్నోత్తర పూర్వకం ప్రతిపాదితాద్రష్టవ్యా । 22

తస్మాత్ దిత్తం షడ్భిః ప్రమాణైః ప్రతిపన్నదురపహ్నావ నారాయణ భావే దురారోపదేవతాంతర భావే శ్రీనివాస సంజ్ఞే శ్రీ వేంకటగిరినాథే కతి

పయలింగాభాసైర్దేవతాంతర భావం బలాదారోపయతాం వాదినాం మనో
రథోన కథం చిదపిసేత్యతీతి సమ్యగవధారణీయమ్ || 23 నాగభూషణ
త్వాది దేవతాంతర చిహ్నదర్శనేన దేవతాంతర శంకాయోగ్యతా సద్భావ
మాత్రేణ ప్రాయశశ్శంకస్తేముగ్ధాః - 24 దగ్ధానాంతు న కించిదత్ర దేవ
తాంతరశంకాపదమస్తి - 25 తదిదం సర్వం భోగీశ కంకణశ్శంక్యోనిశ్శంకి
తాఖిల ఇతి శ్రీ వేంకటేశ సహస్రనామ పాఠగత నామచతుష్టయపర్యాలో
చనే నైవ సుగమ యతి నాత్ర శేషతో నిరూపణీయ మస్తీతి || 254

తస్మాద్వాది వాదానురోధేన నాత్ర దేవతాంతర సంబంధ
గంధశంకాంకృతాః || 255

ఇత్యం యతీశేన బోధ్యమాయో

సిస్మయేయాదవ భూపాలః ।

నిరూపణం తస్య బుధావళీనాం

శిరః ప్రకంపం జనయన్నిశమ్య || 256

కల్పాంతవాతూలరయోత్థితేన

మేనే సతూలేన సమానలీలం ।

ఉత్క్షిప్య క్షిప్తమతీవదూరాత్

యతీంద్ర వాణ్యాలఘుశైవవాదమ్ || 257

ఇత్యం యతీశాన సయుక్తిపాణ్యా

నిరస్త సంజాత సమస్తశంకః ।

శైవాన్ బభాషే సత దానవేంద్ర

ఉత్థాతదంష్ట్రానివ పన్నగేంద్రాన్ || 258

భోశైవాభవతాం వాదః కృతోన్నపి రామానుజమునినా సహస్రధా
శకలీకృత ఏవాసీత్ || 259

అహో అహో రామానుజమునేర్వాగ్మిత్యం వాచస్పతిమప్యతిశేతే || 260

ఇతః పరంకింబ్రువంతిభవంతః || 261

ఇతి కర్తవ్యతాముగ్ధా శైవా ఇత్థముదీరితాః ।

యాదవక్షోణిపాలం త మూచుః కాలోచితం వచః || 262

శైవాః

భోభోయాదవమహారాజ నూనమేష రామానుజమునిస్సదసి వాది
వాగ్బంధన మంత్ర ద్యా శారదః కమపిమంత్రం ప్రయోజయన్మూకీకరో
త్యస్మాన్ || 263

కించ సంప్రతితదీయ వాదస్య సముచిత ముత్తరం దాతు మక్షమాణా
మపి ప్రాచీన వృద్ధపరంపరాప్రవాదదృఢతర స్రబ్ధహృదయానా మస్మాక
మంతరాత్మా రామానుజమునివాదే నకించిదపి శ్వసిత్యంతరేణదేవతాభి
మత ప్రదర్శనమ్ || 264 యదిపునరేష రామానుజ మునిః స్వకీయవాదే
దేవతాభిమతిం ప్రదర్శయతి || 265 తదైవ వయ మేతదీయం వాదం ప్రామా
ణికమంగీకరిష్యామోనాన్యథా || 266

భవాంస్తుదేశాధిపతిర్బలవాన్ రాజాకింవా కర్తుం (న) శక్య్యతి || 267

భవతి బలాత్కారేణ రామానుజమున్యభిమతం నిర్వర్తయతి - మంద
భాగ్యా అశక్తావయం రాజాహరతి సర్వస్వం కాతత్ర పరివేదనేతి న్యాయ
మనుసందధానా స్తుష్టిముపరతా భ ష్యోమః || 268

ఇత్థం శైవైరుక్తోయాదవరాజస్తదా బ్ర చైవాన్ ।

కేవలమూర్ధాన్మత్వానిజ కపిముష్టింహ్య నిచ్ఛతోహతుమ్ || 269

యాదవరాజః -

భోశైవా ఇయంతం కాలం యథాశక్తి ప్రతివచనదానం కుర్వాణా
భవంతోఽద్యానన్యగతయో నూనం మంత్రవాదకథా మహాచూర్ణే న మా

మౌహయితుముద్యచ్ఛంతి || 270

ప్రాకృమాణకథా సంస్పర్శలేశ ధురేణ శ్రీ వేంకటేశే దేవతాంతరత్వ
వాదేన కేవల లింగాభాసమూలేనా పూర్వపరికల్పితేన మాం మోహితవంతః
సంప్రతిత ద నవకాశేన ప్రస్థానాంతరేణవం యితు ముద్యచ్ఛంతో భవంతః
సముచితం దండం ద్రువమనుభ ష్యంతి || 271 తదద్యసావధానం స్థీయతాం
|| 272

ఇత్యం శైవాన్నిర్భ ర్త్యస యాదవరాజః ।

మహాపురుషోఽయమతిమానుష చేష్టితో యోగీశ్వరో రామానుజమునిః
శైవోక్తరీత్యా స్వవాదే దేవతాభిమతి మపి దర్శయితుం శక్నుయాదేవ -
తదేనం చోదయా ౨ - యథాచా గోపాలాంగన మాచపండితాత్సర్వేఽపి
జనాస్సంప్రత్యయం లభేరన్ తథాకర్తు ౨త్యనుసందధానస్తమేవరామాను
జమునిం స నయమవాదీత్ || 273

‘భోరామానుజమునే’ భవతా ప్రతిపక్ష నిరసనపూర్వకం స్వకీయ పక్ష
స్సమ్యగేవ సమర్థితః || 274 సుదూరోచ్ఛాటితాచ శైవావేశితామామకీన
దేవతాంతర శంకాపిశాచికా మదంతరంగాదపునరావృత్తి || 275

శ్రీ వేంకటేశ్వరే దేవతాంతరత్వ వాదః ప్రమాణవైదేశిక ఇతి - మహా
ష్టుత్వ వాద ఏవ ప్రామాణిక ఇతి చ శాస్త్రైర్నా యైశ్చ భవతాద్బదతరం
లంభిత సంభోఽహమస్మి||

భవదభిమతానురోధేన చ సర్వం కార్యం నిర్వ ర్తయా ౨ || 277

పరంతు మహాపురుషోఽతి మానుష చేష్టితో భవాన్ పండిత పామర
సాధారణ్యేనాపి దేవతాభిమతి ప్రదర్శన సూచకం సుతృప్తికరం సమాధా
నోపాయం కర్తుం శక్యమిచ్ఛే త్తథాపి కర్తుం ప్రార్థయా ౨ - నైతావతా భవద
భిమతం ననిర్వ ర్తయా ౨తి చింతనీయమ్ -

తథాసతి వాదినస్సాంక్షికారేణైవ సుదూరం నిరస్తాస్య్యరితితుప్తార్థ
యాతి జ్ఞాపయామాస శ్రీరామానుజమునిం యాదవరాజః || 278

ఇత్యుభయభ్యర్థిత స్సరామానుజమునిః - అహోబహుళోపన్యాసేనాప్యత్పప్త
ఇవ భాతిరాజా - తత ఇదానీదం కర్తవ్యం - బ్రహ్మాండపురాణైకాదశా
ధ్యాయే కలౌ మానాదీనాం శంఖచక్రాది దివ్యాయుధానామపి భక్తక
ల్పితానాం స్వీకరణస్య ప్రాగేవ ప్రతిజ్ఞాతత్వాత్ । అస్మత్పురికల్పిత సమ
ర్పిత దివ్యాయుధానా మస్వీకార నిర్బంధాభావాచ్చ ప్రసహ్యవా సంప్రార్థ్య
సంప్రతి ప్రసక్తదేవతాంతరతా పత్తిలక్షణ మహానర్థ ప్రసంగ పరిహారాయ
శంఖ చక్రే భగవంతం ధారయిష్యాం । ఆశ్రిత వాత్సల్య జలధిర్భక్త పరా
ధీనో భగవా నస్మత్ప్రార్థనయాఽవశ్యమస్మత్సమర్పితే శంఖచక్రే స్వయమేవ
స్వీకుర్యాదేవ తదిహ శంఖచక్రే నిర్మాప్య సమర్పయామ । తద్ధారణ మేవ
దేవతాభిమతి సూచకం సర్వ సంప్రత్యయకరం ప్రదర్శయంత్యను సంద
ధానః భోరాజన్ । నితాంత ప్రత్యయకరం మేదం వచనం సాపధానమాక
ర్ణ్యతాం అహం పునరేనందేవం శ్రీ మహా ఘ్నం బ్రహ్మ । ఏతే చ కైవాదే
వతాంతరం బ్రువంతిఖలు । అహం భగవదసాధారణ చిహ్నభూత శ్రీ సుద
ర్శన పాంచజన్యాది దివ్యాయుధాని నిర్మాప్య భగవత్సన్నిధౌస్థాపయాం
- తే చ దేవతాంతర చిహ్నభూత పాశాంకుశాద్యాయుధాని నిర్మాప్యస్థాప
యంతు యాని పునరాయుధాని సదేవో గృహీత్వాధారయతి - తత్తదా
యుధ లాంఛనో దేవ ఏవాయాతినిశ్చేతవ్య తి యాదవరాజమాబ
భాషే || 279 తత స్సయాదవరాజోఽపితద్వచన మాకర్ణ్య సంతుష్టస్సన్
। యద్యేవంభ ష్యతి - తర్హిన కస్యచిత్కశ్చిదాక్షేపః । తస్మాత్తతైవకుర్వం
తుద్రుతముభదయేఽపివాదిన ఇతి సంబభాషే || 280

తతశ్చోభయేపివాదినః స్వస్వదేవాఽసాధారణ చిహ్నభూతాన్యాయు

ధాని నిర్మాప్య కస్మింశ్చిద్ధివసే రాజ్ఞాసహ శ్రీ వేంకటాచలమారుహ్యరా
త్రోది వ్యాలయ గర్భగృహే భగవత స్సన్నిధౌ తాని నిక్షిప్యకవాట బంధనం
కృత్వా రాజకీయముద్రాం చ కారయిత్వా ప్రభాత పర్యంతం దివ్యాలయం
పరితస్సావధానం జాగరూకా ఏవ సంచరంతో జయాయస్వం స్వం దేవం
సంతతమనుచింతయంత ఏవావతస్థిరే || 281

భగవద్రామానుజముని రపిస్వయోగమహిమ్నా భగవంతం శ్రీని
వాసముపసృప్య సమ్యక్సాక్షాత్కృత్య - భగవన్ భవత్కృతప్రాక్తన ప్రతి
జ్ఞానురోధేన భగవదసాధారణ శంఖ చక్రాది దివ్యాయుధ ధారణమంగీకార
యామాస || 282 తతః ప్రభాతే యాదవరాజో నిర్వి ర్తితాహ్నిక స్తాదృశైరు
భయైర్వాదిభి స్సహ భగవన్మందిరం గత్వాకవాటమవఘా ట్యాంతః ప్ర
శ్యభగవంతం శ్రీ వేంకటనాథం భగవద్రామానుజముని భక్తి పాశవశం వదం
శ్రీసుదర్శన పాంచజన్యాది దివ్యాయుధాన్యేవబిభ్రాణం పాశాంకుశాద్యా
యుధాని దూరతోనిరస్తవం తం చ నిరీక్ష్య స్మయ మహార్జుననిర్మగ్నమా
నసః శ్రీరామానుజమునౌ మహతీం ప్రతిప్తిమాశ్రిత్య - తదీయ నియమనే
నస్వత ఏవభగ్నదర్శాన్ శైవజనానుసత్యార్థవాదినోఽపరాధానుగుణంని
గృహ్యనిజరాష్ట్రాన్నిష్కాస్య స్వయం శ్రీరామానుజముని సన్నిధౌ భగవ
త్సమాశ్రయణే సలబ్ధసత్తాక స్సన్, తదీయదివ్యచరణ నళినయుగళైక శరణః
కృతార్థోబభూవ || 283

తదను శ్రీ ఘృతత్వ ప్రతిష్ఠాపనాచార్యస్సకల దేశ ఖ్యాతకీర్తి స్సభ
గ వాన్ రామానుజమునిః - శ్రీ వేంకటాచలే శ్రీస్వామిపుష్కరిణీ దక్షిణతీరే
రాజమానో దేవః శ్రియఃపతి శ్శ్రీవైకుంఠనాథశ్శ్రీమహా ఘ్నురేవ - నతు
దేవతాంతరం - మధ్యేకం చిత్కాలం శైవజనైరర్థకామ ప్రతిష్ఠాలోలుపైర్నిజ
ప్రతారణ చాతుర్యేణ రాజానం వ్యామోహ్యాయం దేవో దేవతాంతర శంకా
కరం కమాసాదిత ఇతీమమర్థం సకల దేశ దితం ప్రఖ్యాప్య - శ్రీ వైఖాన

సాగమోక్ష ప్రకారేణైవ భగవత శ్రీనివాసస్య మహాసంప్రోక్షణం కారయిత్వా
యథాపూర్వమేవనిత్యారాధనం నిర్వ ర్తయామాస ॥ 284

కించ పూర్వసిద్ధ మేవ భగవత శ్రీనివాసస్య శ్రీమదానంద నిలయ
దివ్య మానం ప్రశిథిలాయమానం పునర్న కృత్య తస్మిన్ శ్రీ వైఖానసశా
స్త్రోక్త రీత్యాచతస్పదిక్షువరాహనారసింహ వైకుంఠనాథ మానాది దైవ
తాని ప్రతిష్ఠాప్య ఘ్నుపరివారాన్ శేష శేషాశన గరుడద్వారపాలకాదీంశ్చ
తేషు తేషుస్థానేషు సంస్థాప్య - భగవతశ్రీనివాసస్య నిరవధిక నిత్యైశ్వర్య
సమృద్ధిసిద్ధయే శ్రీమతి వక్షసి శ్రీమతీం పద్మావతీం దే 0

ద్విభుజావ్యూహలక్ష్మీస్సాద్భుద్ధపద్మాసన ప్రియా ।

శ్రీనివాసాంగమధ్యస్థా సుతరాం కేశవప్రియా ఇతి వరాహపురాణ ప్రథమ
భాగంతర్గతైశ్చ చత్వారింశాంక చిహ్నిత సప్తమాధ్యాయోక్త ద్విభుజవ్యూ
హలక్ష్మీరూపిణీం

వరపద్మాసనేషుస్థాం ధాయ కమలాలయాం ।

పద్మావతీం శాలక్షీం భగవాన్ ఆత్మ వక్షసి ఇతి భ ష్యోత్తరపురాణ
త్రయోదశాధ్యాయాంత వచనేన ప్రాగపి ఇత్థం ధృతతయా)వగమ్యమానాం
- శుక్రవారోత్తర ఫల్గునీనక్షత్ర యుక్తాయాం శుక్లపక్షద్వాదశ్యాం రత్నమాలి
కాయోగే కనకమయకంఠికాయాం ప్రతిష్ఠాయామాస ॥ 285

ఇత్థం శ్రీ వేంకటాచల క్షేత్రం సకల పృథీ తలవర్తి శ్రీ ఘ్ను క్షేత్రమా
లానాయకరత్న భూతం మధ్యే రాజ ప్రతారణ పరాయణై శ్చైవజనైః కుహ
నయా సమాక్రమ్య వ్యాకులీకృతం కథంచి త్తదీయ వైయాకులీ మహాపద్వి
ముక్తం కృత్వా వైష్ణవ వశంవదీ కృత్య, నిజ చరణ నళినయుగలైక శరణం
దేశాధిపతిం తం చ యాదవరాజం సమ్యక్ త్వార్థ బోధనైరనుశిక్షయం స్తేన
చ శ్రీనివాస భగవతస్తత్త్కాల సముచితానుపచారాన్ యథార్హం కారయన్

స భగవాన్ రామానుజమునిః శ్రీవేంకటాచలోపత్యకాయాం శ్రీపదనగర్యాం
కం చిత్కాలమువాస ॥ 286

ఇత్యనంతార్యగుంభితాయాం శ్రీ వేంకటాచలేతిహాసమాలాయాం
శ్రీ వేంకటనాథ భగవతో దేవతాంతరత్వ వాదనిరసనం నామతృతీయ స్తబకః

తదానీం తత్ర నివసన్ సభగవాన్రామానుజమునిః - శ్రీ వేంకటనాథ
స్యానుదినమభిషేకం క్రియమాణ మాలక్ష్మ్య - ఇత్థం నిత్యాభిషేకే భగవ
ద్దివ్య మంగళ గ్రహస్య సముచితాస్సర్వోపచారాస్సంపూర్ణాయథావన్న
నిర్వరంతే - తస్మాత్ తదాతదా సకృత్సకృదేవదేవస్య శేషాభిషేకోనిర్వ
ర్తయితు ముచితః - తత్ర చ -

సహలక్ష్మ్యైభిషేకస్తు వాసరేభార్గవేహరేః ।

సాన్నిధ్యకారీ సతతం సర్వసంపత్ప్రదాయకః ॥

ఇతి శ్రీ వైఖానస శాస్త్రానంద సంహితావ చనేన ప్రతిభార్గవవాసర
మభిషేకస్య శేషాభ్యుదయ హేతుత్వావగమాత్ - భ షోత్తరపురాణ చతు
ర్దశాధ్యాయే కూర్మద్విజవృత్తాంతే

పూర్వదేవగురోర్వారః సంప్రాప్తస్తు గతేదినే ।

తద్దినేవేంకటేశస్య ప్రసక్తమభిషేచనమ్ ॥

తద్దర్శనార్థం మేకన్యాస్సర్వాజగ్ముర్మహీసుర ।

తాభిస్సమేతాతేభార్యాపుత్రీపుత్ర సమన్వితా ॥

జగామవేంకటం శైలం దేవదర్శన కారణాదితి తొండమాన్నుపేణకూ
ర్మద్విజం ప్రత్యభిధానదర్శనేన పూర్వమపి శ్రీనివాసస్య భార్గవవాసరాభి
షేక వైయత్యస్థితే రవగమాః చ్చ ఇతః ప్రభృతిప్రతిభార్గవ వాసరమేవ శ్రీని
వాసస్య లక్ష్మ్యై సహ శేషాభిషేకో నియమతో నిర్వర్తనీయ ఇతి వ్యవ

స్థాపయామాస|

స భగవాద్రామానుజ మునిః పునరిత్థమపి వ్యవస్థాపయామాస ||

‘అష్టృందుకళాధార లలాటస్థోర్ధ్వ పుండ్రక’ ఇతి పాద్మపురాణ భాగస్థ
సప్త ంశాంక చిహ్నిత చతుర్థాధ్యాయవచనేన - భ ష్యోత్తర పురాణే సప్త
మాధ్యాయే -

ఆదర్శాలోకితేవక్త్రేధృత్వాశుభ్రాం చ మృత్తికామ్ ।

తన్మధ్యే కుంకుమేనాపి తిలకం సుమమోహరమ్

ఇతి భగవతః శ్వేతమృత్తికోర్ధ్వపుండ్రధారణ ప్రతిపాదన పరవచ నేన

ఆదర్శమృత్తికాంశుభ్రాంతథా కుంకుమభాజనమ్ ।

స్వర్ణనిర్మిత వస్త్రేణ బద్ధ్వాతు కటిమధ్యతః||

ఇతి గంతవ్యప్రదేశే పూర్ణవపుండ్రధారణార్థద్రవ్యనయనపరేణ చ వచ
నేన -

ఏవంత తైవపురాణే - ఏకాదశాధ్యాయే -

అష్టృందుకళాకారే లలాటేదర్పణస్ఫుటే ।

ఊర్ధ్వపుండ్రం దధారాథ శ్రీనివాసస్సతాంగతిః ||

సమూలరేఖాద్వితయం శ్వేతమృత్తికయాస్వయమ్ ।

తదాహకమలాం రాజన్ వకుళాలోకమాతరమ్ ||

రేఖాం రచయ కల్యాణీలలాటే కుంకుమేనతు ।

ఏవముక్తాదేవమాత్రారమా కుంకుమరేఖాకామ్ ||

సమూలయో రూర్ధ్వపుండ్రరేఖయో రంతరేఽలిఖత్| ఇతి వచనైశ్చ
శ్రీ శ్రీనివాస భగవత ఊర్ధ్వపుండ్రధారితాయా అవగమేన తద్వారణే శైవ
జనానాం స్వాభిమత దేవతాదృష్టినిరాససంభవేన చ ఇయం తం కాలం
దేవతాంతర శంకాకళంకితస్య శ్రీశ్రీనివాసభగవతోదర్శన దశాయామేవ శ్రీ

ష్టుతా ప్రత్యభిజ్ఞాపకమూర్ధ్వ పుండ్రం ధారయితవ్యమ్ - 1 తచ్ఛోర్ధ్వ పుండ్రం నాసికామూలాభివ్యాపార్దేందుమండలాకార మూలం తదుపర్యా కేశాంతోర్ధ్వ నిస్సృతసుధాధారాద్వయాకార సాంతరాళ పులతరధవళరే ఖాద్వితయయుతం, శుద్ధతర ఘనతరసుగంధి ఘనసారచూర్ణమయం ధారయితవ్యమ్ ।

‘అష్టండు కలాధారలలాటస్థోర్ధ్వపుండ్రక’ ఇతి ప్రాగుదాహృతపాద్మ పురాణవచనే - ఆధారశబ్దార్థస్థోర్ధ్వపుండ్రమూలస్యాష్టండు కళాతుల్య త్వాభిధానాత్ - అష్టండుకళాయా అర్థీకృత సంపూర్ణ పూర్ణిమా చంద్ర సమానాకారత్వాచ్చబ్రూమధ్యా దధస్తాన్నాసికామూలేఽర్థేందుమండలా కారం నిరంతరళమూర్ధ్వ పుండ్రస్యమూలం కల్పనీయమ్ - 3 తదుపర్యా కేశాంతధారోర్ధ్వపుండ్ర భాగస్యసాంతరాళరేఖాద్వితయాత్మకత్వాభిధానా ద్భృమధ్య ప్రభృతిసాంతరాళం నాసికామూలధృత మూలభాగాదూర్ధ్వని స్సృతంరేఖాద్వయంచ కల్పనీయమ్ - 4

ప్రాగుదాహృతాయాం ‘ఏకాంగుళం ఫాలతల ఊర్ధ్వస్యమూలం - తదు త్పన్నే ద్వేశాఖే - తథైవమధ్యేఽవకాశోఽంగుళాదన్యూన’ ఇత్యాది రూపాయాం కాత్యాయనీయ శ్వేత మృదూర్ధ్వపుండ్రోపనిషద్యపి - మూల స్యద్విరేఖాత్మకత్వానభిధానాత్ - మూలాదుపరితమోర్ధ్వ పుండ్రభాగస్యై వశాఖాద్వయాత్మకతాయా అంగుళాన్యూనశాఖాద్వయమధ్యాంతరాళతా యాశ్చ ధానాచ్చమూలం నిరంతరాళం - తదుపరి తన భాగ ఏవసాంత రాళ ఇతియథోక్తాంశ ఏవ ప్రతిపన్నోభవతి - ఏవం-

‘ఆరభ్యనాసికామూలం లలాటాంతం లిఖేన్మృదమ్ ।

సమారభ్యబ్రువోర్మధ్యమంతరాళం ప్రకల్పయేత్ ॥

అంతరాళం ద్వ్యంగుళం స్యాత్పాస్వావంగుళమాత్రకా' తి పూర్వో
దాహృతపాద్యోత్తర ఖండైక త్రింశాంక చిహ్నిత తృతీయాధ్యాయగతవచ
నేఽపి - నాసికామూలమారభ్య లలాటాంతపర్యంతమూర్ధ్వపుండ్రస్యధా
ర్యతాయాః - తత్రభ్రూమధ్యప్రభృత్యేవాంతరాళస్యకల్పనీయకాయాశ్చ
భిధానాత్ - నాసికామూలమారభ్యభ్రూమధ్యపర్యంతం ధృతమూర్ధ్వపుం
ద్రస్య మూలం నిరంతరాళం - తదుపరితమోర్ధ్వపుండ్రభాగ ఏవసాంత
రాళ ఇతియథోక్తాంశ ఏవ సుస్పష్టోఽవగమ్యతే ।

ప్రాగుదాహృతకాత్యాయనీయ శ్వేతమృదూర్ధ్వపుండ్రోపనిషది
ఏకాంగుళం ఫాలతల ఊర్ధ్వస్యమూల ఎత్యత్ర ఫాలతలశబ్దః ఫాలాధః ప్రదేశ
భూతనాసికా మూలపరః తలశబ్దస్యాధః ప్రదేశపరత్వాద్వచనాంతరైక
కంత్యాచ్చ ।

నాసికామూలమారభ్యధార్యత్వం సాంతరాళద్విరేఖాత్మకత్వంచోర్ధ్వ
పుండ్రస్య సర్వతః ప్రసిద్ధమ్ ।

అత ఏవోక్తం భారద్వాజసంహితాయాం-

ఆచమ్య ధారయేత్పుండ్రాన్ పూర్వవచ్చభ్రయామ్నదా ।

ఆరభ్యనాసికామూలమాకేశాంతం ప్రకల్పయేత్ ॥

నాసికాయాస్త్రిభాగాస్తు నాసికామూల ఎష్యతే ।

హారిద్రేణతు చూర్ణేనకుంకుమేన సుగంధినా ॥

ఊర్ధ్వపుండ్రస్యమధ్యేతు లక్ష్మీ స్థానం ప్రకల్పయేత్ । వైఖానసాగమే
ప్ర్యుక్తం -

నాసికామూలమారభ్యరేఖాద్వితయ సంయుతం ।

ధారయేదూర్ధ్వపుండ్రంతు హరేః ఫాలతలే శుభే ॥ ఇతి

పరాశర సంహితాయామప్యూర్ధ్వ పుండ్ర ధాన ప్రకరణే ఉక్తమ్ -

నాసాదౌద్వ్యంగుళం పాదం మధ్యంసార్థాంగుళం భవేత్ ।

పార్శ్వంగుళమాత్రైతు సుస్పష్టం ధారయేద్ద్విజ ఇతి ॥

ఏవం జాతీయ మన్యదపి ప్రమాణజాతం తత్రతత్ర స్థితముదాహార్యం ।
అత్ర సర్వత్ర ఊర్ధ్వపుండ్రస్య నాసికామూలమారభ్యధార్యత్వం సాంతరా
ళరేఖాద్వయాత్మకత్వం చైకరూపముక్తమ్ ।

తత్ర నాసికామూలధృతమూర్ధ్వపుండ్రస్య మూలమచ్ఛిద్రం - తదుప
రితన భాగ ఏవసాంతరాళ రేఖాద్వితయాత్మక ఇత్యేవ సర్వత్రాభిప్రేతం
బోధ్యమ్ - దర్శిత కాత్యాయనీయ శ్రుతిపాద్యోత్తరఖండ పరాశర సంహితా
వచనైక కంఠ్యాత్ । ఊర్ధ్వ పుండ్రమూలదైర్ఘ్యంతు - ఏకాంగుళాదమ్యా
నమంగుళద్వయాదధికం నాసికామూలమభివ్యాప్తం బోధ్యమ్ ।

దర్శిత కాత్యాయనీయ శ్రుతి పరాశర సంహితావచన పాద్యోత్తరఖం
డవచనా నామైకార్థ్యాత్ । సర్వేషాం వస్తూనాం మూలమధ్యపర్యంతాత్మ
నా భాగమభిసంధాయ దర్శిత భారద్వాజ సంహితాయాం 'నాసికాయా
స్త్రిభాగస్తు నాసికామూల ఽప్యత' ఇతి నాసికాత్పతీయాంశరూపత్వం నాసి
కామూలస్యాభి దధతాభరద్వాజేన నాసికాయాం త్రిధా భక్తాయామథో భాగ
ద్వయ ముత్సృజ్యత దుపరిప్రభృత్యూర్ధ్వపుండ్రస్య ధార్యత్వమభిహితమ్ ।

తథాచ - ఊర్ధ్వపుండ్రస్య దైర్ఘ్యవైశాల్యవన్మూలదైర్ఘ్యమపితత్తదవయవ
సన్నివేశానుగుణ్యేన చారుతాతిశయానుగుణ్యేన చ తత్తత్స్థిలానుగుణం లలా
టేతునాసి కామూలానతిలంఘించ కల్ప్య ఽత్యభిప్రేతమ్ - ఏకాంగుళద్వ్యం
గుళాది పరిమాణభేదనాసికామూలాభివ్యాప్తత్వయోః - ప్రతిపాదనానురో
ధాత్ - ఊర్ధ్వపుండ్రశాస్త్రేషు ఊర్ధ్వపుండ్రమృజుం సౌమ్యం సుపార్శ్వం
సుమనోహరత్వాది మాత్ర స్యాత్యంతావశ్యకతా ప్రతిపాదనానురోధాచ్చ
యథోక్తరూపమూర్ధ్వపుండ్రస్య మూలంతరుస్కంధాకారవత్ప్రపుల్ల పద్మా

కారవచ్చార్థేందు మండలాకారమపి సంభవతీత్యభిప్రాయేణైవ - అష్టేందు
కళాధారలలాటస్థోర్ధ్వ పుండ్రక ఇత్యభిహితమ్ |

అష్టేందుకళాకారేతి పారేతు లలాటస్య తద్విశేషణం నోర్ధ్వపుండ్రస్య
- సచ్చిద్రస్యోర్ధ్వపుండ్రస్య పూర్ణిమాచంద్రమండలార్థ సమానాకారేణాష్ట
ేందు బింబేనాచ్చిద్రేణ సమాకారత్వా సంభవాత్ - లలాటస్యైవాష్టేందు
బింబే నాచ్చిద్రేణ సమాకారత్వా సంభవాత్ - లలాటస్యైవాష్టేందు బింబా
కారతావర్ణసస్యప్రసిద్ధత్వాత్ - సమాన ప్రకరణస్థేన-

అష్టేందు కళాకారే లలాటే దర్పణస్ఫుటే |

ఊర్ధ్వపుండ్రందధారాధ శ్రీనివాసస్సతాంగతిః ||

ఇత్యాది ప్రాగుదాహృత భ ష్యోత్తరపురాణైకాశాధ్యాయవచనేనైక
కంత్యాచ్చ| ఉక్తం చ వరాహపురాణ ద్వితీయ భాగే చతుర్థాధ్యాయే పద్మా
వత్యవయవ సులక్షణాన్యభేదదతా నారదేన -

అకళం కాష్టేచంద్ర సదృశోఽతి మనోహరః |

దృశ్యతేయం లలాటస్తే నీలాలక సుశోభితః||

ఇతి లలాటస్యాష్టే చంద్రతుల్యకారత్వమ్ |

ఈ దృశపారపక్షేఽపియథోక్త సమూలసాంతరాళరేఖాద్వయాత్మకమే
వోర్ధ్వపుండ్రం శ్రీనివాసస్య ధారయితవ్యం - ఉదాహృతశ్రుత్వాది ప్రామా
ణ్యదుదాహృత భ ష్యోత్తరపురాణైకాదశాధ్యాయ వచన ప్రామాణ్యచ్చ||

యద్యపి - హరిద్రాచూర్ణరేఖయా మధ్యస్థయా సహత్రిరేఖం సమూ
లమూర్ధ్వపుండ్రమేవ దర్శిత ప్రమాణసిద్ధం - శ్రీనివాసేనాపితాదృశమేవ
పుండ్రం ధృతతి చ దర్శిత భ ష్యోత్తర పురాణ వచన సిద్ధం తథాపి
ద్విరేఖోర్ధ్వపుండ్రస్యాపి బహుప్రమాణ సిద్ధత్వాదీదృశపుండ్రస్య శైవాక్ర
మణపూర్వకాల పర్యంతం ధార్యమాణతాయావృద్ధైరభిధీయమానత్వాచ్చ

తాదృశపుండ్రధారణ మపి సదోషాయేతిబోధ్యమ్ । ఏవమూర్ధ్వపుండ్రాణాం కర్మాంగాలంకారాది రూపాణాం నానా ధాకారాణాం కస్తూరీ కర్పూర శ్వేత మృత్తికా గోపీచందన ముక్తా హేమరజతాది రూపాణా మూర్ధ్వపుండ్ర ద్రవ్యాణాంచ శాస్త్రసిద్ధత్యాః తత్తద్దేశకాలానుగుణం చారుతానుగుణం చ తదాతదా తత్తద్ద్యైవైర్మూర్ధ్వపుండ్రధారణం భగవతస్తత్త ద్దేశ కాల సంభవా నురోధేన కర్తుముచిత యత్యపి బోధ్యమ్ ।

తస్మాత్సంప్రతి శ్రీనివాస భగవతోదేవతాంతరశంకాకళంకితస్య ద్రష్టృణాం తాదృశకంశంకపరిహారాయ శైవజనాక్రమణ పూర్వకాల పర్యంతస్థి తరీత్యానుగుణ్యేన సమూలసాంతరాళ రేఖాద్వితయాత్మకం యథోక్తరూ పముర్ధ్వపుండ్రం ఘనతర ఘనసారచూర్ణమయం ప్రస్ఫుటం సదా ధార యితవ్య యతి॥

తతశ్చ స భగవాన్ రామానుజమునిః అనుపదమేవసమాగతే భార్గవ వాసరేభిషేక సమయే ప్రథమమూర్ధ్ని సమర్ప్యమాణేన గగనగంగాతీ ర్థేన శ్రీ శ్రీనివాస భగవద్దివ్యలలాటే సమర్పితయోర్ధ్వయోర పూర్వార్ధ్వపుం ద్రరేఖయోః ప్రముషతయోరపి తన్మూలభూతేర్ధ్ర చంద్రాకార శాలినినా సికా మూలధృతోర్ధ్వపుండ్ర భాగే పరమనవమృష్టే - తదవలోకయన్ పూర్వం పరిగృహీత జగన్మోహినీవేషస్యాస్య

‘అర్థచంద్రాకృతి స్త్రీణాంధార్యం పుండ్రం భ్రువోరధ’ ఇతి వసిష్ఠ సంహితా వచనేన తదానీంతన దశానుగుణోదృశముర్ధ్వపుండ్రం యథాతత్రత్య సకల దేవాసుర వ్యామోహ జనకమాసీత్ - తథానిఖిల జగన్మోహన దివ్య మంగళ గ్రహశాలినోఽస్య శ్రీనివాసస్యాపి నాసికామూలే రాజమానం ప్రముషితోపరితనరేఖాద్వితయ మర్ధేందుమండలాకార యదమూర్ధ్వ పుండ్ర మూలమతిశయిత శోభావహమాశ్రిత జన దృష్టి చిత్తాపహారి చ లోక్యతే

- తదస్య భగవత ఏతావన్మాత్ర రూపమప్యూర్థ్వ పుండ్రం కంచితకాలం
ధారయిత వ్యుతిపరిచింతయన్ - తద్దైవ భగవతాప్యకస్మాదేవార్చక ముఖేన
నియంత స్సన్ - తతోఽభిషేకే నిర్వృత్తే - యథోక్త రీత్యా కర్పూర రేణు
భిస్సమూల రేఖాద్వయాత్మకమూర్ధ్వపుండ్రనాసికామూల ప్రభృత్యాకేశాంతం
లలాటే ధారయిత్వా - తదను - ఇతః ప్రభృతి శుక్రవారమారభ్య దినత్రయ
పద్యశరీత్యేవోర్ధ్వపుండ్రం ధారయితవ్యమ్ - తదనంతరమ్ -

ఆదౌకృతయుగే జంబూద్వీపే భారతవర్షకే ।

గంగాయా దక్షిణే భాగే యోజనానాం శతద్వయే॥

పంచయోజనమాత్రేతు పూర్వాంభోధేస్తుపశ్చిమే ।

మాసే భాద్రపదే ఋతిథౌ ఋసమన్వితే ॥

సిద్ధయోగే సోమవారే గిరౌ నారాయణాహ్వయే ।

స్వాపుష్కరిణీతీరే పశ్చిమే భూత్యపశ్చిమే ॥

బృందారకాణాంబృందైస్తు ప్రార్థితో లోకరక్షకః ।

ఆ ర్భభూవభగవాన్ శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ॥

ఇతి త్రయస్త్రింశాంక చిహ్నిత పాద్యపురాణ దశమాధ్యాయస్థ శ్రీని
వాసా ర్భావకాల ప్రతిపాదన పరఘట్టవచనేషు శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యావ
తారవారతయాఽవగతసోమవాసర ప్రభృతి దినత్రయముపరితనరేఖాద్వయ
ధురమర్థేందు మండలాకారం నాసికామూలధృత మూర్ధ్వపుండ్రమూలం
పరమవస్థాప్యతదూర్ధ్వం లలాటే హారిద్ర శ్రీ కుంకుమచూర్ణరేఖాం ఋజ్వీం
లలాటకోటి ధృతనవరత్న ఖచిత తిరశ్చీనలాలాటిక పట్టబంధాఖ్యదివ్య భూషణ
స్పృశం దీర్ఘాంతదృశభూషణాన్నాసికామూల పర్యంతం వ్యాలంబమానభ్యాం
శుద్ధస్థూలముక్తాఫల సరమయీభ్యాముభాభ్యాం రేఖాభ్యామలంకృత
పార్శ్వద్వయామాపాతతోవలోకనేన మూలత్రిరేఖార్ధ్వపుండ్ర సద్భావద

శాశోభామేవావహంతీం ధారయిత్వా తాదృశస్త్రీదశానుగుణం శీతలతమ ద్రవ్య మయమంజనమపి భగవద్దివ్యలోచనయో సమర్పణీయమ్ - తదనుగురువారే పరదినాభిషేక కరణౌపయికతయా సకల దివ్యాభరణాది ప్రత్యవరోపణం కృత్వా భగవతో లలాటే సువర్ణ ప్రత్యుప్త శుద్ధహీరకమణి జాలమయ సమూలరేఖాద్వయం శ్రీ చూర్ణరేఖాస్థానీయమధ్యస్థిత కనకస్థగిత దీర్ఘతరకురు ందరేఖం దివ్యాభరణరూపమేవ సమూలత్రిరేఖోర్ధ్వపుండ్రం ధారయిత్వా సకల దివ్యావయవ సర్వదివ్యాభరణస్థానేపుష్పకవచ మేకం లలాటేతర సకల దివ్యావయవచ్ఛాదకం సమర్పణీయమ్।

తదనుశుక్రవారే ప్రాతః లలాటస్థందివ్యాభరణ రూపమూర్ధ్వపుండ్రం తదితర సర్వావయవచ్ఛాదకం పుష్పకవచం చావతార్య లలాటేశ్వేతమ్మత్తికామయసమూలరేఖా ద్వయం శ్రీ చూర్ణమయమధ్యరేఖమూర్ధ్వపుండ్ర మధరోర్ధ్వకాయయోః పరిధానోత్తరీయరూపం సూక్ష్మవస్త్రయుగళం ధారయిత్వా ప్రథమారాధనం నిర్వర్త్యతతో మధ్యాహ్నాభిషేకం కారయిత్వా పునర్యథోక్తరీత్యా ఘనతరఘనసారచూర్ణమయం సమూలద్విరేఖాత్మక మేవోర్ధ్వపుండ్రం ధారయితవ్యం - దివ్యాభరణమయం యథోక్తరూపమూర్ధ్వపుండ్రంతు లలాటదివ్యశోభాకరం తదాతదా వైశేషికమహోత్సవకాలేష్వపి భగవతోధారయితవ్యమ్ ।

దీపశిఖాద్యాకారం కస్తూరికోర్ధ్వపుండ్రాదికం తూత్సవబేరాదీనాంధారయితవ్యంతి వ్యవస్థామారచయామాస॥

ఏవం పునరపి సభగవాన్ రామానుజమునిః - శూరాణాం నిజశౌర్యోపకరణ భూతాని నిజాయుధాని చందనకుసుమాది భిరలంకృత్యానంతరమేవ తైస్సాలంకారాంగీకారన్యాయేన భగవతః శ్రీనివాసస్యాపి తిస్సప్షవి సంధ్యాసుచందనకుసుమమాలాదిభిరభ్యర్చ్యన సమయే ప్రథమం తదీయ

జయపరంపరా ప్రధాన సాధన భూతానాం శ్రీమత్సుదర్శన పాంచజన్య దివ్య చరణారందాదీనామలంకారం కృత్వా పశ్చాద్వక్షో నిలయకనకకంఠి కాలయ పద్మావతీదేవ్యాస్తతః కిరీటస్యతతో దివ్యావయవానాంచ చందన కుసుమాలాది భీరభ్యర్చనం కార్యమితి చ వ్యవస్థాం చకార।

ఏవం ప్రతిశుక్రవారం భగవదభిషేకానంతరం భగవద్వక్షో నిలయాయాః కనకమయకంఠికాలయాయాశ్శీఘ్రపద్మావతీదేవ్యా అభిషేకార్థం వక్షస్థలా దవతరణ సమయే నిత్యానపాయిన్యాస్తస్యాః క్షణకాలమపి భగవద్వక్షో శ్లేషా సహిష్ణుతాశీల మనుసంధాయ స భగవాన్ రామానుజమునిః - తద పరావతారభూత భూదేవ్యంశావతీర్ణ శ్రీ గోదాదే ప్రణీతస్య భగవద్విశ్లేష కాల నోదనోపాయ వైఖరీ ప్రతిపాదన పరస్యత్రిచత్వారింశదుత్తరశతగాఢస్య గోదా శ్రీ సూక్తానామ్నో దివ్యప్రబంధస్యానుసంధానంతదానీంతన శ్లేష భేదాపనోదనోపాయతయానియతం కర్తవ్యమితి వ్యవస్థామకార్షత్॥

అనంతరం స భగవాన్ రామానుజమునిః తత్రత్యవృద్ధైః కథితాం - అస్య శ్రీ వేంకటాద్రి దివ్యసంస్థానస్య దుర్భదకాననపాషాణమయస్య స్తీర్ణ దివ్యనగర నిర్మాణాయోగ్యతయాకించిత్తాలాత్పూర్వం ద్రుమకుఠార నామ్నాకేన చిర్భక్తేన భగవద్దివ్యాలయ ప్రాకారం పరితః శిలాద్రుమదం తురాన్ ప్రదేశాన్ కథం చిత్సంకృత్య లఘ్వంకాంచిద్విధిం నిర్మాయభగ వత్కైంకర్య పరాణాం నివాసస్థానం పరంపరికల్పితమ్ - భగవతోమహో త్సవేషు దివ్యయాత్రాయోగ్యానగరీవా తద్గతామహతీ పరితో ధిర్వా నే హనిష్పాదితా - తతో భగవతో మహోత్సవాదికరణస్యతునాత్రావకాశః - అతోహతోరత్రత్యాః ప్రాంచోరాజానః - “దేవాస్థానేతు పరితో శిఖాకరణా క్షమే సపేతుపురీం కృత్వా తత్రదేవోత్సవం చ రే”దిత్యాది వైష్ణవగమోక్త రీత్యా శ్రీ వేంకటనాథస్య బ్రహ్మాత్మవారంభేఽంకురార్పణపూర్వకధ్వజా

రోహణ సమనంతరం శ్రీ వేంకటగిరేరుపత్యకాస్థాయాం శ్రీశుకపురీనామ ధేయాయాం రాజధాన్యామవరోహితస్యతత్రాష్టసుదినేషు సాయంప్రాతర్వి ధీషు సవాహనయాత్రాగర్భమ కల సకలోపచార గర్భం చ మహోత్సవం నిర్వర్త్య నవమదివసే ప్రాతర్మాంగళికావభృథస్నానాంత ముత్సవశేషం చ యథా ధినిర్వర్తతస్నాయం సపరివారం శ్రీ వేంకటగిర్యారోహణం కారయిత్వా ధ్వజావరోహణ పుష్పయాగాదికంతు తత్రైవనిరవర్తయన్|

తతః ప్రభృతి భగవత ఉత్సవోగిరేరధస్తాదేవ నిర్వర్త్యత ఇతి కథామా కర్ణ్య సమాకులమనాః - ప్రాకృతర్ముఖతోండమాంశ్చక్రవర్తి ప్రభృతిభిరివాద్య తనైరప్యస్మిన్ గిరావేవసావభృథం భగవత ఉత్సవాదికం నిర్వర్తనీయంతి పరిచింత్యభగవద్దివ్యాలయం పరితస్సర్వత్ర షమస్థలాని సమాని కార యిత్వా దివ్య నగరీం నిర్మాప్యతత్ర ప్రాసాదమాలాపరిష్కృతోభయశ్రేణీ ర్మహోత్సవ దివసేషు సవాహనభగవద్దివ్యయాత్రాయోగ్యాః పరితశ్చత స్రోమ హతీర్విశిఖాః కల్పయిత్వా స్వాంపుష్కరిణ్యాః పూర్వస్మిన్ తీరే దక్షిణో త్తరాంక్రోశ పరిమాణాం మహతీం కాంచిద్వీధింతత్పూర్వ భాగే చతురశ్రా మపరాం ధిం చ మృగయోత్సవ యాత్రాయోగ్యాం నిర్మాప్య గిరావేవ సర్వముత్సవాదికం నిర్వర్తయమాస||

ఏవం తదానీ ముత్సవబేరతయాఽఽరాధ్యమానస్య వేంకటవాసినా మ్నోభగవద్దివ్యమంగళ గ్రహస్యావతారదిన వైభవం, దివ్యనగరాభివృద్ధేః కనక లతాయోగావతీర్ణ శ్రీశ్రీనివాసోత్తరోత్తర దివ్యైశ్వర్యాభివృద్ధేశ్చ ప్రతి రోధకంతి ప్రసిద్ధమైతిహ్యం వృద్ధజనముఖాదకర్ణ్య - తదానీం కౌతుక బేర తయా), రాధ్యామనస్య శైలేశనామ్నోభగవద్దివ్యమంగళ గ్రహస్య - ఉత్స వబేరస్థానాభిషేకం - ప్రాగుక్తస్య వేంకటవాసినామ్నోభగవద్దివ్యమంగళ గ్రహస్య కౌతుకబేరస్థానాభిషేకం చ కారయిత్వా ప్రాణధారణాది పూర్వకం

యథా ధి ప్రతిష్ఠాంచ కారయిత్వా యథాశాస్త్రంత యోరారాధన మపి
శ్రీరామానుజమునిర్నిర్వర్తయామాస|

ఏవం నిజ సన్నిధౌ పంచసంస్కారస్వీకరణ పూర్వకభగవత్సమాశ్రయణ
లబ్ధపారమైకాంత్యస్య శ్రీ వైఖానస తంత్ర సారపారదృశ్యమోచింబాధరనామ్నో
భాగవతోత్తమస్యార్చకవర్యస్య వంశస్థైరేవ భగవత్స్మృత్యేవేంకటనాథస్య నిత్యా
రాధనం నిర్వర్తనీయ ఽత్య యోగీశ్వరో వ్యవస్థాపయామాస|

ఇత్యం యథాశాసనం నిర్వర్తన బద్ధశ్రద్ధేన నిజాంతరంగకింకరేణ యాద
వరాజేన యథామనోరథం శ్రీ వేంకటనాథసర్వ ధ కైంకర్యనిర్వాహాధురం
ధరః - తతస్సంజాతనిరవధిక సంతోషైస్సర్వైర్వరపి భాగవతవృద్ధైః|

శేషోవాపైన్యనాథోవా శ్రీపతిర్వేతిసాత్త్వికైః |

సర్వైర్వరపి తర్క్యాయయతిరాజాయ మంగళమ్ ||

శుద్ధైర్భాగవతైశ్చి మైరంతరంగైశ్చకింకరైః |

సమ్యగ్విదితతత్త్వాయయతిరాజాయ మంగళమ్ ||

శ్రీ వేంకటాచలక్షేత్ర శైవాపన్మోక్షకారిణే |

ష్ణుపారిష దేశాయయతిరాజాయమంగళమ్ ||

శ్రీ వేంకటాచలేశస్య శంఖచక్రప్రదాయినే |

సదాచార్యాయతస్యాస్తుయతిరాజాయ మంగళమ్ ||

శ్రీమద్వైష్ణవసిద్ధాంతరక్షణే సర్వతఃక్షితౌ |

బద్ధదీక్షాయ గురవే యతి రాజాయమంగళమ్ ||

కుదృష్టికుహనాక్లప్త వేదాంతాపద్విమోక్షిణే |

శ్రీరామానుజ సంజ్ఞాయయతిరాజాయమంగళమ్ ||

శుద్ధబ్రహ్మోమాంసాకుదృష్టికలితా పదామ్ |

నివర్తకాయ నిర్మూలం యతిరాజాయమంగళమ్ ||

మూర్తాయదివ్యసూరీణాం ప్రవృత్తాయకల్పేర్హతే ।
 మహాకృపాప్రవాహాయ యతిరాజాయమంగళమ్ ॥
 అనేకేష్వవతారేష్వప్యనిర్వృత్తం హరేర్మతమ్ ।
 క్షణేన నిర్వర్తయతేయతి రాజాయ మంగళమ్॥
 అశేషలోకవంద్యాయ గురవేశేషమూర్తయే ।
 శ్రీమద్రామానుజాయాస్తుయతిరాజాయమంగళమ్ ॥

ఇత్యేవం సాదరం సతత రచితమంగళాశాసనః

పాషండద్రుమషండదావదహనశ్చార్వాకశైలాశని :

బౌద్ధధ్వాంతనిరాస వాసర పతిరైవేభకంఠీరవః ।

మాయావాది భుజంగభంగగరుడ స్త్రై ద్యచూడామణి :

శ్రీరంగేశ జయధ్వజో జయతే రామానుజోఽయం మునిః॥

పాషండ షండగిరిఖండన వజ్రదండః

ప్రచ్ఛన్నబౌద్ధమకరాలయమంథందండః ।

చారిత్రోద్ధారదండం చతుర నయపథాలం క్రియాకేతుదండం

సద్విద్యాదీపదండం సకల కలికథాసంహృతేః కాలదండమ్ ।

త్రయ్యంతాలంబదండం త్రిభువన జయః ఛత్రసౌవర్ణదండం

ధత్తేరామానుజార్యః ప్రతికథకశిరోవజ్రదండం త్రిదండమ్ ॥

త్రయ్యామాంగళ్యసూత్రం త్రియుగయుగపథారోహణాలంబసూత్రం

సద్విద్యాయంత్ర సూత్రం సగుణనయ దాం సంపదాం హారసూత్రమ్ ।

ప్రజ్ఞాసూత్రంబుధానాం ప్రశమధనమనః పద్మినీనాళసూత్రం

రక్షాసూత్రం యతీనాంజ యతియతిపతేర్వక్షసి బ్రహ్మసూత్రమ్ ॥

పాషండ సాగర మహాబడబాముఖాగ్నేః

శ్రీరంగరాజచరణాంబుజమూలదాసః ।

శ్రీష్టులోకమణిమండపమార్గదాయీ

రామానుజో జయతే యతిరాజరాజః॥

ఇత్యేవం సమంతతః సంజోఘష్యమాణ బిరుదావళిర్వైదికసార్వభౌమో
భగవాన్ రామానుజమునిః

శుకాద్యా మునయః కేచిద్భృగ్వాద్యాశ్చతపోధనాః ।

ప్రహ్లాదప్రముఖాః పుణ్యా అంబరీషాదయోన్మపాః ॥

ష్టోరేవాపరం దేహం మన్వానాస్తంనగోత్తమమ్ ।

పద్భ్యామాక్రమతుంభీతాః పర్యంతేష్వేవవర్తనాః ॥

తన్నిర్గతనదీష్వేవకుర్వాణాస్సాన్నతర్పణే ।

తపః కుర్వంతివాంఛంతః సాక్షాత్కర్తుంజనార్దనమ్॥

ఇత్యేకంశాంక చిహ్నిత వామనపురాణభాగ ద్వితీయాధ్యాయవచనేషు
- పరావరతత్త్వ దగ్రేసరాశ్చుకాదయః పరమయోగినః ప్రహ్లాదాదయః
పరమభాగవతాః - అంబరీషాదయో మహాభాగవత రాజర్షయశ్చ శ్రీవేంక
టగిరొత్తత్ర రాజమానే భగవతి చ సమాన ప్రతిపత్తిం కుర్వాణాః ప్రాకృ
తేన నిజశరీరేణ తత్రాపి సద్భ్యాంచ తాదృశ గిరిసంస్పర్శ మసహమానాః
పర్యంతేష్వేవ తపః కుర్వంతోఽవర్తంతేతి ప్రతిపాదనాత్।

భగవన్నిర్వేతుక కృపాసాగర పరీవాహలబ్ధదివ్యజ్ఞానేన నివృత్తా ద్యేషు
శ్రీపరాంకుశ పరకాలాది దివ్యసూరిష్వపి - శ్రీపరాంకుశ దివ్యసూరిణా శ్రీము
ఖసూక్తనామ్నాం ద్రా డ బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయకాండ తృతీయ
శ్రీముఖసూక్తే - సప్తమగాధాయాం-

‘శ్రీ వేంకటేశో నః సామ్య లక్షణం మోక్షం దద్యాన్ మహాగిరి’ రితి -

అష్టమగాధాయాం శ్రీ వేంకటమహాచలే ఏకస్మిన్నైవ ఉపాస్యమానేఽ

అస్మదఘం నశ్యేదితి - నవమకాండ తృతీయ శ్రీముఖసూక్తాష్టమగా ధాయాం ఉత్తరకేణాధిష్ఠితం వేంకటం శ్లాఘ్యాయాం పృథివ్యామవస్థిత ము పగమ్య దేవాభజమానా ఇత్యభిధానాత్ । - శ్రీ భక్తిసారదివ్యసూరిణా - చతుర్ముఖ శ్రీమదంతాది సంజ్ఞిత నిజద్రా డ సంహితాయాం - ద్విచత్వా రింశగాధాయాం గత్వా ప్రణమత నితరాముత్తుంగం వేంకటం స్థిరీభూయ - పాపహరం శీలేనేతి । పంచచత్వారింశగాధాయాం శిశిరనిర్ఘోర వేంకట ఏవ పరమపదవాసినాం భూవాసినాం చ పరమప్రాప్య ఇతి! అష్ట చత్వా రింశగాధాయాం వేంకట ఏవ పరమపదవాసిభిః పరమప్రాప్యతయోపాస్య మానః - వేంకట ఏవచ సత్యపాపవ్యాధినివర్తన కారీతి చాభిధానాత్ । శ్రీ కలివైరిదివ్యసూరిణా - శ్రీసూక్తాఖ్యనిజద్రా డ సంహితాయాం - ప్రథమ కాండే అష్టమ శ్రీసూక్తే నవమగాధాసు శ్రీ వేంకటం భజమన ఇత్యభిధా నాత్ - ఏవమేవ అనేక స్థలేషు ప్రాయశః సర్వైస్సూరిభిః వేంకటాచల వైష్ణవ ప్రాప్యత్వ ప్రతిపాదనేనచ దివ్యసూరయోఽపి శ్రీవేంకటగిరిం తత్ర వసంతం భగవంతంచ తుల్యతయా ప్రాప్యం ప్రాపకంచ మన్వానాః - ప్రాకృ తశరీరేణ శ్రీవేంకటగిరిః పద్భ్యాం న స్పృష్టుమర్హ ఇత్యేవం మత్వైవ తం గిరిమనారోహంత ఏవ మంగళాశాసనమకార్షురిత్యవ గమనాచ్చ - శ్రీ వేంక టగిరేరధిత్యకాయాం శ్రీపరాంకుశాది దివ్యసూరీణాం ప్రతిష్ఠాపనే తేషామేవాభి సంధ్యభావం నిశ్చిత్య తదుపత్యకాయామేవ శ్రీపదపుర్యో ప్రత్యేకశో దివ్యా లయేషు శ్రీ వేంకటాభిముఖాం స్తదీయమంగళాశాసనైక పరాయణాన్ తాన్ దివ్యసూరీనపి యథా ధ్యర్చారూపేణ ప్రతిష్ఠాపయామాస ॥

ఏవం తతః కించిత్కాలాత్పూర్వమనేక జన్మార్జిత పాపపరం వశేన నిజ వైవమత దురభిమాన సామ్రాజ్యతస్సర్వరాష్ట్రభూతేచోళదేశే సమంతతోఽ నేక ఘ్నక్షేత్ర ప్రద్రోహం కృతవతా తతఏవ కర్మపరిపాకాత్ సంజాతస్య

స క్రిమేర్మహతః కంఠేగదోద్వేగతో పన్నేన తత ఏవ క్రింకంఠ నామ్నా
ఖ్యాతేనా వ్యపదేశ్యేన చోళరాజేన స్వకృత ఘ్నక్షేత్ర ప్రద్రోహమహాప్రళయ
సమయే శ్రీకావేరీతీరవర్తినః కణ్వమహాముని తపశ్చర్యాఫలీభూత ప్రత్యక్ష
ప్రాదుర్భావ శ్రీగోందరాజభగవత్క్షేత్రస్య చిత్రకూటాభిధానస్యాపి ప్రద్రోహే
ప్రసక్తే కాందిశీకైః కతిపయ శ్రీ వైష్ణవైః శ్రీగోందరాజ భగవదుత్సవమూ
ర్తిభూతం దేవాధిదేవం పరం పరిపాల్యానీయ తదాప్రభృతి శ్రీ వేంకటగి
రేరుపత్యకాయాం శ్రీపదపుర్యామారాధ్యమానం - తన్మూలమూర్తిభూతం
శ్రీ గోందరాజాభిధానం భగవంతం శ్రీ చిత్రకూటాధినాథం క్షీరాద్ధవశాయినం
నీలమహార్ణవతీర్థశాయినం చ కృతం సమాకర్ణయన్ సభగవాన్ రామానుజ
మునిః - పురాణప్రసిద్ధం శ్రీకులశేఖర కలివైరిదివ్యసూరిభ్యాం కృతమంగ
ళాశాసనం శ్రీ చిత్రకూటాఖ్యం దివ్య క్షేత్రం నిర్మూలహతం న భ తు
మర్తతీతి భిన్నమానసః - భ ష్యతి చ నూనం తస్మిన్నేవ క్షేత్రేపునరపి
భగవతః ప్రాదుర్భావః - నహిఖలుమహర్షి దివ్యసూరి తపశ్చర్యామంగళా
శాసనే - ఆత్యంతకీం దివ్య క్షేత్రహానిం సహాయాతామ్ ।

సంప్రతితు తమేతం భగవంతం శ్రీచిత్రకూటనాథం శ్రీ గోందరాజ
ంహైవ సంప్రతిష్ఠాపయామ ఇత్యభిదధానః - నిజాంతరంగ కింకరం యాదవ
రాజ మాహూయ స్వాభిప్రాయం కృత్స్నమావేద్యతం చ నీలమహార్ణవతీ
ర్థశాయినం శ్రీ గోందరాజాభిధానం దేవాధిదేవనామ్న ఉత్సవబేరస్య మూల
బేరభూతం శ్రీచిత్రకూటాధినాథం భగవంతం క్షీరాద్ధిశాయినమపి నిగూఢ
మావాహ్య శ్రీ గోందరాజదేవాధిదేవా పుభావపి శ్రీ వేంకటనాథా ద శేషం
శ్రీ వైఖానసాగమోక్త ధివైవశ్శీపదపుర్యాం దక్షిణభాగవర్తి మహాతటాక
పార్శ్వే ప్రతిష్ఠాపయామాస॥

స చ భగవాన్ గోందరాజాభిధానః క్షీరాద్ధినాథ శ్శీగోదే భూదే సంవా

హ్యమాన దివ్యచరణ నళినయుగళః - నాభీకమలాధిష్ఠిత చతురాననః -
మధుకైటభాధిష్ఠిత పాదపార్శ్వః మధుకైటభ నిరసనార్థ షజ్వాలాజాలో
ద్వమనకర కస ద్వినిశ్వసద్వక్త్రకుహరమాలప్రోద్వత్పుణామండల శేషా
హి తల్పే శయానః - పృథులతరదీర్ఘతరకోటీరప్రముఖదివ్యభూషణభూ
షితః - చతుర్భుజః శంఖచక్రాది దివ్యాయుధధరః - దక్షిణభాగ న్యస్తమ
స్తకః - ఉత్తరభాగ న్యస్త ప్రసాదితపాదారందయుగళశ్చ ప్రతిష్ఠాపితః॥

ఇత్యం శ్రీరామానుజముని నియంతో నారాయణపురవాసీ దేశాధిపతి
ర్యాదవరాజస్వాచార్య శాసనానురోధేన శ్రీపదపుర్యాం దక్షిణ భాగేమహా
తటాక పార్శ్వే మహతి దివ్యాలయే యథోక్తరూపం శ్రీ గోందరాజం ప్రతి
ష్ఠాప్య తద్దివ్యాలయం పరితః స్వాచార్యనామ్నా రామానుజపురం నామా
వాంతరపురం చ నిర్మాప్య ప్రాగేవ శ్రీశ్రీనివాస భోగతల్పభూతక్రీడాదిరూప
శేషపరిసరవర్తన్యాం తత్ప్రకృత్యప్రదూయమానాయాం శ్రీపదపుర్యాం మధు
కైటభనిరసనార్థం షానలజ్వాలాః ప్రోద్వమతః శీగ్రోందరాజ తల్పభూత
స్యానంతస్యాపి ప్రకోపేన భూయోపి మహానర్థ ప్రసంగభయేన శ్రీరామాను
జముని శాసనేనైవ తదీయాన్ ప్రాచీనాన్ కాంశ్చిత్ సన్నివేశాన్ పరివర్త్య
తత్తద్దివ్యసూరి దివ్యాలయాంశ్చ శ్రీ వేంకటాచలోపత్యకాయాం యథాపూ
ర్వ సన్నివేశమేవ సంస్థితాన్ తత్ర తత్ర ప్రకల్పితావాంతరపురమధ్యస్థితాం
శ్చైకృత్వా - తాంపురీం - శేషకోపప్రశాంతికరగుడవ్యాహ సంస్థాన సంస్థితాం
శ్రీ శేషాచలాదుర ప్రకృష్టాం చ నిర్మాపయామాస ॥

ఇత్యం యథోక్తకారణః శీగ్రవేంకటాద్రి దివ్యసంస్థాన సంబంధి దేశాధి
పతేః నారాయణపురవాసిన స్వాంతరంగాంతే వాసినో యాదవరాజస్యా
నుకూలవృత్తి తయా స భగవాన్రామానుజమునిః స్వప్రార్థనానుగుణ్యేనప
శైవజననిరసనార్థం శంఖచక్రాదిస్వా సాధారణ దివ్యాయుధధరే శ్రీమతి వేంక

టనాథే - స్వప్రతిష్ఠాపితే శ్రీ గోందరాజ భగవతిచాభిమానాతిశయేన చ స్వయం శేషతః శ్రీరంగవాసరసికోఽపి శ్రీరంగక్షేత్రం ప్రతిగత్వాపునః పునరాగచ్ఛన్ కృతాసు త్రిచతురాసు శ్రీ వేంకటాద్రియాత్రాసు శ్రీ వేంకటాద్రి సంబంధి దివ్యదేశేతదాతదా తత్తద్దేశకాల చరిత్ర శేషానుగుణాన్ బహూన్ శేషాన్ రచయామాస ॥

స చ యాదవరాజో భగవద్భాష్యకారాంతేవాసీ స్వాచార్యశాసనాను వర్తనైక పరాయణస్సాచార్య ప్రతిష్ఠాపితే శ్రీ గోందరాజే స్వాచార్య సంజ్ఞా చిహ్నై తదీయే శ్రీరామానుజపురేచ శేషాభిమానవశేన మండప గోపురప్రాకారాదీన్ దివ్యాలయాంగభూతాన్ నగరాంగభూత తత్తద్వీధీకల్పనాది శేషాన్ భగవతస్తత్తదుత్సవ - శేషాంశ్చ నిర్వ ర్తయన్నాసీత్ ॥

శ్రీహరివంశే పౌష్కర ప్రాదుర్భావఘట్టే భ ష్యపర్వాంతర్గత త్ర్యధిక ద్విశతతమాధ్యాయే మహార్ణవశాయినో భగవతో నారాయణస్య 'ఘ్నస్త మపి సంభూతో మధుర్నామమహాసురః । తస్యైవతు సహాయోఽన్యోజా తోరజనీ కైటభః' ఇత్యాదినా మధుకైటభ దానవ సమాగమస్య

తతశ్శయానం శ్రీమంతం బహుయోజన స్తుతం ।

పద్మనాభం హృషీకేశం ప్రణమ్యోవాచనోచతాముభౌ॥

ఇతిమధుకైటభాభివంద్యతాయాః

తత స్తావూచతుస్తత్ర బ్రహ్మణమసురోత్తమౌ ।

దృష్టాయుయుత్సయాక్రూరౌ క్రోధసంరక్తోచనౌ ॥

కస్త్యం పుష్కరమధ్యస్థస్థితోష్టిషశ్చతుర్ముఖః ।

ఇతి మధుకైటభయోశ్చతుర్ముఖంప్రతి ప్రశ్నదర్శనేన నాభీపద్మస్థిత చతురానన తయాశ్చాపగమేన - క్షీరాబ్ధినాథ భూదే సంవాదరూపాయాం శ్రీ ఘ్నస్మృతౌ ప్రథమాధ్యాయే

శేషపర్యంకగం తస్మిన్ దదర్శమధుసూదనమ్ ।

శేషాహి ఫణరత్నాంశుదుర్విభావ్యముఖాంబుజమ్ ॥

శశాంక శతసంకాశం సూర్యాయుతసమప్రభమ్ ।

పీతవాసస మక్షోభ్యం సర్వరత్న భూషితమ్ ॥

మకుటేనార్కవర్ణేన కుండలాభ్యాం రాజితమ్ ।

సంవాహ్యమానాంఘ్రియుగం లక్ష్మ్యకరతలైః శుభైః ॥

శరీరాధారిభిశ్చస్త్రైస్సేవ్యమానం సమంతతః ।

తందృష్ట్యాపుండరీకాక్షం వవందే మధుసూనమ్ ॥

ఇతి క్షీరాబ్ధినాథాకారవర్ణనేన - తత్రైవాష్టనవతితమాధ్యాయే - ఇత్యేవముక్తా వసుమతీజానుభ్యాం శిరసా చ నమస్కారం కృత్వోవాచ - భగవన్ త్వత్సంపే సతతమేవ చత్వారి మహాభూతాలయాని ఆకాశ శంఖరూపీవాయు శ్చక్రరూపీతేజశ్చ గదారూపీ అంభో అంభోరుహరూపీ - అహమప్యనే నైవరూపేణ భగవత్పాదమధ్యపరివర్తినీ భ తు ంచ్ఛాం - ఇత్యేవముక్తోభగవాన్ తయేత్యువాచ । వసుధాపి లబ్ధికామా తథాచక్ర ఇత్యుక్త్వా శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్య పరబ్రహ్మాండపురాణ ప్రథమాధ్యాయ స్థితక్షీరాబ్ధి నాథవర్ణనఘట్టే 'సంవాహ్యమానచరణం శ్రియాభూమ్యాచ సాదర' ంత్యుక్త్వా చ శ్రీ దే భూదే సంవాహ్యమాన చరణార ందత్వాది శేషణావగమాచ్చ యథోక్తరూపోగో ందరాజః ప్రతిష్ఠాపితః॥

ఏవం 'దహ్యమానావనంతస్య షజ్వాలాభిరేవ చ' । ఇతి వచనేన మధుకైటభయోః క్షీరాబ్ధినాథతల్పభూతానంత షజ్వాలాదహ్యమానతాప్రతిపత్త్యానగరస్యాపి తదధీన దాహప్రసంగభియాగరుడ వ్యూహసంస్థానేన తన్నిర్మాణం కారితమ్॥

ఇత్యం కారయిత్వా సభగవాన్ రామానుజమునిః భో యాదవరాజ

శ్రీగోంద రాజః శ్రీవేంకటనాథశ్చ క్షీరాబ్ధినాథావతార రూపత యైకవస్తు భూతా త్యవగచ్ఛ||

శ్రీ వేంకటనాథస్య క్షీరాబ్ధినాథావతారరూపతాచ బ్రహ్మాండపురాణ ప్రథమ ద్వితీయాధ్యాయయోస్సప్తాః । శ్రీ వేంకటనాథస్య శ్రీ వైకుంఠనాథావతార భూతస్యాపి క్షీరాబ్ధినాథాంశ ౨శ్రతయా తదవతారరూపత్వమపి శేషావతార భూతస్యాద్రేర్భగవద్దేహరూపత్వ ౨వ సంభవత్యేవ । యథోక్తం బ్రహ్మాండపురాణ ద్వితీయాధ్యాయే -

ష్టోరపరదేహత్వాదాక్రామన్న పద్వైర్గిరిమ్ ।

నారాయణాంశ సంభూతః శేషోఽహిర్గిరిరూపధృత్ || - ఇతి|

అతః తుల్యతయా ఉభయోరుత్సవాదికం పరస్పరా రోధేన నిర్వర్తయ|

ఏవం ప్రకృష్టసన్నికృష్టా శ్రీ వైకుంఠనాథ క్షీరాబ్ధినాథావతారభూతౌ శ్రీవేంకటనాథ శ్రీ గోందరాజౌ తయోరేవ లీలాం దర్శయంతౌ పరస్పరైక్యమేవావగమయతః|

యథా హి సుదూర ప్రకృష్టః శ్రీవైకుంఠనాథః ఆర్తానాం బ్రహ్మాదీనాం నిజార్తి జ్ఞాపనాయోగ్యత్వేనాతి దుర్లభ తయా ఆర్తధ్వనిం శ్రుత్వా తద్రక్షణాయ దేవాదీనాం సుఖేన సమాశ్రయణీయత్వాయ చ స్వయమేవ క్షీరాబ్ధి ముపాగతః సన్నికృష్టః సులభః స ౨ంధే తథైవ శ్రీవేంకటనాథోఽపి సముత్తుంగ గిరిశృంగవర్తి ప్రకృష్టోమందశక్తినామ్ ఆర్తానాం సమాశ్రయణాయోగ్యతయా దుర్లభస్సన్ స్వయమేవ సుఖేన తత్సమాశ్రయణీయత్వాయ శ్రీపదపుర్యాం రూపాంతరేణ సన్నికృష్టః సర్వసులభస్స ౨ంధే||

కిం బహూనా - శ్రీ వైకుంఠనాథక్షీరాబ్ధినాథయోరైక్యే తదవతారభూతయోః శ్రీవేంకటనాథ శ్రీ గోందరాజయోరపి తద్వదేవైక్యం సుగమమ్ । కించ ఇత్థం కలౌకించిత్యాలానంతరం కేనచిత్కారణేన క్షీరాబ్ధి

నాథావతారభూతః చిత్రకూటదివ్యక్షేత్రాధినాథః శ్రీగోందరాజః శ్రీవేంకటాద్వైతపత్యకాయాం శ్రీపదపుర్యాం సమాగమ్యతి - తదానీంచ శ్రీవైకుంఠనాథ శ్రీక్షీరాభినాథావతార భూతౌ శ్రీవేంకటనాథ శ్రీగోందరాజౌ శ్రీవేంకటగిరీధిత్యకోపత్యకావర్తినౌ మందశక్తీనామూర్తానాం దుర్లభసులభౌచ సంతౌ । బ్రహ్మాది దేవానాం ప్రకర్ష సన్నికర్షాభ్యాం దుర్లభ సులభయౌ రూర్ధ్వాధరస్థానావస్థితయౌః స్వమూలభూతయౌః శ్రీవైకుంఠనాథక్షీరాభినాథయౌరేవలీలాం ప్రకాశయంతౌ । తావైకవస్తుభావాపన్నౌచ వర్తిష్యేతే ఇతి భావృత్తాంతం జ్ఞాయైవ శ్రీవేదవ్యాస భగవదంతేవాసీత్రైకాలిక సర్వధర్మవృత్తాంతం జ్ఞాతాశ్రీసూతమహామునిః - శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యుపర శ్రీవారాహపురాణాంతర్గత ప్రథమ భాగస్థైకషష్టితమాంక చిహ్నితైకోన త్రింశాధ్యాయే శ్రీవేంకటేశాష్టోత్తర శతనామావళ్యామ్ ---

గోందాయ నమోనిత్యం శ్రీనివాసాయతే నమః ।

ఇతిపఠన్ శ్రీశ్రీనివాసగోందరాజయౌరేకవస్తుభావాపన్నతామేవజ్ఞాపయామాస । తస్మాత్ క్షీరాభిరేవ శ్రియః ఆకరస్థానతయా శ్రీపదసంజ్ఞాచిహ్నిత పురీరూపమాపన్నోవర్తతే । శ్రీవైకుంఠ ఏవ చ కించిద్వర్ణవ్యత్యాసేన శ్రీవేంకటసంజ్ఞా చిహ్నితాచలరూపమాపన్నోవర్తతే । తత్రవర్థమానౌ శ్రీగోందరాజ శ్రీనివాసౌ క్షీరాభినాథ శ్రీవైకుంఠనాథావేవ । తౌచైకవస్తుభావాపన్నావేవేతి సుదృఢమధ్యవస్యన్ పరిపూర్ణ ప్రతిపత్తియుక్తస్త్యం తయౌస్సమానమేవోత్సవాదికం పరస్పరా రోధేన సమ్యగ్నిర్వర్తయేతి యాదవరాజం న్యయుక్తుః ।

తతో యాదవరాజేన యథాయతీంద్రాజ్ఞం శ్రీగోందరాజస్యారాధన మహోత్సవాదిం నిర్వర్త్యమానేషు శ్రీగోందరాజేఽపి తతదర్థినామపేక్షిత (దృష్టా దృష్ట సకల....) సకలఫలప్రదాయినీ ప్రసిద్ధే రాజమానే

సాతి సంతానార్థిని కాశిరాజే శ్రీవేంకటనాథం సే తుం సకుటుంబే సమా
యాతే భగవాన్ శ్రీవేంకటనాథః 'దేహిమే దదాంతి' ఇతి శ్రుతిప్రసిద్ధాం
ప్రాయశో దేవతాంతరముఖేనైవ నిర్వర్త్యమానాం లీలాం స్వకీయమేవ స్వసం
కల్పేనైవ దేవతాంతరగతాం జ్ఞాపయితుకామః స్వయమపి పరిగృహీత
తాదృశశీలః కాశీరాజమహిర్షీ స్వప్నే 'తుభ్యమహం సంతానాం దాస్యాం
తవ నాసామర్థ్యం మే దేహిత్యభ్యర్థయన్ తయార రాజమహిష్యా భో స్వాహన్
|

భర్తృ పరితంఠితహ మస్మి యది భర్తానుమన్యతే తర్హి ... దాస్యా
ంతి ప్రత్యుక్తః ఏవం తర్హి అహమప్యస్మదగ్రజస్య శ్రీగోందరాజభగవతః
పరతంత్రోఽస్మి | స యది తుభ్యం సంతానదానాయానుమన్యతే తద్దేవ
తుభ్యమహం దాతుం శకూనుయామ్, నాన్యథేతి ప్రతివదన్ ప్రాక్ రామా
నుజమునిర్జాతం సంతానం దాతుం శప్పయామ్, నాన్యథేతి ప్రతివదన్
ప్రాక్ రామానుజమునిర్జ్ఞాతాం శ్రీగోందరాజస్య స్వస్యచ ఏకవస్తునాతాని
వంధనాం ఏకస్తు మూలతాని బంధనాం ఏక వక్త్రంతర్భూతత్వలక్షణా మేక
వస్తుతామేవ ప్రకటీచకార ||

ఏతం వృత్తాంతమాకర్ణ్య సభగవాన్ రామానుజమునిః యథా ఏకస్మిన్
దివ్యాలయే పంచానాం బేరాణాం ఏకమూల్యతయా ఐక్యం, తద్దేవ శ్రీగో
ందరాజభగవతా సహస్వస్యైక్యమస్మదభిమతమంగీకృతం భగవతా శ్రీని
వాసేన | అతః ఇతఃప్రభృతి శ్రీవేంకటనాథ శ్రీగోందరాజయోరారాధనస
మయే శ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణాద్యనుసంధానే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్య
భాగ శ్రీచిత్రకూటమహాత్మ్యభాగావుభావప్రభయత్ర అనుసంధేయః | నిత్యా
నుసంధేయదివ్యప్రబంధానుసంధానే శ్రీ వేంకటనాథ షయ శ్రీచిత్రకూటాధి
నాథభూత శ్రీగోందరాజ షయ దివ్యప్రబంధభాగావుభయత్రానుసంధే

యౌ॥

శ్రీవేంకటాద్రి శ్రీపదపురీరూపోభజస్థలవాసిభిః శ్రీవైష్ణవైః ఇదం స్థల ద్వయం ఏకదివ్యదేశం సంభావ్య నిజగృహేషు వాహోత్సవాదికాలేషు స్వస్వమాహిషీసహితయాః శ్రీవేంకటనాథ శ్రీగోందరాజయోరూభయో రపి సంభావనా కార్యా గద్యభిరుదాద్యనుసంధానకాలేఽపి శ్రీవేంకటాచ లనివాస చిత్రకూట హారేత్ ఉభయపద ఘటితమేవోభయోర్గద్యభిరుదా ద్యనుసంధానంచ కార్యం తి వ్యావస్థామ ప్యారచయామాస॥

ఏవం శ్రీరామానుజమునిః శ్రీనివాసభగవతః అనవధికా చ్ఛిన్నైశ్వ ర్యాభివృద్ధయే తదీయవక్షో నిలయకంఠికాయాం యథా వ్యూహలక్ష్మీః ప్రతిష్ఠాపితా తథా శ్రీగోందరాజస్యాప్య చ్ఛిన్నైశ్వర్యాభివృద్ధయే కాచనదే ప్రతిష్ఠాపనీయేతి పరిచింతయన్ శ్రీభట్టనాథదివ్యసూరికన్యకామాపన్నామ యోనిజాం శ్రీతులసీకానన సంభవామ్ భూదే వ్యంశావతీర్థాం శ్రీగోదాదేం అ కలసల్లక్షణామ్ శ్రీ గోందరాజాభి ముఖప్రచ్ఛాయసుభాగసౌగంధికాలం కృతవామవా స్తాం తదీయ దివ్యైశ్వర్యాభివృద్ధికారివ్యూహలక్ష్మీసంబంధియం త్రమంత్రోద్ధ్వారాదిభిర్యథా ధి లిఖితైరలంకృతే దివ్యసింహాసనే స్థితాం భగ వతో గోందరాజస్య దక్షిణే పార్శ్వే ప్రథజ్జుందిరే ప్రథక్స్థాయి ప్రధానమ హిషీన్యాయేన ప్రతిష్ఠాపయామాస॥

తతశ్చ తన్నియమనేన యాదవరాజః శ్రీగోందరాజస్య పురాణసిద్ధం ాధునమాసమహోత్సవం శ్రీగోదేదేవ్యాః కర్కాటక మాసమహోత్సవం ధను ర్మాసమహోత్సవం యథా ధిచ ససంభ్రమం నిర్వ ర్తయామాస॥ తదానీం సయాదవరాజః శ్రీరామానుజమునినియమనేన శ్రీగోదాదే సమేత శ్రీ గోం దరాజస్య సతతమహాభాగవతమంగళశాసనేన నిర్విఘ్నేశ్వర్యసమ్మద్ధిం సంపాదయితుకామః శ్రీగోందరాజాధిష్ఠానభూతే శ్రీరామానుజపురే సమం

తతో బలిహరణ ధిషు బహూని గృహాణ నిర్మాయ శ్రీశైలపూర్ణ శ్రీమద
నాంతర్యప్రభృతీనాం మహాభాగవతానామన్యేషాంచ బహూనాం శ్రీ వైష్ణ
వానాం దత్వా తాం స్తత్ర నివాసయామాస |

ఏవం-

నగరస్యతు వాయవ్యే దిక్ప్రదేశే సమస్థలే |

పణ్యం ధిం ప్రకుర్వీత ప్రజానా మభివృద్ధయే ||

ఇతి శాఽనురోధేన శ్రీరామానుజపురవాయవ్యాదిగ్భాగే తన్నగరస్థజ
నానుకూలతయా పణ్యం ధిం, ధాన్యాంగారంతు పూర్వస్యాం దిశి దేవస్య
కారయేదితి శాస్త్రానురోధేన భగవన్మందీరస్య పురస్తాద్దేవస్య ధాన్యాగా
రంచ నిర్మాపయామాస ||

ఇతనంతార్య గుంభితాయాం

ఇతిహాసమాలాయాం చతుర్థస్తబకః |

అథ పఞ్చమస్తబకః

అథ శ్రీవేంకటాచలే భగవద్దివ్యాలయే వర్తమాన పుష్పవాపికా స్వర్ణ
కూపాది వృత్తాంత ఉచ్యతే

పురా,

నిత్యం బిలేన చాగత్య దేవం నత్వాన్మపోత్తమః |

రాజ్యం చకార ధర్మేణ భుంజానోభోగముత్తమమ్ ||

ఇతి భూగోళోపాఖ్యాన శబ్దితవరాహపురాణ ద్వితీయభాగాంతర్గత దశ
మాధ్యాయోక్తరీత్యా తోండమాంశ్చక్రవర్తీ కలియుగాదౌ శ్రీ వేంకటనాథ దివ్య
చరణారందయుగళ పరిపూర్ణభక్తిసంపన్న స్తదనుగ్రహేణరాజ్యం ధర్మేణ
పరిపాలయన్, సమస్త భోగాంశ్చ భుంజానో భగవదుపదర్శిత శ్రీన్మసిం

హబిలద్వారేణగత్వా శ్రీనివాస మనుదిన మభివందనమాన ఆసీత్ ||

తదానీ తస్మిన్ రాజనిభగవత్సన్నిధౌస్థితే -

స్థితేకదాచిత్క్షితిపే శ్రీనివాసస్య సన్నిధౌ ।

శత్రవశ్చబలోద్రిక్తా రురుధు స్తస్య వైపురీమ్||

ఇతి బ్రాహ్మణపురాణ సప్తమాధ్యాయోక్తరీత్యసామంతరాజ సమం ఘేషు తొండమాన్నుపంజేతుం తదీయం నగరం వేష్టయత్సు సచరాజా తానభి ద్రుత్యస్వదేశం ధావతః తాననుధావ్య, ప్రబలం యుద్ధంచ కృత్వా క్షీణబ లోఽభితైః సర్వైరపితైరాజసంఘైః పరాజయం ప్రాపితః కాందిశీకః స్వదేశ మాగత్య శ్రీనృసింహబిలం ప్రాప్య శ్రీనృసింహమభివంద్యతద్బిలమా ర్గేణ శ్రీనివాసం సహమహిషీకం హారరసికం సంతమసమయ ఉపససర్ప||

తతశ్చకాలేఽంతఃపురమాగతం పురుషమభీక్ష్యలజ్జితయోర్భగవతా సహ హరంత్యోః శ్రీభూదేవ్యోః సహసా పలాయన పరాయణయోరేకా శ్రీదే శ్రీనివాసోరస్సమారూఢా శ్రీవైజయంతీమాలాయాంఅంతర్గదే - 3

అపరాతు భూదే సౌపస్థాయాం పూర్వకాలేరంగదాసేన నందనవనార్థం ఖాతాయాం వాపికాయాం నిపత్యాంతర్హితాబభూవేతి కథాం వృద్ధజనైః కథితా మాపండిత పామరం సర్వతః ప్రసిద్ధామాకర్ణ్య శ్రీరామానుజమునిః - పూర్వ కల్పేఽప్య కాలాయాత తొండమాన్నుప సమాగమలజ్జిత శ్రీనివాస మహి ష్యవసరణ ాదం పురాణే ప్రతిపద్యతే| పరంతు తత్ర గంగా ప్రస్థాయదాక్షి ణాత్యోరశర్మ ప్రవృత్తాంత ప్రకరణ ఈ దృశమపసరణమవగమ్యతే||

అద్యతు తొండమాన్నుప శత్రుపరిభవ వృత్తాంత ప్రకరణే తదభిధీ యతే||

యథోక్తం వరాహపురాణ ద్వితీయభాగే దశమాధ్యాయే రశర్మ ప్రవృత్తాంతే -

అనుక్త్యా బ్రహ్మణేతస్మై ప్ర శ్య బిలముత్తమమ్ ।

శ్రీనృసింహం నమస్కృత్యపునః ప్రాప్యబిలోత్తమమ్ ॥

శ్రీనివాసం యయాద్రష్టుం శ్రీభూ సహితం పరమ్ ।

తం దృష్ట్వా సహసాయాంతంజుగూహాతే ధరారమే ॥

ప్రణమంతమనోచత్తం కిమకాలేన్మపాగతః ।

నృపోఽవదత్ ప్రణమ్యేశం భీతోఽథ బ్రాహ్మణీస్మృతామ్॥ ఇతి

తథాచ ఇదంపత్కథావైషమ్యం కల్పభేదాదినిబంధనం భ తుమర్హతి।
కించ భూతీర్థత్వేన పురాణ ప్రతిపన్నాయా మస్యాం వాపికాయాం భూదేవ్యాః
ప్రవేశోఽపి సంగతః! అతఃక్రీడా ఘ్న భయాత్పలాయితాయా అస్యా ఏతాం
వాపికాం ప్ర స్థాయా అత్రైవ నిర్విఘ్న క్రీడా సిద్ధయే భగవతా సహస్యా
అత్ర ప్రతిష్ఠాపనం న్యాయ్యం భవతీత్యనుసంధాయ తదితిహాస పరిపాల
నాయతస్యాం రంగదాసవాపికాయాంభూదే ం తాదృశతీర్థాధిపతి భావా
పన్నం భగవంతం చార్చారూపేణా ర్భావ్య ప్రతిష్ఠాప్యాంతర్నివేశ్య ప్రతి
దినం తాదృశవాప్యాం తయో రారాధనం కార్యమ్ ।

శ్రీనివాస భగవత్స్తులసీకుసుమ మాల్యాదికమపి భూదేవ్యర్థం తత్ర
నిక్షేప్తవ్య మితి చ వ్యవస్థాం కృత్వా తదైవ నిర్వ ర్తయామాస। సా చవాపీ
శ్రీనివాస పుష్ప మాల్య నిక్షేపణేనపుష్పవాపికా సంజ్ఞయాఽద్య ఖ్యాతా
అభవత్॥

ఏవం భగవద్వామునమునిః కదాచిత్ శ్రీవేంకటగిరియాత్రాయాం శ్రీ
వేంకటగిరినాథ మంగళాశాసనం కుర్వాణః కస్మింశ్చిద్దివసే ప్రాతః శ్రీమతో
భోగశ్రీనివాసభగవతః స్వపనార్థం శ్రీపాప నాశనదివ్యతీర్థాత్ ప త్రతమం
అత్యారోగ్యనిదానం హీరకమణిప్రభాపటలసుస్వచ్ఛం తీర్థం శ్రీ శైలపూర్ణే
వర్షోపద్రవవశేన ఆనేతుమశక్నువతితీర్థాంతరాణి భగవద్దివ్యమంగళ గ్రహ

రోగ్యావహాని న భవంతీతి పర్యాలోచ్య భగవతీం శ్రియం దేం శరణం ప్రపద్య - భగవతి శ్రీదే భవతీర్థం భగవద్దివ్యమంగళ గ్రహారోగ్య కరం భవతు! ఇతః పరం శ్రీ పాప నాశనతీర్థం వేదమపి భగవదభిషేక యోగ్యం భవత్స్వితీప్రార్థయన్ శ్రీతీర్థతయాపురాణ ప్రతిపన్నేపూర్వం రంగ దాసఖాతేపాకశాలా సంపన్నే స్వర్ణకూపసంశబ్దితే దివ్యకూపే స్వయంతీర్థ ముద్భృత్య భగవదభిషేకం నిర్వర్తయన్ ఇతః ప్రభృతి సుందరస్య అస్మత్స్వానః అస్య భగవతః శ్రీనివాసస్య అయమసాధారణః సుందర స్వాంకూప ఇతి తత్సంజ్ఞయా వ్యవహర్తవ్యః॥

అనేనైవ చ భగవతః సర్వం కార్యం నిర్వర్తనీయమ్॥ శ్రీపాప నాశనా దితీర్థనాగమనేఽపిచ న ఆరాధనాభిషేకాది లంబఃకార్య ఇతి వ్యవస్థా పయా మాసేతి కథాం వృద్ధైరభివర్ణితామార్హ్య నిజపరమాచార్యశాసనం పరమాదరేణ శిరసాప్రతిగృహ్యన్ శ్రీరామానుజమునిః స్వీయానపి సర్వాన్ శ్రీయామునమునిశాసనం యథావన్నిర్వర్తనీయం తి నియమ్య శ్రీపాప నాశనతీర్థస్యతత్ ప్రతినిధితయా భగవతైవ నియంత్రస్య గగన గంగాతీ ర్థస్య పరమాచార్య నియంత్రస్య శ్రీమత్ సుందరస్వాంకూపస్యచ త్రయా ణామన్యతమస్యైవ తీర్థేన భగవతః శ్రీనివాసస్య సర్వం కార్యం నిర్వర్త యామాస॥

భగవన్మందిరే అన్నపాకశాలాపార్శ్వస్థః పురాం శ్రీదేవ్యా పాకార్థ నిర్మితః కూపః సంప్రతిం సుందరస్వాంకూపసంజ్ఞయా వ్యవహ్రాయమాణః సువర్ణకూపాపరాభిధాన ఏకః, చంపకప్రదక్షిణే ఈశానదిగ్భాగే పుష్పమం డపసంపే భక్ష్యపాకశాలాపార్శ్వవర్తీం పురా పాకార్థం భూదేవ్యా నిర్మితః సంప్రతి పుష్పవాపికారభ్యోఽపరః కూపశ్చేత్యేతావుభౌ కూపౌ శ్రీతీర్థభూ తీర్థరూపౌ ప్రాక్వచిదనభివ్యక్తో పశ్చాత్ రంగదాసేన పుష్పవనపాలనార్థం

కృపఖననముభేనోద్భా తౌ పశ్చాత్ తోండమాన్ నృపరూపేణా ర్భూతేన
తేనైవ సమ్యంనిబద్ధాంగౌ రాజేతే|

ఉక్తంహి వారాహపురాణద్వితీయభాగే నవమాధ్యాయే -

ఏవం దృష్ట్వా శ్రీనివాసం స్మితో రంగదాసకః|

అస్తు దేవస్యచారామం కరిష్యాఽత్యచింతయత్ || ఇత్యారభ్య

మల్లికాకరే రాజ్ఞ కుందమందారమాలతీః |

తులసీచంపకానాం తు వనాన్యేవ చకారహ ||

ఖనిత్వా తత్రకూపౌ ద్వా వర్ధయంస్తజ్జలైర్పనమ్|

ఆరామపుష్పాణ్యాధ్వాయజ స్వయం దామాన్యథాఽకరోత్||

ఇత్యంతేన స్వాఽపుష్కరిణీతీరే అద్య ద్యమానభగవద్దివ్యాలయస్థానే

పుష్పారామకరణపూర్వకం రంగదాసేన కూపద్వయం కృత ఽతి|

భ ష్యోత్తరపురాణేఽపి త్రయోదశాధ్యాయే-

తామ్రపత్తైః సుసంబద్ధం స్వర్ణాలంకారమండితమ్|

శ్రీతీర్థమన్నశాలాగ్రే భూతీర్థం భూఽపాలక||

త్వయా నిర్మితం పూర్వం తోండమానమహిపతే|

తదద్య కురు శోభాఢ్యం శిలాబంధనపూర్వకమ్|| ఇతి

తదా త్వయా కృతావేతౌ కూపావారామకారణాత్ |

ఇతి తే కథితం పూర్వం జన్మకర్మ సముద్భవమ్||

గోందవచనం శ్రుత్వా తోండమాన్ రాజసత్తమః|

కూపౌ సంశోధయామాస స్వకృతౌ పూర్వజన్మని||

ఇతి చోక్తమ్|

బ్రహ్మపురాణేచ సప్తమాధ్యాయే -

వల్మీకస్యాంతరే ష్టోః ప్రతిమా వర్తతే శుభా|

జానుమాత్రే నిమగ్నాహి తింత్రిణీవృక్షమూలతః ॥
 ధనుర్ద్వయాంతరే పుణ్యం భూతీర్థం వర్తతే శుభమ్ ।
 పాకార్థ దేవదేవస్య భూమ్యావై నిర్మితం పురా ।
 తత్రాస్తే గౌతం ధేనుః సింహాంతీ పయసా భుమ్ ।
 చించావృక్షస్య వాయవ్యే భూతీర్థే వాసంయుషీ ॥ ఇతి ।
 భూస్వాంపుష్కరిణ్యోశ్చ మధ్యే క్రీడాస్పదం హరేః ।
 పుష్పద్వానం చకరాసౌ శూద్రో భగవతోత్తమః ॥ ఇతిచోక్తమ్

అథ అస్వప్న చించాచపంకతర వృత్తాంత ఉచ్యతే ।

వారాహపురాణద్వితీయభాగే నవమాధ్యాయే -

వనమధ్యే తరోర్మూలే స్వాంపుష్కరిణీతటే ।
 తిష్ఠం పుండరీకాక్షం శ్రీభూంసంహితం హరిమ్ ॥
 ఆకాశస్థ్యం సందదర్శ పోతనీలాకృతిం శుభమ్ ॥

ఇతి వచనేన-

స్నాత్వా తత్ర ధానేన రాజాసహ నిషాదపః ।
 దర్శయామాస దేవేశం రాజస్తస్య మహాత్మనః ॥
 స్వాంపుష్కరిణీతీరే తింత్రిణీవృక్ష మూలగమ్ । ఇతి వచనేన ।

బ్రహ్మపురాణ సప్తమాధ్యాయే -

పుష్పద్వానకరః శూద్రః పూజకశ్చ ద్విజోత్తమః ।
 ప్రష్టా వేంకటం శైలముఖా వన్యోన్యసంగతౌ ॥
 స్వాంపుష్కరిణీం పుణ్యాం జగ్ముతుశ్చ శనైశ్చనైః ।
 తత్ర స్నాత్వా ధానేన హరిం వ్యచినుతాం తదా ॥
 చిన్వతో స్తయోస్తత్ర స్వాంపుష్కరిణీతటే ।
 చించావృక్షస్య మూలేతు ప్రాదురాసీః జనార్దనః ॥

తింత్రిణీవృక్షమూలస్థ వల్మీకస్థం హరిం పరమ్ ।

ఉద్భృత్య పశ్చిమే భాగే స్థాపయామాసతుశ్చ తౌ ॥

ఇతి వచనేన|

భ ష్యోత్తరపురాణే-

ఇత్యం చార్యమాణేతు స్వాంపుష్కరిణీతటే ।

దక్షిణే మలం దివ్యం వల్మీకం దృష్టవాన్ముదా॥

తింత్రిణీవృక్షమూలస్థం భగవాన్ జగదీశ్వరః ।

మత్స్వేదం పరమం స్థానం తత్రలీనోఽభమద్ధరిః ॥

ఇతి వచనేనచోక్తరీత్యా తింత్రిణీవృక్షమూలే శ్రీనివాసభగవతి ప్రాదుర్భూయ రాజమానే రంగదాసోనామ కశ్చిత్ భగవద్భ దక్షిణదేశాత్ పూజకేన గోపీనాథనామ్నా మార్గ సంగతేన వైఖానసద్విజ్ఞోత్తమేన శ్రా తస్వీయస్వప్రవృత్తాంతః తేన స్వాంపుష్కరిణీదక్షిణతీరే సహ శ్రీవేంకటాద్రి మాగమ్య తింత్రిణీవృక్షమూలస్థం భగవంతం దృష్ట్వా - అస్య భగవతోమం దిరం కించననిబద్ధవ్య ముద్యానం చ కర్తవ్యం తిచింతయన్ తత్ర భగవత్పార్శ్వవర్తినం పరితోవ్యాప్తదూరదీర్ఘ పులమహాశాఖం చించావృక్షం పల్ల తకతిపయశాఖం కుసుం తకతిపయశాఖం శలాటుమయ కతిపయశాఖం పరిపక్వ ఫలబహుళకతిపతయశాఖం కదాచిదపిక్వచిదపి శాఖాయాం లోకో పయోగికార్యారంభ శ్రాంతి లక్షణనిద్రా ధురం మహాచ్ఛత్రవద్భగవంతం సమంతత ఆవృణ్వం తం చ లోక్య స్మిత హృదయః నూన మయ మస్వప్నశ్చించాతరుఃకస్య చిదస్వప్నస్యాంశభూత ఏవ భ తుమర్షతి| తత్రాపి సతత తత నిజఫణామండలమయ పులధవళాతపత్రమండలేన భగవత్సతత శీతాతపాదినివారణశీలస్తదంతరంగ పరివారభూతశ్శ్రీమాననంత ఏవాయమస్వప్నచించాతరుర్భ తుమర్షతీత్యనుసంధాయతత శ్చించావృక్ష

సంపేనైర్మత్యాందిశి తథా ధలక్షణమేవ చంపక తరుంచ కంచి ద్వీలోక
యన్ తమపిదేవాంశ సంభూతమే వానుసంధా యాత్ర సమంతతస్తరుకర్త
నమంతరేణ చ కథమ్మందిరముద్యానం వానిర్మాత్ర శక్యంతిచింతయన్
। తతో భగవతా - మదాస్థానభూతస్తింత్రిణీవృక్షః లక్ష్మ్య ఆస్థానభూతశ్చా
యంచంపకవృక్షః - అతస్తావుభౌ హయాన్యాన్ వృక్షాదీన్ ఛిత్వా మంది
రముద్యానం చ కర్తవ్యంతి నియంత స్తథైవ చకార ॥10

యథోక్తం వరాహపురాణ ద్వితీయభాగే నవమాధ్యాయే రంగదాస ప్రక
రణే --

ఆస్థాన చించాం దేవస్య రమాయాశ్చంపకంతరుమ్ ।

దేవాజ్ఞప్తోవర్జయిత్వా తావుభౌ దేవసే తా ॥

దేవస్య పరితోభూమౌ శిలాకుడ్యం తథాఽకరోత్ ॥

వాసస్థానం చకారాశు దారుభిస్సుమనోహరైః ॥

తత్కుడ్యమైవ పరితః పుష్పారామాంశ్చకార హ 11 ఇతి।

తత్రైవ దశమాధ్యాయే తోండమాంశ్చక్రవర్తి ప్రకరణేవృక్షమ్ -

యథోక్తం దేవదేవేన క్షీరప్రక్షాళనాదికమ్ ।

కృత్వా ప్రాకారనిర్మాణం కర్తుముద్యోగమాయయౌ ॥

తదానీం దేవదేవేన స్వయమాజ్ఞాపితోన్మపః ।

తింత్రిణీం చంపకం చోభౌ పాలయైతౌ నగోత్తమౌ ॥

మమచాస్థానికీ చించాలక్ష్మ్యస్థానం చ చంపకః ।

నమస్కార్యోన్మపైస్తాహిఋషిదేవనరైస్సదా ॥

సంస్థాప్యైతౌ నృపశ్రేష్ఠ భేదయాన్యాన్నగోత్తమాన్ । ఇతి ।

అత్ర తింత్రిణీ చంపక వృక్షయోర్భగవతో లక్ష్మ్యశ్చ ఆస్థానభూ
తయోః “తావుభౌ దేవసే తా తి” “నమస్కార్యోన్మపైస్తాహి - ఋషి

దేవ నరైస్సదే”తి చ సర్వదా దేవాదివంద్యత్వాభిధానాత్ భగవతా స్వయ
మేవ అచ్ఛేద్యత్వాభిధానాచ్చ! ఏతయోస్తదా తదాసతి భగవత్కైంకర్య రోధే
భాగవతమనోరథానురోధేన తత్తత్ కార్యానుకూలతయా అపసరణశీలతయా
సూర్యగత్యధీన గతి హీన సతతైకరూపనిజచ్ఛాయతయాచ లోకప్రసిద్ధయో
రస్వప్న చించాచంపకయోః ధ్వజస్తంభాదూర ప్రకృష్టోత్తర దక్షిణభాగయోః
యథా ధి ప్రతిష్ఠాపితయోరవశ్యం ప్రతిదినమారాధనం కార్య ఽతి వ్యవస్థాం
కృత్వా శ్రీరామానుజ మునిః నిత్యమారాధనం నిర్వ ర్తయామాస||

“అథ కనకమయ నాగాభారణ సంబంధి వృత్తాంత శేష ఉచ్యతే||”

పురాఖలు రనరసింహ దేవో నామ కశ్చిద్గజపతిః తీర్థయాత్రా పరః
సేతు దర్శనం కర్తుకామః ప్రస్థితో మధ్యేమార్గం - శ్రీ వేంకటాచల వైభవం
శ్రుత్వా శ్రీ వేంకటాచలమారుహ్య శ్రీస్వా ఽపుష్కరిణ్యాం స్నాత్వా శ్రీజ్ఞాన
వరాహం భగవంతం ప్రణమ్య సేవాక్రమేణ శ్రీ వేంకటనృసింహం శ్రీ వేంక
టనాథం చాభివంద్య క్షేత్రోపవాసాది నియమానవ్యనుతిష్ఠన్ కలౌ వేంకట
నాయక ప్రభావ ప్రకర్షం చ శ్రుత్వా శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యచరణార ందయో
రతిమాత్ర భక్తిపరవశస్సన్ - శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యాలయే యత్కించిత్ కైంకర్యం
కర్తవ్య ఽతి మనోరథం కుర్వాణః - కింనువా కైంకర్యమత్రకర్తుముచిత ఽతి
తత్రత్య ద్వజః జనాన్ పప్రచ్ఛ|

తతశ్చ ద్వజనాః

భూషణానాం కిరీటశ్చ వాహనానాం పరోరథః |

గోపురాణాం మానశ్చ రత్నానాం వజ్రముత్తమమ్ ||

వర్ణాణాం బ్రాహ్మణః శ్రేష్ఠ ఆశ్రమాణాం తథాయతిః |

ఇత్యాగమశాస్త్రో క్తేషు యత్తేమనసేరోచతే - తత్కురుష్వేతి గజపతి
మవాదిషుః| తతశ్చ స గజపతిః - అస్మిన్ దివ్య క్షేత్రే శ్రీవేంకటనాథ వైభ

వానుగుణం గోపురం న ద్యతే - అతోఽత్ర శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యవైభవా
నుగుణం మహోన్నతం గోపురం నిబద్ధి యాతి చింతయన్ తదర్థం
బహుద్రవ్యం బహూన్ మనుజాంశ్చ దత్వా గోపురారంభం చ కృత్వా -
పునరాగచ్ఛా - కార్యం నిర్విఘ్నం నిర్వర్త్యతాతి వ్యవస్థాప్య శ్రీ కాంచీ
శ్రీరంగాది దివ్యదేశేషు భగవంతం అభివందమానః సేతుమపి దృష్ట్వా ప్రతి
నివృత్తః పునః శ్రీవేంకటాచలమారు హ్యర్థనిబద్ధంగోపురంచ దృష్ట్వా
సంతుష్టస్సన్ దానాది ధర్మైస్తత్రత్యాన్ జనాంశ్చ బహుధా సంతోషయన్
కంచితకాలం తత్రతస్థా||

తదానీం తస్య జపతేః కదాచిద్రాత్ర్యాం స్వప్న - కశ్చన సర్పరాజస్యః
ముఖమాగత్య - భో గజపతే - ఆయం శ్రీ శైలోమామకనం శరీరం - అత్ర
మహోక్షన్నతస్య కస్యచిత్ గోపురస్య బంధనం మమ మహతే భారయక
ల్పతే - తతశ్చ మహతీ పీడామే సంజాతా -

పైషా భగవత్కల్పితా పీడామమ స్వాసన్నిధిం గత్వైవ మయాయా
పయితుం శక్యానాన్యథే త్యభిధాయ భగవద్దివ్యాలయం గత్వా భగవతో
వైకుంఠహస్తం వేష్టయామాస||

తత్తాదృశం స్వప్నం దృష్ట్వా భీతభీతస్స¹ రనరసింహదేవో నామగజ
పతిః ద్వజ్జనా నాహూయ స్వప్నవృత్తాంతం కృత్స్నమపి జ్ఞాప్య తస్యై
తస్యస్వప్నస్యకిం తాత్పర్యతి తాన్ పప్రచ్ఛ||

తతశ్చ తే ద్వజ్జనాః భోరాజన్ - ఆయం శ్రీ శైలః శ్రీశేషావతార భూత
ఇతి శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యపరేషు పురాణభాగేషు బహుధోద్ఘృష్యత
ఏవ - భవదీయ స్వప్నపర్యాలోచనేచ భవతాత్ర గోపురబంధనః ఆదిశేషస్య
భార శేషహేతుత్వేన పీడాకరతయా తదనభిమతత్యేవ ప్రతీయతే -
తతశ్చ గురుతరభారాయమాణస్య మహోన్నతస్య గోపురస్యాత్ర నిబంధనం

నకర్తవ్య ంత్యేవ స్వప్న తాత్పర్య ంతి గజపతిం ప్రత్యబ్రువన్॥

తతస్సరాజాపిభృశభీతో గోపుర బంధనం తావతైవ పరిసమాప్య శ్రీ వేంకటనాథస్య గోపురనిబంధనకైంకర్య మేతావదేవాభిప్రేత ంత్యనుసంద ధానః - ప్రసక్తాది శేషాపచారపరిహారాయతదాకారమేకం దివ్యాభరణం నిర్మా ప్యభగవత్సన్నిధౌ తదిదమాభరణం భగవత్సమర్పణీయ ంత్యభ్యర్థయన్ని దధౌ ॥

తదనునాగాకారం తద్దివ్యాభరణం రాజ్ఞాసమర్పితం దృష్ట్వా భగవత్ప రిజనాః ఇదం కుత్రవా భగవతోధారణీయమ్ ।

కించ నాగాకార ందమాభరణం దేవతాంతర లక్షణభూతం భగవతో ధారయితుముచితంవా నవేతి సందిహానాః తతో భగవతా కంచిత్పురుష మా ష్టేన భోః పరిజనాః పురాకిల శేషమారుత సంవాదే శేషాచలస్యేహాన యనార్థం మయామారుతే కించిత్ పక్షపాత ఆశ్రితే ఖిన్నన్యానాశ్శేషోగత మదోఽస్మిన్ స్వావతార భూతేశైలే దివ్యం వర్ష సహస్రం మహాఘోరం తపశ్చరిత్వామా ంహ స్వయమేవా వాహయన్ తల్పరూపేణేవ శైలరూ పేణాపిమాముద్వహన్ మదీయనిరతిశయ ప్రీతిభాజనీభూతోవర్తతే॥

తమేవం పురా మయైస కించిత్రేదం నీతం పిత్రాఖిన్నం పుత్ర ంవ పాణి భ్యామేవ ధారయన్నుపలాలయా ॥

సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థోచితాశేష శేషవృత్త్యైక నిరతః శేషత శ్చాస్మిన్ క్షేత్రే సర్వాత్మానా పరిచరణ పరాయణో మదంతరంగ కింకరో మమనిరతిశయ ప్రియోహ్యసౌశేషః- అతస్తదాకార ందం నాగాభరణం ధారయామాసుః। శేషమారుత సంవాదే భగవతః శేషాచలానయన కౌతుకి నోమారుత పక్షపాతిత్వం తతః కించిత్రేద మాపన్నస్య శేషస్య భగవంత ముద్దిశ్యఘోరతపశ్చర్యాకరత్వం శేషాచలే భగవదా రాభవ హేతుత్వం భగ

వన్నిరతిశయ ప్రీతిభాజనత్వం చ పురాణ సిద్ధమేవావ గమ్యతే| యథోక్తం
బ్రాహ్మపురాణే శేషమారుత సంవాదే ప్రథమాధ్యాయే

ఏవం వృత్తే వాదేతు తత్రాగార్థరిరీశ్వరః ।

కిమేతదితితౌ పృష్ట్యాశేషేణోక్తోతినిస్తరాత్ ॥

ప్రాహోద్వృత్తంతదాశేషం భా కార్యం స చింతయన్ ।

శ్రీభగవాన్ :-

లోకాంతరాత్మాబలదేవతాయః

ప్రాణోమమాపిహ్యధికోమతోఽయమ్ ।

త్వం లోకభర్తేతి మహాన్మదస్తే

తవాపివై కూర్మవరోహివోథా ।

ఇతి భగవతో వాయౌపక్షపాతిత్వమభిహితమ్ ।

తత్రైవ ద్వితీయాధ్యాయే -

శేషోగతమదః పశ్చాత్తస్మిన్నేవ నగోత్తమే ।

వాయవ్యేస్వాసరసో నాగతీర్థే మనోరమే ॥

వాసానుసమాకీర్ణే నానాపాదపమండితే ।

ఉత్తరేశిఖరేపుణ్యే సాన్నిధ్యార్థం జగత్పతేః ॥

తపస్తేపే మహాఘోరం దివ్యం వర్ష సహస్రకమ్ ।

తపసాతోషితో దేవః ప్రత్యక్షః సమజాయత ॥

‘వరం వరయభ’ద్రేతి తేనోక్తశ్శేష ఆహ తమ్ ॥

శేషః

‘యది ప్రసన్నోభగవన్నిదం మే దేహిభోవరమ్ ।

యథాశేషేమదంగేత్వం వైకుంఠే భువనోత్తమే ॥

శైలాకారేచ మద్దేహేనిత్యమత్రవసప్రభో! ॥

ఇతి శేషేణచోక్తస్సన్ భగవాన్ ప్రత్యువాచహా ।

‘పురా చారితం స్థానం భూమౌక్రీడాస్పదం శుభ’ ాత్యాదినా

ఏతస్మిన్నంతరేవాయోస్తవ సంవాదహేతుకః ।

గిరిరత్రాగతః పుణ్యస్త్వయాపితపసార్థితః ॥

ఇష్టం మేప్రార్థితం పూర్వం ‘తథా’స్త్వితి వరం దదౌ ।

తేన ఘ్నః సమాయాతో హిత్వా వైకుంఠముత్తమ్ ॥

స్వా పుష్కరిణీతీరే రమయాసహమోదతే ఇత్యం తేన -

వాయుపక్షపాతమూలభేదభాక్త్య దధీన ఘోరతపశ్చర్యాకరత్వ తద
ధీన భగవదా రాభవ హేతుత్వాని శేషస్యాభిహితాని।

యథోక్తరీత్యా శేషమారుత సంవాదవృత్తాంతో భ ష్యోత్తర పురాణ ప్రథ
మాధ్యాయేఽపి ద్రష్టవ్యః।

బ్రహ్మాండ పురాణ ద్వితీయాధ్యాయే చ -

అథాహ భగవాన్ శేషమాహహూయ పురతస్థితమ్ ।

మేఘగంభీరయా వాచాహర్షోత్ఫుల్ల లోచనః ॥

శ్రీభగవాన్ -

అనంతమత్ప్రియోలోకేన త్వదన్యోఽస్తికశ్చన ।

తస్మాన్మమప్రియం కించిత్ కర్తవ్యం భవతానఘ॥

శ్రుతం హి భవతా సర్వం నారదోదీరితం వచః ।

క్రీడాసముచితే దేశేవస్తవ్య ాతిమేమతిః ॥

తత్రభూత్వాగిరివరోభవాన్ వసతు భూతలే ।

త్వత్పూజామందల భు స్థాతవ్యం రమయా సహేత్యాదినా శేషస్య భగ
వన్నిరతిశయ ప్రీతిభాజనత్వ తదధీనగిరిరూపావతీర్ణత్వాదికముక్తమ్ ।

ఏవం రనరసింహ దేవనామక గజపతి మహారాజకాల ప్రభృతి శ్రీరా

మానుజమునికాలపర్యంతం యథోక్త హేతునాద్రియమాణైక హస్తనాగాభ రణమేవ రాజమానం భగవంతం శ్రీనివాసం వందమానః శ్రీరామానుజ మునిః నాగాభరణధారణహేతుభూతాం రసరసింహదేవనామక గజపతి మహారాజకథాం చ వృద్ధజనకథితాం శ్రుత్వా శ్రీశేషాచలేశస్య భగవత శ్రీని వాసస్య శేషతః శైవప్రియత్వస్య పురాణ ప్రతిపన్నతయాతదధీన్ ఆర్వా చీన చరిత్రాణామపిత దుత్తం భకతయాచ శేషాకార దివ్యాభరణధారణము భయోరేవహస్తయోరుచితం ఏకత్రాధారణమనుచితం శోభాహానికరం చ - అత ఏవహి పురాభగవత శ్రీనివాసస్య శేషప్రియత్వం జ్ఞాయ పద్మావతీ పరిణయ కాలే దివ్యభూషణాని ప్రదిశతాఽఽకాశ మహారాజేన హస్తద్వయ ధారణ యోగ్యం నాగాభరణయుగ్మమేన సమర్పితం నత్వేకమ్ - యథోక్తం భ ష్యోత్తరపురాణైకాదశాధ్యాయే

‘నాగభూషణయుగ్మం చ బాహుపూరాదికాం స్త’ధేతి భగవతోఽస్య శేషప్రియత్వం చ।

‘అనంతమత్ప్రియో లోకేనత్వదవ్యోఽస్తికశ్చ’నేతి బ్రహ్మాండపురాణ భాగద్వితీయాధ్యాయస్థ భగవద్వచనేన

‘శేషేశయనశీలస్య శేషాచలనివాసినః ।

సదా శేషప్రియస్యాస్య శ్రీనివాసస్యశార్ఙ్గజ్ఞిః ॥

ద్వితీయ దివసేచాద్యం భూయోఽ భూచ్చేష వాహన’తి భ ష్యో త్తర పురాణ భాగచతుర్దశాధ్యాయవచనేన పురాణ ప్రతిపన్నైశ్చరిత్రాంత రైశ్చ ప్రస్ఫుటమవగమ్యతే! - పూర్వమాకాశరాజేన శేషప్రియస్యాస్య భగ వతో భావజ్ఞేన సమర్పితం శేషాకార భూషణద్వయం కాలవశాత్ప్రము షిత ంతివ్యాజాంతరేణ సంప్రతి కథంచిదేకం భగవతైవ సంపాదితమ్ అపరంతున్యూనం తిష్ఠతి - తస్మాద్ధస్తాంతరన్యాపి నాగభూషణాంతరం

సమర్పణీయమేవేత్యభిదధానోహస్తాంతర స్వాపి శేషాకారభూషణాంతరం
స్వయమేవ సమర్ప్యతే ఉభే అపి నాగాభరణే శోభా శేషజననాయ అగదా
భ్యామేకీకృత్యాశ్రిత జననయనమనోహరితయా సమర్పయామాస|

అథ భగవద్వివ్యాలయస్థ శ్రీనృసింహభగవద్వృత్తాంత ఉచ్యతే ||

‘పుణ్యేస్వా సరస్తీరేపశ్చిమే నృహరింహరిమ్ |

భక్త్యాస రమయాయుక్తః పూజయామాసశంకర’ ఇతిస్కాందపురాణ
భాగాంతర్గత సువర్ణముఖరీ మాహాత్మ్యవచనేన

‘నీలకంఠస్తుతతీరేధ్యాయన్నుహరిమాదరాత్ |

ఉమయాసహ శ్వేశః కంచిత్యాలమువాసహ’ ఇతి వామన పురాణ వచ
నేన

‘సద్భక్తనీలకంఠార్చ్య నృసింహాయనమో నమ’ ఇతి వారాహపురాణ
ప్రథమ భాగస్తైక షష్ఠితమాంక చిహ్నితైకోన త్రింశాధ్యాయాష్టోత్తర శతనా
మావళీ ఘటకవచనేన చ స్వాసపుష్కరిణీ పశ్చిమతీరే కంచిత్యాలంత
పశ్చర్యాం కుర్వతో మహాదేవస్య ప్రత్యక్ష షయతయా ప్రతిపన్నస్య
నృసింహ గవతః స్వాసపుష్కరిణీపశ్చిమతీర ఏవ కస్మింశ్చిన్మందిరే శ్రీ
వైఖానసశాస్త్ర ధానేనైవ సమారాధ్యమానస్యమహాదేవతపశ్చర్యాఫలత
యాప్రాదుర్భూతత్వాభిమానేన తత్ సాహచర్యేణ మహాదేవస్యాపీహప్ర
తిష్ఠాపనం కర్తవ్యమితి పురా కదాచిచ్చైవజనేషు వదమానేషు తదానీం
స్థలవాసిభిర్వైష్ణవై రాజసభాం గతైః - అయం శ్రీ వేంకటాచలః శ్రీవైకుంఠా
దానీతోఽప్రాకృతఃశ్రీ ష్టాః క్రీడాచల ఇతి శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్య పర
పురాణేషు సమంతత ఉద్ఘుష్యతే - ఈదృశాప్రాకృత శ్రీ ష్టుక్షేత్రే శివప్ర
తిష్ఠానుచితేతి ప్రమాణోపన్యాసపూర్వకం ప్రతిపాదయద్భిఃకథంచితాదృ
శోద్యమాన్నివర్తితేషు తదానీం సర్వేతత్రత్య శ్రీ వైష్ణవాః అయం నృసిం

హదేవో లక్ష్మీ యుక్తోమహోగ్రరూప స్తథా తదా శైవజనోపద్రవ ప్రసంగ హేతుభూతశ్చవర్తతే! తస్మాదయంతః పరం యథాపూర్వం ప్రసిద్ధతర మారాధ్యమానశ్చేన్మహాకలియుగేఽస్మిన్ యథా ధ్యారాధనమపి న నిర్వ ర్తిష్యతే యత్కించదంశలోపేచాస్య దేవస్య నగర దాహనహేతు దివ్య లోచన మహోగ్ర దృష్టివేగోనోపశామ్యతి - యథోక్తరీత్యా శైవజనానాము పద్రవ ప్రసంగోప్యవర్జనీయ ఏవస్యాత్ ||

అతోఽస్యారాధనాదికం సంక్షేప్తవ్యం తిపర్యాలోచ్యారాధనమేవ లోప యామామరితి కథాం వృద్ధజన సంకథితామాకర్ణ్య శ్రీరామానుజమునిః పురాణసిద్ధస్య దివ్యసూరి దివ్యసూక్తి షయస్య 'సద్భక్తనీలకంఠార్వ్యనృసిం హాయ నమోనమ' ఇతి శ్రీ వేంకటనాథాష్టోత్తర శతనామావల్యాం పఠనేన బేరాంతరవచ్ఛినివాసేన సమాప్రతిపన్నైక వస్తుభావస్య క్షేత్రాధిపతేరస్య శ్రీ నృసింహ దేవస్య సమారాధన లోపః క్షేత్రాభ్యుదయ హానికర ఇతి పరిచింతయన్ అస్య దేవస్య స్వాంపుష్కరిణీ పశ్చిమతీరే పృథగాలయేఽవ స్థానే సత్యేవయథోక్తరీత్యా శైవజనోపద్రవప్రసంగస్యావకాశః - శ్రీ వేంకట నాథ దివ్యాలయ దివ్య మానాభిముఖ ఏవాయం ప్రతిష్ఠాపితశ్చేదస్యోగ్ర దృష్టి వేగ సృత్యపికదాచిత్కంచిదారాధన సంకోచే స్వయమేవ ప్రశాంత స్సనకించిత్కరోభ ష్యతీత్యభిదధానః శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యాలయ ఏవేశా నదిగ్భాగే శ్రీమదానందనిలయ దివ్య మానాభిముఖదృష్టిమేను శ్రీనృసిం హదేవం ప్రతిష్ఠాప్య శ్రీ నృసింహదేవార్చనస్థలే పరాభిభవోనాయాతీతి శాస్త్రా ధమపి హృదికుర్వన్ యథా ధి నిత్యసమారాధనం నిర్వ ర్తయామాస||

అథ శ్రీ వేంకటాచలమార్గమధ్యవర్తి శ్రీనృసింహవృత్తాంత ఉచ్యతే| మార్కండేయపురాణభాగే ద్వితీయాధ్యాయే

‘ఆరుహ్య వేంకటం శైలం మధ్యేమార్గం దదర్శసః |

నారసింహగుహాస్థానం లోకే ఖ్యాత వైభవమ్ ॥

లక్ష్మీనృసింహ ప్రహ్లాద వరదానందవైభవ! ।

దాసానుదాసం దేవేశమాం పాహిమధుసూదన! ॥

ఇతి ప్రణమ్యశుద్ధేన స్వాంపుష్కరిణీం గత' ఇత్యత్ర - శుద్ధాఖ్యేనా గస్త్య శిష్యేణ సహ శ్రీ వేంకటాద్రిమారోహత స్తీర్థయాత్రాపరస్య శ్రీమార్కండేయ మహామునేః పర్వతమార్గమధ్యే శ్రీనారసింహగుహాస్థానే శ్రీ లక్ష్మీనృసింహః ప్రత్యక్ష షయః సమపద్యత తం చలక్ష్మీనృసింహమభినంద్యై వసమహామునిస్తత స్వాంపుష్కరిణీం గత ఇత్యభిధానేన తాదృశస్థాన శేషే దర్శిత శేషచరిత్రప్రత్యభిజ్ఞానాయ శ్రీ లక్ష్మీనృసింహాస్థానం కల్పనీయ తిరామానుజమునిః పర్యాలోచ్య తత్ర పురాణోక్త రీత్యాల్క్ష్మీనృసింహం ప్రతిష్ఠాప్య నిత్యమారాధనం నిర్వర్తయామాస॥

అథ శ్రీ వేంకటనాథచుబుక సమర్ప్యమాణ ఘనసారచూర్ణ దివ్యాలయ గోపురద్వారనిబద్ధలోహఖనిత్ర సంబంధివృత్తాంత ఉచ్యతే।

శ్రీరామానుజమునినాశ్రీవేంకటనాథకైంకర్యాయచోదితేనంతార్యేమహాత్యాశ్రద్ధయా)నితర సాపేక్షమేవేదం కైంకర్యం నిర్వర్తనీయ త్యధ్యవస్య కఠోర గర్భయాది నిజదేవ్యాసహౌవ పుష్పారామార్థం స్వయమేన ఖనిత్ర మాదాయతటాకం ఖనతి మృద్భారమూఢ్వాగచ్ఛంత్యాదేవ్యాః శ్రమమస హమానస్య స్వయం తద్భారమాదాయగచ్ఛత శ్రీనివాసస్య వ్యాపారం స్వీయేతర నిరపేక్ష నిర్వర్తనీయతా మనోరథ రోధినం మత్వాకుపితే పశ్చాద్దివ్యాలయే చుబుకగళమ్రధిరధారం భగవంతమాలోక్యచకితమానసే)నంతార్యే - అహోఏష ఏవ భగవాన్ వేషాంతరేణమాంతథావ్యమోహయదితి పరిచింత్యతత్క్షణే చుబుకవ్రణే షమచ్ఛద పుష్పధూళిం నిధాయ భగవంతమపరాధం క్షామయతి తతశ్చ భగవాన్ ఆశ్రితవాత్సల్యజలధిః శ్రీని

వాసోఽనంతార్య కైంకర్య శ్రద్ధాభూమాన మభీక్ష్య సంతుష్టస్సన్, - భో
అనంతర్య కైంకర్యశ్రద్ధాభూమశాలినా భవతా ఖనిత్రేణ కృతోఽయం మదీయ
చుబుకగతవ్రణః కిణీభూతస్సన్ సుచిరం మమవక్షస శ్రీవత్స ఇవ వదన
మండలస్యాప్యేకం సుభగవతమం లాంఛనం భ ష్యతి త్వమత్ర మాశోకం
కృథా ఇతితం పరిసాంత్యయన్ ఇతః ప్రభృతీదృశవృత్తాంత ప్రత్యభిజ్ఞానాయ
మదీయచుబుకే సుగంధిఘనసార చూర్ణస్సర్వదా సమర్పణీయః - యేన
చ ఖనిత్రేణమమాయం వ్రణ ఉదపాది - తదేతత్ సకల జనసందర్శనయో
గ్యేమదీయాలయ గోపురేక్వచిదుత్తుంగప్రదేశేస్థాపనీయ ఽతి స్వయమేవ
వ్యవస్థామారచయామాస|

తతః ప్రభృతి సదా ప్రతిదినమారాధన సమయే భగవతః శ్రీనివాసస్య
చుబుకేసుగంధి ఘనసారచూర్ణః సమర్ప్యతే| తదేతత్ఖమపి తత ఏవ హే
తోస్త్రివేంకటనాథ దివ్యాలయగోపురేనిబద్ధం సకల మనుజ నయన దృశ్యం
స ఽంధే||

అథ శ్రీ వేంకటనాథస్య శ్రీకన్యామాస మహోత్సవే సప్తమ దినసాయం
తమోద్యాన హరోత్సవే క్రియామాణాప్రదక్షిణయాత్రాయాః అష్టమదిన ప్రాత
స్వరథోత్సవయాత్రాయాం క్రియమాణానంతార్యజామాతృభావవ్యవహారస్య
చ హేతుభూతోవృత్తాంత ఉచ్యతే||

శ్రీరామానుజమునిచోదితేఽనంతార్యే శ్రీ వేంకటాద్రౌ పుల తమం నంద
నవనం తదాధారంతటాకం చ నిర్మాయనిరవధిక పుష్పమాలాసమర్పణ
కైంకర్యేణ భగవంతం శ్రీ వేంకటనాథమానందయతి స భగవాన్ శ్రీనివా
సః పరమకారుణిక ఆశ్రితవాత్సల్యైకజలధిః స్వాశ్రితస్యానంతార్యస్య నిర
వధిక పుష్ప కైంకర్యం నిరతిశయ ప్రీత్యాస్వాత్మనా పరిగృహీత ఽత్యంశం
తదీయ నిరతిశయ కైంకర్యశ్రద్ధాగర్భ భావశుద్ధిం చ సర్వేషాం ప్రకాశయితు

కామః కదాచిత్స్వయం పరీగృహీత రాజకుమారవేష స్తథా ధవేషశాలిన్యా నిజమహిష్యా శ్రీపద్మావతీదేవ్యాసహ రజనీషు తదీయం పుష్పారామం ప్ర శ్య ప్నైర హారం కుర్వన్ పుష్పపల్లవ ఫలాద్యపచయేన తదుద్యానం వ్యాకులీచ కారా

తదనురజనీషు క్రియమాణాం పుష్పోద్యానవైయాకులీమనంతార్య ఆలోక్య - కోనువాచోర ఇత్థం కదర్థయతి భగవదుద్యాన ఎతివ్యాకులమనాః - కోనువాచోర ఇత్థంకదర్థయతి భగవదుద్యాన ఎతివ్యాకులమనాః - స్వయం దత్తావధానోఽపి చోరమలభమానః - ఇత్థ మష్టసుదినేషు గతేషు నవమ దిన రాత్యాం కృపయైవ హస్తవశం గతౌరాజ దంపతీవేషచ్ఛన్నౌ శ్రీపద్మావతీ శ్రీనివాసౌలతాపాశేనక్వ చ నతరౌబద్ధమాకర్షన్ కథం చిద్ధస్తా మోచ్య భగవతి భృశకాతరభావమాపన్నే తదనుధా తేద్రుతతరమ ప్రదక్షిణమేవ ధిః పరిక్రమ్యనిజమందిరం ప్రతిపలాయతే తదనుపలాయతుమ శక్నువంతీం రాజమహిషీవేషాం పద్మావతీం కుత్రచిచ్ఛంపక తరౌనిబద్ధ్య భర్త్యయన్తదీయవృత్తాంతం కృత్స్నమపిపృచ్ఛన్నా ప్రభాతం సావధానః పార్శ్వ ఏవతస్థా

సాపి పద్మావతీదే భో అనంతార్య! తం మత్పతిం గృహీణ నారీ మనుపరాధినీం ముంచ...అహం తే పుత్రీ భవంతితం ప్రార్థయం తీతస్థా॥

తతఃప్రాతః కాలే సర్వేషు పరిజనేషు భగవన్మందిర మాగత్య భగవద్వక్షసి కంఠికాలయాం పద్మావతీదే మ క్షమాణేష్వర్చకాన్నిర్బద్ధత్సు భగవదా ష్టేన కేన చిత్పురుషేణయథావత్జ్ఞాపిత వృత్తాం తేషు భగవదాజ్ఞయా దే మనంతార్యం చానేతు ముద్యానమాగతేషు దితవృత్తాం తోఽనంతార్యోదేం చంపక తరుబంధనాద్విమోచ్యక్షా మయిత్వా కృత నిత్యకృత్యః ప్రాగుక్తనిజవాచం సత్యాం చిక్కిర్తుం పరిగృహీత పుత్రికా భావాం

పరిణయయోగ్యకన్యకాదశాపన్నాంభగవతీం పద్మావతీం పుష్పపిటకయా
సహకక్షేబిబ్రాణో భగవదుపకంఠమాగమ్య భగవంతం క్షామయన్ దే మ
ర్పయామాసః స చ భగవాన్నిజాం కాంచనమాలామనంతార్యకంఠేప్రీత్యాఽ
ర్పయన్ దేం ప్రతిజగ్రాహః తదనుపశ్యత్సుసర్వేషుసా దే భగవతో వక్ష
సికంఠికాయామేవయథాపురం పరిగృహీతరూపాతస్థాః

తామమాం కథాంశృణ్వన్ శ్రీరామానుజమునిర్విదితపూర్వకథా
వృత్తాంతః శ్రీనివాసస్యానంతార్యేఽభిమానాతిశయం దిత్వా ప్రాగ్భగవ
త్కృత తదీయ చరిత్ర శేషప్రత్యభిజ్ఞాపక వ్యవస్థా శేష వత్స్వయమప్యే
తత్కథా ప్రత్యభిజ్ఞానాయవ్యవస్థాంత్రమారచయామాస - ఇతః ప్రభృతి
ప్రతివర్షం శ్రీకన్యామాస బ్రహ్మాత్సవే సప్తమదినే సాయంతనోద్యాన హా
రోత్సవేప్రాక్తనాప్రదక్షిణకాందిశీకయాత్రాప్రత్యభిజ్ఞానాయా ప్రదక్షిణమేవ భగ
వతోయాత్రాకర్తవ్యా- అనంతర్యాయప్రాగ్గ్రీత్యా తదీయ నందనవనయాత్రాసు
భగవతోమాలాప్యర్పణీయా - అష్టమదినేరథోష్ణ యాత్రామనంతార్యేణ
జామాతృభావనయా భగవతే శ్రీనివాసాయ న నవస్త్రసమర్పణమపి కర్త
వ్యంతి

తదా ప్రభృతియథోక్తరూపాప్రక్రియా ప్రతివర్షమనుష్ఠీయతే

అథధనుర్మాసే శ్రీకృష్ణభగవతో దివ్యపర్యంక శయనభోగ నిర్వర్తన
వృత్తాంత ఉచ్యతే

శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యాలయే ప్రతిదినం స్నాపన బేరభూతస్య శ్రీమత్
సుందరస్వామ్యపరనామధేయస్య భోగశ్రీనివాస భగవత ఏవ శయ్యాబేర
తయానిత్యం దివ్యపర్యంకతల్పభోగలీలారసే శ్రీ వైఖానసాగమోక్త ధా
నేన నిర్వర్త్యమానే భగవాన్ శ్రీరామానుజముని శ్రీ వైఖానసశాస్త్రేక్వచిత్
సంహితాయాం ద్యమాన ధనుర్మాసే శ్రీకృష్ణభగవతో దివ్యపర్యంక శయ్యా

భోగలీలా నిర్వర్తన ధిం బేరత్రయపక్షే సర్వదైవ శ్రీకృష్ణభగవత్తవ శయ్యాబేరతయాతల్ప భోగలీలా నిర్వర్తన ధిం చ దృష్ట్వా శ్రీ గోదాదేవ్యా ధనుర్మాసే శ్రీకృష్ణభగవతాసహైవ దివ్యపర్యంకశయ్యాభోగలీలారసానుభవ కాంక్షిణ్యాదినేదినే ఏకైకశోఽనుసంధేయ త్రింశద్గాఢాత్మక శ్రీవ్రతాఖ్య శ్రీకృష్ణ షయ ప్రాబోధిక దివ్యప్రబంధ ప్రణయనం - అర్చావతారేష్వితరాపేక్షయా శ్రీ వేంకటనాథేతస్యాదేవ్యాః ప్రథమమాదరాతిశయకరణస్య గోదా శ్రీసూక్తాఖ్యతదీయ ద్వితీయ ప్రబంధ ప్రథమగాధాయామే వాభివ్యక్తతాంచ పర్యాలోచ్య తదీయ మనోరథానుగణ్యేన ధాన బలేనచ శ్రీ వేంకటనాథ ఏవ శ్రీకృష్ణరూపీసన్ తస్యైదివ్యపర్యంక శయనభోగలీలారసం ప్రదిశతీతిభావనయా ధనుర్మాసేకృత్స్నపి శ్రీకృష్ణభగవత ఏవ దివ్యపర్యంక శయనభోగలీలారసో నిర్వర్తనీయః । తదితర మాసేషు తు భోగ శ్రీనివాసభగవత్స్మిన్ సుందరస్వామ్య పరనామధేయస్య తాదృశ భోగలీలారసోనిర్వర్తనీయ ఇతి వ్యవస్థామారచయా మాస ।

తదా ప్రభృతి ధనుర్మాసే శ్రీకృష్ణభగవత ఏవ దివ్యపర్యంక శయనభోగలీలారసోనిర్వర్త్యతే ।

అథ శ్రీవేంకటాద్రిసమారోహణసోపాన సరణీసమారంభస్థలస్థిత తింత్రితీవృక్షమూలస్థిత శ్రీ వేంకటనాథదివ్యచరణారందయుగళ సంబంధివృత్తాంత ఉచ్యతే॥

శ్రీయామునమునిచోదితే శ్రీ శైలపూర్ణార్యే శ్రీ వేంకటాద్రౌ వాసంకృత్యాతి సృష్టపిసంధ్యాసు శ్రీ వేంకటనాథమభివంద్య ప్రతిదినం భవదభిషేకార్థమాకాశ గంగాతీర్థమానీయ సమర్ప్యసతతం తదీయ నిరవధికైశ్వర్య సమృద్ధ్యర్థం మంగళాశాసనైక పరాయణేవర్తమానేసతి శ్రీయామునముని నాపరమపదం గచ్ఛతా - మహాపూర్ణ శ్రీశైలపూర్ణ శ్రీగోష్ఠీపూర్ణ శ్రీమాలా

ధరగురుప్రభృతిషు రామానుజార్థం మయా - నిధివద్ధోపనీయా ఏకైక శే
షార్థాంశా నిక్షిప్తాః । తే చ యథావ సరం రామానుజేనాధిగంతవ్యాః-సయ
దిమజ్జీ త సమయ ఏవేహగ ంష్యత్ - సర్వానిమానంశాన్ మత్త ఏవాధి
గత వానభ ష్యత్-సచాస్మదీయదైవదుర్విపాకేన మజ్జీ త సమయేమదు
పకంఠనాయాతః-సచావశ్యంతోఽ ఇంబేనైవకాలేన శ్రీ ఘ్నమతమధిగం
ష్యతి స్థాపయిష్యతి చతత్సకలేతరవాదిదుర్ధర్షం తదా సమయమధిగమ్య
మయాభవత్సునిక్షిప్తా అర్థా అవశ్యమేవ తం లంభనీయ ఇతి శిష్యాన్ ప్రత్యా
దిష్టేషు శేషార్థేషు శ్రీశైలపూర్ణార్థాన్యనికటేవర్తమానాన్ శ్రీరామాయణ శే
షార్థానధిగం తుమాగతాయ శ్రీరామానుజమునయేస్వాచార్య నియమన
మనుసందధానః శ్రీశైలపూర్ణార్థోమహాప్రీతిపురస్సరం శ్రీరామాయణ శే
షార్థానుపాదిశత్ । తదానీం శ్రీరామానుజమునౌ శ్రీ వేంకటాద్దేరుపరిష్టాద్వాస
మపచారభయా దసహమానే శ్రీ శైలపూర్ణార్థశ్చ స్వయం స్వాచార్యని
యంతం శ్రీవేంకటనాథ నిత్యాభిషేకతీర్థానయనకైంకర్యం - నిత్యశ్రీనివా
సమంగళాశాసనం చ సృజ్యవర్తితుమశక్నువన్-భోరామానుజమునే ప్రతి
దినం శ్రీరామాయణపారార్థతవ మమచ సమాగమస్థలం శ్రీవేంకటాద్రిసా
మారోహణసోపాన సరణిసమారంభస్థలస్థిత తింత్రీణీ మూలగతగండశైలాధః
ప్రదేశో భ తు మర్హతి । అహం శ్రీ వేంకటాద్్రౌ ప్రాతరారాధాన పరిసమా
ప్త్యనంతరం భగవత్ప్రసాదమపి గృహీత్వాతత్రాగంష్యాం-తదాపిదాస్యాం
త్వమదిశ్రీపదపురీతః కృతప్రాతరాహ్నిక స్తత్రాగచ్ఛ తతస్తత్ర శ్రీరామాయ
ణపాఠో భ తా । యాగానుయాగవపితత్రైవచాహం కరిష్యాం తవాపి
మాధ్యం దిననియమజాతే కృత్స్న నిర్వృత్తే పునః పాఠోభ తా తతః
సాయంతన భగవదారాధనాయ శ్రీ వేంకటాద్రి మేవాహం గంష్యాం . త్వం
చ శ్రీపదపురీం గచ్ఛేతి వ్యవస్థాం కృత్వా తదైవ నిర్వర్తయన్ ఏకం సంవ

త్సరం శ్రీరామానుజమునిం శ్రీరామాయణ శేషార్థాన్ స్వాచార్యోపదిష్ఠాన్
యతావదధ్యాపయామాస|

ఇతం వర్తమానః శ్రీశైలపూర్ణార్థ్యః కదాచిత్ శ్రీవేంకటనాథం సాయంత
నరాధానం కాలేనిషేవ్యగృహమాగత్య రాత్రౌ శయనకాలే-భగవంతంధ్యాత్వా
భగవన్ శ్రీవేంకటనాథ శ్రీనివాస భగవద్యామున మునికటాక్షవశా దద్య
పర్యంతం త్వం త్రిసంధ్యమేవ సేవాం ప్రసాదయన్నవాత్సీః - ఇదానీంతు
శ్రీరామాయణ పాఠని ాతైన మాధ్యాహ్నికారాధన సమయసే వా దుర్లభా
సమపద్యతేత్యనుసందధానస్సుష్టాప|

తదనులబ్ధనిద్ర శ్రీశైలపూర్ణార్థ్యః రాత్రౌ సంజాతేస్వప్నీ - భోః శ్రీశైల
పూర్ణ ! తవమాధ్యాహ్నిక సమారాధన సేవామపిప్రాదిశం త్వంశోకం మాకృథా
ఇతి సమ్ముఖస్థితేన శ్రీవేంకటనాథేనాభిహితస్సన్ ప్రాతః ప్రబుద్ధో యథా
పురమేవ గగనగంగాతీర్థాదభిషేకతీర్థమానీయ సమర్ప్యభగవతః ప్రథమా
రాధన సమయ సేవామపిలభ్యా తతః శ్రీరామాయణ పాఠప్రదానాయప
ర్వతోపత్యకా తింత్రిణీ మూలగండశైలమాగతస్తత్రాగత్య నిరీక్షమాణాయ
రామానుజమునయే శ్రీరామాయణం పాఠయన్నవాత్సీత్| తతో మధ్యాహ్నా
సమయే సమంతతో మృగమదకస్తూరీఘనసారకుంకుమ కుసుమ బహుళ
పరిమళఘమఘు ాత దశదిశౌ చందనకుసుమతులసీదళపటల సత్కృతౌ
శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యాంఘ్రి తత్రత్యగండశైలోపరిప్రాదురభూతామ్ | తతశ్చ
శ్రీశైలపూర్ణ శ్రీరామానుజమునీసమంతతః- ప్రసర్పంతం దివ్యపరిమళం
జిఘ్రంతౌ - కిమే తదితి చారయంతౌ సద్యస్సముత్థితౌ సమంతతః పశ్యంతౌ
తత్రత్యగండశైలోపరియథోక్త వేషౌ శ్రీవేంకటనాథ దివ్యాంఘ్రిస స్మయం
దదృశతుః| ఇతం ప్రాదుర్భూతౌ భగవద్దివ్యాంఘ్రిసంపశ్యన్ శ్రీశైలపూర్ణార్థ్యో
నిజస్వప్నవృత్తాంతమపి రామానుజమునయే నివేద్యతేన సహ ప్రహృష్టాం

తరంగో బభూవ|

కతస్తాపుభానపి సంజాత స్మయౌ స్వయంవ్యక్తం తద్దివ్యాంఘ్రియు
గళం నిషేవ్యతదధస్తాత్మస్మిన్నేవ గండశైలేతేనాంఘ్రియుగళేనైక శరీర తయా
దివ్యసూరీనవతార్య తత్ర దివ్యాలయమపి కంచిన్మిర్మాప్య ప్రతిష్ఠార్చనా
దికమపి శ్రీవైఖానసాగమోక్త ధివైవనిర్వర్త్య తీర్థప్రసాదాన్వయమపి కృత్వా
తమపి తింత్రిణీవృక్షమస్వప్నచించాతరుసమానవేషం భగవద్దివ్యాంఘ్రి ప్రాదు
ర్భావతః ప్రాగేవతదర్థం కృతసన్నిధానం భగవంతమనంతమేవ మన్వా
నౌతతః కతిపయకాలేన తద్దివ్యాంఘ్రియుగళసన్నిధానేన శ్రీరామాయణ
గ్రంథప్రవచన సమాపన శాంతిమపి నిరవర్తయతామ్ |

తతఃపరమకారుణికో భగవాన్ రామానుజమునిః కలౌ వేంకటనాయక
ఇతి ప్రసిద్ధవైభవమ్ |

‘శేషతః క్రూరకలౌనరాణాం పాపాత్మకానాం పరపీడకానామ్ |

భూగోళమధ్యేద్ర ాడేచ పుణ్యే శ్రీ వేంకటాద్గిర్గతిరేవనాన్య’ || ఇతి

శ్రీ భ ష్యోత్తరపురాణాంతర్గతాశీతితమాంక చిహ్నిత శ్రీ వేంకటేశ రహ
స్యాధ్యాయవచనోక్తసుప్రసిద్ధ వైభవ శ్రీ వేంకటాచల శిఖరాధిష్ఠితమ్-

‘కలౌపునః పాపరభిభూతే సముద్భూ వాశ్రితవత్సలత్వాత్ |

అర్చత్మనా సర్వజనాన్ సుగోష్ఠం శ్వాధికో వేంకటభూధరేంద్ర’ ||

ఇత్యాదివచనోక్తరీత్యా వర్ణాశ్రమ భేదమంతరేణ సకల మనుజ సంరక్ష
ణార్థమవతీర్ణం శ్రీ వేంకటనాథమభివంద్యధన్యతాం ప్రాప్తం స్వరూప యోగ్య
తాయా సుర్వేష్యపి శిష్టతయా పంచమవర్ణస్థ భగవద్దాసానామ శేషాణా
మన్యేషాం చానర్ణావరవర్ణజానాం శ్రీ వేంకటాచలారోహణాధికారాయోగేన
తే సర్వేష్యపి శ్రీ వేంకటాచలదక్షిణ శిఖరదరీప్రా బ్రాహ్మణవర్ణాది సంబంధి
సుప్రసిద్ధతీర్థపంచకే చరమే చండాలతీర్థేస్నాతాశ్చుద్ధ వసనాస్సంతస్తదిదం

స్వయం వ్యక్తం శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యాంఘ్రియుగళం సన్నికృష్యనిషేవ్య
ప్రదక్షిణ ప్రమాణామాదీన్ కుర్వంతోధన్యాః సముజ్జీవంత్యితివ్యవస్థామార
చయామాస| ఏ

వం శ్రీవేంకటగిరియాత్రాం కుర్వంతః సర్వేపిజనాః శ్రీవరాహపురాణ
ప్రథమభాగస్థ ద్విషష్టితమాంక చిహ్నితత్రింశాధ్యాయే- ఘుష్యంతస్సం
ఘశశ్చౌచైః గోందేతిపునః పునరితి పురాసూతముఖశ్రుత శ్రీ వేంకట
గిరి మాహాత్మ్యానాం తద్గిరియాత్రార్థం ప్రస్థితానామ్మహర్షీణాం భగవన్నా
మాంతరాణ్యుపేక్ష్య- సదా గోందకీర్తన ఎత్యక్త శ్రీ గోందనామధేయ
వైశ్ణవోచైస్సర్వరేణఘోషణపూర్వకం శ్రీ వేంకటగిరియాత్రాకరణ ప్రతిపా
దనదర్శనేన సంప్రత్యస్య శ్రీ వేంకటాచలస్యమధ్యే ప్రసక్తదేవతాంతర సంబం
ధిత్వ ప్రవాదభంజనాయ తదేవ శ్రీ గోందనామధేయముచైస్సర్వరేణ
ముహుర్ముహుర్ఘోషయంతః - తేన చ శ్రీ వేంకటాచలోఽయం శ్రీ ఘ్ను
క్షేత్రమేవేతి పండితపామర సాధారణ్యేన సర్వజనేభ్యః ఖ్యాపయంతః సుదూ
రాద్భగవత్సేవాకాంక్షయాసమాగచ్ఛతాం సేవార్థం పరమకరుణయాగిరే
రుపత్యకాయామే వా రూఢత ఎదం చరణారందద్యయం నిషేవ్యైవ
శ్రీ వేంకటాచలం సమారోహం తు భగవత్సేవార్థ ఎతిచ వ్యవస్థాం సరామా
నుజమునిశ్చకార||

అథ శ్రీవేంకటనాథ దివ్యాలయే రాజమానస్య శ్రీ సీతాలక్షణహనూ
మ త్సుగ్రీవాంగద సమేతస్య శ్రీరామచంద్రస్య సంబంధీవృత్తాంత ఉచ్యతే

‘పురాఖలు కృతమాలానదీతీరే శ్వంభరకృతేహరిః|

అ రాసీద్రఘువరో భీషణభయాపహా’ ఇతివాసిష్ఠ రామాయణోక్త రీత్యా
కృతమాలాఖ్యనదీతీరే దక్షిణమధురానగరీతః ప్రతీచ్యాందిశికలం కావతా
రనాన్నగరే శ్వంభర నామనిమహామునౌ శ్రీరామస్య ‘ఆనయైవం హరి

శ్రేష్ఠదత్తమస్యాభయం మ' యేత్యుక్త శ్రీ భీషణాభయప్రదాన చరిత్ర శ్రవణ ధృహదయే శ్రీ భీషణాభయప్రదాన సమయసన్నివేశ శేష శిష్టం శ్రీరామం సాక్షాత్ కర్తుం తముద్దిశ్య తపశ్చర్యాంకుర్వాణే సతిసభగవాన్ శ్రీరామస్తస్మిన్మహామునా వాశితే కృపాపరవశః కదాచిత్స్వప్నేతస్మైస్వాత్మానం లక్ష్మణం చోభాధనుర్ధరా-స్వనికటే - భీషణకృతే సర్వం జ్ఞాప్యహరిపుంగవః-యధేష్ఠం కురురాజేంద్రేత్యుచ్చరన్నంజలింవ్యధాతిత్యుక్తరీత్యా- సుగ్రీవమహారాజం శ్రీ భీషణార్థం వక్తవ్యాన్యచితవాక్యాని జ్ఞాప్య - మయా జ్ఞాపనీయం జ్ఞాపితం ఇతః పరం యథామనోరథం త్వం కర్తు మర్హసిత్యభిధాయాం జలిహస్తమంతికేస్థిత్యా సేవమానం-హనూమంతం చ భీషణ పరిగ్రహార్థం - స షయ దేశఃకాలశ్చేత్యాదీని సముచిత వదనాని సన్నికృప్యాభిదధానం తిష్ఠంతం - అంగదం చ

‘వాలిసూనుర్మాహతేజా భీషణముపస్థితమ్ ।

దర్శయం స్తంతదాకాశేనిర్దిశ్యోద్ధృత పాణి' నేత్యుక్తరీత్యా - ఖిష్టం భీషణ మంగుళ్యానిర్దిశ్య ప్రదర్శయంతంచ స్థితం దర్శయన్ వాసిష్ఠ రామాయణోక్తయథోక్త వేషానిమాన్ సర్వాన్ సమ్యక్సాక్షాత్కారయామాస ॥60

స శ్వంభరో మహామునిః ఇత్యం స్వప్నే స్వమనోరథానుగుణసన్నివేశ శేష పరిజన శిష్టం శ్రీరామం స్వేనైవకృపయా ప్రదర్శితం సపరివారం సాక్షాత్కుర్వాన్ ప్రబుద్ధసస్తస్మిన్ స్థాన శేషేతథా ధపరిజనవేషశి శిష్టం శ్రీరామమర్చారూపేణావతార్య సమారాధయన్నభిమతాం సిద్ధిమలభత ॥ 61

తతః ప్రభృతి తస్మిన్ స్థలే సమారాధ్యమానే యథోక్త పరివార సమేత శ్రీరామే - కదాచిత్ తస్మిన్ కలంకావతార నగరే కస్మింశ్చిన్నహాకలహే ప్రసక్తే - కస్మైచిద్భక్తాయ - ‘భోమామద్య శ్రీ వేంకటాద్రిం సపరివారం

నయేతి స్వప్నం ప్రదిశతి స చ భక్తస్తం పరివారమేవనయన్ శ్రీ వేంకటాద్రేరు
పత్యకాయాం తింత్రిణీవృక్షమూలస్థ గండశైలసన్నిధౌ - శ్రీరామాయణ ప్రవ
చన పరాయణయోః శ్రీశైలపూర్ణ శ్రీరామానుజమున్యో స్తదానీం శ్రీ భీష
ణాభయ ప్రదాన ఘట్టం చారయతోః స ధం నినాయ ||62 తౌ చ శ్రీ
శైలపూర్ణార్య శ్రీరామానుజమునీ-అచింతితమాగతాం స్తాన్ శ్రీరామలక్ష్మణ
సుగ్రీవ హనూమదంగదాన్ శ్రీ భీషణాభయ ప్రదాన దశాసముచితవేషా
నభీ క్షమాణౌ తేషామస్థానాగమన కారణాది వృత్తాంతమపిశ్రుతవంతౌ భృశ
సంతుష్టౌ నూనమేతే యథాపురా భీషణమభయ ప్రదానేనానుజగృహుః
|| తథైవ తదభయ ప్రదానఘట్టమేవ చారయతో రావయోర ప్యభయప్ర
దానమేవ చికిర్షవస్తదనుగుణ లక్షణాస్సమాయాతా ఇత్యనుసందధానౌ
తస్యైతస్య శ్రీ భీషణాభయ ప్రదాన కారిణ శ్రీరామస్య పురా రావణభ
వనాగత శ్రీజానక్యా సమావేశవదిహాపి శ్రీజానక్యా సమావేశస్సంపాదనీయ
ఇతి మన్వానౌ శ్రీమతీం జానకీదే మర్చారూపేణ శుభదినే శోభన ముహూ
ర్తేఽవతార్య యథా ధి ప్రతిష్ఠాప్య సర్వాం శైవతాన్ శ్రీ వైఖానసాగమోక్త
ధానేన సంప్రోక్ష్య శ్రీ జానకీ శ్రీరామయోర్యథా ధి వాహమంగళోత్స
వమపి నిర్వర్త్యమంగళాశాసనేన తదీయ సతతారాధనాభి వృద్ధిమాశాసానౌ||

మధితం దుగ్ధాంభో నిధిమధిశయ్యచ కాలనేఽముత్తీర్యః ||

క్షుభితైంద్ర్యనుజ సహాయీ భ తుం సముపేత్య రాఘో భూయ ।

నిబిడాన్ సప్తచ వృక్షాన్విధ్యా బాణేన వేంకటం గంతుః । పత్యుః పాదా
వేవ ప్రాప్య ప్రతివాసరం సమాశ్వ సతే త్యేవమర్థాం శ్రీమచ్ఛందోవృత్తాఖ్య
శ్రీభక్తి సారదివ్యసూరి సంహితాస్థైకాశీతితమగాధాం సత్యాంచికిర్షన్ శ్రీ వేంక
టాద్రౌ శ్రీ శ్రీనివాస భగవద్దివ్యాలయ ఏవతాన్ రాజమానాన్ కృత్వా ప్రతి
వర్ష మేతయో రేతం వాహమంగళోత్సవం శ్రీరామనవఽసమనంతరది

వసే ధాతవ్యం వ్యవస్థాప్య నిత్యారాధనం చ నిర్వర్తయామాసతుః|

అథ శ్రీవరాహభగవత్సంబంధివృత్తాంత ఉచ్యతే|

పాద్మపురాణ భాగస్థైకోనత్రింశాంక చిహ్నిత షష్ఠాధ్యాయే

గోక్షీరైర్దేమ కుంభ స్థైర్యలీక వరోదరమ్ |

అనుసూతాచ్ఛిన్నధారై రభిషేక్తుం ప్రచక్రమే ||

క్రియమాణేఽభిషేకేతు వలీక వరాంతరాత్ |

ఆ ర్భభూవభగవాన్వరాహవపురీశ్వరః ||

ఇత్యాదినా ప్రతిపాదితావతార వైభవస్య - ఏవం ప్రాయశస్సర్వేషేషవ శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్యపరపురాణ భాగేషు ప్రతిపాదిత సుప్రసిద్ధ వైభ వస్య శ్రీస్వాంపుష్కరిణీ పశ్చిమతీరే రాజమానస్యాస్య శ్రీ వరాహ భగ వతః శ్రీ శ్రీనివాస భగవతః ప్రాగేవశ్రీవేంకటాచలే కృతసన్నిధానత్వేఽపి బ్రహ్మాదిభిః శ్రీనివాస భగవత ఏవేతః పూర్వం ప్రబల మహోత్సవాదీనాం నిర్వర్తనస్య పురాణ ప్రతిపన్నతయా - అథునా తస్యైవోత్సవాదీనాం క్రియమా ణతయాచ తదీయోత్సవ సంకోచకరణాయోగాత్||

రథ్యాబల్యంతరే దేవం బలహోమ వర్జితం |

ఆరాధయేదప్రధానం సకుర్యాదుత్సవాదికమ్ ||

ఇతి శ్రీ వైఖానసశాస్త్రానంద సంహితావచనేన - ఏకస్మిన్ క్షేత్ర ఏకర థ్యాబల్యర్చనాతరాళ స్థితయోర్ద్వయోర్దేవయోః సమ ప్రాధాన్యేన బలిపీ తార్చననిత్యహోమ మహోత్సవాదీనామకర్తవ్యతాయాః ద్వయోరేకస్యా ప్రధానీ కృతస్య బలిహోమ వర్జిత నిత్యారాధనమాత్రస్య కర్తవ్యతాయాశ్చ ప్రతిపన్నత్వాచ్చ - అస్య శ్రీవరాహభగవతో బలిపీతార్చన నిత్యహోమ మహో త్సవాదీన్ నా త్రిసంధ్యమర్చనాదికం పరంకర్తవ్యమ్ - 1 తదపి బ్రాహ్మ పురాణేఽష్టమాధ్యాయే

‘ఉవాచవచనం చేదం సర్వలోకస్యపశ్యతః ।

వరాహతీర్థనామ్నాచ భాగోఽయం ప్రథితో భవేత్ ॥

యోఽత్రాయాతిహరింసోఽత్రనాస్నాత్వైవాశుచిర్నమేత్ ।

వరాహదర్శనాత్పూర్వం శ్రీనివాసం నమేన్నచ ॥

దర్శనాత్ప్రాగ్వరాహస్య శ్రీనివాసోనతృప్యతి

ఇతికృత్వావ్యవస్థాం స పరమేష్ఠీపితామహః ॥

దృష్ట్వాథ శ్రీనివాసంచ స్తుత్వాచ ధైస్తవైః ।

పాదౌ ప్రగృహ్యదేవస్య యయాచే వరముత్తమమ్ ॥

మత్స్యాపితవరాహస్య పూర్వం స్యాత్పూజనం హరే ।

దర్శనస్నానదానాద్యైరిత్యుక్తోఽథ శ్రియః పతిః ॥

తథాఽస్త్వితివరం దత్వాకారయా మాసతత్తథేతివచనైః

‘తతో నిషాదం తం ప్రాహకిటిరూపీహరిస్స్వయమ్ ।

పూర్వం సేవ్యం మానం మే తీర్థం చ శ్రీనివాసతః ॥

తతః ప్రభృతి తత్తీర్థం పూర్వసేవ్యం బభూవహేతివచనేన - భ షోత్త
రపురాణే పంచమాధ్యాయే శ్రీవరాహ భగవత్ శ్రీనివాస భగవత్సంవాదే-

దైవేనదృష్టవాసస్మిత్వామద్యేహధరాధరమ్ ।

అత్యైవనివసోఽతి సంకల్పోమమవర్తతే ॥

స్థలం దేహ్యవనీకాంత యావత్కలియుగం భవేత్ ।

ఇతి తేన స జ్ఞప్తోవరాహవదనోహరిః

ఉవాచ వచనం దేవః స్థలం మౌల్యేన గృహ్యతామ్ ।

ఇతివాక్యం తతః శ్రుత్వాప్రోవాచ మధురం వచః ॥

ప్రథమం దర్శనం చ స్యాన్నై వేద్యంక్షీరసేచనమ్ ।

ఇదమేవపరం ద్రవ్యం దదాం కరుణానిధే ॥

దాస్యా యత్రే భూకాంతదంగీకురుమాధవ ।

వరం ద్రవ్యం తాత కృపాంకురుకృపానిధే ॥

ఇత్యుక్తోహరిణాపోత్రీహరయేస్థానకాంక్షిణే ।

తదాదదౌస్థలం పాదశతమాత్రం రమాపతేరితి వచనైశ్చ - శ్రీ వేంకట నాథాత్మాగ్రేవకర్తవ్యమ్ - యాత్రాపరైస్తదీయతీర్థ మానాది సేవనమపి చ ప్రాక్కర్తవ్యమ్ - ఇతి వ్యవస్థాం కృత్వా తదానీం శ్రీవరాహభగవత ఉత్సవమూర్తి మప్యవతార్య ప్రతిష్ఠాప్య - ఏకస్మిన్దినేఽస్యాధ్యయనోత్సవో నిర్వర్తనీయ ఇతి

‘శ్రీ వేంకట వరాహాయ స్వామిభ్యుర్ణితః ।

శ్రవణర్క్షే తులామాసే ప్రాదుర్భూతాత్మనేనమః? ఇత్యుక్తతులామాస శ్రవణే శ్రీ వరాహదేవావతార దివ్యనక్షత్రభూతే - శ్రీవరాహజయంత్యాం చ శేషోత్సవోనిర్వర్తనీయ ఇతి భగవాన్ రామానుజమునిర్వ్యవస్థాప యామాస|

అథ శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యాలయ సంబంధి సర్వకార్యనిర్వాహక ప్రధానపతిత్వలక్షణ పారపత్యాది కారవాహిన శ్శీఘ్రవైష్ణవస్య మర్యాదా శేష నిర్వర్తన వృత్తాంత ఉచ్యతే॥

శ్రీ వేంకటనాథాభిమానాంతర్భూతే శ్రీపదపురీదివ్యదేశే క్రింకంతచోళోపద్రవవ్యాజేన శ్రీచిత్రకూటాధినాథే శ్రీ గోందరాజే సమాగమ్య శ్రీ వేంకటనాథ దివ్యైశ్వర్యేణ స్వీయ సకలోత్సవభోగసామ్రాజ్యమనుభవతి శ్రీ వేంకటాద్రి శ్రీపదపుర్యోరుభయోరేక దివ్యదేశతాయా వ్యవస్థాపనానంతరం శ్రీ వేంకటాద్రౌ భగవద్దివ్యాలయే ప్రతిదినం రాత్రౌ భగవతః పర్యంకాసన భోగా వసానే భగవదారాధకః శ్రీ శతకోపం ప్రగృహ్యఛత్ర చామరోపచార సహితం ద్వారసమ్ముఖం శ్రీకృష్ణమండపం సమానీయ దక్షిణాభిముఖస్తిష్ఠన్ - పరి

చారకై: భగవతఃకృపాప్రవహతి - 'భో: శ్రీ వేంకటనాథ! శ్రీచిత్రకూటాధి
నాథ సర్వ కైంకర్యదురంధర - శ్రీ వేంకటాద్రి దివ్యసంస్థాన సర్వకార్యని
ర్వాహక - ష్వక్సేనేతి బిరుదమభిదధానై స్సమాహూతస్య - ఏషోఽహ
మస్మిదాస' ఇతి సన్నిధిముపగతస్య శ్రీ వేంకటదివ్యాలయ పారపత్యాధి
కారవాహిన శ్రీ వైష్ణవస్య భగవచ్ఛేషవస్త్రేమస్తకే నిబధ్యమానే శ్రీ శరకో
పప్రదాన లక్షణసపర్యాం కుర్యాత్ - తదనంతరమేవ చ భగవన్మందిర కవా
టబంధన ముద్రాకరణాదిపూర్వకం మందిరకార్య సమాపనం కార్యుతి
వ్యవస్థామపి భగవాన్ రామానుజముని రారచయామాస ॥

ఇత్యనంతార్య గుంభితాయాం

శ్రీ వేంకటాచలేతిహాసమాలాయాం పంచమస్తబకః

తతః శ్రీశైలపూర్ణార్యోప్యనేనాభిషేక తీర్థానయన కైంకర్యేణ సంజాత
నిరతిశయ ప్రీతేశ్శ్రీవేంకటనాథస్య తస్మిన్ సంజాతం నిరతిశయ కృపాశీ
తల కటాక్షపాత మనుసందధానోధన్యధన్యమాత్మానం మన్యమానః - తతః
ప్రభృతి తస్మిన్నేవ కైంకర్యేభృశమభినిష్ఠ ఆకాశగంగాతీర్థా దేవ నిత్యం
భగవదభిషేకతీర్థమానీయ సమర్పయన్ భగవంతం సంతోషయన్నవాత్సీ
త్ ॥

అయం కిలపరమ సత్త్వశ మదమాద్యాత్మగుణపరిపూర్ణ శ్శ్రీశైలపూ
ర్ణార్యః స్వానురూపరూపగుణశాలినః స్వాభిమానకుమారస్య కుమార శ్రీశైల
పూర్ణ ఇతి శ్రీయామునమునినియమనేన శ్రీ వేంకటాద్రిమాగత్య నిరంతర
వాసం, కృత్వా భగవత్కైంకర్యైకపరాయణతయా వర్తమానోవ్యాధరూపేణ
భగవతాతాతే త్యామంత్రణేన 'శ్రీశైలనాథతాత గురు'రితిచ ప్రసిద్ధ నామ
ధేయోబభూవ ॥

ఇత్థం భగవదభిషేక తీర్థానయన కైంకర్యక పరాయణస్యతత ఏవ నిర
తిశయ భగవత్ప్రీతి భాజనీ భూతస్య పరమభాగవతోత్తమస్య శ్రీశైలపూ
ర్ణార్కస్య దివ్యచరణ ప్రవణ హృదయైరారై ర్యరనుసంధీయమానాం స్తదీయ
కైంకర్యతత్ప్రీత భగవన్నిరతిశయానుగ్రహ కార్యాద్యభివ్యంజరా
స్తోకాః॥

తాతేతి సంబోధ్య యమంజనాద్రా వానీయమానాజ్జలపూర్ణకుంభాత్

|

పపౌజలం సాదరమంబుజాక్షశ్శీ శైలపూర్ణాయ నమోఽస్తుతస్మై ॥

కృచ్ఛాత్పాప నాశపూరితపయః కుంభందధానం శిర

స్యాయాంతం శబరాకృతిః పథిహరి శ్శీ శైలపూర్ణం గురుమ్ ।

‘తా’తేత్యర్థితవానదత్త ఉదకేపీతం శరాఘాతతః

కుంభం ఛిద్రయతా తథాతదుదకం శ్రీనాయకేనామునా॥

ఖిన్నే శ్రీశైలపూర్ణేత్వథ పయసి హృతే తద్విషాదాన్ని పాదా

కారః కారుణ్యతప్తం కరతలమవలంబ్యా నయన్నంజనాద్రౌ ।

బాణేనోద్భావ్యగంగాం గగనసురనదీ వేంకటేశప్రియేయం

తత్ప్రీయంమే ప్రదద్యా దనిశంతివచన్నంతతోఽభూదదృశ్యః ఇత్యేవం

రూపా

ఇతి తద్విషయ శ్శిష్యైర్నిత్యానుసంధేయ ఆచార్యమంత్రః॥

పితామహస్యాపి పితామహాయ ప్రాచేతసా దేశఫలప్రదాయ ।

శ్రీభాష్యకారోత్తమదేశికాయ శ్రీశైలపూర్ణాయ నమోనమస్తాత్ ॥

ఇత్యేవం రూప ఇతి - తదీయం దివ్యావతార నక్షత్రం మేషమాస

స్వాస్తితి|

శ్రీమల్లక్ష్మణ యోగీంద్ర శ్రీరామాయణ దేశికమ్ ।

వందే శ్రీశైలపూర్ణార్ణవం మేషేస్వాతీసముద్భవమ్॥

ఇతి తద్విషయం తదీయ పద్య ాతిచ ఇహానుసంధేయమమ్ ॥

అస్యఖలు శ్రీశైలపూర్ణస్య రామానుజాఖ్యే స్వకుమారే పన్నే తతః
స్వా ారూపగుణశాలీ తత ఏవ హేతోః కుమార శ్రీశైలపూర్ణ ఇతి నామ్నా
ఖ్యాతో ాత్రతాతాపరనామనామధేయో నిఖిల వేదాంతార్థవేత్తాకశ్చిదా
భిమానికః స్వీకృతతనయ ఆసీత్। నిరతిశయ భగవద్భక్తిశాలిని స్వాను
రూప సకలాత్మ గుణశాలిని తస్మిం స్తనయే పరమ ప్రేష్ఠా సర్వదాతాతే
త్యేవ తదామంత్రిణాత్ తాత ఇతి సంజ్ఞాయాః నిఖిల వేదాంత తత్త్వవేది
నోఽస్య కదాచిద్వాది జయకాలే ాత్రతయా పరిగ్రాహ్యతాయాః శ్రీ వేంక
టనాథేన శ్రీభాష్యకార ప్రతిస్వప్నేభిధానాత్ తతోభాష్యకారేణాపి సర్వలో
కోపకార మాయా వాది జయానుకూలతయా భగవతా నిర్దిష్టస్యాస్య శ్రీశై
లపూర్ణతనయస్య సర్వలోక ాత్రతయైవ ఖ్యాపితత్వాత్ ాత్ర సంజ్ఞాయాః
చ ద్వయోః సమావేశేన ాత్రతాతార్య సంజ్ఞాహ్యస్య సుప్రథితాసంబభూ
వ॥

ఏత ద్విషయాన్ అపి శ్లోకానిమాన్ జగురార్యాః--

శ్రీమద్భాష్య కృతోహ్య భేద కథకైర్వాదే పణే ప్రస్తుతే

సామ్యైక్య శ్రుతిభేదవాక్యహృదయాన్య క్త్వా నిశీఢేహరిః ।

ాత్రభాష్యకృతే జగాదయమయం సర్వస్వ ాత్రం జగౌతం శ్రీభూ
ధర పూర్ణపుత్రమవరం శ్రీశైలపూర్ణతనయం ాత్ర తాతగురుం భజే।

శ్రీమద్వేంకటనాయకస్య శబరాకారస్య వాక్యాత్పరంతాతేత్యాహ్య యతో
హియస్యమహిమాలోకే ప్రసిద్ధింగతః ।

తత్తాతస్య చ తాతభూతమవరం శ్రీశైలపూర్ణం గురుం భారద్వాజకులీ
నమాశ్రిత నిధిం ప్రజ్ఞానిధిం సంశ్రయ ఇతి॥

ఇత్థం భూతసుప్రథితగుణగణశాలినా ఎత్రతాతావరనామ్నా స్వతనయే నకుమార శ్రీశైలపూర్ణేన సహమహాశ్రీశైలపూర్ణార్యస్వాచార్యభూత శ్రీయా మునముని నియంతం భగవదభిషేక తీర్థానయనకైంకర్యంసాదరం కుర్వన్ కించిత్కాలానంతరం తత్తనయి పురస్సరమేవ పరమం పదం భేజే ।

స చ శ్రీ శైలపూర్ణార్యః పరమపదం జగముః స్వారాధ్యం భగవంతం నవనీతహస్తం శ్రీకృష్ణం సముద్ఘాటితాలయ ద్వారకవాటమవసారిత తిర స్కరిణీకం చకారయిత్వాస్వాత్మానంతస్య సమ్ముఖం సన్నిధాప్యబద్ధాంజ లిః।

ఛాయయా సహమణివర్ణ మముంచ మహాంతస్తవ - చంచూపుటాం తర్మధురహ రర్ప యితా రంగవేషయస్వేతి శ్రీపరాంకుశ దివ్యసూరి శ్రీ ముఖసూక్తాఖ్య ద్రా డ బ్రహ్మ సహితా ప్రథమకాండచతుర్థ శ్రీముఖసూ క్తాష్టమగాధోత్తరార్థమనుసందధానః భఘవన్నితః పరంభవతో బింబాధరే దివ్యవక్త్రం దేశ్లాఘ్య హ స్సమర్పయితారంగవేషయస్వ -గవేషయ స్వేతికథనయోగ్యదశాపమ్నోహంగచ్ఛాంతి జ్ఞాప్య - భగవంతం శ్రీవేం కటనాథం ధ్యాయన్ - భగవన్నద్యయావదాచార్య నియమనానురోధేన భగ దభిషేక తీర్థానయన కైంకర్యం యథాశక్త్యా కార్షం - ఇతః పరంతాదృశ కైంకర్యకర్తారంగవేషయస్వ-భవదీయ పరమకృపా కటాక్షేణ భవదీయ దివ్య వభూతిం గంతు మభ్యనుజానీహిదాసంతి ప్రార్థయన్ సర్వాంశ్చ భగవ త్పురివారాన్ భాగవతాంశ్చక్షామయన్ ద్వయానుసంధానైక పరాయణస్వాచార్య దివ్యచరణారందద్వంద్వం చ పరమ పద ప్రాసాదార్విరాది మార్గ పరమనిశ్చేణిసోపేన పజ్జి సమారోహణ ప్రధాన పరికరభూతమనుసం దాధానోనిత్య భూతి మవజగాహే। ఇత్థం శ్రీశైలపూర్ణావార సమాప్త్యనం తరం తదీయ చరణారందద్వంద్వ నిరతిశయ ప్రేమశాలీ భగవాన్ రామా

నుజమునిః శ్రీశైలపూర్ణార్థార్థకృత భగవదర్థతీర్థానయన కైంకర్యస్య భగవతో నిరతిశయ ప్రీతి నిదాన భూతతయాతన్మూలతయైవ భగవతా తస్మిన్నిర తిశయానుగ్రహ కరణేన చతత్ప్రత్యభిజ్ఞాకరః కశ్చిః భగవత ఉత్సవః కర్తవ్యః - స చ శ్రీశైలపూర్ణార్థార్థ భగవతా శేషానుగ్రహకరణ దివస్యాధ్యయనో త్సవ సవప్తిసమనంతర దివసత్వాత్తాదృశే దిసే కర్తవ్య ఇత్యనుశశాసన ర్వాన్ భగత్పురివారాన్॥ తస్థల వాసిన స్సర్వేప్యార్థ్యా భగవత్పురివారాశ్చ శ్రీ వేంకటాచార్యాయనోత్సవసమనంతర దివసే - పురావ్యాధరూపేణ భగ వతా - అభిషేక తీర్థమానయంతం శ్రీశైలపూర్ణార్థ్యం మధ్యేమార్గమభిగ మ్యకృతం తదీయ కుంభతీర్థపానం సర్వేపి ప్రత్యభిజానం తస్సముజ్జీవే యురిత్యనుసంధానాః శ్రీరామానుజమునిం పురస్కర్వాణాః -

భగవంతం శ్రీనివాసం మంగళగిరి సమారూఢం సపరివారం నయంత ఆకాశగంగాతీర్థమార్గేకించిద్దూరం గత్వా గగనగంగాతీర్థా ద్దివ్యతీర్థపరిపూ ర్ణాన్కుంభానానయంతః కాంశ్చన శ్రీవైష్ణవానభిగమ్య మహా శ్రీసూక్తాఖ్య కలివైరిదివ్యసూరి ద్రా డ సంహితాముపక్రమ్యాను సందధానా నగరీమా గమ్యచ త స్పృష్ ధిమ సమంతత ఆవ్రజంతః -

తత్ర తత్ర శ్రీవైష్ణవైః స్వస్వగృహపురోంగణేషు పాద్యగంధపుష్పధూ పదీప సదక్షిణ తాంబూల ప్రదానైః సత్కియమాణా భగవన్మందిరం ప్ర శ్య శ్రీపురుషసూక్తానుసంధానం కుర్వాణాస్తదా సమానీత గగనగంగాతీర్థ కుంభేషు కతిపయకుంభైః భగవతః శ్రీనివాసస్య నిరంతర కుసుమపట గుమఘు ాతౌ దివ్యచరణౌ శ్రీశతకోపంచాభిషిచ్య గంధపుష్పధూపదీపాదిభిరుపచారైర భ్యర్చ తదితర కుంభతీర్థాని సకల పరిమళఘుమఘు ాతానిపానీయ తీర్థతయా భగవతే శ్రీనివాసాయ నివేదయా మాసుః॥

తతః ప్రభృతి శ్రీమదద్యయనోత్సవః ప్రతి సంవత్సరమనుష్ఠీయ తే।

అథ శ్రీశైలనంతార్య వృత్తాంత ఉచ్యతే| అయం కిలానంతార్యః శ్రీభగవ
ద్రామానుజ మునిరూపేణావతీర్ణేన ఫణిరాజేన భగవతానం తేన సకలశా
స్తార్థ ప్రవచనైక పరాయణేన పరమశాస్తార్థానుపదేశత ఇవస్వానుష్ఠాన
ముఖేనపి సంబోధ్య జగదుద్ధిధీర్బుణాద్వయమేకే నాకారేణ కర్తుమశక్యం
మన్వానేన శ్రీమతి బదరికాశ్రమే నర నారాయణ వేషాపన్న భగవద్వత్స్వ
యమపిద్వేధాబుభూషణాపశ్చిమదేశే శ్రీకావేరీతీర్థే లఘునూతనపురే మహి
తతర భరద్వాజగోత్రాద్వైష్ణవకుల శిఖామణేః కేశవాచార్యాత్సాం శేనైవ
చతుష్పంచాశదధిక శతోత్తర చతుస్సహస్రీ సంఖ్యేషు| కల్యణైషు పంచస
ప్తత్యధికనవశతీసంఖ్యేర్షు| శాలివాహనశకాబ్దేషు చ గతేషు జయసంవ
త్సరే మేషం గతే పూషణి చిత్రానక్షత్రే ప్రాదుర్భూతః సంబభూవ| భగ
వద్రామానుజముని రూపిణః ఫణిరాజస్యతదేతద్ద్వితీయావతార షయమ
పీమం శ్లోకమనుసందధత ఆర్యాః| కల్యణైషు ప్రయాతేష్వధ జలధిశరేం
ద్వభిసంఖ్యేషు చంద్ర చిత్రారూఢేచ మేషం స తరి జయాభిఖ్యవర్షేప్ర
తిష్ఠే|

భారద్వాజాన్వయేందోర్ల ఘనవనగరే కేశవాచార్యవర్యాచ్ఛేప్సాన్వం శేన
భూయోప్య హ హవసుమతీభాగధేయాద్భూవేతి| తదను కేశవాచార్యేణ
ఫణిరాజస్వప్నోన్నీతావతారరహస్యేనస్వావతారానుగుణేనానంతార్య ఇతి
నామ్నా సంస్కృతః క్రమేణలంభిత సర్వసంస్కారోధ్యాపితాఖిలాసుశాస
నః- శుక్లపక్షేచంద్ర ఇవదివేదినే తేజసాభివర్ధమానః-శ్రీరంగనగరమధ్యాసీనం
శ్రీరామానుజమునిరూపం ఫణిపతిం స్వాం శినం శ్రీరామ ఎవసా ఎత్రిః భర
త ఎవచ శత్రుఘ్నః - సమాశ్రయితుకామోయజ్ఞేశాదిభిః సహశ్రీరంగనగరీం
యయా| తతశ్చ సభగహస్ రామానుజమునిః తతస్సన్వల్పకాలాత్పురస్తా
దేవ ద్యదగ్రే సరస్య యజ్ఞమూర్తేర్వా దే జిత్య శ్రీవైష్ణవ కృతస్య మహా

జ్ఞానాధికస్య పరమభాగవతోత్తమ భావమాపన్నస్యదయాపాలమన్నాధముని సంజ్ఞయా స్వసంజ్ఞాగర్భితయా సమలంకృతస్యస్వ సమాన ప్రతిష్ఠాలీలం భయిషయాపుథక్ స్థానే సంస్థాపితస్య సకాశాదనంతార్యస్య సహాగతైర్య జ్ఞేశాదిభిస్సహ భగవత్సమాశ్రయణం కారయామాస| స చ దయాపాలమునిః అనంతార్యాదీన్ స్వసన్నిధౌ లబ్ధ భగవత్సమాశ్రయణాన్ స్వాత్మానమేవాను చరతశ్శిష్యభావాపన్నాన్ స్వాతా పంచతేషామాచార్యభావాపన్నం కార యంతం శ్రీరామానుజమునిమాలోక్య భగవన్ శ్రీరామానుజమునే నాహం మమాచార్యపదభరంవోధుం శక్త్యాం - ఏతాననం తార్యాదీన్ భగవానే వశిష్ట్యాన్ గృహ్లాతు భో అనంతార్యాదయ ఆర్యాః భగవాన్ రామానుజమునిః కలంక గ్రీవాయాంతాళ ఫలం వమదీయగ్రీవాయాం దమాచార్యపదంబ బంధన చాహం మాచార్యపదభరం వోధుం శక్నోమి శ్రీరామానుజముని చరణయుగళైక శరణాభవంతు భవంత ఇతి శ్రీరామానుజముని అనంతా ర్యాదీంశ్చ జ్ఞాపయన్ భగవతో రామానుజమునేరేవ దివ్యచరణనళిన యోరేనాస్సమర్పయామాస|| తదను నారాయణోనరేణేవ సభగవాన్ రామా నుజముని స్వశిష్యభావమాపన్నేనానంతార్యేణ సంగతోఖిల శాస్త్రార్థానాం యథాపదుపదేశమనుష్ఠానంచ యథామనోరథం నిర్వర్తయామాస| ఇత్త మఖిల శాస్త్రార్థయథావదనుష్ఠానపరాయణస్యానంతార్యస్యాపి సకాశే బహవో భగవత్సమాశ్రయణమలభంత|

అథకతాచిచ్ఛముఖసూక్తాఖ్య శ్రీపరాంకుశ దివ్యసూరి ద్రా డ బ్రహ్మ సంహితా ప్రవచనైక పరాయణ శ్రీరామానుజమునిస్తృతీయకాండ తృతీయ శ్రీముఖసూక్తద్వితీయగాధా ప్రవచన సమయే-

నిజదివ్యగోష్ఠ్యాం రాజమానాన్ సర్వాన్ ఆర్యాన్ సంబోధ్య-భో ఆర్యాః అస్మత్తాతతాతతాతతాతతతాతతాతాస్యాపి ప్రథమస్తాతః! దేవైర్దేవాధిసేనస

హ- కీర్యమాణానాంపుష్పాణాముల్లాసాకర శ్రీ వేంకటే అనంతగుణ ప్రథ
 శ్యామసుందరస్సాస్త్రిః ౨తి ద్వితీయస్యామస్యాంగాధాయాం-పరమపదవా
 సిభిర్నిత్యసూరిభిరగ నిఖిల నిత్యసూరిపరిషన్నిర్వాహకేణ శ్రీమతా ష్వ
 క్సేనేన సహేహ భగవత్సమారాధనార్థం దివ్యపుష్పపాణిభిస్సమాగతైరత్రత్య
 భగవన్నిరవధిక సౌశీల్య దివ్యకల్యాణగుణానుభవం సంజాతర్ష ప్రకర్ష ప్రశి
 ఢిలపాణిభిరవ శంకీర్యమాణానాం దివ్యపుష్పాణామపి మహోల్లాసాకరే)
 స్మిన్ శ్రీవేంకటాచలే పరమపదేప్యలభ్యామసంతాంగుణ ప్రథాం భజమానః-
 నీలమేఘశ్యామల దివ్య గ్రహవర్ణ సౌందర్యశాలీస్వా ౨-అనంతపర్వఘటి
 తాయామస్మచ్చేషి పరంపరాయాం ప్రథమః ఖల్వీతి ప్రతిపాదయతా శ్రీప
 రాంకుశ దివ్యసూరిణా - పరమపదవాసిభిరవ్యత్రాగత్య కైంకర్యకరణాదయం
 శ్రీవేంకటాద్రిః నిరతిశయ భగవన్ముఖోల్లాస హేతుకైంకర్యస్థాన ౨తి - దివ్య
 పుష్పాపాణయః సూరయస్సమాగతా ఇత్యుక్తాపుష్పకైంకర్యమస్య వేంక
 టనాథస్య నిరతిశయప్రియ ౨తి- కీర్యమాణానామపి పుష్పాణాముల్లాస
 హేతురయం గిరిరిత్యభిధానేన నిరతిశయ పుష్పసమ్మద్ధి హేతురయం
 గిరిరితి - అనవధిక సౌశీల్యగుణప్రథోదివ్య సౌందర్యశాలీ ప్రాప్తస్వా ౨ పరా
 త్పరః శేషీచాయం వేంకటనాథ ఇత్యభిధానేనావశ్యమారాధనీయో)య ౨
 తిచ ప్రతిపాదనాత్ - అయం వేంకటనాథో)వశ్యం పుష్పకైంకర్యేణారాధ
 నీయ ఇతిహిసిద్ధ్యతి - తదిహ ప్రథితపుష్పమండపాభిధానే శ్రీ వేంకటాద్రౌ
 శ్రీమతో వేంకటనాథస్య ముఖోల్లాసాయ కించన నందనం ధాయానుది
 నమతిసురభికుసుమ తులసికామాలాసమర్పణ కైంకర్యకారీకోనువాస్యా
 దస్యాంగోష్ఠ్యా ౨తి సర్వానార్యాన్ పప్రచ్ఛ! ఇత్థం శ్రీరామానుజమునినా
 పృష్టాయామార్యగోష్ఠ్యాం శ్రీ వేంకటాచల శీతభీత్యా నిరుత్తరాయాం అనం
 తార్యః అహోభగవద్దాసేనే దృశశీతభీత్యైవ వాకంసితవ్యం పరలోకహానిభీ

త్యానిరవధిక కల్యాణగుణగణాధికాచార్య శాసనభంగభీత్యాచకిం కించిద
 పినకంపితవ్యం- ఇదమేవవాసముచితం శిష్యులక్షణం సుసుందరం దం-
 యదాజ్ఞాపయత్యాచార్యస్తదేవహి నిశ్శ్రేయసార్థినశ్శిష్యస్య శ్రేయః-ఆచా
 ర్యశాసనాతి లంఘినః కిం నువాశిష్యత్వంనామ - తస్మాదాచార్యేణాను
 శిష్యమాణస్య పరమదుష్కరస్యాప్యస్య శ్రీ వేంకటనాథ కైంకర్యస్యాం గీకార
 ఏవ స్వరూపానుగుణఃపరమనిశ్శ్రేయసకరశ్శేత్యనుసందధానస్సద్య ససము
 త్థాయ బద్ధాంజలిః - భగవన్నస్సాన్వయన్ - ఏషోహం భగవతో వేంకటనాథ
 స్యపుష్పకైంకర్యాయ సజ్జో)స్మి - మాం నియుజ్జ్వేత్వతిస్వావతార ప్రయో
 జన భూతాం కైంకర్యనిష్ఠాం సంప్రార్థయామాస! ఇత్థమభ్యయంతమనం
 తార్యమాలోక్య శ్రీరామానుజమునిర్భృశ సంతుష్టస్సన్ భో అనంతార్య -
 త్వం ఖల్వస్యాంగోష్ఠ్యాం పూరుషో)సి- పుష్కలాత్మగుణోపేతస్యాచార్య
 శాసనభంగమ సహమానస్యత వైవఖల్వాచార్య పూరుషవదమర్షు)తితం
 - సంభావ్యసహైవ సకలయాగోష్ఠ్యా సద్యససముత్థాయ ససంభ్రమమాలింగ్య
 పూరుషశబ్ద బిరుదపారితోషిక దానసత్కృతమేన మనంతార్య శ్రీ వేంక
 టాచలం ప్రతిప్రత్యాపయామాస! తదను సమంతతో ఖ్యాతానంత పూరు
 షాచార్యాభిధానో)నంతార్యః సదారః శ్రీవేంకటాద్రిముపగమ్య భగవంతమ
 నుదినమభివందమానః - తత్ర పులతమం నందన వనంతదాధారమ్మ
 హాతటాకం నందనవనమధ్యేకాంచన వాపీం చ ధాయ సర్వేషామపి శ్రీరా
 మానుజ సంజ్ఞాం ధాయ శ్రీరామానుజ శాసనానుగుణం పుష్పకైంకర్యైక
 పరాయణో)భూత్|

ఏవం తస్మిన్ శ్రీరామానుజమహాతటాకే మధ్య తటభాగే సలిలనిర్గమ
 మార్గమేకం శ్రీరామానుజా రామేఫలపుష్ప తరుగుల్మ లతాద్యాలవాలేషు
 శ్రీరామానుజవాపికాయాం చ తదా తదాసేచన ప్రచారణస్థాపన ప్రపూర

ణాద్యర్థ సలిలానయనానుకూలమనంతార్యోనిరమాసీత్|

ఏవం భగవద్దివ్యాలయేసగోపురం ప్రాకారం తదంతః పుష్పవాపికా సోపే భగవద్రామానుజమునిశాసనేన తదీయ పరమాచార్య భూత శ్రీయా మునమనిసంజ్ఞాచిహ్నితం శ్రీయామున సమున్యర్చా గ్రహ సమేతం పుష్ప మాలాకరమండపం దానంతార్యోనిరమాసీత్|

శ్రీయామునమునిః ప్రాగిహకం చిత్కాలం స్థిత్యాతత్థానే కుటీరం కృత్వా తస్మిన్ పుష్పమాలాజాలం నిబధ్య భగవతే శ్రీనివాసాయ సమర్పయన్నా సీదితి వృద్ధజన సంకథితాం కథామాకర్ణయతా భగవతా భాష్యకారేణ శ్రీయా మునమునిమర్చారూపిణ మవతార్య ప్రతిష్ఠాప్య సమారాధన మపినిర్వర్త నీయ తి నియమనాత్ స్వాచార్య సంజ్ఞామపి ధాయానంతార్యో యథా చార్యానుశాసనం సర్వం నిరవర్తయత్|

అనంతార్యోపి స్వయంతస్మిన్నేవ మండపే శ్రీరామానుజ నందనవ నాత్పుష్పాణ్యాసీయస్థాపయిత్వాతత్త్రైవమాల్యాని నిబధ్యపశ్చాన్నాలాజాల పరిపూరితం కండోలంగంధం గ్రహణజాపచార పరిహారాయ శాటికా నిబద్ధ ముఖనాసికః పరమాదరేణమస్తకేబిభ్రాణ స్సహచ్ఛత్రచామరాది పరిచ్ఛ దస్సహ మంగళవాద్యః కరదీపికా పురస్సరోయామున మండపాన్నిర్గత్య మందిరం ప్రదక్షిణీకుర్వన్ భగవదారాధన సమయే భగవత్సన్నిధిం ప్రతి ప్రతిదినం నయన్ భగవంతముపాసీన ఆసీత్|

అనంతార్యేణహిపరమాదరేణపరిపూర్ణ గర్భయాదేవ్యా కుమారేణ చ సహశ్రీ రామానుజ తటాకం ఖనతామృద్భారేదే వ్యావాహ్యమానేపరమ కారుణికో భగవాన్ పూర్ణగర్భమనంతార్యదేం మృద్భారముద్వహంతీం దష్టుశక్నువన్ వటురూపి సన్నిధాయ స్వయం తద్భారం వోఢుముద్యుక్తః స్వకైంకర్యేపరసంబంధమ సహమానేన తేన నిరుద్ధోపితేద్దేవ్యాం కరుణా

తిశయనే మధ్యేమార్గం పునః పునరాగత్య దే హస్తాన్మృద్భార కండోలం బలార్థహీత్వా బభారం।

తతశ్చ జ్ఞాత వృత్తాంతో)నంతారో వటురూపిణం భగవంత మసు ధావన్ ఖనిత్రేణ చుబుకే ప్రాహోర్దీత। తదన్వనంతార్యేణ గురుఖనిత్రేణతా డిత చుబుకోవటురూపిభగవాన్-చుబుకగళద్రుధిరధారోధావన్ నిజమానం దనిలయ మానమవజగాహే। చుబుక గళద్రుధిరధాబోధావన్ నిజమా నంద నిలయ మానమవజగాహే। తతశ్చానంతార్యోమందిరారం తర్గత్వా భగవంతం చుబుకగళ ద్రుధిరధారం దృష్ట్వా తృతమహాపచారమాత్మాన మ్మన్యమానః క్షామయన్ భగవంతముపతిష్ఠమానశ్చుబుక వ్రణేరుధిరధా రాశమనాయపుష్పదైళిం ప్రాక్షిపత్।

తతో భగవాన్ శ్రీనివాసో)నంతార్య కైంకర్య శ్రద్ధాభూమ్నా సంతుష్టస్తం సాంత్యయన్ తద్వృణచిహ్నం శ్రీవత్సదహ్నం సభావయన్ సర్వేషాం తదీ యమహిమ ప్రకాశనాయచుబుక ప్రణస్తానే సర్వదా సుగంధిఘనసారచూర్ణం ధారయన్ తదీయ ఖనిత్ర మపి తదీయ వైభవఖ్యాపనాయ సర్వలోక సంద ర్శన యోగ్యస్థలే స్థాపయన్ - వస్త్రభూషణ మాల్యాదిభి స్తంచ సభాజ యామాస। కదాచిదనంతార్య రచితే శ్రీరామానుజా రామేచిరం స్వైర హారం కుర్వాణౌ రాజదంపతివేషభూషితౌ శ్రీపద్మావతి శ్రీనివాసౌ కస్యాం చిద్రాత్యాంకుత్ర చిన్ని కుంజేనిలీనో)నంతార్యః ప్రగృమ్యక్వచిత్తరౌలతా పాశేనబద్ధమాకర్షన్ శ్రీ వేంకటనాథేకథం చిద్ధస్తా మోచ్యపలాయితే పద్మా వతీ దేం పలాయితు మశక్నువంతీం- భోస్తాతతా తవాహం పుత్రీభవా - స్త్రియమన పరాధినీం మాం ముంచేతి కరుణం-వదంతీం చంపకవృ క్షేక్వచన లతాపాశేన నిబధ్యభర్త్యయం స్తదీయవృత్తాంతం చప్పచ్చన్ పార్శ్వత ఏవావతిష్ఠమానః ప్రాతర్భగవన్మందిరమాగతైః అర్చక పరిచా

రక్షైః భగవద్వక్ష నిలయకంఠి కాలయపద్మావతీ మనుపలభమానైర్భగవతా
 కంచనపురుషమా ఘ్నేనజ్ఞా పితవృత్తాం తైర్భగదాజ్ఞయా పద్మావతీమనం
 తార్యం చానేతు మాగతైర్విదిత వృత్తాంతస్సంద్యో మహాపచారం మన్వాన
 స్సన్ దేం పద్మావతీం చంపక తరుబంధనాద్విమోచ్య క్షామయిత్వా
 కృతనిత్యకృత్యః ప్రాగుక్త నిజవాక్య సత్యతాచిక్రీర్షయా పరిణయయోగ్య కన్యా
 దశామాపద్య పుత్రీభావం భజమానాం పద్మావతీదేం సపుష్పపిటకం క్షేద
 ధానో భగవంతముపసద్యవందమానః క్షామయన్ కాంచనమాలాం నిజ
 కంఠాదుద్ధృత్యాత్మనః కంఠేనిక్షిప్య సభాజయతేత్వదీయాం మాంకన్యాం
 మహ్యాందేహీతిచాభ్యర్థయతే శ్రీనివాసాయ దేం సమర్పయన్ సమర్ప్య
 మాణాంచదేం సర్వేష్వర్చక పరిచారకేషు సంపశ్యత్సుసదయస్సము
 త్స్పృత్యయథాపురం కంఠికాలయ కనకమయ పద్మావతీరూపిణీమేవ
 సంభూతాం సాశ్చర్యం సహసరైస్సంపశ్యన్ తతః ప్రభృతి- పద్మావతీ
 దే తాత ఇతి శ్రీ వేంకటనాథశ్వశుర ఇతి చ సమంతత స్సర్వైస్సంగీయ
 మానః - తదాతదా శ్రీ వేంకటనాథదర్శనకాలేషు -

మచ్చీపుత్రీయుక్తవక్ష స్థలేతి ప్రబ్రూతేమత్ప్రాణభూతేతిచాపిత్యద్ధం
 ప్లాగ్రేణాండభిత్రైర్విభిద్యప్రోన్నీతాయాభూం దేవవ్యాప్రియేతి॥

ప్రాకృస్తాశన్యగ్రహేషాన్మహోక్షాన్ జిత్వాత్తాయాగోపపుత్ర్యాః ప్రియేతి॥

మత్కన్యా శ్రీరంగభూనిత్య వాసిన్నాహం జానామ్యా ర్తిసీమానమస్యా
 ఇత్యేవమర్థాం శ్రీముఖసూక్తాఖ్య ద్రా డ బ్రహ్మసంహితా సప్తమకాండ
 ద్వితీయ శ్రీముఖసూక్తనవమగాధాం - ఏకాకన్యేవత్యాదిషు కన్యాశబ్ధితం
 మనః కన్యాస్థానే - స్వాత్మానం మాతృస్థానే - శ్రీ వేంకటాద్రిశం శ్రీరంగేశ
 స్థానేచ భావయిత్వామచ్చీపుత్రీ శబ్దవాచ్యతయాస్వ పుత్రీభావాపన్న పద్మా
 వతీంచా నుసంధాయ స్వయం శ్రీవేంకటనాథ షయా మనుసందధాన

స్తదనంతరజాతాం స్వ పుత్రీం యథోక్త వృత్తాంత శేషప్రత్యభిజ్ఞాపికయా
మచ్ఛ్రిపుత్రీసంజ్ఞయా సంజ్ఞావతీమకార్షత్॥

కదాచిదనంతర్యః శ్రీరామానుజారామే తులసీకుసుమాపచయం కుర్వన్
కరే కేనచిద్బోగినా దష్టో భోగిదష్టం కరం శ్రీరామానుజచరణావేప శరణం
త్యనుసందధానః సద్యః కుసుమైరపమృజన్ స్వాంపుష్కరిణ్యాం స్నాత
స్సన్ షనిర్వరణసోత్కణ్ఠానస్తేవాసిన్ నివర్త్య భగవద్వముపతిష్ఠమానః భగ
వతా శ్రీనివాసేన కింతి షనిర్వరణప్రయత్నాదుపరతోస్మితి పృచ్ఛ్యమానః
స్వావతారబీజం ఫణిరాజాంశం స్వయమనుసందధానః యది దంశనక్రియా
కర్తా ఫణీ బలవాన్ తదా అహం రజానదీమవగాహ్య ధూతకల్మషః శ్రీవై
కుణ్ఠనాథం పరిచరేయమ్ యది చ దంశనక్రియాకర్మీభూతః ఫణీ బలవాన్
తదా పునరిహౌవ స్వాంపుష్కరిణీమవుగాహమాన్ భవంతమేవ పరిచరే
యమ్ ఉభయధాపి నక్షతిరితి తూష్టిముపరతోస్మితి జ్ఞాప్య సుఖమవ
తస్థే॥

కదాచిద్యామునమండపే బహులకుసుమమాలికాగుంభనైకపరాయణో
నంతర్యః తదీయాధ్యవసాయం పరీచిక్షుషుణా భగవతా అర్చకముఖేన తదా
హ్వనాయ చోదితేన దూతేన సమాహూతః తదా అనాగతః కుసుమమాలి
కాగుంభనకార్యం నిర్వర్త్య మాలాసంభృతకణ్ఠోలశిరస్క ఏవాగతః భగవతా
మదాహ్వనసమయఏవ కుతో నాగతోసి మదాజ్ఞాతిలంఘనం త్వాంతో
నిష్కాసయాంచేత్ కింకరిష్యసీతి పృష్టః భగవన్ వేంకటనాథ కింతే చిన్నం
మమతు మాలతీకుసుమముకులాని దలద్దలాని పంచాదశక్యగుంభనాని
శీర్షగ్రీనిచ భ ష్యన్తి తతో న తదైవాగన్తుమవసరోభూత్॥

తృతీయ శ్రీముఖసూక్తాష్టమగాధాయాం ప్రతిపాదయతా
తత్త్వదర్శిభిషామణినా శ్రీపరాంకుశ దివ్యసూరిణా -

అత్ర రాజమానే శ్రీ వేంకటాచలే మధ్యే సమాగత్యత్వయాధిష్ఠానం
 కృత ంత్యభిధానేన తవమమచ సాధారణేస్మిన్ శ్రీ వేంకటాద్రౌ వారది
 వస ప్రాగాగమనమాత్రేణ కథమస్మాన్మాంత్యం నిష్కాసయితుమర్హసి -
 కింమాం మధురక దివ్యసూరికలామధీత్య తదీయ నిష్ఠామనునిష్ఠంతమా
 చారై క శరణం తతోమధురక దాసభావమాపన్నం చ నజానాసీతి ప్రతివ
 దన్ తాదృశం తదీయమాచార్యనిష్ఠాదార్థ్యమాలోక్య తుష్టేన భగవతా -
 కింతే) పేక్షితం - తవాచార్యనిష్ఠయా భృశమహం తుష్టోస్మి మోక్షస్తు శ్రీరా
 మానుజముని చరణైక శరణ్య తవకరగత ఏవవర్తతే - న సతేమయాదేయః
 - అపరంకింనువాకాంక్ష స్వేతిపృష్టోధన్యధన్యమాత్మానం మన్యమానః -
 భగవత్కైంకర్యమంతరేణ కింమే)పేక్షితం వర్తతే - ఇహాముత్రచ తదేవా
 చ్చిన్నం మేవర్థయస్వేతి ప్రార్థయన్ తదీయనిష్కామతాం క్ష్య నిత
 రాంతుష్టేన భగవతాత్వత్సంబంధి సంబంధినాం మానుషాణా మమాను
 షాణాం చాహం మోక్షం దాస్యోతి వైశేషిక వరలక్షణ పారితోషిక దానేన
 పరితోషితః - మధుర క నిష్ఠాం భజమానస్య మమేదృశ భగవదనుగ్రహం
 లాభేనేతః ప్రభృతి మదీయానాం మధురక దాస ఇత్యేవదాస్యనామభవ
 త్వితివ్యవస్థాంకుర్వన్ తతః ప్రభృతి శేషతః సర్వైస్సమాశ్రీయమాణ ఆసీత్॥

కదాచిదనంతార్యేణ ప్రాకారే సగోపురేనిబధ్యమానేతత్పార్శ్వే సంజా
 తస్య సమంతతః ప్రస్ఫుత బహుళ శాఖస్య కస్య చిచ్ఛంపక భూరుహస్య
 ప్రాకార ప్రణయన రోధినశ్చేదన ప్రసంగే - శ్రీ వేంకటనామ్నైస్మత్పాస్వ
 ంనోమహనీయాచలేయః కశ్చిదపి వాజాయేయేతి శ్రీకులశేఖర దివ్యసూరి
 సంహితా చతుర్థ శ్రీసూక్తదశమాగాధాయామభిహితరీత్యాకోను వాదివ్యసూ
 రిరితం భూతో జాతోభవేత్ - ఏతద చలవర్తినస్థావర జంగమాస్సర్వేష్య
 ప్రాకృత ప్రాణిన ఇతిహి పురాణేష్యభిధీయతే - తస్మా వైష ఛేత్తుమహన్

ఇత్యనుసందధానేన తద్దినరాత్రౌ భగవంతం ధ్యాత్వాతరురూపిణం సత్య సూరించ భగవాన్ భగవద్వప్రమార్గాత్కించదపే హీతి ప్రార్థయతా సుష్టే న ప్రాతః ప్రబుద్ధేనతం చంపక వృక్షం భగవద్వప్రమార్గాదపే తమాలోక యతా చతేనుయం చంపక ప్రాకార ఇతిసుప్రసిద్ధోభూత్ ।

తతో హేతోరయం చంపక ప్రాకార ఇతి సుప్రసిద్ధోభూత్ కదాచిత్ శ్రీ వేంకటనాథమభివందితుం శ్రీరంగనగరాదాగతేషు వాత్సల్యవరదార్య ప్రభృ తిషు శ్రీ వేంకటశైలమధిరోహత్సుకేషు చిచ్ఛి వైష్ణవేషుగిరి సోపానపరం పరారోహణ పరిశ్రాంతేషు క్షుత్ప్తిపాపాతురేషు పరమకారుణిక శ్రీ వేంకట నాథోవలంబిత శ్రీ వైష్ణవ వటువేషశ్చిత్రాన్న పాత్రపాణిస్తేషామభిముఖ మాగమ్యతేభ్య ఆసీత చిత్రాన్నం దాతుం ప్రవృత్తః - అనధికారితా శంక యాతైష్టస్మాత్తదన్నం గ్రహీతుం సందిహావైః - భో వటోక స్త్వమసికస్య వాశిష్యోసికిన్నామాని - కుత్రత్యుదం చిత్రాన్నం - పర్యమగుళి చేచ్ఛద ఇత్యాది శాస్త్రేణ దాసలక్షణ తయాచోదితం శిష్యస్య నిత్యానుసంధేయ మంత్రరూపం త్వదాచార్యపద్యం చకిం రూపం - తదేతత్సర్వం వదేతి వృష్టః - శ్రీ వైష్ణవోస్మి శ్రీశైలానంతసూరేశ్శిష్యోమధురక దాస నామా హమస్మి - కేనచిదధ్వనీనేన భవతాంశ్రాంతి మాకర్ణయతా)నంతార్యేణ భగ వన్నివేదిత యదం చిత్రాన్నం యుష్మదర్థం ప్రేషితం - గృహ్యాతాముపభు జ్యతాం చేద యద్యభిధాయ - ఇదం చ మమనిత్యానుసంధేయమంత్రరూపం ఆచార్యపద్య యతిచవదన్-

అఖిలాత్మగుణావా సమజ్ఞాన తియినావం ।

ఆశకనితాపాం

ఏశనఘం వందే)నంతారయ దేశిక యతి కంచన మంత్రం సద్యో నిర్మాయ పపార ॥

తదనుపునరపిశ్శ్యే వైష్ణవైః భోవగోకిమస్మిన్ మంత్రేతవపరమాచార్య
సంబంధస్త్యదాచార్యస్య ద్యమానతయా ప్రతిపాదితోనదృశ్యతే - కింభ
వతా సంప్రతికల్పితోసౌమంత్ర ఇతి పృష్టస్సవటుః - భో ఆర్యాః అస్మదా
చార్య షయోద్వోమంత్రో - తత్రైక స్సదాచార్య లక్షణ గుణాతిశయపరః
- అపరస్తు సదాచార్య సంబంధాతిశయపరః - తత్రప్రథమస్తు ప్రాగుక్తః -
ద్వితీయమప్యాకర్ణయంతు భవంత ఇత్యభిదాయ -

శ్రీమద్రామానుజాచర్య శ్రీ పాదాంభోరుహద్వయం ।

సదుత్తమాంగసంధార్యమనంతార్యమహం భజే' ఇతి ద్వితీయ మపి
కంచన మంత్రం నిర్మాయపఠన్ తతస్సమాహిత చిత్తేషు తేషు శ్రీవైష్ణవే
మంత్రాన్నం గృహీత్వా భోక్తుముపక్రమమాణేషుతేభ్యోఽనుజ్ఞాం దత్వా
కించిత్పురస్తాదేవాజగామ।

తతస్తే శ్రీ వైష్ణవాస్తంభగవత్ప్రపాదం భుక్త్వాగతశ్రమాశ్చ నైశ్చలమా
రుహ్యేనంతార్యమభివందమానాతః తేన చ స్వాగతంపుష్టాః - భగవన్ భగ
వదం తేవాసి మధురక దాస బ్రహ్మచారి హస్తే భవత్ప్రేషితేన భగవ
త్ప్రసాదేన సుతృప్తాగతాధ్వశ్రమాస్సుఖమాగచ్ఛామ ఇత్యవోరచన్ ॥

తదనుకోనువామధురక దాసో నామమదంతేవాసీ బ్రహ్మచార్యత్రవ
ర్తతే? - నచ భవతాం భగవత్ప్రసాదోమయాప్రేషితః - నవాభవదాగమన
వృత్తాంతోమయాజ్ఞాతః - సర్వం దం భవతామధ్వశ్రమ మసహమానస్య
భగవతశ్చేష్టిత తత్యనంతార్యేణాభిహితాస్తేవైష్ణవాః - మధ్యేమార్గం తద్వ
టుచేష్టితం సర్వమపివ్యజ్ఞాపయన్॥

తదను తం వృత్తాంతమాకర్ణయతో స్మయమానస్యానంతార్యస్య
గోష్ఠ్యాం వర్తమానాస్సర్వేప్యార్యా ఇదం సర్వమాకర్ణయంతో స్మయమా
నమానసాః - అహో శ్రీ వేంకటనాథః అనంతార్యస్య మహా సదాచార్య లక్షణ

(గుణ) పౌష్కల్యం ఆచార్యసంబంధ భూయస్త్యం చ స్వయమేవాభిధా
య తచ్చిష్య భావం చ దధానః - స్వస్యతస్మిన్ నిరతిశయాభిమానసద్భా
వమఖిల జనానామవగమయతి । స్వస్యైతచ్చిష్యభావానుసంధానే కిం
కారణ యతిచేత్ - శ్రీ వేంకటనాథాయ శంఖచక్రప్రదాతుర్భగవతో రామాను
జమునే స్తంప్రత్యాచార్యత్వాత్ శేషాంశ భూతస్యానంతార్యస్యాప్యంశ భూతేన
భగవద్రామానుజమునినా ఏక వస్తుత్వాత్ ॥

‘శ్రీమద్రామానుజచార్య శ్రీపాదాంభోరుహద్వయ’ యతి తదీయ చర
ణారందరూపతామస్య బ్రువాణేన భగవతైవ తదంశ రూపతాయాః ఖ్యాప్య
మానత్వాచ్యతగతాచార్యత్వానుసంధాన పరీవాహరూపమత్రత్యమాచార్య
త్వానుసంధానమేవ తత్ర మూలం భ తుమర్వతీతి నిశ్చిన్వానాః - తతోఽనం
తార్యే శేష ప్రతిపత్తిం కుర్వాణాః - ఇతః ప్రభృతి భగవతా శ్రీ వేంకటనా
థేన పరమాదరేణ నిబద్ధా మావేవ మంత్రావనంతార్యాంతేవాసిభిరాచార్య
మంత్రతయాసమాదరణీయా తి శ్రీ రామానుజమునే : దాశరథికూరేశాదిషు
త్రిదండపాదుకాజలప త్రాది రూపతావత్ శ్రీ వేంకటనాథ వచన ప్రామా
ణ్యేనానంతార్యే చరణారందరూపతాపివ్యవస్థితా సర్వైరనుసందేయేతి
చ వ్యవస్థామకార్హః।

కదాచిత్ శ్రీ రంగనగరే శ్రీభగవద్రామానుజమునిమాశ్రితేషు కుమారా
నిద్రాశు ధనుర్దాసః - కుమారమహాబలిబాణాధిరాజః - అర్జునగ్రామపూర్ :
- లఘ్వార్యః

ఇత్యే తేషు చతుర్ద్వారప్రపన్నేషు - ఆర్తి ప్రకర్షవశాత్స్వస్వప్రాప్యప్రాప్తయే
భపరివృతేషు చతుర్థో లఘ్వార్యోఽపి సహపైవ పరమ పదం కాంక్షమాణః
- పానీయాలాభేశుష్కజిహ్వోఽప్రయమాణస్తృషార్త ఇవ సంసారమరుకాం
తారేతాపత్రయాభిభూతోహం సద్య ఏవాపర్యాప్తామృతాలాభే ప్రాణాధారణం

నలభ ఇతి జ్ఞాపితేన శ్రీరామానుజమునినా-భోలఘ్నార్వతవాభిమత ప్రాప్య
ప్రదః శ్రీ వేంకటనాథః ఖలు తత్రాగత్వానంతార్యారచిత సముచిత పురుష
కారేణ భగవంతముపసద్య పురుషార్థం ప్రాప్నుహీతి ప్రత్యుక్తః - శ్రీ వేంక
టనాథే ప్రావణ్యాతిశయాత్సద్య ఏవనిర్గతః శ్రీ వేంకటాద్రిమాసాద్యానంతా
ర్యమభివంద్యస్యాభిప్రాయం శ్రీ రామానుజముని దివ్యాజ్ఞాం చ తస్మై
జ్ఞాప్య భగవన్నంతార్యత్వదీయ పురుషకారేణైవ శ్రీ వేంకటనాథో మాం
సద్యోరక్షితుమర్హతీతి ప్రార్థితేనానంతార్యేణ- అయం ఖలులఘ్నార్వః పర
మార్తి సంపన్నః - సకల కల్యాణగుణశాలీ సదాచార్యపదముఖ్యాభిధేయః
శ్రీమాన్ రామానుజమునిరస్యాచార్యోనియంతా - పురుషార్థ ప్రదాతాచ శ్రీ
వేంకటనాథస్సర్వజ్ఞ స్సర్వశక్తస్సమస్తకల్యాణగుణగణమహోదధిః - అతోఽ
స్యాపేక్షిత పురుషార్థః సద్యస్సంభ తుమర్హత్యేవ -

నఖలుసర్వజ్ఞే సర్వశక్తే పరమపురుషే పురుషార్థం ప్రదాతుముద్యుక్తే
కశ్చిదన్యోఽస్తి నిరోధా - నిత్యానపాయినీచాఖిల జగన్మాతా శ్రీరస్యోరస్థలం
క్షణమపినజహాతి -

ఏవం స్థితే సద్యఃపురుషార్థా సంభవా శంకాయానావకాశ లేశః - అతో
మత్తోఽయం వ్యాజమాత్ర తయాపురుష కారకృత్యం వాంఛతి - అనుశాస్తి
చమాం పురుషకారకృత్యే భగవద్రామానుజమునిః - అతోఽవశ్యమేవాస్మిన్
షయే పురుషకారకృత్యమాచరణీయం నిత్యనుసందధతా సమాహిత చిత్తేన
- భో లఘ్నార్వ! -

ఏహి తర్హి భగవద్రామానుజ దివ్యాజ్ఞానుసారేణ భగవంతముపగచ్ఛా
వేత్యభిహితస్తేన సహైవ శ్రీ వేంకటనాథముపాసదత్ ॥

తదన్వనంతార్య లఘ్నార్వయోర్ద్వయోరపి భగవంతం ప్రణిపత్యమం
దిరాంతః ప్ర శ్యభగవత్సన్నిధౌ స్థితయోః - భగవానపి శ్రీ వేంకటనాథః

కరుణాశీతల కటాక్ష సేచన పూర్వకం తీర్థ శ్రీశతకోపమాల్య శేషవస్త్ర దివ్యాం
గరాగాదీన్ ప్రసాద్య తైరలంకృతాం గౌతౌ ప్రసాదస్వీకారానంతరమపికిం
చిత్కాలంతిష్ఠంతౌ క్షమాణశ్శంకితమనాః - భో అనంతార్య! - కింకించి
ద్విజ్ఞాపయితు కామ ఇవతల్లసియది కంచిద్విజ్ఞాపనాయ మన్తి తర్హి మాకృ
ధాశ్శంకా ఎతిచోదితేనంతార్యేభోస్సాన్వయం లఘూవర్య ఆర్త ప్రప
న్నస్సన్ భగవతారామానుజమునినా నియ ఎతః పరమపురుషార్థమద్యై
వత్వత్తేలభ్యముపాగతః । తదస్యసద్య ఏవాస్య పురుషార్థం ప్రదద్యాః ।
త్వం ఖలుపరమకారుణిక ఆశ్రితవాత్సల్యైక జలధిః సర్వశక్తి స్సమస్త కల్యా
ణగుణగణ మహోదధిరసి - కిమధికం జ్ఞాపనీయమస్తీతి జ్ఞాపయతి సతి
- తతో లఘూవర్యాయ భో పరమది షదాం రాష్ట్రభూతం పరమవ్యోమ
పదం తుభ్యమహం దత్తవానస్మిస్వీ కురుష్యేతి । ది షదాం రాష్ట్ర మపిత్వం
క్షస్వేతి మోక్షమపిద దద్యాదితి దివ్యసూరిగాధోక్త ప్రకారేణ పరమప్రా
ప్యభూతం పరమపదం ప్రాదాత్ ॥

తతోలఘూవర్యః శ్రీవేంకటనాథమహోదారతాం క్ష్య సంతుష్టః భో అనం
తార్య - శ్రీ వేంకటనాథ స్వరూపం స్మృత్యమత్స్వరూపం పశ్యతి చేత్
- మహ్యందాతుం పురాణాని నరకస్థానానిన పర్యాప్తాని - అపూర్వాణి మహా
నరకస్థానాని బహూనిస్రష్టవ్యాన్యేవ మదీయానాదిజన్మపరంపరానుష్ఠిత
పాపపరంపరాణామపరి ఎతత్వాత్ స్వతంత్రస్యాపరాధ పరామర్శేదండనో
ద్యమస్యా పరిహార్యత్వాచ్చ మత్స్వరూపమపరామర్శేదండవోడ్యమస్యా
పరిహార్యత్వాచ్చ మత్స్వరూపమ పరా మృశ్య స్వస్వరూపం పరామృశతి
చేన్మహోదారస్యాస్య మహ్యం ప్రదాతుమద్య ద్యమానం పురాణం పర
మపదమపి న పర్యాప్తం । అపూర్వాణ్యనే కానిపరమపదాని స్రష్టవ్యాన్యేవ
- దీర్ఘమహాహస్తతాయా అస్య దివ్యసూరిసూక్తిసిద్ధత్వాత్ - అన్యధాప్రార్థనా

పరిసమాప్తేః ప్రాగేవేత్థం 'సోధ్వనః పారమాప్నోతి' 'తద్విష్ణోః పరమం పద'
' ఎతి సకల సంహారాధ్వపరమపారభూతస్యపరమదుర్లభస్య పరమపదస్య
సద్యః ప్రదానం కథ ఎవఘటత ఇత్యనంతార్యం జ్ఞాప్య సద్య ఏవ పరమ
వ్యోమజగామ॥

‘తతోఽనంతార్యోఽపి పరమ స్మయమాపన్నః

హరిద్రాచూర్ణ సంస్కారమాచరేద్బ్రహ్మ త్పితుః ।

కాలేతు చరమేపుత్రస్తుతిర్గేయాచ వైష్ణవైః॥

హరిద్రచూర్ణైరంగానాం గురూణాం చ మహాత్మనామ్ ।

కాలేన్తిమే పరిష్కారం కుర్యాన్మంత్ర ప త్రితైః ॥

పుం సూక్తేనాభిషేకం చ బ్రహ్మమేధక్రియాం చరేత్ ।

అ శంభేన కాలేన నపర్యుష్టేన వసుత’

ఇతి శ్రీ సంహితావచనైః -

‘అర్చిరాదిగతేర్మార్గ చింతాధ్యాయం శుభావహమ్ ।

పఠేయురనమా ప్రాశ్చన్యాబ్జపరాస్తుతీః ॥

మానుషీశ్చ ఋషిప్రోక్తాః పితృణాంశావ ఉత్సవే ।

ఉలూఖలేతు ముసలైః కాయమానే మనోహరే ॥

స్థాప్యశుద్ధాం హరిద్రాం వైదాసీభిః కేశవస్య చ ।

చూర్ణీకృత్యతతో మంత్రైః పరిష్కారం చరేద్బుధ’ ॥

ఇతి సంహితాంతర వచనైశ్చోక్తరీత్యా శ్రీపాంచరాత్రోత్తర ఖండాంత
గ్రత శౌనక బ్రహ్మసంవాదరూపైక త్రింశాధ్యాయేన -

శ్రోతు ఎచ్చా ఎ సంస్కారం భగవన్ బ్రహ్మమేధినామ్ ।

యద్వైష్ణవానాం హితం తన్నేబ్రూహి పితామహేత్యాదినా- ఏవం

ధం బ్రహ్మమేధం యేకుర్వంతి హి వైష్ణవాః ।

తే సర్వే వైష్ణవం లోకం ప్రయాంతి క్షీణకల్మషా ॥

ఇత్యం తేనోక్తరీత్యా చ తస్యా శంభేన శ్రీచూర్ణపరిపాలన రథయాన
పూర్వక బ్రహ్మమేధ సంస్కారాది లక్షణ చరమ కైంకర్యం స్వయమేవ పర
మాదరేణాకార్షిత్ ॥

ఏవం వర్ధితవన్మంగళగ్రామాధిస శ్రీ వైష్ణవ దాసనాను ప్రవరమోక్ష
దానవృత్తాంతవ్యాప్రుమోక్షణ వృత్తాంతా దయోప్యనుసంధేయాః ॥

ఏవం భగవద్రామానుజ మునినిరతిశయ కృపాకటాక్ష భాజనీభూతస్య
తత ఏవహేతోర్నిరవధిక శ్రీ వేంకటనాథ కరుణాపయః సారావార పూర
నీర నరాయమాణస్యానంతార్యస్యాతి చిత్రాణి భగవత్కటాక్ష శేషభాతి
తాని చరిత్రాణ్యన్యతోఽవగంతవ్యాని॥

అనంతార్య షయాసపితధ్గుణ వైభవ పరానిమాన్ శ్లోకాన్నిత్యానుసం
ధేయానిత్యం జగురారాః॥

అమ్నాయవాచామపి మృగ్యభూమా శ్రీ వేంకటక్ష్మాధరదివ్యధామా

దేవోఽనుధావన్ ప్రదదాతియస్మై స్రజం భజేఽనం తగురుంతమా
ద్యమ్ ॥

యతీంద్ర పాదాంబుజ చంచరీకం శ్రీమద్దయాపాలదయైక పాత్రం ।

శ్రీ వేంకటేశాంఘ్రియుగాంతరంగం నమామ్యనంతార్యమనంతకృత్యః ।

జాయాసహాయఖననీయమహాతటాక

మృద్భారవాహినటువేషవృషా చలేంద్రం ।

శ్రీ వేంకటేశ ధృతదత్తమనోజ్ఞగంధస్రగ్గంధికం

ధరమనంత గురుప్రపద్యే॥

శ్రీ వేంకటేశ మచిరస్మయమాన నిర్యతః

సౌరభ్యగుంభ సుమనోభిరనన్య బుద్ధ్యా ।

పనోదితాభిః శ్రీ మాననంత గురురన్వయమా రాస్తాతి|

అయం చానంతార్యోఽతి మాత్ర భగవద్రామానుజముని దివ్యచరణా రంద ప్రవణమానసస్తస్యవాది జయధాటీష్వనుసంధేయబిరుద ప్రబం ధాత్మకం శ్లోకపంచకం - తదీయ మంగళావహతయా నిత్యాను సంధేయం మంగళాశాసనదశకమ్ -

శ్రీ ముఖసూక్తాఖ్య ద్రా డ బ్రహ్మసంహితాధ్యయనారంభకాలానుసం ధేయ మేతద్విషయమంత్రరూప ద్రా డగాధా శేషం చ ప్రాణైషీత్| ఏతస్య కుమారో రామానుజనామానంతార్య సమాన కైంకర్యరసః - తేన భగవద్ది వ్యాలయస్య దక్షిణపశ్చిమాయాం దిశినిర్మితం తదాచార్య శ్రీరామానుజ మునినామాంకితం దివ్యారామ తటాకాదికం దృష్ట్వా-స్వయముత్తరపూ ర్వాయాం దిశిత ధైవస్వాచార్య సంబంధ్యనంత పూరుషనామాంకిత తటా కారామాదికమపరమపికుర్వన్ తేన సహైవ భగవంతం శ్రీ వేంకటానాథమ నుదినం సర్వ ధ కైంకర్యేణ సమ్యగానందయన్నాసీత్|

ఇత్యమనంతార్యోఽనేకాని భగవత్కైంకర్యాణి కుర్వన్ననేకాన్ ఘృథ ర్మాంశ్చ ప్రవర్థయన్నాసీత్ |

ఇత్యనంతార్యగుంభితాయాం

శ్రీ వేంకటాచలేతిహాసమాలాయాం షష్టస్తవకః

అథ శ్రీశైలపూర్ణార్య వృత్తాంత ఉచ్యతే | శ్రీవేంకటేశో జయతే|

అథ షష్టస్తవకః||

పురాఖలు భగవాన్ యామునమునిః సకలతన్త్రపారావారపారీణః శ్రీర జ్జదివ్య క్షేత్రమధ్యాసీనో నిజాన్తేవాసిభిః సకలవేదాన్తరహస్యపారదృశ్యభిః బహుభిః శ్రీవైష్ణవైః సహ సకలశాస్త్రార్థప్రపచనపూర్వకం పరమవైదికిసిద్ధాంతశబ్దితం శ్రీవై

జ్ఞానదర్శనం వర్ధయన్ శ్రీరంగనాథమల్లలాశాసనైకపరాయణః తదీయగుణా
నుభవకైంకర్యప్రవణో బభూవ|

తదానీం కదాచిత్ తస్మిన్ యామునమునో శ్రీముఖసూక్తాభిఖ్యానం శలఱళాఘటఱంకుశదివ్యసూరి ద్రా డజ్జసంహితాయాం తృతీయకాండే తృతీయశ్రీముఖసూక్తమనుసంధానే తదర్థానుసంధాన ధృహ్యదయే శ్రీపరాంకుశదివ్యసూరిణా ప్రపన్నజనకూటస్థిన శ్రీవేంకటనాథే కిల స్వరూపానురూపా పుష్కలాప్రతిరనుష్ఠితా పరమపురుషార్థభూతం కైంకర్యమపి చైహివ ప్రార్థితమ్ పరమప్రాప్యభూతపరమపదవాసినోఽపి నిర్యసూరయోఽత్రైవకిల భగవదారాధనార్థాన్ శ్లాఘ్యాన్ పుష్పతీర్థదీపధూపాదీన్ సాదరమూఢా సమానీయ సమర్పయంతః కృతార్థతాం లభంతే అస్మిన్ దివ్యదేశే భగవదభిషేకార్థం సుగంధి దివ్యతీర్థం లక్షణాంశ్చ పుష్పాదీన్ సమర్పయన్ భగవంతమానంతయితు యచ్చ ౧ కథం దృశం కైంకర్యం మంత్రభాగధేయస్య మమ సులబం భ ష్యతీ త్యభిదధానే పరమసత్వగుణపరిపూర్ణః శ్రీశైలపూర్ణోఽయం తదస్తేవాసిష్ఠ్య న్యతమః స్వయం తన్మనోరథపరిపూరణాయ తత్ప్రతినిధితయా తదభిప్రీతం కైంకర్యం కర్తుముద్యుక్తానః తదనుజ్ఞంచ లభ్యా శ్రీవేంకటగిరిమాసాద్య వాసం కుర్వన్ భగవదభిషేకార్థం ప త్రతమం భోగ్యతమం ఆరోగ్యనిదానం అఘనాశనపుణ్యతీర్థసలిలం భక్త్యా శ్రీసూక్తాఖ్య కలివైరిదివ్యసూరి ద్రా డసంహితామనుసంతానః సాదరమనుదినమానీయ సమర్పయన్ పుష్పాదీంశ్చ యథా శక్తి సమర్పయన్ భగవంతమానంతయన్నాసీత్

ఇతం శ్రీశైలపూర్ణార్చ్యేణ పరమభక్తిసంపన్నేన సాదరమనుదినం క్రియ
మాణమఘ నాశనతీర్థాదభిషేకార్థతీర్థానయనకైంకర్యం స్వాత్మనా పరమప్రీత్యా
పరిగృహ్యత ఇత్యముమంశం సర్వే జనా అవగచ్ఛన్తితి పరిచింతయన్ భగ
వాన్ శ్రీవేంకటనాథః కదాచిత్పరిగృహీతవ్యాధాకారో ధనుష్పాణిః పాప నా
శతీర్థాత్ పావనభోగ్యం భగవదభిషేకతీర్థం సాదరమానయంతం శ్రీశైలపూర్ణార్చ్యం
మధ్యేమార్గమభిగమ్య హే తాత తృషారోస్మి తీర్థం మే దేహి ఇతి ప్రచ్ఛన్

తస్మింశ్చ రే రే వ్యాధ శ్రీవేంకటనాథార్థం మయానీయమాన ౨దం దివ్యతీర్థం
న మనుష్యా రహిత తం వ్యాధం ప్రత్యాఖ్యాయ శ్రీకలివైరిదివ్యసూరిసం
బంధి మహాశ్రీసూక్తానుసంధానపూర్వకం భగవదనుభవజనితహర్షప్రకర్షణ తీర్థ
కుంభం నయత్యేవసతి స్వయం తత్ప్రృష్టంతోఽనుగచ్ఛన్ ధనుస్సంహిత
శరేణాతిలాఘవేన తం కుంభం పృష్టభాగే ధౌ ఛిద్రం కృత్వా లఘుధారా
రూపేణ తస్మాచ్ఛిద్రాత్ నిస్సృతం కృతస్నం తీర్థం పపాః

స చ శ్రీ శైలపూర్ణార్చ్యః కలివైరిదివ్యసూరి శ్రీసూక్తానుసంధానం కుర్వన్
తత్ప్రతిపాద్య భగవద్గుణ గణాను భవనిర్మగ్నహృదయో వ్యాధ రూపిణో
భగవతః కిం దపి కృత్యమజానన్నేవ కించిత్ దూరంగత్వాత తస్మిర్థక్షరణేన
శనైశ్శనైల్ ఘూభవంతం తీర్థకుంభమపగత తీర్థమవగచ్ఛన్ కి ౨ద ౨తిప్ర
ప్రతో ముఖమావలయ్య తీర్థధారాం పిబంతం వ్యాధమాలోకయన్ - రేరేవ్యాధ
మందభాగ్య భగవదర్థం నీయమానే తీర్థేకిమర్థ ౨త్థం ద్రోహమకారీరితి తంగర్హ
యన్ - హేతా తమాత్వం చారకృథాః - ఇహ సన్నిధౌ దివ్యం తీర్థం దర్శ
యా ౨ - తతో భగవదర్థం తీర్థం నయేతి వదతా తేన వ్యాధేన పురోగచ్ఛతా
సందర్శిత సరణిరాకాశగంగాతీర్థం ప్రాపితః తదానీం తత్ ప్రదేశేతీర్థే)నుపల
భ్యమానే తతత్ తస్మిన్ వ్యాధేనిజధనుర్ము క్తేన కేన చిత్త్యణేన శరాయమా
ణేన తత్రయైవఖ్యాపితత్వాన్నిత్ర సంజ్ఞాయా శ్చద్వయోః సమావేశేన ౨త్ర
తాతార్య సంజ్ఞాహ్యస్య సుప్రథితా సంబభూవ ॥ ఏత ద్విషయానునపి శ్లోకా
నిమార్వాదేపణేప్రస్తుతేసామ్యైక్య శ్రుతిభేద వాక్యహృదయాన్య క్తాని శ్రీథే
హరిః! ౨త్రం భాష్యకృతే జగాదయమయం సర్వస్య ౨త్రం జగౌతం శ్రీభూ
ధరపూర్ణపుత్రమవరం శ్రీశైలపూర్ణం భజే- భారద్వాజ కులాభీందుం ప్రజ్ఞాభ
క్త్యమృతార్ణవం । శ్రీశైలపూర్ణతనయం ౨త్రతాత గురుంభజే -

భారద్వాజకులాభీందుం ప్రజ్ఞాభక్త్యమృతార్ణవం । శ్రీశైలపూర్ణతనయం
౨త్రతాతగురుం భజే - శ్రీమద్వేంకట

అథ శ్రీవేంకటాచమాహాత్మ్యపరిశీలన తత్పర్వతాసాధారణ కతిపయ ధర్మ

శేషవ్యవస్థాపనవృత్తాంతః ఉచ్యతే|

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యై షయపురాణభాగాన్ సమంతతః పరిశీలయన్
భగవాన్ రామానుజమునిః|

వైకుంఠలోకాద్గరుడేన స్తోః

క్రీడాచలో వేంకటనామధేయః|

ఆనీయచ స్వర్ణముఖీసంపే

సంస్థాపితో ఘ్ననివాసహతో|| ఇతి మార్కండేయపురాణ-ద్వితీయా
ధ్యాయవచనేన--

వారాహపురాణాంతర్గతప్రథమభాగే చతుస్త్రింశాంకచిహ్నిత ద్వితీయాధ్యాయస్థైః|

ధరావరాహదేవోఽపి లోకానుగ్రహకామ్యయా|

భూమౌ స్థాతుం స్థలం దివ్యం బుద్ధ్యా నిశ్చిత్వ మాధవః||

గరుడం ప్రేషయామాస గిరిమానేతు మద్భుతమ్|

వైనతేయ మహాసత్వ గచ్ఛ త్వమతివేగతః||

గత్వాతు పరమం ధామ క్రీడాచలంహాసయః| ఇతి వచనైః|

వైనతేయోఽపి పరమం ధామ గత్వా దరదర్శహ||

అప్రాకృతమమేయం చ సర్వరత్నమయం గిరిమ్|

హిరణ్మయం మహాశృంగం పశ్యోపనిషదాత్మకమ్|| ఇతివచనైః|

నారాయణగిరిం నామ్నా క్రీడాద్రిం పరమేష్ఠినః|

యోజనత్రయ స్తారం త్రింశద్వ్యోజనమాయతమ్||

శేషాకారం హరేశ్వరం శేషిణం సర్వదేహినామ్|

దివ్యాకారం మహాపుణ్యం పశ్యతాం మోక్షదాయకమ్||

ఏవం రూపం గిరిశ్రేష్ఠం స్కన్తదేశే నిధాయ తమ్|

పరివౌహైరుపేతం చ భగవత్పరిచారకైః||

ఆజగామ మహావేగాత్ గరుడః కాశ్చానప్రభః| ఇతి వచనైః|

తత్రైవ షట్త్రింశాంగచిహ్నిత చతుర్థాధ్యాయస్థేన--

వైకుంఠాదాగతత్వేన వైకుంఠాద్దిరితి స్మృతః|

ఇతి వచనేనచ శ్రీవైకుంఠవర్తి పశ్యోపనిషన్మయాప్రాకృతభగవత్క్రిడాచల
రూపతయా సుప్రసిద్ధః| తదధ్యాయస్థేనైవ--

అయం కదాచిద్దేవానాం శ్రీనివాస ఇవాబభా|

శ్రీనివాసగిరిం ప్రాహుస్తస్మాదేనం దివోకసః||

ఇతి వచనేన శ్రీపతిదివ్యమంగల గ్రహరూపతయాపి కదాచిత్ దేవానాం
భాసమానత్వేన ప్రసిద్ధః||

బ్రహ్మణ్ణపురాణే ద్వితీయాధ్యాయే--

అథాహ భగవాన్చైషమాహూయ పురతః స్థితమ్|

మేఘగంభీరయా వాచా హర్షోత్కుల తోచనః||

శ్రీభగవాన్-

అనన్త మత్ప్రియో తోకే నత్వదన్యోస్తి కశ్చన|

తస్మాన్మమ ప్రేయం కించిత్కర్తవ్యం భవతానఘ||

శ్రుతంహి భవతా సర్వం నారదోదీరితం వచః|

క్రీడాసముచితే దేశే వస్తవ్యతి మే మతిః||

తత్ర భూత్వా గిరివరో భవాన్ వసతు భూతలే|

త్వత్పూజామండలక్షిణి స్థాతవ్యం రమయా సహ||

అనన్తోఽహం మహాదేవ స్థాస్యాం గిరిరూపధృక్|

భవాన్స్తు రమయా సార్థం గిరిసానుపురంస్యతామ్||

ఇతి వచనైః అనన్తరూపతయా అవగమ్యమానః|

పునస్తత్రైవాధ్యాయాన్తే--

అగస్త్యాద్యా మునివరా స్తపసః సిద్ధపేక్షయా|

తపాంసి సుచిరం తేఘః తన్నిర్ఘరసమాప్లుతాః||

ష్ణోరపరదేహత్వాదాక్రామ న్నపదై గిరిమ్|

నారాయణాంశసంభూతః శేషోఽహిరిరిరూపధృక్॥

ఇతి వచనైః శేష గ్రహరూపతయా భగవద్దివ్యమంగళ గ్రహరూపతయాచ ప్రతిపన్నః! వామనపురాణే ఏకంశాంకచిహ్నత ద్వితీయాధ్యాయే--

శుకాద్యా మునయః కేచిద్భృగ్వాద్యాశ్చ తపోధనాః|

ప్రహ్లాదప్రముఖాః పుణ్యా అమృరీషాదయో నృపాః॥

ష్టోరేవాపరం దేహ మన్వానాస్తం నగోత్తమమ్|

పద్భ్యామాక్రతుం భీతాః పర్యస్తేష్యేవ వర్తనాః॥

తన్నిర్గతనదీష్యేవ కుర్వాణాః స్నానతర్పణే|

తపఃకుర్వంతి వాంఛంతః సాక్షాత్కర్తుం జనార్దనమ్॥

ఇతి వచనైరపి తత్త్వజ్ఞప్రధానైః శుకాదిపరమర్షిభిః ప్రహ్లాదప్రముఖైః పర మభాగవతైః అమృరీషాదిరాక్షర్షిభిశ్చ శ్రీ ఘ్నదివ్యమూర్తిబుధ్యా ప్రాకృతశరీ రేణ పద్భ్యాంచక్రతుం భీతైరథస్తదేవావస్థాయ పరమాత్మానం సాక్షాత్కర్తుం చిరం తపశ్చరద్భిః శ్రీమన్నారాయణదివ్యమంగళ గ్రహరూపతయా అను సన్ధీయమానత్వేనచ ప్రతిపన్నః శ్రీవేంకటాద్రిరిత్యంశం నివృత్తా ద్యా దివ్య సూరయోఽపి ప్రాకృతశరీరేణ పద్భ్యాం చ శ్రీవేంకటాద్రిస్పర్శమనర్థం సన్య మానావీవాధస్తాదేవ స్థితాః భగవన్మంగలాశాసనం చక్రరిత్యంశం శ్రీవేంకటా ద్రేర్మేరుపుత్రత్వశేషమారుతసంవాద ధూతత్వవదస్తు కల్పభేదమూత్రనిబంధన ఇత్యంశం తదాఽపి శ్రీరామకృష్ణాదీనాం దశరథవసుదేవాది పుత్రపత్యేఽపి స్వాసాధారణప్రాకృతదివ్యరూప భగవదవతారత్వవత్ శ్రీవైకుంఠవర్తికీడాద్యై వతారరూపత్వం శేషానుప్రవేశభగవదనుప్రవేశకృత తదీయ గ్రహరూపత్వం చాస్య మేరుపుత్రస్యైవ సతో నాసంభవదుక్తికమ్| సాక్షాద్గరుడేన వైకుంఠాద స్యానయనం మేరుపుత్రరూపేణావతీర్ణస్య తస్య శేషమారుతసంవాదవ్యాజే నానయనంచేత్యేతావన్మాత్రమేవ వైషమ్యం కల్పభేదాయత్తమ్ అత ఏవ--

వేంకటాద్రిరితి ఖ్యాతః సర్వలోకనమస్కృతః|

మేరుపుత్రో మహాపుణ్యః సర్వదేవాభివందితః॥

వైకుంఠలోకాదానీతో స్తోః క్రీడాచలో మహాన్ |

గరుత్మతా వేగవతా స్వర్ణముఖ్యాస్తటే శుభే |

వర్తతే దేవసంఘైశ్చ ఋషిసంఘైశ్చ పూజితః ||

ఇతి వేంకటాద్రేః కల్పద్వయసిద్ధ మేరుపుత్రత్వ గారుడానీత వైకుంఠలోక క్రీడాచలత్వయోర్ద్వయోర్ధర్మయోః ఏక శేష్యసద్భావప్రతిపాదనపరం స్కాంత పురాణసప్తత్రింశాంకచిహితాధ్యాయవచనద్వయం సంగచ్ఛతే |

ఏవమేవ స్వాంపుష్కరిణ్యః శ్రీవైకుంఠవర్తిక్రీడావాపికరూపాయాః సర స్వత్యవతారూపత్వర్ణనమపి న రుద్యతే | క్వచిత్కల్ప శేషే దుశ్చరతప శ్చర్యాకారిణ్యః సరస్వత్యాః తాత్కాలికమనోరథ శేషపూర్తయే స్వాంపు ష్కరిణ్యామనుప్రవేశమాత్రస్య భగవతా అనుజ్ఞాయత్వమాత్రేణ తాదృశప్ర వాదోపపత్తేః | నచైతావన్మాత్రేణ శ్రీవేంకటాచలస్య స్వాంపుష్కరిణ్యావా ప్రాకృ తత్వశంగళేశావకాశః | అన్యథా తయోః సమంతతః సర్వతోముఖ సంజోఘు ష్యమాణ లోకోత్తిర్ణపరమపావనాప్రకృత పంచోపనిషత్తత్వమయ భగవదత్య న్తప్రియమస్తురూపతయా అనుపపన్నత్వాదిత్యంశంచ స్వయమనుసంధానః పరేభ్యశ్చ స స్తరమభిదధానశ్చ సన్ తత ఏవ ిహతోః సర్వం కన్యాంచిత యాత్రాయాం దివ్యసూరివదేవ స్వయమపి శ్రీవేంకటాద్రేః ఏద్భ్యామాక్రమ ణమసహమానోఽధస్తాదేవ చిరకాలం స్థిత్యా శ్రీశైలపూర్ణార్యానన్తార్యాదిభి ర్విశేషతః సంప్రార్థితోఽపి ముహుర్ముహుర్గన్తమనభ్యుపగచ్ఛన్ శ్రీవేంకటా చలమాహాత్మ్యపర స్కాంతపురాణాంతర్గత ప్రథమభాగస్థ నవమాధ్యాయవచనైః

వేంకటాద్రిం గిరి తం తు ప్రార్థయేత్పుణ్యవర్ధనమ్.

స్వర్ణాచలమహాపుణ్యసర్వదేవనిషే త ||

బ్రహ్మదయోఽపి యం దేవాః సేవంతే శ్రద్ధయా సహ |

తం భవంతమహం పద్భ్యామాక్రమేయం సగోత్రమ్ ||

క్షమస్వ తదఘం మేఽద్య దయయా పాపచేతసః |

త్వన్మూర్ధని కృతావాసం మాధవం దర్శయస్వ మే॥

ప్రార్థయిత్వా నరస్తేవం వేంకటాద్రిం నగోత్తమమ్॥

తతో మృదుపదం గచ్ఛేత్పావనం వేంకటాచలమ్॥

ఇత్యేవం రూపైః శ్రీవేంకటాద్రేః ప్రకార శేషణ కథంచిదారోహణాభ్య
నుజ్ఞానసద్భావంచ చింతయన్ కథంచిత్ సకృత్సకృత్ భగవంతమద్రిమారుహ్య
వన్తమానః శేషతః శ్రీపదపుర్యామేవ నివాసశీలః శైలోపత్యకాయానేవ శ్రీశై
లపూర్ణార్యసన్నిధౌ శ్రీరామాయణపఠనముపచక్రమే॥

తత ఇత్థం శ్రీవేంకటాచలవైభవాతిశయం శాస్త్రే ప్రతిపన్నం సమ్యగవగ
చ్ఛన్నయం శ్రీరామానుజమునిః స్వస్య శ్రీరామాయణాచార్యభూతం శ్రీశై
లపూర్ణార్థం స్వస్యప్రియశిష్యభూతం శ్రీశైలానన్తార్యంచోభావేవైతే శ్రీవేం
కటనాథవైభవంచ సమ్యగ్విజ్ఞాయ అపచారమంతరేణ శ్రీవేంకటనాథకైంకర్యం
తదీయనిరతిశయముఖోల్లాసకరం కుర్వాణౌ లోక్య స్వయమపి సంతుష్యన్
అన్యాన్ సర్వాన్ ప్రాయశోఽత్యంతాపచారపరాయణాంశ్చ పశ్యన్ తతః స్విద్యన్
తేషాం తాదృశ రుద్ధప్రవృత్తిమూలాపచారపరిహారాయ కాశ్చిద్వ్యవస్థాః కర్తవ్యా
ఇతి మన్వానః శ్రీశైలపూర్ణార్యశ్రీశైలానన్తార్యావాహూయ భో ఆర్యో శ్రీవేం
కటాచలే తద్వైభవానభిజ్ఞానాం జనానాం స్వఛన్దప్రవృత్తిమూలాపచారపరిహ
రాయ కల్పయితుం చాచ్ఛ ॥ తాశ్చ యువాభ్యాం హావశ్యం నిర్వర్తనీయా
ఇతిచ ప్రార్థయా ॥

కేచిత్రైంకర్యనిరతాః కేచిద్బ్రహ్మణి నిష్ఠితాః॥

ధ్యాననిష్ఠాస్తపోనిష్ఠాః కేచిదుద్యానకారిణాః॥

గ్రహాలోకనపరా స్తత్రాసన్మునిపుంగవాః॥

కేచిద్గిరౌ స్థితాశ్చైచ నిత్యోఽశం నమంతి॥

గిరేః పరిసరే కేచిన్నవసన్నిత్యమేవహి॥

పునరప్యాగం ష్యామ ఇతి జగ్ముః పరే తదా॥

అగస్త్యో భగవాన్స్తత్ర శ్రీమద్వేంకటనాయకమ్॥

అర్చయన్వి ధైః పుష్పైః కృత్వా చోద్యానముత్తమమ్॥

చిరకాలం మహాభాగః సహశ్చైర్మహామునిః।

పిబన్నానన్తపీయూషం న్యవసద్వేంకటాచలే॥

ఇతి వారాహపురాణప్రథమభాగ త్రిపంచాచాంకచిహ్నా తైకంశాధ్యాయ
వచనైః భగవతస్సంనిధావేవ కర్తుమర్హానసంనిధౌ కర్తుమనర్హాశ్చ భగవన్ముఖో
ల్లాసహేతువ్యాపారాన్ కుర్వతామధికారి శేషాణామేవ వేంకటాచలోపరి సత
తసంస్థితేరవగమేన అతథా ధా అధస్తాదపి కుర్తుం శక్యేషు గుణానుభవాది
వ్యాపారేషు నిష్ఠావన్తః అధస్తాదేవ స్థాతుమర్హన్తి ఉత్పన్నాదికాలేష్వేవ పరం
భగవత్సేవార్థమూర్ధ్వం గన్తుమర్హన్తి నాన్యథేతి వ్యవస్థా కర్తవ్యా।

ఏవం।---

కన్తమూలఫలాద్యాశ్చ నోపభోజ్యాస్సన్వితన్త్రితః।

తత్రోత్పన్నాస్తు రాజేన్ద్ర యతస్త్వప్రకృతో గిరిః॥

ఇతి స్కాన్తపురాణ సువర్ణముఖరీ మాహాత్యభాగస్థవచనేన అప్రాకృతే
శ్రీవేంకటాచలే సముత్పన్నానాం భగవన్నిదేవనయోన్యతయా శాస్త్రసిద్ధానాం
కన్తమూలాదీనాం సర్వేషామేవ పదార్థానాం శ్రీవేంకటనాథాయానివేద్యానుప
భోజ్యతావర్ణనాత్।

కన్తమూలాదివస్తూని భోజ్యాని చ హంషి చ।

నివేద్య పురతో ష్టోస్తత్ప్రసాదోపజీ నః॥

ఇతి తత్ప్రకరణఏవ పునఃకథనాచ్చ। దేవాలయయోగ్యతయా ష్టాంగ
మసిద్ధానాం సకలపదార్థానాం స్థలవాసినో దేశాన్తరాదాగతాశ్చ జనాః భగవద్ది
వ్యాలయ ఏవ పాకం కారయిత్వా శ్రీవేంకటనాథాయ నివేదనం కారయిత్వా
తన్నివేదితస్యైవ హ రాదేః స్వగృహోర్చామూర్తీనామపి నివేదనం కృత్వా
తాదృశేనైవ హ రాదినా తత్తత్కాలోచిత హవ్యకవ్యాదికర్మస్వస్వదేహయాత్రాం
చ కుర్యురిత్యపి వ్యవస్థా కర్తవ్యా।

ఏవం---

దేవార్పితై ర్గణమాత్యై ర్తషా చ మహర్షయః|

ఆచతతోఽర్చనాం శ్లోరూపుస్తత్ర మహీధరే||

ఇతి బ్రహ్మాత్తరణ్ణ సప్తమాధ్యాయగతేన వచనేన గృహార్చామూర్తీనాం శ్రీవేంకటనాథసమర్పితగణమాత్యాదిభిరేవార్చనానుష్ఠాన ప్రతిపాదనేన దేవారామాదిషు స్యాతస్త్ర్యేణ పుష్పాద్విగ్రహణం గృహార్చా గ్రహారాధనార్థమకృత్వా శ్రీవేంకటనాథార్థమేవ పుష్పాదీని నీత్వా తస్మై సమర్పితాన్యేవ మాత్యాదీన్యానీయ స్వస్వగృహార్చామూర్తీనామపి సమర్ప్య తాన్యేవ జనాః స్వయమప్యవయుంజీరన్నితి వ్యవస్థా చ కార్యా||

ఇదముపలక్షణీకృత్య భోగ్యతయా క్రియమాణపయఃపరమాన్నపాయస సూపాపూపాదీనపి క్షేత్రవాసినో జనాః స్వస్వగృహేష్వకారయంతో భగవద్దివ్యాలయఏవ కారయత్వా భగవతే శ్రీవేంకటనాథాయ నివేద్యైవ గృహీణ్యురితి దేవాలయాయోగ్యాన్ శాకశలాటుప్రముఖాన్ అన్నం చ 'కలావన్నగతప్రాణాః ప్రాణినః సర్వ ఏవహి' ఇత్యుక్తరీత్యా కలౌ సర్వేషాం జనానాం అన్నాధీనప్రాణఘరణతయా దేవాలయే యథాపేక్షాకాలం లాభాసంభవేన క్షున్నివారణస్యావశ్యంకర్తవ్యత్వేనచ స్వస్వగృహేషు కారయేయురితిచ వ్యవస్థా కార్యా|

ఏవం శ్రీవేంకటాద్రౌ వసతాం జనానాం దేహం యోగకాలే ప్రాప్తే ప్రాగేవాధస్తాన్నయనం కార్యమితి, అచింతితదేహ యోగే ప్రాప్తే తథాభూతప్రాణిదేహో అధస్తాదేవనీత్వా సంస్కార్యా ఇతి చ వ్యవస్థా కార్యా|

ఏవం--

మృగపక్షిశుకాదీనాం రూపం కృత్వా పరాత్పరః|

క్రీడతే రమయా సార్థం సూరిభిస్తత్ర పర్వతే||

ఇతి వారాహపురాణప్రథమభాగస్త చతుశ్చత్వారింశాంకచిహ్నిత ద్వాదశాధ్యాయస్థవచనేన--

మృగంవా పక్షిణం దృష్ట్వా గర్భర్షంవా దివౌకసః|

అసావేవ హరిశ్చేతి స్మయోత్ఫుల్లమానసః॥

అనుజగ్మర్గిరౌ తస్మిన్ దిదృక్షా సక్తచేతసః॥

ఇతి తదధ్యాయస్థేనైవ వచనాంతరేణచ శ్రీవేంకటాదౌ హరతాం మృగ
పక్ష్యాదీనాం భగవద్రూపతయా సంభావనీయతావగమేన తామసపురుషైస్తేషాం
హింసా న కర్తవ్యేతి భగవదుత్సవే దిగ్బలియోగ్యదివ్యనగర ధిషు చరతాం
పాదుకావాహనాద్యారోహణం న కర్తవ్య ఇతి॥

ఇమముత్సవముద్దిశ్య సేవార్థం యస్తు వాసతః॥

క్రమతే పదమేకం తు గన్తుం శేషగిరింప్రతి॥

పదస్యైకస్య తస్యైవ ఫలం భవతి తత్పదమ్॥

వేంకటాచలయాత్రాయాం పదమేకం మునీశ్వరాః॥

బ్రహ్మహత్యాది పాపఘ్నం సంసారార్ణవతారకమ్॥

ఐహికంతు ఫలం తస్య హ్యవాన్తరఫలం భవేత్॥

ఇతి వారాహపురాణప్రథమభగైకపంచాశాంకచిహ్నా తైకోన శాధ్యాయ
వచనైః--

ఉత్సవేషు చ దేవస్య నారాణగిరింప్రతి॥

గచ్ఛన్తి యే నరాః పుణ్యాః తేషామపి ఫలం శృణు॥

యాని త్వదఘతే పదాని చ మునే నారాయణాద్రింప్రతి॥

స్తోకం స్తోకమపి ద్విజా అపి జనాస్తేషాం ఫలం యచ్ఛృణు॥

యావద్వేంకటశైలమాత్మగృహత స్తావత్పదానాం క్రమాత్॥

ప్రాయశ్చైవ పదే పదే క్రతు ఫలం భూయాద్భు ప్రాణిన్వామ్॥

ఇతి వామనపురాణ త్రిచత్వారింశాంకచిహ్నా త చతుర్వింశాధ్యాయవచ
నేన చ బ్రహ్మహత్యాదిపాపనివృత్తి భగవత్ప్రార్థితక్షణ సంసారనివృత్త్యాదిషు
సాధనతయోక్త శ్రీవేంకటాద్రియాత్రాయామేవ దేహయాత్రాశేషవాహనాద్య
రోహణస్యానుచితతయ అవగతత్వేన శేషతః శ్రీవేంకటాద్వారోహణస
మయే పాదుకావాహనాద్యారోహణం న కర్తవ్య ఇతి చ వ్యవస్థా కర్తవ్యా॥

ఏవం---

చణ్డాలయవనాద్యైశ్చ పతితైః పాపిభిర్న రైః|

నారోఢుం శక్యతే దివ్యోహ్యప్రాకృతశిలోచ్చయః||

ఇతి వారాహపురాణవచనేన--

‘చణ్డాలయవనాద్యైశ్చ వేదబ్రాహ్మైశ్చ నాస్తికైః|

నారోఢుమపి యః శక్యః పావనః పర్వతోత్తమః||’

ఇతి వామనపురాణైక శాంకచిహ్నిత ద్వితీయాధ్యాయవచనేనచ చణ్డాలయవనపతితాదినీచానాం గిర్యారోహణయోగ్యతాయా అసత్వావగమాత్ చణ్డాలాదిభిరేతత్పర్వతారోహణం న కర్తవ్యమితి చ వ్యవస్థా కార్యా|

ఈదృశ శేషాచారవ్యవస్థా శ్రీవేంకటాద్రా కియద్ధూరప్రదేశ ఇతి చేత్--

ఇతి పృష్టః శివః ప్రాహ స్వామినిత్యచ్యుతం వచః|

స్వామస్త్యయా సదా యత్ర స్థిత్యతే వేంకటేశ్వర||

తత్రైవ దేవ స్థాతవ్యం మయా వృషగిరీశ్వర|

ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ నీలమేఘసమద్యుతిః||

ఆకల్పం చ వసోహ వేంకటాహ్వయభూధరే|

త్వమప్యత్ర మృడానీశ సహదేవ వస ప్రభో||

ఉపత్యకాయామస్యాద్రేః శోచిష్యేశదిగీశ్వర! ||

ఇతి వారాహపురాణ ప్రథమభాగస్తైకోనపంచాశాంకచిహ్నిత సప్తదశాధ్యాయవచనైః శ్రీవేంకటాద్రావా ర్భవంతం శ్రీనివాసం నిపే తుమాగతానాం బ్రహ్మరుద్రాదీనాం ప్రేషణసమయే రుద్రే భవత్సంన్నిధౌ మయావస్తవ్యమితి శ్రీవేంకటనాథం ప్రార్థయతి భగవతా శ్రీవేంకటాద్రేరుపత్యకాయాం యోజనదూరప్రకృష్టాయామాగ్నేయదిశి నిత్యవాసం కుర్వతి నియమయతా అప్రాకృతే శ్రీవేంకటాద్రా శ్రీస్వామిపుష్కరిణీప్రభృతి కాపిలతీర్థపూర్వతీరపర్యంతో భాగో భగవత్సంనిధిరూపో దేవతాంతరవాసానర్హ ఇతి చ ప్రతీపాదనస్య కృతప్రాయత్వాత్--

‘వేంకటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మణే నాస్తి కించనా’ ఇతి

శ్రీమాన్ శేషగిరిశ్చాయం పావనానాం చ పావనః॥

ఇతి చ శ్రీవేంకటాద్రిః సమంతతస్యర్వోత్కృష్టపరమపావనతయా సర్వత్ర
ప్రసిద్ధత్వేపి—

తీర్థస్య పరితస్తిరే పుష్పే యోజనమాత్రకే।

తపః పరమమాస్థాయ న్యవసన్ మునిసత్తమాః॥

నిరంతరం హర్షయుక్తా స్తత్ప్రసాదాభిలాషిణః॥

ఇతి వచనేన కేచిత్పరమర్షయః స్వాంపుష్కరిణీం పరితో యోజన
స్త్రతః ప్రదేశో శేషతః పరమపావనో భగవత్సాన్నిధ్య శేషశాలీత్యధ్య
వస్య తత్ర తపస్తన్తో నిత్యవాసమాకాక్షురితి సువర్ణముఖరీమాహాత్మ్యపూర్వ
భాగే ప్రతిపాదనాచ్చ శ్రీస్వాంపుష్కరిణీప్రభృతి యోజనదూరపర్వతమ
స్మిన్ గిరౌ ఈదృశ శేషాచారమర్యాదా స్థాపనీయతయా అవగమ్యతే।

ఇత్థం పరమపావనం శ్రీవేంకటాద్రిస్థలం శ్రీవేంకటనాథదివ్యాలయమేవ
సంభావ్య ఏతత్క్షేత్రవాసిభి రవ్యైశ్చాచార్యననుష్ఠితయతయా మయా నిశ్చితా
ఇమా వ్యవస్థాః అస్మదభిప్రాయానురోధేన నిర్వర్తయితుం స్వయమేవ భగ
వతా శ్రీవేంకటనాథేన సంకల్పః కర్తవ్యః।

ఏతాసు వ్యవస్థాసు సతీషు ప్రాయశో జనానామపచారప్రసంగో న ప్రస
జేదితి మన్యే ఇత్యవోచత్।

తతః శ్రీరామానుజమున్యభిహితాశ్చాస్త్రసమ్మతాశ్చ శేషాచాఖ్యవస్థా
యుక్తా మన్వానౌ తౌ శ్రీశైలపూర్ణార్ణావనార్యో భగవతా శ్రీవేంకటనాథేన
అవశ్యమావ్యవస్థా నిర్వర్తయిత్వా ఇత్యనుసందధానౌ భగవత్తమపి భగ
వన్ యతిరాజమనోరథం సఫలం కుర్యా ఇతి మనసా ప్రాప్తయామాసతుః।
తతస్తద్రాత్యాం శ్రీశైలపూర్ణార్ణావనార్యస్యే భగవతి శ్రీవేంకటనాథే సమ్మఖమా
గత్య భోః శ్రీశైలపూర్ణార్ణావ మన్నాథమునేర్యతిరాజస్య శాసనానురోధేన ప్రాక్
కేనచిద్ధేతునా పరిత్యక్తయోరపి శ్రీసుదర్శనపాంచజన్యయోః పునర్గ్రహణం

యథా మదిష్టమాసీత్ తథా అధునాఽపి తదీయవ్యవస్థాంతరాణ్యపి మదిష్టా
న్యేవేతి భాషమాణే తమం వృత్తాంతమాకర్ణ్య ప్రబుద్ధ శ్రీశైలపూర్ణార్థ్యః తమం
వృత్తాంతం పణ్ణితపామరాణాం సర్వేషాం దితం భగవతైవ కారయితుమనాః
పరదినే భగవత్సంనిధిముపగమ్యాయ భో భగవన్ శ్రీవేంకటశైలనాథ శ్రీని
వాస సైషా భవతా మమ స్వప్న కృతా దివ్యాజ్ఞా ప్రత్యక్షతః సర్వలోక
దితా కల్తవ్యేతి ప్రార్థయామాస||

తదానీం శ్రీవేంకటనాథోఽపి కంచనభక్తమా స్టః భో జనాః మదీయా
మం దివ్యాజ్ఞాం సర్వే భవంతః సమాకర్ణయన్తు|

అహం పురా శ్రీరామకృష్ణాద్యవతారేషు వసిష్ఠాదిగుర్వాజ్ఞాం అధునా
శ్రీభాష్యాదిప్రబంధనిర్మాణముఖేన మదీయం సర్వస్మాత్పరత్వం సమ్యక్ ప్రకా
శితవతో మహ్యం సుదర్శనపాంచజన్యావపి ప్రదత్తవతః శ్రీభాష్యకారస్యాపి
దివ్యాజ్ఞామాదృత్యానుతిష్ఠాం మామాశ్రితాస్సర్వేఽపి శ్రీభాష్యకార దివ్యా
జ్ఞాసిద్ధాన్ సర్వాన్ వ్యవస్థా శేషాన్ మదభిమతాన్ జ్ఞాత్వా నిశ్చంకం సమాచ
రన్వీతి ప్రోవాచ|

తతస్తత్రత్యాస్సర్వేఽపి జనా స్తామం శ్రీవేంకటనాథదివ్యాజ్ఞాం సమా
కర్ణ్య సంహృష్టాస్తదానీం శ్రీవేంకటనాథస్య అంతరంగకింకరేణ భగవత్ప్రేరితేన
బిమ్బాధరనామ్నా అర్చకవర్తేణ శ్రీశఠకోపముద్భృత్య సర్వేషాం మస్తకే నిక్షిప్య
భో భాగవతాః అస్మిన్ శ్రీవేంకటాచలే శ్రీవేంకటనాథస్య అభిమతాః శాస్త్ర
స్యచానుమతాః పరమభాగవతాః స్యుః అననుతిష్ఠంతశ్చ జనా భగవద్దివ్యాజ్ఞా
రూప వేదశాస్త్రబాహ్యః స్యురితి నియంతాస్సన్తో యథోక్తాః శ్రీరామానుజ
మునికృతా వ్యవస్థా యథావదనుతిష్ఠన్తోఽవర్తన్తు|

అథ శ్రీవేంకటాద్రౌ పుష్పమాలాదిపరిగ్రహానిషేధవృత్తాంత ఉచ్యతే—

ఇత్యం భగవద్దివ్యాజ్ఞయా భగవద్రామానుజకృతాశ్శాస్త్రానుగుణా శేషతో
భగవన్ముఖోల్లాసకరీః వ్యవస్థాః సర్వేషు జనేష్యకపటమనుతిష్ఠన్సు శ్రీశైల
పూర్ణార్థ్యశిష్యే కస్మింశ్చిద్వైష్ణవే ప్రకృతివశ్యతయా కస్మింశ్చిద్దివసే శ్రీవేం

కటనాథాయ అసమర్పితామేవ పుష్పమాలాం శిరసి దధానే స్థితే తద్రాత్ర్యాం
శ్రీశైలపూర్ణార్ణవస్వప్నే భగవతి శ్రీవేంకటనాథే ప్రత్యక్షతః సముఖే స్థిత్యా
భోః శ్రీశైలపూర్ణార్ణవ భగవచ్ఛిష్యః ప్రకృతివశ్యస్సన్ మమ పరిమలద్రోహ
మకార్దీదితి బ్రువాణే శ్రీశైలపూర్ణార్ణవస్తమం వృత్తాంతం శ్రుత్వా ప్రబుద్ధః
పరదినే భగవత్పన్నిధిం గత్వా భగవన్నితఃప్రభృత్యన్వహం భవన్మాల్యాని
కస్మైచిదపి న ప్రదిశి కలిదోపేణానుకూలానామపి ప్రతికూలబుద్ధిజననాత్
అస్మిన్స్థితే బహ్వమర్యాదాప్రసంగో భవేత్|

భవతి శ్రీవేంకటాద్రౌ కస్మైచిదపి మాలామప్రదిశతి జనానాం భగవత్ప
మర్పితమేవ మాలాం ధారయణీతి వంచనాకరణాయోగేన రాజదణ్డభయద
మర్యాదాప్రసంగస్య నావకాశోభవతి తతశ్చాస్మిన్ శ్రీవేంకటాద్రౌ పుష్పమా
లాధారణ్యైవ ప్రతిషేధే రాజదండవశతవివ సిద్ధేసతి తత్పూర్వేకప్రాకృత
సకలభోగోప సంకుచితో భవతి|| అతః ఏతన్మదీయాపేక్షితనిర్వర్తనాయ దృఢ
తరం సంకల్పం కుర్వన్తి ప్రార్థయామాస||

తతో భగవానపి శ్రీనివాసః తదీయం జ్ఞాపనం శ్రుత్వా అర్చకముఖేన
భోః శ్రీశైలపూర్ణార్ణవ మదీయార్చనతారపరిగ్రహస్య ఆశ్రితమనోరథపూరణై
కఫలత్వాత్ భవదీయమనోరథనిర్వర్తనాయ మయా ధృతాని పుష్పమాల్యా
దీని అద్యప్రభృతి న కస్మై దాస్యాం| తతః ఇతఃప్రభృతి మయా ధృతేచ్ఛిష్ట
పుష్పమాల్యాదీని పరివారదేవోభ్యో దేయాని వాప్యాదిషు వా నిక్షేప్తవ్యాని
ఇతి స్ఫుటతరమాజ్ఞాం చకార||

తత ఇమం వృత్తాంతం శృణ్వన్ యతిరాజోఽపి సంతుతోష|

అథ శ్రీవేంకటాద్రౌ సర్వదా స్థిత్యా శ్రీవేంకటనాథదివ్యైశ్వర్యపరిపా
లనాయ స్వప్రతినిధితయా ప్రథమం శ్రీభగవద్రామానుజమునిస్థాపితస్య
శ్రీసేనాపతియతినామ్నో నైష్ఠికబ్రహ్మచారిణ ఏకాంగివర్యస్య వృత్తాంతః ఉచ్య
తే|

భగవాన్ శ్రీరామానుజమునిః పూర్వోక్తాచర శేషవ్యవస్థానాం కరణాన

స్తరం శ్రీశైలపూర్ణార్యశిష్యస్య కస్యచిద్వైష్ణవస్య కలిదోషవశేన పూర్వోక్తవ్య
వస్థా శేషాతిలంఘనప్రసంగం చ దృష్ట్వా అథావత్పూర్వోక్తాచార శేషవ్య
వస్థానాం స్వయమనుష్ఠానాయస్థలవాసినాం తదా తదా దర్శితవ్యవస్థా శే
షాన్ మహాభ్యుదయఫలాన్ జ్ఞాపయిత్వా తైరనుష్ఠాపనాయ తదా తదా దేశా
ధిపతే రాజ్ఞః శ్రీవైష్ణవధర్మోపదేశపూర్వకం శ్రద్ధాం సంజనయ్య తన్ముఖేన
శ్రీవేంకటనాథదివ్యోత్సవాదిలక్షణైశ్చర్యమమృత్యువర్జనయ చ అస్మిన్ దివ్య
దేశే నియతస్థాయినా రక్తాధికారిణా కేనచిద్భ తవ్యంతి చింతయన్ శ్రీశై
లపూర్ణార్యశ్రీశైలానన్తార్యాపుభావపి సమాహూయ భో ఆర్యో అస్మిన్ దివ్య
దేశే శ్రీవేంకటనాథదివ్యైశ్చర్యపరిపాలనాయ తోకానామపచరపరిహారాభ్యు
దయ శేషహేతుతయా అస్మత్కృత శేషచారవ్యవస్థానాం యథావత్పరి
పాలనాయ చ శ్రీభగవద్వివ్యాలయసర్వపరికరనియతన్నతయా వైరాగ్యప్ర
ధానః కశ్చిద్విలక్షణాధికారి అస్మిన్ దివ్యదేశే నియతవాసీ స్థాపనీయ ఇతి
చింతయా ౨॥

భవద్భ్యాం సతతగుణానుభవకైంకర్యైకపరాయణాభ్యాం భగవద్వివ్యాల
యపరికరగుణగుణసాక్షాత్కారణ తదనుగుణశిక్షణాద్యసహిష్టుభ్యాం తత్తత్కా
లేషు భగవద్వివ్యాలయే నియంతః సంన్నిధాయ తత్తత్కాలోచితకార్యవైయా
కులీమూలపరిశ్రమస్య దుస్సహతయా దుష్కరతయా చ భవన్నియామ్య
తయా భద్రాజ్ఞాను ధాయినం కంచిత యథోక్తకార్యనిర్వహణపరం రక్తమధి
కారిణం స్థాపయితుంచా ౧ తదత్ర సమ్మన్యమానాభ్యాం భవద్భ్యాం
మయా౭ద్య స్థాప్యమానః పురుషః స్వాధికారాత్ప్రమత్తో యతా న స్వాత్త
థా౭నుపాలనీయః! నచాహమత్రైవ దివ్యదేశే నియతం స్థాతుం శక్త్యా ౨
యేనాహమేవైన ౨తమనుపాలయేయ ౨త్యభిధాయ---

వర్ణి నో వైష్ణవీ బుద్ధివైరాగ్యే యది దృశ్యతే!

సంకల్ప్య బుద్ధిం తాం ధీరః కాపాయం ధారయేత్పటమ్॥

ఇతిపారమేశ్వరసంహితావచనోక్తరీత్యా బ్రహ్మచారిణః ఆశ్రమాంతర రక్త

స్వార్థ్యరేతసో మస్త్రపురస్సరం కాషాయవస్త్రం ధృతవత ఏవ నైష్ఠికబ్రహ్మ
చారిరూపత్వాత్ తాదృశోఽధికారీ కశ్చన సంపాదనీయ ఇత్యభిదధానః తదా
నీమనంతార్యశిష్యమేకం బ్రహ్మచారిణం గురుకులవాసశ్రద్ధాల్పతయా సర్వదా
తదీయసంన్నిధౌ కైంకర్యైకపరాయణం వైరాగ్యశీలం దృష్ట్వా తమాహూయ
హితోపదేశం కృత్వా స్వాభిమతపథత్యా కాషాయశాటీం పరిగృహీతుం శ్రీవేం
కటనాథదివ్యాలయే యథోక్తరీత్యా సకలకైంకర్యం నిర్వర్తయితుం చాభ్యుపగ
మయ్య అనంతార్యేణాప్యనుజ్ఞాం తస్మై దాపయిత్వా నైష్ఠికబ్రహ్మచర్యాంగ
తయా యథోక్తవచనసిద్ధం కాషాయవస్త్రం యథా ధి మస్త్రపురస్సరం ధార
యిత్వా ష్వక్తేనవద్భగవదీయసర్వకైంకర్యధురంధరతయా సన్యాసా శ్రమా
జ్ఞయోస్త్రీదణ్డకాషాయయోరేకస్య కాషాయవస్త్రరూపాజ్ఞస్య వైరాగ్యలక్షణస్య
ధారణేన చ ష్వక్తేనైకాగ్గీతి సేనాపతియతిరితిచ సంజ్ఞాం చ దత్వా భో
ఏకాగ్గీన్ యథా శ్రీవేంకటనాథదివ్యైశ్వర్యస్య యథా హానిః సస్యాత్ యథా
చ భగవత్సంనిధికైంకర్యపరాః నాపచారం కుర్వ్యః తతా హితోపదేశం కృత్వా
తైః స్వాంకైంకర్యం నిర్వర్తయ

శ్రీవేంకటనాథస్య భగవతో దివ్యమంగల గ్రహాయ దివ్యాధరాయచ అర్ఘాన్
సర్వానౌపరచరికసాంస్పర్శికాభ్యవహారికానతికల్యాణతమాన్ భోగాన్ యథా
ధి నిర్వర్తయ! దేశాధిపతేః భగవద్ధర్మాభిరుచిం తదా తదా తన్నికటం గత్వా
ప్రవర్ధయ! తన్మూలకతయా ప్రముపితాన్ ధర్మానా ర్భావయన్ అపూర్వోశ్చ
తత్తద్దేశకాలసముచితాన్ ధర్మాన్ సంజనయన్ ద్యమానాంశ్చ ధర్మానభివ
ర్ధయన్ శ్రీశైలపూర్ణార్యానంతార్యయోః శ్రీవేంకటనాథనిరతిశయకైంకర్యధు
రంధరయోః నిరతిశయభగవత్ప్రీతిభాజనయోరాజ్ఞాం చ శిరసా అనువర్తయన్
శ్రీవేంకటనాథదివ్యైశ్వర్యం సమ్యక్ పరిపాలయేతి నియుజ్య శ్రీరామావతారే
హనుమత ఏవ భగవతో నిరవద్యనిత్యకైంకర్యధురంధరతయా తదభిమాన
లాభాయ తదీయదివ్యాలయసంనిధావేవ మతమపి వాసాయ పరికల్ప్య శ్రీరా
మాయణగ్రంథశాన్తికాలే శ్రీనైలపూర్ణార్యప్రసాదితం స్వరాధ్యభూతం భగవంతం

శ్రీచక్రవర్తికుమారమపి తత్ర సంస్థాప్య తదారాధనైకపరాయణం చ తం కార
యిత్వా భగవత్కైంకర్యధురంధరస్య శ్రీచక్రవర్తికుమారారాధనైకతత్పరస్యాస్య
ప్రాక్షణా ధపదభాగిహనూమత్సంవన్ధిలక్షణాన్యేవం భగవత్కైంకర్యధురంధరస్వా
వ్యంచకాసాధారణలక్షణాని సముచితాని హనూమదభిమానపోషకతయా
నిరవద్యభాగవత్కైంకర్యరక్షణపరికరభూతానిచేత్యనుసంధాయ హనూమన్ము
ద్రాఘులోయకమేకం హనూమన్ముద్రాఙ్గితాం భగవద్దివ్యాలయకవాటబ్ధనయ
న్త్రుకుంచికామేకాం హనూమన్ముద్రాఙ్గితాం ఏకాం ఘట్టాం, హనూమన్ముద్రాం
కితపతాకమేకం, ధ్వజం చ నిర్మాప్య శ్రీవేంకటనాథ సంనిధౌ సమప్య తన్ని
యమనముఖేన తస్మై దాపయిత్వా తతః ప్రభృతి కైంకర్యయాత్రాకాలేషు
తద్గుటానాదేన తేన ధ్వజేన చ సాకం గమనం కార్యతి హనూమన్ముద్రాం
గులీయకేన కోశాగార ధాన్యాగార, భగవద్దివ్యాలయాదిద్వారబన్ధన కవాటయ
న్త్రేషు ద్రవ్యభూషణాదిమంజూషాసు శేషతః సంరక్షణీయసర్వస్థలేషు చ
రక్షణపరికరతయా ముద్రణం కర్తవ్యతి హనూమన్ముద్రాంకితకవాటబన్ధన
యన్త్రుకుంజికయా చ ప్రతిదినం సాయం ప్రాతః భగవదారాధనసమూహికాలే
భగవద్దివ్యాలయకవాటబ్ధనయన్త్రుయన్త్రుణం కార్యతి చ సర్వతో భగవద్ది
వ్యైశ్వర్యసంరక్షణార్థవ్యవస్థాః కృత్వా స్వచరణకమలసేవకం యాదవరాజ
మాహూయ భో యాదవరాజ అనుదినమభివర్ధమానమహాకలికోలాహలవలేన
శ్రీవేంకటనాథదివ్యైశ్వర్యస్య సర్వతః క్షతిమాశంకతో మామకీనం చేతః| తదిమా
వ్యవస్థా అహమకార్షమ్| తా ఏతా వ్యవస్థా యథా క్రమం నిర్వర్తయ| యతా
చైతే సర్వే పరిజనపరిచారకా అస్య ష్వకేన్ద్రైకాంగినో మత్ప్రతినిధితయా
మయా నియతస్య సర్వాత్మనా ధేయాః స్యుః||

యథా చైతదీయశాసనాతిలఙ్ఘనే స్వాధికారాత్ప్రచ్యావనీయాశ్చ స్యుః
తథా త్వం నిపుణతరోగ్రశాసనపత్రికాం సుదృఢాం కుర్యా| ఏవం దృఢాశాధి
కారిణః కదాచిదతిపత్తే స్వాధికారాదనవధానతోఽతివృత్తే వా మమాపి మాన
నీయయో రతిమహతోర్మహనీయయోః శ్రీశైలపూర్ణార్యానన్తార్యయోరనుమ

తిమాదృత్య అన్య ఏవ తాదృశః కశ్చిత్తత్స్థానే స్థాప్యతామ్॥

ఈదృశస్య కస్యచిదధికారిణోనైత్యే స్వాసక్తైకర్యం నిరవద్యం న నివ ర్తేత తస్మాదవశ్యమేవ యథోక్తరీత్యా శాసనపత్రికా కర్తవ్యేతి నియమ్య తేన తాదృశశాసనపత్రికాం చ కారయిత్వా సర్వాసర్వకపరిచారకాన్ సాధికారిణ స్తస్య ఏకాగ్గినో ధేయాన్ కారయిత్వా తేన సర్వమపి శ్రీవేంకటనాథకైం కర్యం యథామనోరథం నిర్వర్తయామాస॥

ఇతం శ్రీరామానుజమునిః స్వస్థానే శ్రీసేనాపతియత్యపరనామానం ష్వ క్షేపైకాగ్గినం స్థాపయిత్వా శ్రీశైలపూర్ణార్చ్యేణ స్వస్మై ప్రసాదితం శ్రీచక్రప ర్తికుమారమపి తేనారాధనీయం వ్యవస్థాప్య నిశ్చిన్తహృదయః ప్రాగేవ శ్రీపద పుర్యాం ప్రతిష్ఠాపితస్య శ్రీగోదాదే సమేతస్య శ్రీచిత్రకూటాధినాథస్య శ్రీగో స్తరాజస్యాపి దివ్యైశ్వర్యం నిర్వర్ధం నిర్వర్తనీయ తి యాదవరాజమాజ్ఞాప్య శ్రీరంగనగరీం గతః తదాతదా శ్రీవేంకటాద్రివైభవం చారయన్నాసీత్॥

అథ శ్రీవేంకటాద్రౌ శ్రీభగవద్రామానుజమునిస్థాపిత

శ్రీవేంకటనాథశరకోపయతీన్ద్ర వృత్తాన్తః ఉచ్యతే॥

శ్రీశేషావతారభూతః శ్రీభగవద్రామానుజమునిః సకలదివ్యదేశపరిరక్షణై కపరాయణః శ్రీవేంకటాద్రిదివ్యదేశంప్రత్యపి కృతాసు బహిష్ఠు యాత్రాసు ప్రథమయాత్రాయాం ట్టలదేవనామానం కంచిద్రాజానమస్తరజ్ఞం కింకరీకృత్య తన్ముఖేన వృత్యర్థం బాలమణ్యనామానం కంచననదీమాతృకం గ్రామం దాప యిత్వా నిజచరణకమలసమాగ్రితాన్ కతిపయశ్రీవైష్ణవాన్ శ్రీపదపుర్యాం ఆవా సయన్ తేభ్యస్సకలతత్త్వార్థానుపదిశన్ దివ్యసూరివత్ పురాణసిద్ధసుకాదిప రమర్షగణ ప్రహ్లాదాది భాగవతగణామ్బరీషాది రాజర్షిగణవచ్చ శ్రీవేంకటాద్రిం శ్రీశేషావతారరూపతయా శ్రీవైకుణ్ఠలోకాగతాప్రాకృతభగవత్క్రిడాచలరూ పతయా భగవతో ష్టోరేవ దివ్యమూర్తిరూపతయా చ పురాణప్రతిపన్నం స్వయ మప్యారోఢుమసంమ్నవమానోఽధఃప్రదేశాదేవ శ్రీవేంకటనాథమగ్గలాశాసన మపి కుర్వాణః ఉపత్యకాశం శ్రీపదనగర్యామేవ కంచిత్యాంలం స్థితః తతః

శ్రీవేంకటాచలాదవరుహ్య బహుభిః శ్రీవైష్ణవైస్సహ సమాగతేన ప్రాగ్దా ౬
 బ్రహ్మసంహితార్థాన్ వ్యాఖ్యానకాలక్షేపసమయకృతస్వీయదివ్యాజ్ఞయైవేహ
 సమాగత్య నన్దనవనతడాగాది కైంకర్యం కృత్వా అనుదినమతిసురభితులసి
 కాకుసుమమాలికాది సమర్పణాకైంకర్యేణ భగవంతమానన్దతయా తతో నిరతి
 శయభగవత్కరుణాప్రవాహపరిణాభాజనేన అనన్తర్యేణ బహుధా అభ్యర్థితః శ్రీవేం
 ంకటగిరిమారుహ్య భగవద్దివ్యాలయస్య దక్షిణపశ్చిమాయాం దిశి స్వనియ
 మనానురోధినా అనన్తర్యేణ కృతనన్దనవనతడాగాదికమభీక్ష్య సంతుష్టః తం
 కరుణాశీలకటాక్షధారాసార సేచనాలింగనాదిభిరభినన్ద్య స్వాంపుష్కరిణ్యాం
 స్నాత్వా శ్రీవరాహభగవంతం శ్రీవేంకటనాథంచాభివన్ద్య శ్రీభగవద్వామున
 మునియమనేన చిరకాలాత్ప్రగేవేహ సమాగత్య భగవదభిషేకతీర్థానయనా
 దికైంకర్యేణ శ్రీవేంకటనాథమానన్దయతః స్వమాతులస్య శ్రీశైలపూర్ణార్యస్య
 నియమనేన దినత్రయమనశన ఏవోపరి భగవంతమభివన్దమానః స్థిత్యా తతో
 ౭వరుహ్య శ్రీపదపుర్యామేవ సంవత్సరముషిత్వా శ్రీశైలపూర్ణార్యసంపదే
 శ్రీరామాయణ శేషార్థానధిగమ్య తత్తత్కాలసముపస్థిత కైంకర్య శేషాంశ్చ
 కుర్వాణః పునః శ్రీరంగం జగంషుః శ్రీవేంకటనాథమభివన్ద్య లభానుజ్ఞః స్వ
 రహాసహిష్ణవే స్వాతన్తప్రియశిష్యాయానన్తార్యాయ యథా ధి స్వీయదివ్య
 మగ్గల గ్రహం కంచదవతార్య సమ్యగాలింగ్య దత్వా శ్రీశైలపూర్ణార్యాత్ గో
 న్దభట్టార్యముదకధారాపూర్వకం లభ్యా తమపి నయన్ సపరివారం శ్రీరంగ
 మేవ జగామ॥

తతో ౭వరస్యాం యాత్రాయాం స భగవాన్ శ్రీరామానుజమునిః శైవజ
 నకృత శ్రీవేంకటనాథదేవతాన్తరత్వవాదకోలాహలపరిహారార్థమాగతో నిర్భూ
 తనిఖిలశైవవాదకోలాహలో దేశాధిపతిం యాదవరాజమన్తరంగకింకరీకృత్య మా
 నమణ్డపగోపురాదికైంకర్యాణి కృత్వా శ్రీచిత్రకూటాధినాథం శ్రీగోన్దరాజం
 దేవాధిదేవేన సహ క్రికణ్డచోలోపద్రవత ఆగతం శ్రీపదపుర్యాం ప్రతిష్ఠాప్య
 తదీయమహిషిత్యేన భూదో రూపం వామహస్తం లసత్కహ్వరాం శ్రీగోదాదేం

భగవతో దక్షిణపార్శ్వే ప్రతిష్ఠాప్య తదీయమహోత్సవాదీన్ శ్రీవేంకటనాథది
వ్యోత్సవా రోధే నిర్వర్తనీయాన్ వ్యవస్థాప్య తత్కాలప్రసక్తాన్యనేకకైంకర్యా
ణ్యపి కుర్వాణః పునః శ్రీరజ్జం జీగముః శ్రీశైలపూర్ణార్యానంతార్యో పుర
స్కృత్య శ్రీవేంకటాదౌ శ్రీరామదూతస్య హనూమతోఽగ్రే మఠం కంచిత
నిబధ్య తత్ర ప్రాక్స్వస్య శ్రీరామాయణశాన్తికాలే శ్రీశైలపూర్ణార్యేణ ప్రసా
దీకృతం శ్రీచక్రవర్తికుమారం తత్ర స్థాపయిత్వా స్వప్రతినిధితయా తదారా
ధనాయ శ్రీవేంకటనాథసర్వకైంకర్యనిర్వాహాయచ అనంతార్యశిష్యం గురుకు
లవాసశ్రద్ధాల్పతయా తదీయసంనిధావేష సతతకైంకర్యపరాయణం కంచన
నైష్ఠికబ్రహ్మచారిణం పారమేశ్వరసంహితోక్తరీత్యా యథా ధి కాషాయశాటి
కాప్రదానేన ఏకాగ్లశబ్దాభిలషనీయం సేనాపతియతినామ్నా సంజ్ఞితం హనూ
మన్ముద్రాఙ్కితాఙ్గులీయకఘట్టాధ్వజకుంజికాది కతిపయ శేషలక్షణసంపన్నం
కారయిత్వా తస్మిన్మష్టే సంస్థాప్య యాదవరాజేన శ్రీవేంకటనాథదివ్యాలయ
సంబంధినః సర్వాన్ పరిజనపరిచారకాన్ సాధికారిణః సర్వాత్మనా తస్య వే
యభావమాపన్నాన్ కారయిత్వా శ్రీశైలపూర్ణార్యానంతర్యవశవర్తినం చ తం
కారయిత్వా తావనుజ్ఞాప్య స్వయం నిశ్చింతహృదయః శ్రీరజ్జనగరం జగామ
॥

ఇత్యం ష్వకేన్ద్రకాగ్లినా శ్రీసేనాపతియత్యపరనామ్నా శ్రీశైలపూర్ణా
ర్యానంతార్యభ్యామనుపాల్యమానేన యథా ధి శ్రీవేంకటనాథసర్వకైంకర్య
జాతం నిర్వర్త్యమానమాకర్ణయన్ శ్రీరామానుజమునిః తదా ఆగత్య స్వయ
మపి సంపశ్యన్ సంతుతోష॥

తతః కన్యాంచిద్యాత్రాయాం స భగవాన్ రామానుజమునిః శ్రీవేంకటా
ద్రిమాగత్య శ్రీవేంకటనాథమభివందమానస్తదానీం శత్యుత్తరశతద్వయధిక
చతుస్సహస్రీసంఖ్యేషు (4220) కల్యణేషు ఏకచత్వారింశదధిక సహస్రసం
ఖ్యేషు (1041) శాలివాహనశకాబ్దేషు చ గతేషు స్వాత్మానం ద్వయాధికశత
వర్షవయస్కం జానన్ననంతార్యమాహూయ భో అనంతార్య ద్వయాధికశతవర్ష

వయస్కౌఁ ౨ హమభూవమ్! ఇతః పర హాసకృదాగన్తుం న శక్త్యా ౨ శ్రీనై
అపూర్ణార్యశ్చ సపుత్ర ఏవ పరమంపదమగాత్! తస్మాత్ త్వమేక ఏవాద్యాత్ర
శ్రీవేంకటనాథకైంకర్యధురంధరః షట్షష్టివర్షవయా వృద్ధశిరాశ్చాసి! అతః త్వమేవ
చాత్రత్యాన్ సర్వాన్ శ్రీవేంకటనాథకైంకర్యపరాన్ నిర్వోధుమర్హసి!

అయం చ తావకీనః సేనాపతియత్యపరనామా ష్వకేన్ద్రైకాగ్ని మదీ
యశ్రీచక్రవర్తికుమారభగవదారాధకతయా శ్రీవేంకటనాథకైంకర్యధూర్వహ
తయాచ ప్రాజ్ఞ్యయా నియతో నైష్ఠికబ్రహ్మచారిచైకాకీ సర్వకైంకర్యభారం
వోధుం న శక్నోతి! అత ఏనం పరివ్రాజకాశ్రమేణ సంయోజ్య ప్రధానీకృత్య
ఏతత్సహాయతయా త్రిచతురాసన్యానేకాగ్నినశ్చ కల్పయిత్వా తాంజైచ్చతద
ధీనాన్ కృత్వా తైస్సర్వైః సమ్యక్ శ్రీవేంకటనాథకైంకర్యం నిర్వర్తయితుం
చ్ఛా ౨

ఏనం శ్రీశతకోపదివ్యసూరేః శ్రీముఖసూక్తాఖ్య ద్రా డ్బ్రహ్మసంహితాయాం
తృతీయకాణ్డే తృతీయే శ్రీముఖసూక్తే 'శ్రీవేంకటనాథస్య యేన యేన ఘాతా
గచ్ఛతి తేన తేన సహ గచ్ఛతీతి శ్రుత్వక్రీత్యా సర్వదేశసడాలసర్వావ
స్థాసు సహచరీభూయ సముచితసర్వ ధకైంకర్యాణి కుర్యాతి మనోరథం
కుర్వాణస్య తథా ధమనోరథనిర్వహణాయ తన్నామ్నా కంచనాత్ర స్థాపయిత్వా
తేన శ్రీవేంకటనాథసర్వ ధకైంకర్యం కారయితుం చిరాత్ప్రభుతి కాంక్షా
౨

తత ఏనమేవ తావకీనం సేనాపతినామానం ష్వకేన్ద్రైకాగ్నినం పరివా
జకాశ్రమం ప్రాపయ్య తన్నామయుతం చ కారయితుం చ్ఛా ౨ ఇత్యభిధాయ
తేనానుమోదితస్సన్ కారిసంవత్సరే మకరమాసే శుక్లపక్షే శుక్రవాసరే శుభ
ముహూర్తే ష్వకేన్ద్రైకాగ్నినే యథా ధి పరివ్రజకాశ్రమం దత్వా శ్రీవేంకట
నాథశతకోపయతీన్ద్ర ఇతి సంజ్ఞాం చ ధాయ తమేవ స్వమతే ప్రాధాన్యేన
శ్రీచక్రవర్తికుమారారాధనకతయా నివేశ్య తేనైవానంతర్యగిష్ట్యాణాం చతుర్థా
మేకాగ్నిశాటీర్ధాపయిత్వా తాన్ శ్రీవేంకటనాథకైంకర్యైకపరాయణాన్ తదను

యాయినశ్చ కృత్వా సర్వానేతాన్ సర్వాత్మనా అనంతర్యాధీనాంశ్చ కారయిత్వా
యాదవరాజమాహూయ భో యాదవరాజ ద్వయాధికశతవర్షవయా వృద్ధోఽహం
ఇతఃపరం యావద్దేహపాతం శ్రీరజ్ఞ వ వర్తితుం చాచ్ఛామ్ | అసకృదిహగన్తు
మపి న శక్నోమి, తస్మాదేనమనంతార్యం పురస్కృత్య అనేన శతకోపయతీ
స్త్రేణ చతుర్భురేతైరేకాఙ్గిభిస్సమేతేన శ్రీవేంకటనాథకైంకర్యం కృతన్నిమపి
త్వమేవ సమ్యజ్నిర్వర్తయితుమర్హసి |

మహాకలిదోషవశాదాస్తికానామపి ద్రోహబుద్ధిః సంజాయేతా అతః ఏతే
రక్తాః కైజ్జరైకపరాయణాః కైజ్జర్యపరామర్శే నియుక్తాః శ్రీవేంకటనాథద్ర
వ్యాయవ్యయదివ్యభూషణాది షయే శతకోపయతీస్త్రసంబంధిజనైష్యేకం లేఖ్యం
లేఖనీయతయా వ్యవస్థాప్య మన్దిరకార్యదర్శభిరధికారిభిః భగవద్రవ్యాపహరో
యథా న క్రియేత తథా వ్యవస్థా కర్తవ్యా |

ఏతే చ చత్వార ఏకాఙ్గినః ప్రాజ్ఞీయంతస్య సేనాపతియత్యపరనామ్న
ఏకాఙ్గిన ఏకస్య స్థానే పరస్పరసహకారితయా తత్తత్కార్యాణి సుఖేన కర్తుం
నియంతాః | ఏతైస్సహ సర్వకైంకర్యకారితయా సకలకైంకర్యనిర్వాహాధురం
ధరతయాచ అయం శతకోపయతీస్త్రో నియంత |

ఏతమనంతార్యం పురస్కృత్య సర్వైరేతైర్యథావత్కైంకర్యజాతం నిర్వ
ర్తమానమనుపాలయస్య |

అయం చానంతర్యా భగవతో వేంకటనాథస్య నిరతిశయకృపాపాత్రభూ
తోఽస్మదత్తస్తప్రియతమః శాస్త్రార్థ త్ శాస్త్రార్థభూతతత్తద్ధర్మాచారవ్యవ
స్థాపనకుశలః ఆర్యపదనిర్వాహితయా అస్మాభిర్నియుక్తశ్చ |

తస్మాదేనం పురస్కృత్య రేతన్నియమనానురోధేనైవ సకలశాస్త్రీయ
ధర్మమర్యాదా భగవన్మన్దిరే నిర్వర్తనీయాః |

ఈదృశ ఆచార్యపదనిర్వాహణః పురుషాశ్చ దివ్యదేశేష్యవశ్యం సత్కృత్య
వంశతః స్థాపనీయాః | అన్యథా సకలశాస్త్రీయధర్మమర్యాదోచ్ఛేదప్రసంగాత్ |

అత ఏవచాస్మాభిః శాస్త్రీయధర్మమర్యాదాస్థాపనాయ ద్యాభిజనాదిభి

ర్మాననీయాః చతుస్సప్తతిసింహాసనాధ్యక్షా బ్రహ్మ దగ్రేసరాః శాస్త్రార్థప్రవ
చనాపరా ఆచార్యపురుషాః సమంతతః సంస్థాపితా ఆచార్యపదం నిర్వహన్తి|

ఉక్తంహ్యోచార్యలక్షణం పాదోత్తరఖండే ప్రథమేఽధ్యాయే--

ఆచార్యో వేదసంపన్నో ఘ్ణభక్తో మత్సరః|
మన్త్రజ్ఞో మన్త్రభక్తశ్చ సదా మన్త్రాశ్రయః శుచిః||
సత్సంప్రదాయ సంయుక్తో బ్రహ్మ ద్యా శారదః|
అనన్యసాధనశ్చైవ తథానన్యప్రయోజనః||
బ్రాహ్మణో తరాగశ్చ క్రోధలోభ వర్జితః|
సద్వృత్తో శాసితాచైవ భుభుక్షుః పరమాత్మ త్||
ఏవమాదిగుణోపేత ఆచార్యస్సముదాహృతః|
ఆచారే శాసయేద్యస్తు స ఆచార్య ఇతీరితః|| ఇతి||

హారిత శిష్టపరమధర్మశాస్త్రేఽపి ద్వితీయాధ్యాయే ఉక్తమ్--

ఆచార్యం సంశ్రయేత్పూర్వమనఘం వైష్ణవం ద్విజమ్|
శుద్ధసత్వగుణోపేతం నవేజ్యాకర్మకారకమ్||
సత్సంప్రదాయసంయుక్తం మన్త్రరత్నార్థకో దమ్|
జ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నం వేదవేదాంగపారగమ్||
శాసితారం సదాచారే సర్వధర్మ దాం వరమ్|
మహాభాగవతం శ్రం సదాచారనిపేణమ్||
ఆలోక్య సర్వశాస్త్రాణి పురాణాని చ వైష్ణవః|
తదర్థమాచరేద్యస్తు స ఆచార్య ఇతీరితః|| ఇతి||

ఏవం---

ఆచినోతి హి శాస్త్రార్థానాచారే స్థాపయత్వపి|
స్వయమాచరతే యస్తు స ఆచార్యోఽభిధీయతే||

ఇత్యాది వచనాంతరాణ్యపి ద్రష్టవ్యాని|

ఇత్యముక్తలక్షణాః ఆచార్యపురుషాః ప్రతిదివ్యదేశం తత్తద్దివ్యదేశధర్మప

రిపాలనాయ అవశ్యం వంశతః సంస్థాపనీయాః|

ఈదృశపురుషాణామభావే దివ్యదేశధర్మమర్యాదా లుప్యేరన్నేవ| అతః
ఈదృశలక్షణసంపన్నానామగ్రేసరమేనమనంతార్యం పురస్కృత్యైవ తత్తథ
ర్మకార్యాణి సహ నిర్వర్తనీయాని|

భగవత్పరిజనపరిచారకేషు తత్తద్భగవత్పరిచర్యాకరణార్హానర్హతాహేతు
చరిత్ర లోకనే కదాచిదనేన, కస్యచిత్పరిగ్రహః పరిత్యాగో వా జ్ఞాప్యమానో
నిశ్శబ్దమవశ్యం కర్తవ్యః|

ఈదృశశాశ్చార్యపదనిర్వాహిణః పురుషాస్తత్తత్తద్దివ్యదేశసంరక్షణ శ్రీవై
ష్ణవధర్మాభివర్ధనైకప్రయోజనా ఇత ఉపరిష్టాదపి కాలే కదాచిత్ కేచిదాగతాః
ఇహ వాసరసికా భవంతిచేత్తేఽప్యేతద్దివ్యదేశపరిపాలకతయా సత్కృత్యేహ స్థాప
నీయాః|

దుర్లభాహీదృశాః పురుషాః| త తే మాననీయతమాః పురుషా భగవద్దివ్యా
లయగోష్ఠీసత్కారప్రసజ్గేష్వగ్రతః సత్కరణీయా మన్దిరోపజీ భ్యః పరిజనప
రిచారకేభ్యః|| తత్రాపి బహూనాం సమవయే యథాయోగ్యం క్రమేణ సత్కారః
కార్యః|

యథోక్తం శాణ్డిల్య శిష్టధర్మశాస్త్రే చతుర్థాధ్యాయే---

ప్రాప్తాన్ భాగవతాంస్తత్ర గురుపూర్వం యథా ధి|

అర్చయేత్పరయా భక్తయా ద్రవ్యైరర్ఘ్యాదిభిశ్చుభైః|| ఇతి|

యస్య యస్యాధికం దృష్టా భక్తిర్జ్ఞానక్రియా మయా|

తం తం సమర్చయేత్పూర్వం యథార్థం క్రమయోగతః|| ఇతిచ|

తస్మాదిహోద్య వర్తనశీలస్య ఆచార్యపదనిర్వాహిణోఽనంతార్యస్య సంప్ర
తినియంతస్య శ్రీవేంకటనాథసర్వకైంకర్యధురంధరస్య శతకోపయతీన్ద్రస్య
తత్సహాయతయా నియంతానాం తత్సనశీలకైంకర్యనిర్వర్తనైకపరాయణా
నామంషామేకాంగీనాం చ యథార్థం క్రమేణ సత్కారః కార్యః పూర్ణపూజా
వ్యతిక్రమస్య అపూజ్యాగ్రిమపూజనస్య చ మహాసర్థకరత్వం మహాభారత రాజ

సూయసదఃప్రకరణస్థ భీష్మవచనాదిభిరపి స్పష్టమవగమ్యతే।

తస్మాత్ అర్హతమాగ్రిమపూజనాభిహత్యనర్హా గ్రిమపూజనలక్షణవ్యతికరమోఽహంకారాదిభిర్న కదాచిత్ కేనచిదాచరణీయ ఇతి యాదవరాజం నియమ్య తేన తథా వ్యవస్థాం కారయామాస।

త ఏత ఆచార్యపురుషా సంశపరంపరయా దివ్యదేశాపాలకతయా స్థాపనీయాః॥ యతీన్ద్రైకాగ్నినశోఽత్తరోత్తర ాత్థమేవ ఇయన్త ఏవ వా కాల శేషదేశ శేషాయత్త వైభవాతిశయమూలకార్యబాహుల్యే త ఇతోఽప్యధికావా సంస్థాపనీయాః తత్తత్కాలకార్యనిర్వాహిభిః।

ఏతేష్యిత్థం స్థాప్యమానేషు యే పునః కలిదోషాద్వాప్రాచీనప్రబలకర్మబలాద్వా కదాచిదుత్పథగా యః స్యుః తే తదితరైః సముచితదేశకాలచరితజ్ఞైర్ధార్మికాగ్రేసరైర్భూహ్మా దగ్గరేసరైస్సర్వైరపి సంహతైః ధర్మతోపమాతోచయద్భిర్నిర్విశంకం స్వాధికారాత్ చ్యావనీయా ఇతి చ వ్యవస్థాం స భగవాన్ రామానుజమునిః శ్రీవేంకటాదౌ శ్రీశైలపూర్ణార్థశిష్యస్య ప్రాక్కృతధర్మమర్యాదోల్లంఘనం శ్రీరంగే స్వాత్మనోఽపి భగవద్ద్రవ్యాపహారాలోలుపేన కేన చిత్కృతం షప్రదానం అర్థాశయా దేహీనాం సర్వపాపప్రవృత్తిదర్శనం ప్రాచీనానామర్వచీనానాం చ మహాత్మనామపి కామమూల రుద్ధప్రవృత్తిదర్శనం చ నిదర్శినీకృత్య కాదాచిత్కధర్మమర్యాదాతిలంఘనం సర్వేషామపి సంభాతముపపాదయన్ తేనైవ యాదవరాజేన కారయామాస।

ఇత్థం వ్యవస్థాప్య స భగవాన్ రామానుజమునిః భగవన్తం శ్రీనివాసమభ్యనుజ్ఞాప్య శ్రీరంగం జిగషుర్యాదవరాజమాహూయ సంప్రతి ఇహ ద్యమానేష్వయమనన్తార్య ఏవ సర్వస్కారత ఉత్కృష్టతమ ఆర్యః తతస్త్వన్నియమనానురోధేన సర్వం పరిపాలయేతి తం నియమ్య అనన్తార్యమాహూయ భో అనన్తార్య త్వమేవేహద్య వృద్ధశిరా అసి తావకీనానిమాన్ శరకోపయతీన్ద్రప్రభృతీనపి తత్తత్కైంకర్యేషు యథాక్రమం చోదయన్ పరిపాలయ। తవ శ్లానే త్వదీయా ఇవ మమ స్థానే శరకోపయతీన్ద్రాదయ ఇవచ శ్రీశైలపూర్ణార్థస్థా

నోఁపి కేచిచ్చినివాసకైంకర్యపరతయా స్థాపనీయాః! తాదృశాశ్చ కేచిది హాద్య న సంతీత్యేతదేవ మే న్యూనం ప్రతిభాతి తదపి కదాచిత్త్వం పరిపూర యః శతమర్షణకులే అవతీర్ణో భగవాన్ శ్రీనాథమునిః భగవద్భక్తాగ్రేసరో భూత్వా తదానీమనతిబహులశాఖం శతమర్షణగోత్రభవం కృత్స్నమపి తత్కాలస్థిత కులజాలం స్వవంశం మానయన్|

మా జనిష్ట సనో వంశే జాతో వా ద్రాగ్విపద్యతామ్|

అజన్మమరణం యస్య వాసుదేవో న దైవతమ్|| ఇతి కిల సంకల్ప యామాస|

శ్రీనాథమునిదివ్యచరణసంబంధీ శ్రీకురుకాపాలతాతసూరిః రనారాయణపురే యోగం కుర్వాణః అత్యత్పరమాచార్యే శ్రీయామునమునౌ తత్సకాశాద్వ్యగరహస్య జిప్సక్షయోపగమ్య తత్సమాధిభంగిభియా కుడ్యంతరితదేశావస్థితే సమాధౌ స్వభుజయుగమానస్య కుడ్యంతరితదేశే కంచిత్పురుషమవలోకయంతం భగవంతం సాక్షాత్కుర్వన్ రుడితి సమాధిత ఉత్థాయ ముఖమావలయ్య కిం శతమర్షణకులజః కశ్చిదిహగత ఇతి బ్రువాణః తత్సన్మిన్ దాసోఽహం యామున ఏషఆగతేఽస్మి ఇత్యభిదధానఏవాగత్య స్వీయచరణయోర్నిషత్యస్వాన్ కుడ్యాంతరితప్రదేశస్థితం దాసజనం కథం వ్యజ్ఞాసీరితి జ్ఞాపయతి యోగదశాయాం దాసేన స్వరైరమనుభూయమానోహి భగవ్మనిజమహామహిష్యా స్వపయోధరేణ సాన్త్రగాఢం సంశ్లేషణేఽపి తన్ముఖమ్ క్షమాణోఽద్యమమ భుజయుగమానస్య త్రిచతురాన్ వారాన్ ముఖముత్క్షిప్యోత్క్షిప్య కుడ్యాంతరిత ప్రదేశమాలోకయత్| తతో యేన కేనచిత్ శతమర్షణకులజేనేహగతేన భ తవ్యతి వ్యచింతయమ్ ఇతి ప్రతిబ్రువాణః శ్రీమన్నాథమునిసంకల్పం భగవతాఽపి సఫలగేవ కృతం వ్యాచఖ్యా| అతస్తాద్యశే భగవత్ప్రియతమే శ్రీనాథమున్యభిమానాభిజనే శతమర్షణకులే జాతం కంచిదిహ యథావసరం స్థాపయేతి నియమ్య శతకోపయతీన్ద్రమాహూయ భోః శతకోపయతే చతుర్భిరేభిరేకాంగిభిస్సహస్తర్యనియమనానురోధీసన్ శ్రీవేంకటనాథదివ్యైశ్వర్యం

శ్రీచక్రవర్తికుమారదివ్యారాధనం చ నిరవద్యం నిర్వర్తయస్వేతి చ నియమ్య
శ్రీవేంకటాదేరవరురోహ||

తతః శ్రీపదపుర్యో శ్రీగో న్దరాజమపి శ్రీగోదాదేవ్యాసహ అభివన్దమా
నన్తదీయదివ్యైశ్వర్యమపి నిరవద్యం నిర్వర్తమానమాలక్ష్యం బహులమానన్దం
భజమానః యాదవరాజమాహూయ భోయాదవరాజ శ్రీగో న్దరాజ శ్రీవేంక
టగిరిమమహారాజాపుభావపి శైవజనకృతమహోపద్రవసాగరం ప్రాప్య కథం
చిదుత్తీర్ణౌ పునర్యథా తాదృశమహోపద్రవప్రసంగ న భజేయాతాం తథా పరి
పాలయ| అచక్రాంకితానాం దేవతాన్తరపరాణాం తత్తద్దేవకార్యదర్శనాధికారా
దిప్రదానముఖేనాపి వా కదాచిత్ కథంచిదపివా అస్మిన్ దివ్యదేశే ప్రవేశావ
కాశం మా దాః|

ఇదానీ యం దివ్యదేశముత్సృజ్య గచ్ఛతా ప్రేమాతిశయమూలమహా
నర్థాశంకినామయా తవ క్రియమాణా యమామాజ్ఞాం పురా కదాచిద్విరోధినిర
సనార్థం ద్వారకాముత్సృజ్య గచ్ఛతా భగవతా శ్రీకృష్ణేన---

చక్రాఙ్గితాః ప్రవేష్టవ్యా యావదాగమనం మమ|

నాముద్రితాః ప్రవేష్టవ్యా యావదాగమనం మమ||

ఇతి ద్వారకాపురీద్వారస్థానాం కృతాం దివ్యాజ్ఞా యవ మన్యమానః సావ
ధానం తిష్ఠేతినియమ్యకృపామేదురశీతలకటాక్షైస్తమనుగృహ్లాన్ పరిపూర్ణమ
జ్జలాశాసనేన చ అభినన్దయన్ స రామానుజమునిః రహాసహిష్టుభిరనన్తార్య
శతకోపయతీన్ద్రౌ యాదవరాజప్రభృతిభి ర్బాష్పపూరితతోచనైస్సుదూరమ
నువ్రజ్యమానః స్వయమపి బాష్పపూర్ణతోచనః కథంచితాననుజ్ఞాప్య శ్రీరఙ్గ
దివ్యనగరమేవ జగామ||

అథ శ్రీవేంకటనాథదివ్యాలయే శ్రీరామానుజాచార్య దివ్యమంగళ గ్ర

హప్రతిష్ఠాపన తద్విషయప్రబంధానుసంధాన వృత్తాన్త ఉచ్యతే|

ఇత్థం శ్రీరామానుజదివ్యాజ్ఞానుసారేణ శ్రీవేంకటాద్రిదివ్యదేశే సర్వధ
ర్మవ్యవస్థాస్వ కలం నిర్వర్తమానాసు శ్రీరామానుజమున్యవతారసమాప్తిం

కదాచిత్ కేనచిద్వైష్ణవేన కథితామాకర్ణయన్ననన్తార్యః ప్రక్షుభితమానస ఏకం సంవత్సరం పితరంప్రతి పుత్రఇవ కృతశోకదీక్షః శ్రీరామానుజనన్దనవనకైం కర్యమప్యపేక్షమాణః శ్రీవేంకటనాథమప్యయన్దమానవీవాత్సిప్తమ్॥

తదా భగవతా శ్రీవేంకటనాథేనాపి పరమంశోకమాపన్నేన పరమకరుణయా అర్చకముఖన్నియంతేన దూతేన కథంచిదావాహితోభగవత్సంనిధిముపమతో మహతి శోకసాగరే నిమజ్జన్ అనున్నంతనుభవిత తిష్ఠన్ననన్తార్యః భో అనన్తార్య అహం కిల శ్రీరామానుజమునిరూపం కంచనమహానిధిమేవ దైవవశా త్పరిత్యక్తవానస్మి తవతు తత్స్థానే అహమేవాస్మి త్వం శోకం మాకథాః తవతు న కాపి హనిర్భ ష్యతి తవ మనోరథజాతం సర్వమహమేవ నిర్వర్తయానీతి పరమాదరేణ సాన్త్యయిత్వా నిరన్తరకుసుమపటల ఘుముఘుంత నిజదివ్యచరణయుగల శ్రీశరకోపతీర్థప్రసాదాద్యర్పణ సపర్యయా సత్కృతః కించిదున్నంతముఖః శ్రీవేంకటనాథముఖచన్ద్రమణ్డలం సాదరం నిరీక్షమాణో భగవన్తం వ్యజ్ఞాపయన్ భగవన్ శ్రీవేంకటనాథ శ్రీనివాస శ్రీరామానుజము నిముద్గిశ్య మయాక్రియమాణుదం జ్ఞాపనం భవేతానిర్వర్తనీయంతి ప్రార్థయాంతి॥

తతో భగవతా కథ్యతాం భగవన్మనోరథో నిశ్శంకంత్యభిహితోఽనన్తార్యః భగవన్ 'తమసంపరమోధాతా శంచక్రగదాధరః' ఇతి సర్వస్మాత్పరత్వాసాధారణచిహ్నతయాఽభిహితావపి సుదర్శనపాంచజన్యో పరమకరుణయా కల్యాదౌ కస్మైచిదాగ్రితాయ తౌణ్డమాంశ్చక్రవర్తినామ్మే దుర్విషహశత్రుగణభీరవే తచ్చ త్రునిపూదనాయప్రాదాః॥

తంతమం భవతో మహాదార్యగుణమజానన్తో ముగ్ధా ఇమే లోకాస్త్యయి స్వాసాధారణశ్రీసుదర్శనపాంచజన్యాదిదివ్యాయథాదర్శనేన దేవతాన్తరత్వేనాన్యథా ప్రతిపత్తింకుర్వాణాః, నష్టమతయోఽభవన్॥ తేషాం యథావత్పరత్వప్రతిపత్తిపూర్వకసముజ్జీవనసిద్ధ్యే చైవజనకోలాహలం నిర్ధూయ మహతాప్రయాసేన యాదవరాజమపి పద ముపనీయ యథాపురం త్వాం శ్రీర

జుచక్రే భగవాన్ కిల రామానుజమునిరజ్జీకారయామాస॥

ఏవం భవతో నిర్దోషనిత్యమజ్గుణగుణనిర్దేనిర్గుణత్వాదిదోషాన్ బ్రువాణానాం బాహ్యకుదృష్టినాం ధూననాయ భవంతం స్వాధీనత్రి ధచేతనాచేతనస్వరూపస్థితిప్రవృత్తిభేదం నిఖిలజగదుదయరక్షాప్రలయమయలీలం నిఖిలవేదాంతప్రతిపాద్యం అఖిలహేయప్రత్యనీకజ్ఞానానంతస్వరూపం అప్రాకృతదివ్యమజ్గుల గ్రహ శిష్టం సమస్తకల్యాణగుణగణాత్మకం శ్రీభూనీలానాయకం బ్రహ్మరుద్రాది సర్వసమాశ్రయణీయం ఉభయ భూతినిహోహకం భోక్షప్రదం నిత్యముక్తానుభావ్యం చ సకలవేదాంతగణైరుపపాద్య శ్రీభాష్యాదిప్రబంధాంశ్చ ప్రణీయ యథావస్థితజ్ఞానముపనీయ అయంకిల జగదపాలయత్ కరుణయా।

తతస్తస్యైతస్య నిఖిలజగన్మహోపకారస్య భగవతోరామానుజమునేర్గుణగుణ షయం ప్రపన్నగాయత్రీ సమాఖ్యయా ఖ్యాతం అష్టోత్తరశతగాథాత్మకం శ్రీరామానుజశతాంతాద్యపరనామానం శ్రీరంగామృతసూరిప్రబంధమపి శ్రీమత్యధ్యయనోత్సవే పృథగేకస్మిన్ దినే సమాకర్ణయితుమర్హసి॥

దివ్యసూరిణాం శ్రీవేంకటగిరిమారుహ్య భవన్మజ్గులాశాసనాకరణన్యూనతాపరిహృతయే నిరంతరశ్రీరామానుజమునిసంబంధిభగవన్మజ్గులాశాసననిష్పతతయే కలిదోషాభివృద్ధబాహ్యకుదృష్టికుహనానిరసనాయచ శ్రీరామానుజనిమర్చారూపేణాస్మిన్ దివ్యదేశే ప్రతిష్ఠాపయితుమనుమన్యసేవ్వితి ప్రార్థనామకార్షత్॥

ఇత్యభ్యర్థితో భగవాన్ శ్రీవేంకటనాథః సుప్రహృష్టః భో అనంతార్య భవతాప్రార్థమానం దం వరద్వయం మమాతీవప్రియతమమ్ మదీయపరాంజ్కుశపరకాలాదిదివ్యసూరిప్రబంధగుణ ఇవ మదీయరామానుజముని పయప్రబంధోఽపి శ్రీమత్యధ్యయనోత్సవే పృథగేవ ఏకస్మిన్ దివసే ప్రాధాన్యేన అనుసన్ధీయతామ్ స్వైరం ప్రపన్నైః।

శ్రీరామానుజమునిరపి భవన్మనోరథానుగుణ్యేన మదీయమన్దిరవివ క్వచిద్భాగే అనంతగరుడ ష్వకేనాదివదర్చరూపేణ యథా ధి ప్రతిష్ఠాప్యతా తి

ప్రత్యవోచత్|

తతః అనంతార్యోఽపి భగవత్కృతా శేషేణ సంప్రహృష్టమానాః పురా స్వామతి శేషానుగుణ్యేన శ్రీరామానుజమునినా అధ్యయనోత్సవచరమదివసే పృథగనుసంస్థేయతయా నియంతస్య శ్రీమధురక దివ్యసూరిదివ్యప్రబంధ స్యానుసంస్థానదివససమనంతరదివసే శ్రీరామానుజశతాంతాదిప్రబంధం పార్థక్యే నానుసంస్థేయం వ్యవస్థాప్య తతః పశ్చాత్పూర్వగ్రామానుజమునినియంతం శ్రీశైలపూర్ణార్యవృత్తాంత శేషప్రత్యభిజ్ఞాపకం శీతలతీర్థామృతాభిగమయాత్రోత్సవం కర్తవ్యం వ్యవస్థాప్య ప్రాక్ స్వస్మై శ్రీరామానుజమునినా గాఢసమాలింగనేన సంస్కృత్యదంతం తదాప్రభృతి స్వమన్దిరే సాదరం సమారాధ్యమానం తదీయదివ్యమంగల గ్రహమేవ శ్రీవైఖానసాగమోక్తరీత్యా యథా ధి సంస్కృత్య భగవద్దివ్యాలయవివ వామపార్శ్వే క్వచిన్మణ్డపే ప్రతిష్ఠాప్య తత్పాదార స్తయుగలగిరస్కాంపాదుకామపి కాంచిత్ప్రతిష్ఠాప్య 'శ్రీమద్రామానుజాచార్య శ్రీపాదామ్భోరుహద్వయ,' యత్యాది భగవద్వచనప్రామాణ్యేన స్వస్య శ్రీరామానుజమునిపాదార స్త రూపతాయాః 'రామానుజపదచ్చాయా గో న్దాహ్వనపాయినీ,' ఇత్యాది వచనప్రామాణ్యేన గో న్దార్యస్య తదీయపాదచ్ఛరాయా రూపతాయాః తదీయపాదుకారూపతాయాశ్చ వ్యవస్థితత్వేఽప్యస్మిన్ దివ్యదేశే స్వాభిమానాతిశయేన పాదార స్తతచ్చాయా శిష్టాయాస్తత్పాదుకాయాః అనంతార్య ఇతి స్వసంజ్ఞామేవకృత్వా ఇత్థమనేకశ్రీవైష్ణవదర్శన సంబంధిధర్మాననేకానభివర్ణయన్----

సర్వదేశ దిశాకాలేష్యవ్యాహతపరాక్రమా|

రామానుజార్యదివ్యాజ్ఞా వర్ధతామభివర్ధతామ్||

రామానుజార్యదివ్యాజ్ఞా ప్రతివాసరముజ్వలా|

దిగంతవ్యాపినీ భూయాత్ సాహి లోకహితైషిణీ||

ఇతి ప్రతిసమయం భగవత్సంనిధౌ శ్రీరామానుజార్యదివ్యాజ్ఞాభివృద్ధి మేవప్రార్థయన్ శ్రీవేంకటనాథమంగళాశాసనైకపరాయణః తదీయగుణానుభ

వక్తైంకర్యాణీచ కుర్వాణః సుఖమవాత్సీత్|

అథ శ్రీవేంకటాద్రిదివ్యాలయాదిషు శ్రీమదధ్యయనోత్సవాదిషు
కృత్స్న దివ్యప్రబంధానుసంధానప్రసక్లేషు ప్రథమదివ్యసూరి
దివ్యప్రబంధోపక్రమపూర్వక తరదివ్యసూరిప్రబంధానుసంధానస్య
అస్తే పృథగేకస్మిన్దివసే శ్రీమధురక దివ్యసూరిప్రబంధానుసంధానస్య
చ ని తత్తభూతవృత్తాంత ఉచ్యతే||

కదాచన శ్రీరామానుజమునే: దివ్యసూరిదివ్యప్రబంధోపదేశాచార్యభూతః
సప్తదశద్రా డక వరమూర్ధాభిషిక్తః శ్రీరంగనాథదివ్యమణ్ణల గ్రహదివ్యసౌందర్యా
నుభవ ధృదయః దేవగానమర్యాదయా దివ్యప్రబంధగానకుశలః తత్పవహేతోః
శ్రీయామునమునీనా దత్తమునివాహనాపరనామధేయః శ్రీశతకోపశ్రీరంగరా
జ జ్ఞప్తికర ఇతి ఖ్యాతః ఆర్యచూడామణిః కదాచిత్ శ్రీరంగక్షేత్రే శ్రీకార్తిక
మహోత్సవే భగవతః శ్రీరంగనాథస్య మణ్ణలాశాసనం కృత్వా శ్రీరామానుజ
యతీంద్రస్య మతముపగతః తేనచ ప్రత్యుత్థాన ప్రణామాదిభిః సత్కృతః భో
రామానుజమునే! శ్రీవేంకటగిరిదివ్యయాత్రాం శేషతః ప్రసంసన్తి దివ్యసూ
రయః|

యథావా భగవాన్ పరాంకుశనామా దివ్యసూరిచూడామణిః శ్రీముఖసూ
క్తాఖ్యనిజద్రా డసంహితా తృతీయకాణ్డ తృతీయ శ్రీముఖసూక్తదశమగాథా
యాం--

క్లప్తాయుర వధి సంనిధిముపగమ్యోపేత్య కరణశైథిల్యన్|

దౌర్బల్యభజనతః ప్రాగ్విస్తృతఫణితల్ప వేంకటంవ్రజత్||

సాన్తారామ మనోహరకుసుమమయీ ర్యో బిభర్తి పులతటిః|| ఇతి|

ఆహచ భగవాన్ షడ్దదర్శనపారావార సారాసారపారదృశ్యా భక్తిసారది
వ్యసూరిః చతుర్ముఖశ్రీమదంతాదిసంజ్ఞిత నిజద్రా డసంహితాద్విచత్వారింశ
గాథాయాం--

గత్వా ప్రణమత నితరాముత్తుజ్వేంకటం స్థిరీభూయ|

పాపాపహరం శీలత్సదా సుగన్ధజ్జ సంనికర్షగతః॥
 చతురాననస్త్రినేత్రస్త్రాఖిలదేవదైత్యవన్ద్యస్య॥
 ద్వాపి ష్టోరక్షోః కమలాభి సమర్చ్యకలయతస్తోత్రమ్॥ ఇతి॥
 ప్రతిపాదయతిచ స ఏవ శ్రీమచ్ఛ్రోవృత్త్యాఖ్య నిజద్రా డసంహితైకా
 శీతితమగాధాయాం---

యథితందుగ్ధామోఽనిధిమధిశయ్య చ కాలనే మపిజిత్వా॥
 క్షుభితైస్త్రినుమసహాయాభ తుం సముపేత్య రాఘ భూయ॥
 నిబిడాన్ సప్తచ వృక్షాన్ ధ్వాబాణేన వేంకటం గాన్తుః॥
 పత్యుః పాదావేవ ప్రాప్య ప్రతివాసరం సమాశ్వసతేతి॥
 ఇత్థమేవ బహుషుస్థలేషు దివ్యసూరిభిః సానురాగహర్తైః శంసితాం శ్రీవేం
 కటాద్రియాత్రాం కృత్వా సమాగ మ్ష్యాం ఇత్యభిదధానః శ్రీరామానుజము
 నినాభ్యనుజ్ఞాతః శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి ప్రస్థితో మధ్యేమార్గం శ్రీకాంచీమ
 హానగరే మహాదయాపాల శ్రీదేవరాజనామ్నా ఖ్యాతం భగవంతం అర్థితార్థప
 రిదానదీక్షితం వరదమభివన్ద్య శ్రీవేంకటగిరేరుపత్యకాయాం శ్రీపదపురీమా
 సాద్య శ్రీరామానుజమున్యభిమత షయం భగవంతం శ్రీగో స్తరాజంప్రణమ్య
 శ్రీవేంకటాద్రిసమారోహణసరణి సోపానారమ్భస్థలస్థితం శ్రీతిన్త్రిణీవృక్షం
 తస్మాలేగండశైలే రాజమానభగవద్దిచరణార న్దయుగలం తత్పరిసరే రా
 జమానాన్ శ్రీపరాంకుశపరకాలాదిదివ్యసూరింశ్చ అభివన్దమానః తతః శ్రీవేం
 కటాద్రిమారుహ్య మధ్యేమార్గం రాజమానం శ్రీకానన నరసింహంచాభివన్ద్య
 శిలావరమపర్యన్తంగతః తతః శ్రీశైలానన్తార్యేణాభ్యుద్గతః తతఃపరస్పరం వన్ద
 నస్వాగత యోగక్షేమానుప్రశ్నపూర్వకం తేనసహ సమాభాషమాణః సమా
 గత్య శ్రీవేంకటనాథదివ్యాలయమహాద్వారసంముఖే ప్రణమ్య మహా ధిషు
 ప్రదక్షిణం సమాగత్య శ్రీమత్త్వాం స్వాంపుష్కరిణ్యాం స్నాత్వా కృతనిత్య
 కృత్యః శ్రీవృత్త్యాఖ్య శ్రీపరాంకుశదివ్యసూరిసంహితాయామ్॥
 హీనోక్తిర్వా భవతు ప్రలయపయోధేః ప్రతోలకల్లోలే ।

కృతన్నిం జగద్వరాహీభూయసముద్భృత్య కృతమహోపకృతిమ్॥

సుమహాకల్పకవాటీ సంపన్నానాం వైకసాంచాపి

అన్వేషాం మనుజానామపి సర్వేషాం తతోఽపరాణాంచ॥

శద లక్షణ లసద్విజ్ఞాన ధాన రచితోపకృతిమ్॥

అధిదేవమంతరేణహి న మయా దృష్టం మనోహరం వస్తు॥

ఇత్యేవమర్థయా ఏకోనశతతమగాధయా తదభిమతస్య శ్రీమతోజ్ఞానవ
రాహస్య మంగలాశాసనం కృత్వా పునః శ్రీవేంకటనాథదివ్యాలయమహాద్వా
రసమ్ముఖే ప్రణమ్య సేవాక్రమేణ శ్రీమతిభగవద్దివ్యాలయే శ్రీబలిపీఠధ్వజ
స్తంభసన్నిధౌ ప్రణమ్య శ్రీమహానసలక్ష్మీం ప్రణమ్య శ్రీతీర్థభూతం శ్రీమ
త్సుందరంస్వాంకూపాపరనామధేయం సువర్ణకూపం కటాహతీర్థే తీర్థపానం
కృత్వా ష్యక్తేనం ప్రణమ్య తతః శ్రీమంతం వేంకటస్ససిహదేవంచ ప్రణమ్య
భగవంతం వైనతేయమపి ప్రదక్షిణీకుర్వన్ శ్రీకృష్ణమండపమాసాద్య ద్వారపా
లకయోస్సంనిధౌ స్థిత్వా అలంకృతం మత్తగజం రాజమానం మహాదివ్య
సూరి శ్రీసూక్తాఖ్యానం శ్రీభట్టనాథసూరి సంహితాయాం ప్రథమకాణ్డ షష్ఠ
శ్రీసూక్తదశమగాథోక్తరీత్యా సర్వాభరణభూషితం శ్రీనిధిం నిర్ధనో మహానిధి
ం దూరతః పశ్యన్ తాం గాధామనుసందధానఏవ సహర్షపులకోద్గమం ప్రణమ్య
ద్వారాంతఃప్ర శ్య స్వాచార్యభూత శ్రీయామునాచార్య ప్రణీతసోత్తరతన్మం

కదా పునః శంఖరథాంగకల్పక

ధ్వజార న్దాంకుశ వజ్రలాంఛనమ్॥

త్రి క్రమ త్వచ్చరణామ్బుజద్వయం

మదీయమూర్ధాన మలంకరిష్యతి॥

ఇత్తున్తమనుసందధానః భగవతా శ్రీవేంకటనాథేన ఏవం 'సమహాత్మాత్మా
సుదుర్లభ' ఇత్యుక్తమధికారి శేషం మన్వానేన అర్చకముఖేన శతకోప శ్రీరం
గరాజ జ్ఞత్వికరార్యమాహూయ అజ్యోర్ధస్తాదనురూపం ప్ర శ్య భో దాసా

వర్ధధ్వఁతి శ్రీముఖసూక్తాఖ్య శ్రీపరాంకుశదివ్యసూరి సంహితా షష్టకాణ్డ
దశమ శ్రీముఖసూక్తైకాదశ గాథోక్తరిత్యా నియంతస్సన్ పరమహర్షపరిపూ
రితాంతరజ్ఞః సంనికర్షముపాగచ్ఛన్ రాజశ్రీసూక్తాఖ్యసంహితాయాం చతుర్థ శ్రీసూ
క్తనవమగాథాయాం 'సోపానీభూయశయిత్యా త్వత్ప్రవాలాధరం పశ్యేయ
ఁతి', శ్రీకులశేఖరదివ్యసూరికృతమనోరథ శేషమనుసందధానః తత్రస్థితం
స్వర్ణసోపానం శ్రీకులశేఖరదివ్యసూరిమేవానుసన్ధాయ తదనతిలజ్ఞ్య తత్పా
ర్శ్యఏవస్థితః దర్శితదశమ శ్రీముఖసూక్తిమాదితఃప్రభృత్యనుసందధానః తద్ద
శమగాథోక్తరిత్యా పద్మోపరికుమారీపరిష్కృతవక్షస్కృత్వదజ్ఞ్యధస్తాదనురూపం
ప్ర ష్టోఽస్మితి లక్ష్మీపురుషకారపూర్వకం ప్రపత్తిం కృత్వా దివ్యాభరణసౌ
ందర్యం పాదాదికేశాంతదివ్యావయవసౌందర్యంచానుభూవన్ తతో భగవతా శ్రీవేం
కటనాథేన తీర్థప్రసాద శ్రీశతకోప శేషవస్త్ర నిరంతరకుసుమపటలఘుముఘ
ఁతనిజదివ్యచరణార న్దయుగలప్రదనాదిసపర్యయా సత్కృత్య భో జ్ఞాప్తి
కరార్య! అస్మద్రామానుజముని దివ్యప్రబంధాచార్యభూతస్తవమస్మదీయనిరతి
శయప్రీతిభాజనసి! తతః ప్రాఖ్యాసపరాశరాదిభిరివప్రథమతరం ప్రథమదివ్య
సూరిశబ్దితైః సరోయోగి భూతయోగి మహాయోగిసంజ్ఞితైఃసూరిభిః ప్రణీతాస్వ
స్మద్విషయాస్వస్మదత్తప్రీయాసుదివ్యప్రబంధశ్రీసూక్తిచిద్గాథాంగాతుమ
ర్హసీతి నియంతః అహో అతిక్షుద్రందాసం దివ్యసూరిప్రీతిబలాత్కృతోభగ
వానిత్యం చోదయన్ అనుగృహ్లాతీతి అనుసందధానః పరమహర్షమవాప్నువన్
ప్రథమదివ్యసూరిప్రబంధేషు ఆద్యంతగాథాః ద్వితీయశ్రీమదంతాదిసంహితాష్టా
ంశ త్రిపంచాశగాథేచ దేవగానేన గాయన్ తేన చ గానేన ముక్తకృత సామ
గానేనేవభగవంతం ప్రీణయన్ తతఃసుప్రీతేన భగవతా పునరపి తీర్థ శ్రీశతకోప
ప్రదానాది సపర్యయాసత్కృతః కృతార్థస్సన్ తతః శ్రీశైలానంతార్యేణ భోః
శ్రీశతకోపరంగరాజ జ్ఞాప్తికరార్య భవాన్ శ్వప్రభృతి శ్రీమత్యధ్యయనోత్సవే
దివ్యసూరిప్రబంధానాం శ్రీవేంకటనాథ దివ్య శ్రవణమనోహరంగానం దేవగాన
మర్యాదయా కర్తుమర్హతీతి జ్ఞాపితః తదీయ జ్ఞాపనం భగవద్దివ్యాజ్ఞామేవ

మన్వానః పరదినప్రభృతి భట్టనాథదివ్యసూరి ప్రబంధ ప్రథమ శ్రీసూక్తమారభ్య
యతాక్రమం ప్రతిదినం ప్రబంధాన్ గాయన్ కృతార్థస్సన్ ఉత్సవపరిమసాప్తా
శ్రీశైలానంతార్యణ శేషతః పరమాదరేణ సత్కృతః శ్రీవేంకటనాథాల్లభా
నుజ్ఞః శ్రీరంగదివ్యనగరంగత్వా శ్రీరామానుజమునిసంపద గత్వా తేనచప్ర
ణామదిభిస్సత్కృతః భోరామానుజమునే భవతః ప్రబంధోపకారకోఽస్మి
త్యతోమయి శ్రీవేంకటనాథేన కృతోఽనుగ్రహాతిశయో వాచామగోచరఇత్య
భిదధానః శ్రీవేంకటనాథస్య ప్రథమ దివ్య సూరిప్రబంధగాననియమనం తతః
శ్రీశైలానంతార్యస్యాద్ధ్యయనోత్సవే సకలదివ్యప్రబంధగాన నియమనం చ సర్వం
తతస్మైనివేదయామాస॥

ఏతద్విషయం చ శ్లోక సత్తమార్యాజగుః--

శ్రీరామానుజయోగినే సమదిశత్సుక్తిశశరరేశ్శుభా

శ్చాద్యాయోనిజయోగినాం వృషగిరిశానాంజ్ఞయా తత్పురః।

భక్త్యాగాయదుదారధీః క వరస్తా దేవగానేన యః

శ్రీరణేన్ద్రగురుం భజే మునివహహ్వం నాథవంశోద్భవమ్॥ ఇతి-

తతో భగవాన్ రామానుజమునిరపి సర్వపదం శ్రుత్వా నితరాం హర్షమా
సాద్య మనసి చార్య ప్రథమదివ్యసూరయస్త్రయోఽపి సప్రబంధేషు ప్రథమ
శ్రీమదంతాది సంహితాయాం షడ్వింశగాధాయామ్।

ఉద్గచ్ఛతాం ప్రచలతాం శుభతులసీచిహ్న మజహతీంరీతిమ్।

అనుసన్ధాయా రతం భజతాం పాషానల ప్రశమనేతా॥

వేంకట ఏవ ద్యుసదాం మనఃప్రదీపప్రచోదయిత్రచనః॥ ఇతి।

సప్తత్రింశగాధాయాం--

దిగిదిగి వైదికైరుపగామ్య సేవ్యమానో వేంకట ఏవ ధవలశశంఖాపూర్వాధ
రస్యాశుత వ్యాముగ్వస్యాభిమతం నగరంతి।

హన్యైకయాపి ధురపరమపదం ప్రదద్యాత్ భూంక్రాంతవతాగుణాధికే
నాధిష్ఠితః శ్రీవేంకట ఇతి।

ఏకోన శతతమగాధాయాం 'క్షీరాభిషారువాసీచ వేంకటేశ్ఠితశ్చ అన్తరజ్ఞ స్థిత ఇత్యనుసన్ధేహీ'తి|

ద్వితీయ శ్రీమదన్తాది సంహితాయాం పంచంశగాధాయాం— స్థితం చ వేణొత్తుహ్న శీతలతటే వేంకటే పరమపదవాసిస్తుత్యోత్తుజ్ఞ సహజకల్యాణ గుణేన సమాగత్యేతి|

[త్రయస్తి]ంశగాధాయా-----

అధ్యవసీతాహ చిన్తా హృది తులసీమాల్యా భూషితస్య హరేః|

అనుసన్ధానే నామ్నామజ్ఞం బహుకాలమానతౌ చాపి||

వేణొత్తుజ్ఞటస్య ప్రవలశ్రీవేంకటాచలస్యైవ|

పత్మ్యర్వాగపి గుణగణకీర్తనసరణౌ సదైవ సంచారః|| ఇతి|

త్రిపంచాశగాధాయాం వేంకటవివ అస్మాభిరాద్రియమాణః పర్వత ఇతి|

పంచసప్తతితమగాధాయాం-----

శ్రీవేంకటః ఖల్వభ్రతుల్యవర్ణస్య గిరిరితి||

తృతీయశ్రీమన్తాదిసంజ్ఞితసంహితాయాం రేకోనచత్వారింశగాధాయాం -- ఇన్ద్రమండలసన్గ్గా ప్రవహన్నిర్ణరప్రకటారవనీరవేంకటవ్రాసీహ్మన్తరజ్ఞాన్తరవస తీతి||

ఏకోనసప్తతితమగాధాయాం పర్వతకథాప్రసజ్ఞే వేంకటం గాయతీతి చ కథనాత్| ఇత్థమన్యాస్వపి బహుషు గాధాసు శ్రీవేంకటాచలతన్నాథయోః శేషతోనుసన్ధానదర్శనాచ్చ శ్రీవేంకటాద్రిం తత్ర సర్వసులభతయా కృత నిత్యసన్నిధానం భగవన్తం చ నిజనిత్యానుభవ షయం స్వయమేవ ప్రతిపాదయన్తి|

ఏవం తే శ్రీవేంకటాద్రియాత్రాం కుర్వాణాః శ్రీవేంకటాద్రేరుపత్యకాయాం చిరకాలం మంగలాశాసనపరా భగవదనుభవం కుర్వాణాస్తస్థురితి భార్గవపురాణమపి ప్రతిపాదయతి|

తతః పశ్యాత్ శ్రీకలివైరిదివ్యసూరిరపి తేషామన్తరజ్ఞగతాశయానురోధేన

మహాశ్రీసూక్తాఖ్య స్వీయసంహితాద్వితీయకాండాష్టమశ్రీసూక్తద్వితీయగా
ధాగతయ స్పృహణీయద్రా డగాధాగాయిసూర్యభివన్ద్యదేవోయం కింతి స్వశ్రీ
సూక్త్యా స్పృహణీయద్రా డగాధాగాయిసూర్యభివన్ద్యదేవత్వేన శ్రీవేంకట
నాథ షయయా స్పృహణీయద్రా డగాధాగాయిసూరిత్వేనాభిమతానాం ప్రథ
మదివ్యసూరిణాం త్రయాణామపి శ్రీవేంకటనాథ ఏవానుభావ్య షయ ఇతి
ప్రకాశయామాసేత్యంశశ్చ శ్రీరఙ్గానాథశిష్యపరమృరా సమ్ప్రదాయతోఽవ
గమ్యతే।

అతః ప్రథమదివ్యసూరిణాం ప్రబంధాః తదీయభావబంధానుగుణ్యేన శ్రీవేం
కటనాథైకప్రధాన షయా అవగమ్యంతే।

అత ఏవ చ శ్రీవేంకటనాథోఽపి తేషామేవ గానం శ్రోతుం శ్రీశతకోపర
ఙ్గరాజ జ్ఞప్తికర్తా తద్గానాయ చోదయామాసేత్యనుసన్తధానః శ్రీనాథము
నివంశ్యం కచ్చేద్విజ్ఞప్తికరమాహూయ తస్య చ శ్రీశైలేశ జ్ఞప్తికార్య ఇతి
నామధేయం చ ధాయ భోః శ్రీశైలేశ జ్ఞప్తికార్య ఇతఃప్రభృతి శ్రీవేంక
టాద్రౌ కృతనిత్యవాసః త్వం దివ్యసూరిప్రబంధాన్ దేవగానమర్యాదయా ప్రతి
దినం శ్రీవేంకటనాథసన్నిధౌ గాయంస్తం అభినన్తయ।

శ్రీవేంకటనాథేన శ్రీశతకోపరఙ్గరాజ జ్ఞప్తికర్తా ప్రతి స్వ షయప్రథ
మదివ్యసూరిత్రయప్రబంధగానస్య ప్రథమం కర్తవ్యతయా సాక్షాదేవ నియమ
నాత్ ఇతఉపరి ప్రతిసంవత్సరం శ్రీభద్రధ్యయనోత్సవాది కాలేషు కృత్స్న
ప్రబంధాధ్యనప్రసజ్గే శ్రీవేంకటాద్రి దివ్యదేశప్రధాన షయప్రథమదివ్యసూరిప్ర
బంధీప్రకమం గేయచ్చన్దోభిధానప్రబంధరాశ్యనుసన్ధానం ప్రథమదినే కృత్వా పర
దినప్రభృతి శ్రీరఙ్గానాథదివ్యాలయవత్ శ్రీభట్టనాథదివ్యసూరిప్రబంధప్రథమ
శ్రీసూక్తమారభ్య తదితరప్రబంధాననుసన్ధాయ తత ఏకాదశీప్రభృతి దశసు దినేషు
ఏకైకశః శ్రీముఖసూక్తాఖ్యప్రబంధతృతీకాండ తృతీయశ్రీసూక్తప్రథమగాధాయాం
ప్రార్థితం శ్రీవేంకటనాథస్య సర్వదేశసర్వకాలసర్వావస్థోచితాశేష శేషవృత్తి
రూపకైంకర్యం తదీయమనోరథపూరణీయకుర్వాణేన ముముక్షుణాం సకలశ్రీ

వైష్ణవానాం దివ్యసూరిసూక్తినిత్యానుసంధానసిద్ధయే దివ్యసూరిదివ్యసూక్తిప్రప
చనం కుర్వాణేన శ్రీపరాంకుశదివ్యసూరౌ శ్రీమధురక దివ్యసూరివచ్చరమ
పర్వనిష్ఠాం భజమానేన తాదృశనిష్ఠాప్రతిపాదకతదీయదివ్యప్రబంధం తదుక్తా
ర్థయథావదనుష్ఠానసావధానమనుదినమనుసన్దధానేన తాదృశనిష్ఠాభజనాధీన
భగవత్కృటాక్ష శేషభాజనతయా స్వాత్మాత్మీయానాం నియతధార్యతయా
వ్యవస్థాపితమధురక దాసనామధేయేనానంతార్యేణ సాదరమనుసన్ధీయమానో
మధురక దివ్యసూరిప్రబంధ ప్రాధాన్యేన పృథగనుసన్ధేయ ఇతి వ్యవస్థాప్య అన
ంతర్యామ శ్రీముఖపత్రికామపి లిఖ్య దత్వా తం జ్ఞప్తికరార్యం శ్రీవేంక
టాద్రిం ప్రతి ప్రస్థాపయామాస॥

తదను స చ శ్రీశైలేశ జ్ఞప్తికరార్యోఽనంతర్యామ దత్తాం శ్రీముఖప
త్రికా శిరసా గృహీత్వా సకుటుంబః శ్రీవేంకటాద్రిం ఆసాద్య ప్రథమమనంతా
ర్యమాసాద్య పరస్పరవమస్కృత్య కుశలప్రశ్నాదికరణసమనంతరం శ్రీరామా
నుజమునిదత్తాం శ్రీముఖపత్రికాం చ దత్వా శ్రీరామానుజమునిసన్నిష్ఠం వృత్తా
న్తజాతమపి న్యవేదయత్॥

తతోఽనంతర్యస్తాం శ్రీముఖపత్రికాం శిరసా గృహీత్వా పరమాదరేణాభి
క్షమాణః శ్రీశైల జ్ఞప్తికరార్యేణ సహ శ్రీవేంకటనాథసన్నిధింగత్వాభోః శ్రీవేం
కటనాథ దివ్యసూరిదివ్యప్రబంధాః ప్రతిదినం శ్రీమత్యధ్యయనోత్సవే చ భవ
త్సన్నిధౌ దేవగానేన గాతవ్యా ఇతి నియమ్య భవన్నామ్నా కృతనామధేయం
కచ్చన జ్ఞప్తికరం సంప్రేష్య శ్రీముఖపత్రికామపి సంప్రేష్య భవత్సన్నిధౌ
దివ్యసూరిదివ్యప్రబంధగానవ్యవస్థాపనాయ మామాజ్ఞాపయతి భగవాన్ రామా
నుజమునిః తదీయం నియమనం మయా నిర్వర్త్యమానం భవతా కృపయా
సాదరమగ్లీకర్తవ్యం ఇతి భగవంతం సంప్రార్థ్య తేన చార్చకముఖేన భో అనంతర్య
శ్రీరామానుజమునికృపా శేషభాజనే భవతి మామకీనః కృపాప్రవాహో ధారాలః
ప్రవహతి శ్రీరామానుజమునినియం తదివ్యప్రబంధగానం యథా ధి వ్యవస్థాప్య
యథామనోరథం నిర్వర్తయ॥

అహం చ శ్రీరామానుజమునినియమనం పరమాదరేణ స్వీకరోతి నియ
తః శ్రీరామానుజమునిః శ్రీముఖపత్రికాలిఖితదివ్యజ్ఞానురోధేన ప్రతిసం
వత్సరం అధ్యయనోత్సవే ప్రథమం ప్రథమదివ్యసూరిప్రబంధోపక్రమపూర్వకం
గేయచ్ఛ్లోఽభిధానం ప్రబంధరాశిమనుసంధాయ తతోఽన్యాన్ దివ్యసూరిప్ర
బంధాననుసంధాయ తతః శ్రీముఖసూక్తసంహితాం ప్రతిదినమేకైకకాండక్రమేణ
దశసు దినేషు అనుసంధాయ సమాప్య తతః పరదినే స్వాభిమతం శ్రీమధుర
క దివ్యసూరిప్రబంధం ప్రాధాన్యేన పృథగనుసంధేయతయా చ వ్యవస్థాప్య తథైవ
నిర్వర్తయన్ శ్రీవేంకటనాథమానందయత్ తం శ్రీశైలేశ జ్ఞప్తికరార్థం తత్రై
వావాసయత్॥

ఇత్యనంతార్యగుంభితాయాం

శ్రీవేంకటాచలేతిహాసమాలాయాం సప్తమస్తబకః॥

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥శ్రీవేంకటాచలేతిహాసమాలా సమాప్తా॥